BIBLIOTECA NAZ.
Vittorio Emanuele III
XLII
B
23
NAPOLI

XLI
B
23

SATYRICON

PETRONII ARBITRI

VIRI CONSVLARIS.

Longè quàm antea terſius & emendatius.

Cumulatę magnam partem lacunæ pręfixa hac nota ‹‹.
Adiecta varia eiuſdem auctoris epigrammata hactenus literariæ lucis expertia.

Acceſſerunt IANI DOVZAE *Præcidanea,*
& IOAN. RICHARDI *Notæ.*

Sulpitiæ Satyra de edicto Domitiani,
&
In eam Schediaſma Iani Douzæ.

Cum Indice duplici rerum & verborum, qui deſiderabatur in editione Germanica.

LVTETIAE PARISIOR.
Apud Guilielmum LINOCERIVM, in monte D. Hilarij, ad inſigne Vaſis aurei.

cIↄ. Iↄ. XXCVII

Cum priuilegio Regis.

SVMMA PRIVILEGII.

REgiæ Maieſtatis priuilegio cautum eſt, ne quis *Petronij Arbitri, viri cõſularis, Satyricon* librum cum commento *Iani Douſæ*, cui recens acceſſerunt lacunæ, & octodecim Epigrammata, cum Scholiis Ioannis Richardi, citra GVILLELMI LINOCERII Bibliopolæ voluntatem ante decennium imprimat aut alibi impreſſum importet, venalémve habeat: Qui ſecus faxit, præter librorum confiſcationem indictam, pœnis mulctabitur, quæ regio diplomate exprimuntur, abrogatis etiam literis aliis huic priuilegio contrariis: Datum Lutetiæ octauo die Iunij 1585. ſubſcripto chirographo ad hoc exemplum per concilium:

THIELEMENT.

CLARISS. VIRO, ANtonio Seguierio, Pariſiorum Prętoris in ciuilibus controuerſiis Legato, *Guill. Linocerius* S.

QVi perſimilem dixit Polypodis capiti facultatem poëticam, V. C. rem verãm illam quidem is dixit: ſed quæ nihilo minus de cæteris plæriſque veterum Romanorum, Græcorúmque libris confirmari poſſet. Nam vt ſcitè quidam, πουλύποδος κεφαλῇ ἐνὶ μὲν κακὸν, ἔνδε καὶ ἐσθλόν; *quod eſu iucundiſsimum, difficillimum efficit ſomnum. In illis autem monumẽtis, rara illa doctrinæ, ſapientiæque ſimulachra, tam multis profanæ ſuperſti-*

tionis, ac morum turpium ſordibus olitã ſunt: vt dum ſcientiam auſpicato quæris, plærumque vitio interueniente, ſiniſtróque omine, quibuſdam improbitatis vinculis irretitus hæreas. Sed ita viſum eſt tamen noſtris maioribus, (quos habemus & religionum & artium complectendarum auctores antiquiſſimos) perſequenda nobis, & ſcrutanda illorum veſtigia, qui licet à noſtris alieni ſacris, artem quandam ſapientię, doctrinæque tenuerunt. Ergo in iſtis antiquitatis venerandæ cineribus conſeruandis toti ſumus, quos nobis quædam temporum labes diſperſos dedit: & ſi quo ex tumulo veteri poſſunt erui, ſummi beneficij loco ducimus, vt noſtra opera prodeant in lumen, qua antea inuiſa, & inaudita iacuerunt. Præcipuè vero, ſummo ſtudio eos perueſtigãdos arbitror, in quibus genuinus ille Romanæ linguæ decor eniteſcit. Quo in numero, qui Petroniũ

non cenſeat, næ illum ego cenſorem ſeue-
rum, aut penè communis ſenſus expertē
facilè dixerim. Quamobrem, cum Ger-
manorum quorundam adoleſcentū be-
neficio, perueniſſet in manus meas codex
quidam, cuius fide permultæ huius lati-
nitatis auctoris lacunæ poterant exple-
ri, mihi & pro meo in rempub. litterariā
ſtudio, & vt aliquod extaret obſeruan-
tiæ erga te meæ ſignū, faciendū putaui,
vt Arbitrū illuſtris nominis tui patro-
cinio tectum emitterem, nouis etiā præ-
ter illa Iani Douzæ præcidanea, Ioan-
nis Richardi notis illuſtratum: vt quo-
niam has literas tibi cordi eſſe ſcio, in illa
tua ſella Prætoris, ſi quando res tulerit,
præſidio, ſubſidióque ſis, quod non
tam noſtra quantalibet in hoc munere
diligētia depoſcit, quā tua ſolita in omnes
humanarū artiū ſtudioſos, & adiutores be-
nignitas vltro feret. Vale. Lutetiæ Pa-
riſior. IV. Kal. Iul. CIↃ. IↃ. XXCV.

EX PETRONIO REFE-runtur hæc à veteribus quę in ſequentis Satyrici fragmentis non extant.

Terentianus Maurus de Dimetro Iambico clando:

At Arbiter diſertus
Libris ſuis frequentat.
Agnoſcere hæc poteſtis
Cantare quæ ſolemus:
» Memphitides puellæ
» Sacris deum paratæ.
» Tinctus colore noctis
» Manu puer loquaci.

Seruius Honoratus in illud Virgilij li. iij. Æneid. Auri ſacra fames. Sacra,id eſt,execrabilis. Tractus ſermo ex more Gallorum.Nam Maſſilienſes quoties peſtilentia laborabant, vnus ſe ex pauperibus offerebat alendus anno integro publicis & purioribus cibis. Hic poſtea ornatus verbenis,& veſtibus ſacris circũducebatur per totam ciuitatem cum exſecrationibus, vt in ipſum reciderẽt mala ciuitatis, & ſic proiiciebatur.Hoc autem in Petronio lectum eſt.

Idem in illud lib.xij. Auctor ego audendi: Nomina in tor, ſi à verbo non veniunt, communia ſunt, vt hic & hæc Senator: hic & hæc Balneator: licet Petronius vſurpauerit, Balneatricem dicens.

Diomedes lib. iij. Et illud eſt comma, quod

Arbiter fecit tale : Anus recocta vino
Trementibus labellis.

Acro in Horat. Epo. v. Pollice vſque ad periculũ roſo, vt monſtraret, *inquit Acro*, furentẽ.

Sergius in arte ſecunda: Item Quirites dicit numero tantum plurali, ſed legimus apud Horatiũ hunc Quiritem. Vetus nominatiuus hic Quiris. Idem Horat. Quis te Quiritem. Cuius nominatiuus erit hic Quirites, vt dicit Petronius. Quadrigas dicit numero tantum plurali, ſed Varro dicit numero ſingulari.

Hieron. in Epiſt. ad Demet. illud tanquam Arbiter citat: Non bene olet, qui bene ſemper olet. *Quod apud Martial. lib. ij. Epig. extat. Sed & alia quædam habent hi auctores inter ſe communia, atque inter cætera hoc quoque*: Ingenioſa gula eſt: & *alia, quæ ſuo loco notabimus.*

Priſcianus lib. vij. & x. Animam noſtro amplexam in corpore; *vbi ait*, Amplexam, *paßiuè dictum.*

Iſidorus lib. v. Etymolog. c. xxxvij. Dolus eſt mentis calliditas, ab eo, quod deludat. Aliud enim agit, & aliud ſimulat. Petronius aliter exiſtimat, dicens: Quid eſt iudicis dolus? Nimirum vbi aliquid factum eſt, quod legi docet. Habetis Idolum, accipite nunc malum.

Fulgentius lib. j. Mythol. Denique huius rei non immemor Petronius ait: Primus in orbe Deos fecit timor.

Quod & ex Petronio recitat Placidius Lutatius, qui & Lactantius Statij interpres: putátque

hoc ab ipſo Statio mutuatum Arbitrum, apud quem idem Hemiſtichion legitur lib. iij. Thebaid. Idem in fabula de Coruo: Petronius,

Sic contra rerum naturæ munera nota
Coruus maturis frugibus oua refert.

Idem lib. iij. Mytholog. in fabula Promethei: vnde & Petronius Arbiter ait:

Cui vultur iecur vltimum pererrat,
Et pectus trahit, intimáſque fibras,
Non eſt quem lepidi vocant Poëtæ:
Sed cordis mala, liuor atque luxus.

Lib. iij. in fabula Mirrhæ & Adonidis: Ideo Venerem amaſſe Adonin dicunt, quod hoc genus pigmenti (*de ſucco Mirrhæ loquitur*) ſit valde feruidum. Vnde & Petronius Arbiter ad libidinis concitamentum Myrrhinum ſe poculum bibiſſe refert. Nam & Furius Comœdiarũ ſcriptor inducit Gliconem meretricem dicẽtem, Myrrhinum mihi adfers, quo virilibus armis occurſem fortiuncula.

Et paulo poſt in fabula Apollinis & Marſyæ de Mida: vnde & Petronius Arbiter ait:

Sic cõmiſſa verens auidus reſerare miniſter
Fodit humũ, regíſq; latẽtes prodidit aures:
Concepit nã terra ſonũ, calamíq; loquẽtes
Inuenere Midam, qualem cõceperat index.

Quibus verſibus imitatus videtur Petronius Ouidij locum ex lib. ij. Metamorph.

Idem Fulgentius in libro Continentiæ Virgilianæ. Tricerberi fabulam iam ſupra expoſuimus in modum iurgij forenſíſque litigij poſitam, vnde & Petronius in Euſcio ait, Cerberus foren-

is erat Cauſidicus.

Idem Fulgent. in expoſitione ſermonum antiquorum ad Calcidium Grammaticum: Ferculum dicitur miſſum carniũ: vnde & Petronius: Poſtquam ferculum allatum eſt.

Valgia ſunt labellorum obtortiones in ſupinatione vel ſubatione peractæ. ſicut & Petronius ait: Obtorto valgiter labello.

Allucinari dicitur vana ſomniare. tractum ab allucitis, quos nos Conopas dicimus: Petronius, Nam comptum me vernali allucitæ moleſtabant.

Manubiæ dicuntur ornamenta Regum, vnde & Petronius ait: Tot Regum manubiæ penes fugitiuum repertæ.

Aumatium dicitur locus ſecretus publicus, ſicut in Theatro aut Circo: vnde & Petronius ait, In aumatium memet conieci.

In veteri Gloſſario Petri Danielis. Excelſiſſimus dicitur à Petronio in 1. Satyrarum: Petronius: Satis conſtaret eos niſi inclinatos non ſolere tranſire cryptam Neapolitanam. Petronius. Petauróque iubente modo ſuperior.

Et in alio Gloſſ. Suppes ſuppumpis, hoc eſt ſupinis pedibus. Petron.

Tullia, media vel regia. Petronius.

Citat etiam ex Petronio quædam Probus Grammaticus Virgilij interpres, quæ in noſtro exemplari extant. Sed plura longe Ioannes Saliſberienſis in libro de nugis Curialium, qui Policraticus inſcribitur, quæ non ideo facile eſt recognoſcere. Nam nec auctorem ſemper laudat: hæc tamen exſcripſimus. Lib. iij. cap. viij.

Totus fere mundus ex Arbitri noſtri ſentētia, numerum videtur implere.

Item: Non duco contentionis funem, dum conſtet inter nos, quod fere totus mūdus, iuxta Petronium, exerceat hiſtrionem. *Reſpicit fortaſſe ad illud:* Grex agit in ſcena mimum, &c. *Idē lib. iij. cap. v. Narrat Trimalcionis hiſtoriam, & addit quædam ſiue de ſuo, ſiue de integriore exemplari.*

Vincent. Beluac. lib. xx. Spec. c. xx.

--ô maxima rerum
Et merito pietas homini tutiſſima virtus.

Qui verſus & à Iacobo quodam cognomento Magni, in ſophologio lib. iij. c. x. referuntur.

Ex Petronij verſibus quædam mutuatus eſt Erricus Benedicti monachus in libris, quos de vita Germani Antiſiodor. ad Carolum Francor. Imp. ſcripſit, circa annum Chriſti D.CCC.Lxxx. maxime ex belli ciuilis periculo. Non deſunt verò, qui ex iis, quæ ſuprà retulimus nonnulla putent eſſe Petronij alterius Grammatici, quo auctore Claßica à calando dicta, apud veterem quendam enarratorem legimus.

SED ET HÆC QVOQVE VIRI DOCTISSIMI INTER PETRONII ARBItri reliquias retulerunt, quæ vel eorum fide ſuperioribus adiuci patiamur: ſed meliora aliquanto & emendatiora. quanquam video in antiquis exemplaribus auctoris nomen nullū preferri.

NOn eſt forma ſatis, nec quæ vult bella videri,
Debet vulgati more placere ſibi.
Dicta, ſales, luſus, ſermonis gratia, riſus
Vincunt naturæ candidioris opus.
Condit enim formam, quicquid conſumitur artis.
Et, niſi velle ſubeſt, gratia tota perit.

In luxum.

Non ſatis eſt, quod nos mergis furioſa iuuentus:
Tranſuerſóſque rapit fama ſepulta probris?
Anné etiam famuli cognata fæce ſepulti
In teſta merſas * luxuriantur opes? luxuriențuș
Vilis ſeruus habet regni bona, celláque capti
Deridet feſtam, Romuleámque caſam.
Iccirco virtus medio iacet obruta cæno:
Nequitiæ claſſes candida vela ferunt.

In ſuperſtitionem.

Primus in orbe Deos fecit timor, ardua cælo
Fulmina cum caderent: diſcuſſáque mœnia flammis,
Atque ictus flagraret Athos: mox Phœbus ad ortus
Luſtrata deiectus humo Lunæque ſenectus,
Et reparatus honos. hinc ſigna effuſa per orbem,
Et permutatis diſiunctus menſibus annus
Proiecit vitium hoc, atque error iuſſit inanis
Agricolas primos Cereri dare * menſis honores: meſſis
Palmitibus plenis Bacchum vincire: Palemque
Paſtorum gaudere manu. natat obrutas, omni tabernas
Neptunus demerſus aqua: Pallasqu* * cauernas
Vindicat. Et voti reus, & qui vend[illegible]it orbem
Iam ſibi quiſque Deos auido ce[illegible]ingine fingit.

De vitando faſt[illegible]

Nolo ego ſemper idem ca[illegible] fundere coſtum:
Nec toto ſtomachum [illegible]re mero.
Taurus amat gramen r[illegible]rpere valle,

Et fera mutatis ſuſtinet ora cibis.
Ipſa dies ideo nos grato perluit hauſtu,
Quod permutatis hora recurrit equis.

De vxore.

Vxor legitimus debet quaſi cenſus amari.
Nec cenſum vellem ſemper amare meum.

Eiuſdem.

Inueniat, quod quiſque velit. non omnibus vnum eſt,
Quod placet. hic ſpinas colligit, ille roſas.

Eiuſdem.

Nam nihil eſt, quod non mortalibus afferat vſum.
Rebus in aduerſis quæ iacuere, iuuant.
Sic rate demerſa vulſam deponderat aurem.
Remorum leuitas naufraga membra vehit.
Cum ſonuere tubæ, iugulo ſtat diuite ferrum,
contemni Barbara * contemnit prælia pannus habet.

Exhortatio.

Linque tuas ſedes, alienaque litora quære,
O iuuenis, maior rerum tibi naſcitur ordo.
Ne ſuccumbe malis. te nouerit vltimus Iſter,
externam Te Boreas gelidus, ſecuraque regna Canopi,
ſit qui d. a- Quique renaſcentem Phœbum, cernuntque iacentem.
renam, *vel* Maior in * externa ſita cui deſcendat arénas.
externas,
Ithacus d. *De aulicorum vanitate.*
arenas. Nam citius flammas mortales ore tenebunt:
Quam ſecreta tegant: quicquid dimittis in aula,
Effluit, & ſubitis rumoribus oppida pulſat.
Nec ſatis eſt vulgaſſe fidem. ſimulatius exit
Proditionis opus: famamque onerare laborat.
Fulgen. re- Sic commiſſa ferens auidus * ſeruare miniſter
ſerare. Fodit humum, Regíſque latentes prodidit aures.
Fulgen. Có- * Excepit nam terra ſonos, calamíque loquentes
cepit. n. t. Inuenere * fidem, qualem * narrauerat index.
ſonum
Ful. Midã *Eiuſdem.*
Fulg. cõce- Cui vultur iecur vlti[...]n pererrat,
perat. Et pectus trahit, intim[...]e fibras,
Non eſt, quem timidi [...] poëtæ:
Sed cordis mala, liuor, a[...]xus.

Eiu[...]

allunt nos oculi,vagique ſenſus
)ppreſſa ratione mentiuntur.
Nam turris,propè quæ quadrata ſurgit,
ıttitis procul angulis rotatur.
Iybleum refugit ſatur liquorem,
t marcens caſiam frequénter odit.
Ioc illo magis,aut minus placere
Ion poſſunt,niſi lite deſtinata
ugnarent dubio tenore ſenſus.

Somnia.

omnia,quæ mentes ludunt volitantibus vmbris,
Ion delubra Deum,nec ab æthere numina mittunt,
ed ſibi quiſque facit.nam quum proſtrata ſopore,
anguent membra,quies,& mens ſine pondere ludit.
uicquid luce fuit,tenebris agit.oppida bello
ui quatit,& flamis miſerandas ſæuit in vrbes:
ela videt,verſaſque acies,& funera Regum,
tque exundantes profuſo ſanguine campos.
ui cauſſas orare ſolent,legeſque forumque
pauido cernunt incluſum corde tribunal.
ondit auarus opes,defoſſumque inuenit aurum.
enator ſaltus canibus quatit.eripit vndis,
ut premit euerſam periturus nauita puppim.
ribit amatori meretrix.dat adultera * munus. *Douſa numos legit.*
canis in ſomnis leporis veſtigia latrat.
noctis ſpatio miſerorum vulnera durant.

Fragmentum.

riplici vides vt ortu
riuiæ rotetur ignis:
olucrique Phœbus axe
Totum peterret orbem. *V. C. Virt. Rapidum*

*

nus recocta vino
ementibus labellis.

*

emphitides puellæ
cris Deum paratæ.
nctus colore noctis
anu puer loquaci

Ægyptius choreutes.

Fragmentum.

Iam nunc ardentes Autumnus fregerat vmbras,
Atque hyemem tepidis ſpectabat Phœbus habenis:
Iam platanus iactare comas, iam cœperat vuas
Adnumerare ſuas deſecto palmite viris.
Ante oculos ſtabat quicquid promiſerat annus.

Aliud.

Sic & membra ſolent auras includere venis,
Quæ penitus merſæ, cum rurſus abire laborant,
Verberibus rimantur iter: nec deſinit ante
Frigidus ſtrictis qui regnat in oſſibus horror,
Quam tepidus laxo manauit corpore ſudor.

Aliud.

Hæc ait, & tremulo deduxit vertice canos:
Conſecuitque genas oculis nec defuit imber.
Sed qualis rapitur per valles improbus amnis
Cum gelidæ periere niues, & languidus Auſter
Non patitur glaciem reſoluta viuere terra.
Gurgite ſic pleno facies manauit, & alto
Inſonuit gemitu turbatum murmure pectus.

Aliud.

Sic contra rerum naturæ munera tota
Coruus maturis frugibus oua refert.

*

Iuuerunt ſegetes meum laborem

*

Eſt fortaſſe & illud Eumolpi de muliebri leuitate.

Crede ratem ventis, animum ne crede puellis.
Namque eſt fœminea tutior vnda fide.
Fœmina nulla bona eſt: * & ſi bona contigit vlla,
Neſcio quo fato res mala facta bona eſt:

Diuiſa: vel ſi bona cõtigit vlli.

niſi ſit potius Porphyrij poetæ ſub Conſtantino in exiliũ miſsi, cuius plæraque video Petronio noſtro vel à Criticis tribui. At Petadio tribuitur in veteri Defloratorũ exẽplari. Sed cur nõ & iſtud?

Non eſt, falleris, hæc beata, non eſt
Quod vos creditis eſſe, vita, non eſt,
Fulgentes manibus videre gemmas,
Aut teſtudineo iacere lecto,

Aut pluma latus abdidiſſe molli,
Aut auro bibere,& cubare cocco,
Regales dapibus grauare menſas.
Et quicquid Libyco ſecatur aruo
Non vna poſitum tenere cella:
Sed nullos trepidum timere caſus,
Nec vano populi fauore tangi,
Et ſtricto nihil æſtuare ferro:
Hoc quiſquis poterit,licebit illi
Fortunam moueat loco,ſuperbus.

. LIPSII DE HOC PETRONII FRAGMENTO IVDICIVM.

EX EPISTOLICARVM EIVS LIB. III. EPIST. II.

I. Lipsivs Petro Pythœo V. C.

VT in vita,ſic in ſtudiis iuuat ſeueritati adſperſa comitas.Ea cauſſa frequenter ſoleo à grauioribus ibris,animum quaſi in ludum mittere ad ſcriptores aœniores: Quo in numero Petronium repono:quidquid licant iſti frontis ſeueræ.Et tua fide,Pithœe:vidiſtin uidquam venuſtius,argutius,poſt natas Muſas? Non go.abeſſet tantum nuda illa nequitia quæ tamē nihil ffendor.ioci me delectant,vrbanitas capit; cætera nec n animo nec in moribus meis magis labem relinquūt; uàm olim in flumine veſtigium,cymba. vt vina appoſita vinoſum mouent; inuinium, vt antiqui loquebantur,non mouent: ſic iſta animum iam ante improbum fortaſſe incitent;caſto & caſtigato non adhærent. Et ſunt tamen inter Muſæos homines,qui hūc Scriptorem fuiſſe velint.à quibus nos certè,mi Pithœe,diſſentimus.&c.

DE PETRONIO, AD IAC. BOIVIN de Galeuille, & Gaſp. VVidemarcher, vnica duo, hunc Germaniæ, illum Normaniæ lumina.

SIccine, nec cauſſa damnare Petronion acta!
(Normaniæ, Germaniæ
Lumina, numinibus cœleſtibus æmula) noſter
Non iudicem, ſed arbitrum
Arbiter aſciſcit, qui ſummo haud iure, ſed æquo
Litem arbitretur Arbitri.
Multa quidem hîc Cyprio feruent adipata veneno,
Cryptæ, ſuburra, fornices:
At cecinere patres, Ius ſummum iniuria ſumma eſt:
Non Iudicem, ſed arbitrum
Arbiter acceptans, æqui ad ſubſellia Phœbi
Iam me patrono prouocat
Lege Valeriaca. cauſa fac, Iudice Muſa,
Aut arbitra cadat Arbiter:
Imò vel ad Muſas reprouocat Arbiter ipſas
Falli impotentes, neſcias
Fallere, ſi rectis hoc penſent lancibus æquum,
Aſtræa præſit & æquior.
Veſtræ etenim, Idalium roſea quis neſcit alumnum,
Muſæ reuinctum compede?
Ac vt ab omnigenis fragrantia mella viretis
Apicla libat dædala:
Sic Clario pauit quem Caſta nouena faueto,
(Vt vos biſulco in vertice
Melleolis teneros fouit Pimplæa lacertis)
Aconita mutet toxica
Ambroſiis dapibus, diuini & nectare ſucci.
Procul profani, ergo procul:
At vos (Mercurius geminos quibus aſſuit angues,
Fideique Charitas comes)
Quod Diis affine eſt, veſtro hoc fel vertite melle:
Sunt munda mundis omnia,

Ianus Edoardus du Monin.

PETRONII ARBITRI SATYRICON.

* * *

Num alio genere furiarum declamatores inquietantur, qui clamant, Hæc vulnera pro libertate publica excepi, Hunc oculum pro vobis impendi: date mihi ducem, qui me ducat ad liberos meos, nam ſuccifi poplites membra non ſuſtinent. hæc ipſa tolerabilia eſſent, ſi ad eloquentiam ituris viam facerēt: nunc & * rerum tumore, & ſententiarum vaniſſimo ſtrepitu, hoc tantùm proficiunt, vt cùm in forum venerint, putent ſe in alium terrarum orbem delatos. Et ideo ego adoleſcentulos exiſtimo in ſcholis ſtultiſſimos fieri, quia nihil ex iis, quæ in vſu habemus, aut audiunt, aut vident, ſed piratas cum catenis in littore ſtantes, ſed tyrannos edicta ſcribentes, quibus imperent filiis, vt patrum ſuorum capita præcidant, ſed reſponſa in peſtilētiam data, vt virgines tres aut plures immolentur, ſed mellitos verborum globulos, & omnia dicta, factáque quaſi papauere, & ſeſamo ſparſa. Qui inter hæc nutriūtur, non magis ſapere poſſunt, quam bene olere qui in culina habitant. Pace veſtra liceat dixiſſe, primi omnē eloquentiam perdidiſtis. Leuibus enim atque inanibus ſonis ludibria quædam excitando effeciſtis, vt corpus orationis eneruaretur, & caderet. Nondum iuuenes declamationibus continebantur, cum Sophocles, aut

* rborum.

il

Euripides inuenerunt verba, quibus deberent loqui. Nondum vmbraticus doctor ingenia deleuerat, cum Pindarus, nouémq; Lyrici Homericis verſibus canere timuerunt. Et ne poëtas quidem ad teſtimonium ci- certum eſt tem, * certe neque Platona, neque Demoſthenem ad hoc genus exercitationis acceſſiſſe. &, ideo grandis, &, vt ita dicam, pudica oratio non eſt maculoſa, nec turgida, ſed naturali pulchritudine exſurgit. Nuper ventoſa iſthæc & enormis loquacitas Athenas ex Aſia cõmigrauit, animóſque iuuenum ad magna ſurgẽtes veluti peſtilenti quodam ſidere afflauit, ſemélque corrupta eloquentiæ regula ſtetit, & obmutuit. Quis poſtea ad ſummam Thucydidis, quis Hyperidis ad famam proceſſit? ac ne carmen quidem ſani coloris enituit: *al.* vſque ad ſed omnia quaſi eodem cibo paſta non potuerunt * ad ſenectutem caneſcere. Pictura quoque non alium exitum fecit, poſtquam Ægyptiorũ audacia tam magnæ . . . artis compendiariam inuenit. Non eſt paſſus Agamẽnon me diutius declamare in porticu, quàm ipſe in ſchola ſudauerat: ſed Adoleſcens, inquit, quoniam ſermonem habes nõ publici ſaporis, &, quod rariſſimũ artis ſecreto. eſt, amas bonam mentem, non fraudabo te * arte ſecreta. Nimirum in his exercitationibus doctores peccant, qui neceſſe habent cum inſanientibus furere. Nã niſi dixerint quæ adoleſcentuli probent, vt ait Cicero, ſoli in ſcholis relinquentur, ſicut ficti adulatores cum cenas diuitum captant, nihil prius meditantur, quam quod putant gratiſſimum auditoribus fore (nec enim *v. c. Pith.* aliter impetrabunt quod petunt *) ſic eloquentiæ maauctior: niſi giſter niſi tanquam piſcator, eam impoſuerit hamis eſquaſdam in- cam, quam ſcierit appetituros eſſe piſciculos, ſine ſpe ſidias auri- prędæ moratur in ſcopulo. Quid ergo eſt? parẽtes obbus fecerit. iurgatione digni ſunt, qui nolunt liberos ſuos ſeuera lege proficere. Primum enim ſicut omnia, ſpes quoq; ſuas ambitione donant: deinde cum ad vota properãt, cruda adhuc ſtudia in forum propellunt, & eloquentiam, qua nihil eſſe maius confitentur, pueris induunt *al.* mitigarentur. adhuc naſcentibus. Quod ſi paterẽtur laborum gradus fieri, & ſtudioſi iuuenes lectione ſeuera * irrigarentur,

vt ſapientiæ præceptis animos componerent, vt verb atroci ſtylo effoderent, vt quod vellent imitari, diu audirent, ſibi nihil eſſet magnificum quod pueris placeret, Iam illa grandis oratio haberet maieſtatis ſuæ pōdus Nunc pueri in ſcholis ludunt: iuuenes ridentur in foro, & quod vtroque turpius eſt, quod * quiſque perperam diſcit, in ſenectute confiteri non vult. Sed ne me putes improbaſſe * ſtudium Lucillianæ * humilitatis, quod ſentio & ipſe carmine effingam:

*Artis ſeueræ ſi quis * amat effectus,*
*Mentemque magnis applicat, prius * more*
*Frugalitatis lege * polleat exacta:*
Nec curet alto regiam trucem vultu,
*Clienſque cenas * impotentium captet:*
Nec perditis addictus, obruat vino
Mentis calorem, neue plauſor in ſcena
*Sedeat redemptus * hiſtrioniæ addictus.*
*Sed ſiue armigeræ * arrident Tritonidis arces,*
Seu Lacedæmonio tellus habitata colono,
Sirenumque domus, det primos verſibus annos,
Mæoniumque bibat felici pectore fontem,
*Mox & * Socratico plenus grege mittat habenas*
Liber, & ingentis quatiat Demoſthenis arma.
Hunc Romana manus circunfluat, & modo Graio
Exonerata ſono mutet ſuffuſa ſaporem:
Interdum ſubducta foro det pagina curſum,
Et fortuna ſonet celeri diſtincta meatu.
*Dent epulas, & bella truci * memoranda canore:*
Grandiaque indomiti Ciceronis verba minentur.
His animum ſuccinge bonis. ſic flumine largo
Plenus Pierio diffundes pectore verba.

Cum * hunc diligentius audio, non notaui mihi Aſcylti fugam: & dum in hoc dictorum æſtu motus incedo, ingens ſcholaſticorum turba in porticum venit, vt apparebat ab extẽporali declamatione neſcio cuius qui Agamemnonis ſuaſoriam exceperat. Dum ergo iuuenes ſententias rident, ordinemque totius dictionis infamãt oportune ſubduxi me, & curſim Aſcyltum perſequi cœpi. Sed nec viam diligenter tenebam, quia nec

al quiſquis v c Pith.
ſchedium v c. Pith.
improbitatis
amat.
arde: Step.
Tur moré.
Tur. pellas.
Tur. ne po.
Nec in popinis abditus. Step.
Tur. hiſtrionis, al redẽptus hiſtrioniue.
alii rident Socraticũ: plenaſque immittat. Step.
memorata. Step.
al. hæc.

quo ſtabulum eſſet ſciebam. Itaque quocunque ieram eodem reuertebar, donec in curſu fatigatus, & ſudore iam madens accedo aniculam quandam, quæ agreſte olu* vendebat: &, Rogo, inquam, mater, nunquid ſcis vbi ego habitem? delectata illa vrbanitate tam ſtultæ, & quid ni ſciam, inquit? conſurrexitque, & cœpit me præcedere. diuinam ego putabam. & ſubinde vt in locum * ſecretum venimus, centonem anus vrbana * iniecit: & hic, inquit, debes habitare. cum ego negarem me cognoſcere domum, video quoſdã inter * vitulos * nudaſque meretrices furtim cõſpatiantes. Tarde, imo iam ſero intellexi me in fornicem eſſe deductum. execratus itaque aniculę inſidias, operui caput: & per medium lupanar fugere cœpi in aliam partem. cum ecce in ipſo aditu occurrit mihi æque lapſus ac moriens Aſcyltus. putares ab eadem anicula eſſe deductum. Itaque vt ridens eum conſalutaui, quid in loco tam deformi faceret, quæſiui. Sudorem ille manibus deterſit, &, Si ſcires, inquit, quæ mihi acciderunt. quid noui, inquam ego? at ille deficiens, Cum errarem, inquit, per totam ciuitatem, nec inuenirem quo loco ſtabulum reliquiſſem, acceſſit ad me paterfamilias, & ducem ſe itineris humaniſſime promiſit. per amfractus deinde obſcuriſſimos egreſſus in hunc locum me perduxit: prolatoque peculio cœpit rogare ſtuprum. Iam pro cella meretrix aſſem exegerat, iam ille mihi iniecerat manum, & niſi valentior fuiſſem, dediſſem pœnas: adeo vbique omnes mihi videbãtur ſatyrion bibiſſe * iunctis viribus moleſtum contempſimus * quaſi per caliginem vidi Gitona in crepidine ſemitæ ſtantem, & in eundem locum me conieci. Cum quærerem nunquid nobis in prandiũ frater paraſſet, conſedit puer ſuper lectũ, & manãtes lacrymas pollice expreſſit. Perturbatus ergo habitu fratris, quid accidiſſet quæſiui. at ille tarde quidẽ & inuitus, ſed poſtquam precibus & iracũdiam miſcui. Tuus, inquit, iſte frater, ſeu comes, paulo ante in conductum * aucucurrit, cœpitque mihi velle pudorem extorquere. Cum ego proclamarem, gladiũ ſtrinxit, &, Si Lucretia es, inquit, Tarquinium inueni-

al. ſecreticitem.
v. c. reiecit.
v. c. Pitt. titulos, vitulos, puellulos fortaſſis & titulos tabernarum meretriciarum.
vdáſque
accucurrit.

ſti. Quibus ego auditis, intẽtaui in oculos Aſcylti manus: &, quid dicis inquam, muliebris patientiæ ſcortum cuius * ne ſpiritus purus eſt? inhorreſcere ſe finxit Aſ- nec
cyltos mox ſublatis fortius manibus, lõge maiore *ni- al. riſu
ſu clamauit. non taces, inquit, gladiator obſcœne, quem v.c.Pit. aſte
de * * ruina arena dimiſit. Non taces nocturne percuſ- riſcum non
ſor, qui ne tum quidem cum fortiter faceres, cum pura habet
muliere pugnaſti? cuius eadem ratione in viridario frater fui, qua nunc in diuerſorio puer eſt. Subduxiſti te, inquam, à præceptoris colloquio. Quid * ergo ho- ego
mo ſtultiſſime facere debui, cum fame morerer? an videlicet audirem ſententias, id eſt, vitream fractam, & ſomniorum interprementa? Multo me turpior es tu hercule, qui vt foris cenares, poëtam laudaſti. itaque ex turpiſſima lite in riſum diffuſi, pacatius ad reliqua ſeceſſimus. * Rurſus in memoriam reuocatus iniuriæ, Aſcylte, inquam, intelligo nobis conuenire non poſſe. itaque communes ſarcinulas partiamur, ac paupertatẽ noſtram priuatis * quæſtionibus conemur expellere. al. quęſtib⁹
Et tu literas ſcis, & ego, ne quæſtibus tuis obſtem, ali- temptemus
quid aliud promittam. alioqui mille cauſæ nos quotidie collident, & per totam vrbem rumoribus deferẽt. Non recuſauit Aſcyltos, & hodie, inquit, quia tanquam ſcholaſtici ad cenam promiſimus, nõ perdamus noctẽ. Cras autem quia hoc libet, & habitationem mihi proſpiciam, & aliquem fratrem. Tardum eſt, inquam, differre quod placet * hanc tam pręcipitem diuiſionem libido faciebat. Iamdudum enim cupiebam amoliri cuſtodem moleſtum, vt veterem cum Gitone meo rationem diducerem * Poſtquam luſtraui oculis totam vrbem, in cellulam redij, oſculiſque tandem bona fide exactis, alligo arctiſſimis complexibus puerum, fruorque votis vſque ad inuidiam * fœlicibus. Nec adhuc feruẽtibus.
quidem omnia erant facta cum Aſcyltos furtim ſe fo- frequenti-
ribus admouit, diſcuſſiſque fortiſſime clauſtris inuenit bus.
me cum fratre ludentem, riſu itaque plauſuque cellulam impleuit opertum me amiculo euoluit. Et, quid agebas, inquit, frater ſanctiſſime? quid veſticontubernium facis? nec ſe ſolum intra verba continuit, ſed lo-

rum de pera ſoluit, & me cœpit non perfunctorie verberare, adiectis etiam petulantibus dictis, Sic diuidere cum fratre nolito. * * *

Veniebamus in forum deficiente iam die, in quo notauimus frequentiam rerum venalium, non quidem precioſarum, ſed tamen quarum fidem male ambulantem obſcuritas temporis facillime tegeret. Cum ergo & ipſi raptum latrocinio pallium detuliſſemus, vti occaſione oportuniſſima cepimus, atque in quodam angulo laciniam extremam concutere, ſi quem forte emptorem ſplendida veſtis poſſet adducere. Nec diu moratus ruſticus quidam familiaris oculis meis cum muliercula comite proprius acceſſit, ac cõſiderare pallium cœpit. inuicem Aſcyltos iniecit contemplationem ſuper humeros ruſtici emptoris, ac ſubito exanimatus conticuit. ac ne ipſe quidem ſine aliquo * motu hominem conſpexi. Nam videbatur ille mihi eſſe qui tuniculam in ſolitudine inuenerat. plane is ipſe erat. Sed cum Aſcyltos timeret fidem oculorum, ne quid temere faceret, prius tanquam emptor proprius acceſſit, detraxitque humeris laciniam, & diligentius tenuit. O luſum fortunæ mirabilem! Nam adhuc nec ſuturę quidem attulerat ruſticus curioſas manus, ſed tãquam mendici ſpolium etiam faſtidioſe venditabat. Aſcyltos poſtquam depoſitum eſſe inuiolatum vidit. & perſonam vendentis contemptam, ſeduxit me paululum à turba. Et, Scis, inquit, frater, rediiſſe ad nos theſaurum de quo querebar. Illa eſt tunicula adhuc, vt apparet, intactis aureis plena. Quid igitur facimus? aut quo iure rem noſtram vindicamus? Exhilaratus ego, quia non tantùm prædam videbam, ſed etiam quod fortuna me à turpiſſima ſuſpicione dimiſerat, negaui circuitu agẽdum, ſed plane iure ciuili dimicandum, vt ſi nollet alienam * rem reddere, ad interdictum veniret.

v. c. metu.

v. c. rem domino.

Quid faciant leges, vbi ſola pecunia regnat,
Aut vbi paupertas vincere nulla poteſt?
*Ipſi qui Cynica traducunt tempora * cæra,*
*Nonnunquam nummis vendere * verba ſolent,*
** Ergo iudicium nihil eſt niſi publica merces,*

cena
verba ſolent
emere *Steph.*
al, iam nunc

Atque eques in cauſa qui ſedet, empta probat.

Contra Aſcyltos leges timebat, & , Quis, aiebat, hoc
loco nos nouit, aut quis habebit dicentibus fidem? Mi-
hi plane placet emere, quãuis noſtrum ſit quod agno-
ſcimus, & paruo ære recuperare potius theſaurum, quã
in ambiguam litem deſcendere. Sed præter vnum di-
pondium * ſicel lupinoſque quibus deſtinaueramus cicer. *ſed ma*
mercari, nihil ad manum erat, ne interim præda diſce- *gis placet* ſi-
deret. Itaque vel minoris pallium addicere placuit, vt cel. *vide Cu-*
pretium maioris compẽdij leuiorem faceret iacturam. *iac lib.* 12.
Cum primum ergo explicuimus mercem, mulier aper- *Obſer.c.* 40.
to capite, quæ cum ruſtico ſteterat, inſpectis diligẽtius ac ſicilicũ
ſignis iniecit vtramque laciniæ manum, magnaque vo- quibus lu-
ciferatione latrones tenere clamauit. Contra nos per- pinos d.m.
turbati, ne videremur nihil agere, & ipſi ſciſſam & ſor- n.a. m. e.
didam tenere cœpimus tunicam atque eãdem inuidiã Itaque, ne
proclamare, noſtra eſſe ſpolia, quæ illi poſſiderent. Sed i.p. diſcede
nullo genere par erat cauſa noſtra, & conciones quæ ret, vel m.
ad clamorem confluxerant, noſtram ſcilicet de more
ridebant * inuidiam, quod pro illa parte vendicabant inſcitiam.
pretioſiſſimam veſtem, pro hac pannuciam ne cento-
nibus quidem bonis dignam. hinc Aſcyltos pene ri-
ſum diſcuſſit, qui ſilentio facto, Videamus, inquit, ſuam
cuique rem eſſe chariſſimam, reddant nobis tunicam
noſtram, & pallium ſuum recipiant. Et ſi ruſtico mulie-
rique placebat permutatio, aduocati tamen iam pene
nocturni qui volebant pallium lucrifacere, flagitabant
vti apud ſe vtraque deponerentur, ac poſtero die iu-
dex querelam inſpiceret. Neque enim res tantum, quæ
videretur in controuerſia eſſe, ſed longe aliud * quæri, quęri quod
in vtraque parte ſcilicet latrocinij ſuſpitio haberetur. in
Iam ſequeſtri placebant, & neſcio quis ex concionibus
caluus tuberoſiſſimæ frontis, qui ſolebat * aliquando alioqui
& cauſas agere inuaſerat pallium, exhibiturumq; cra-
ſtino die affirmabat. Ceterum apparebat nihil aliud
quæri, niſi vt ſemel depoſita veſtis inter prædones ſtrã-
gularetur, & nos metu criminis non veniremus ad cõ-
ſtitutum. Idem plane & nos volebamus. Itaque vtriuſ-
que partis votum caſus adiuuit. Indignatus enim ru-

ſticus quod nos centonem exhibendum poſtularemus miſit in faciem Aſcylti tunicam, & liberatos querela iuſſit pallium deponere quod ſolum litem faciebat, & recuperato vt putabamus theſauro in diuerſorium pręcipites abimus, præcluſiſque foribus ridere acumen nō
criminantiū. minus concionum, quam * calumniantium cœpimus, quod nobis ingenti calliditate pecuniam reddidiſſent.

Nolo quod cupio ſtatim tenere,

Nec victoria mi placet parata. *

Sed vt primum beneficio Gitonis præparata nos im-
non *videtur abundare.* pleuimus cena oſtium * non ſatis audaci ſtrepitu impulſum exſonuit. Cum ergo & ipſi pallidi rogaremus,
Dum quis eſſet, aperi, inquit, iam ſcies. * dumque loquimur, ſera ſua ſponte delapſa cecidit, recluſæque ſubito fores admiſerunt intrantem. mulier autem erat operto capite, illa ſcilicet, quæ paulo ante cum ruſtico ſteterat, &, Me deriſiſſe, inquit, vos putabatis? ego ſū ancilla Quartillæ, cuius vos ſacram ante cryptam turbaſtis. ecce ipſa venit ad ſtabulum, petitque vt vobiſcum liceat loqui. nolite perturbari: nec accuſat errorem veſtrum nec punit. immo potius miratur quis deus iuuenes tam vrbanos in ſuam regionem detulerit. Tacentibus adhuc
aſſentionem. nobis, & ad neutram partem * aſſentationem flectentibus intrauit ipſa vna comitata virgine: ſedenſque ſuper torum meum, diu fleuit, ac ne tunc quidem nos vllum adiecimus verbum, ſed attoniti expectauimus lacrymas ad oſtentationem doloris paratas. Vt ergo tam ambitioſus detonuit imber, retexit ſuperbum pallio caput, & manibus inter ſe vſque ad articulorum ſtrepitum contritis, quænam eſt, inquit, hæc audacia? aut vbi fabulas, & anteceſſura latrocinia didiciſtis? miſereor medius fidius veſtri: neque enim impune quiſquam, quod non licuit, aſpexit. vtique noſtra regio tam præſentibus plena eſt numinibus, vt facilius poſſis deū quam hominem inuenire. ac ne me puteris vltionis cauſa huc veniſſe, ætate magis veſtra cōmoueor, quam iniuria mea. Imprudentes enim, vt adhuc puto, admiſiſtis inexpiabile ſcelus. Ipſa quidem illa nocte vexata, tam periculoſo inhorrui frigore, vt tertianæ etiam im-

petum timerem, & ideo medicinam ſomno peti j. Iuſſaque ſum vos perquirere, atque impetum morbi mōſtrata ſubtilitate lenire. ſed de remedio non tam valde laboro, maior enim in præcordiis dolor tæuit, qui me vſque ad neceſſitatem mortis deducit. ne ſcilicet iuuenili impulſi licētia quod in ſacello Priapi vidiſtis, vulgetis, deorumque conſilia proferatis in populum. Protendo igitur ad genua veſtra ſupinas manus, petoque & oro, ne nocturnas religiones, iocum, riſumque faciatis, néve traducere velitis tot annorum ſecreta, quę vix nulli homines nouerunt. Secundum hanc deprecationem lacrymas rurſus effudit, gemitibuſque largis cōcuſſa tota facie, ac pectore, torum meum preſſit. Ego eodem tempore & miſericordia turbatus, & metu, bonum animum habere eam iuſſi, & de vtroque eſſe ſecuram. Nam neque ſacra quenquam vulgaturum, & ſi quod præterea aliud remedium ad tertianam deus illi monſtraſſet, adiuuaturos nos diuinam prouidentiam vel periculo noſtro. Hilarior poſt hanc pollicitationē facta mulier, baſiauit me ſpiſſius, & ex lacrymis in riſum mota deſcendentes ab aure capillos meos * temptata manu duxit. Et, Facio, inquit, inducias vobiſcū, & à conſtituta lite dimitto. Quod ſi non annuiſſetis de hac medicina quam peto iam paráta erat in craſtinum turba, quę & iniuriam meam vindicaret & dignitatem. Liſ dentata.

Contemni turpe eſt, legem donare ſuperbum:
Hoc amo quod poſſum qualibet ire via.
*Nam ſane & ſapiens * contemptus iurgia flectit,* Tur. cum tēpus.
Et qui non iugulat, victor abire ſolet.

*

Comploſis deinde manibus in tantum repente riſum effuſa eſt, vt timeremus. idem ex altera parte & ancilla fecit, quæ prior venerat. Omnia nimio riſu exſonuerant, cum interim nos quæ tam repētina eſſet mutatio animorum facta ignoraremus, ac modo noſmetipſos, modo mulieres intueremur. *

Ideo vetui hodie in hoc diuerſorio quenquam mortalium admitti, vt remedium tertianę ſine interpellatio-

ne à vobis acciperem. Vt hæc dixit * Quartilla, Aſcyltos quidem pauliſper obſtupuit: ego autem frigidior hyeme Gallica factus, nullum potui verbum emittere: ſed ne quid triſtius expectarem, comitatus faciebat. Tres enim erant mulierculę, ſi quid vellent conari, infirmiſſimę, ſcilicet contra nos, ſi nil aliud virilis ſexus eſſet. * Et pręcincti certe altius eramus, immo ego ſic iam paria compoſueram, vt ſi depugnandum foret, ipſe cum Quartilla conſiſterem, Aſcyltos cum ancilla, Giton cum virgine. * *

Tunc vero excidit omnis conſtantia attonitis, & mors non dubia miſerorum oculos cœpit * abducere. * Rogo inquam, domina, ſi quid triſtius paras, celerius conſice. neque enim tam magnum facinus admiſimus, vt debeamus * torti * adire. * Ancilla quæ Pſyche vocabatur lodiculam in pauimento diligenter extendit. * Sollicitauit inguina mea mille iam mortibus frigida.* Operuerat Aſcyltos pallio caput, ammonitus ſcilicet, periculoſum alienis * intereſſe ſecretis. * * duas inſtitas ancilla protulit de * ſinu: alteraque pedes noſtros alligauit, altera manus. *

Aſcyltos iam deficiente fabularum contextu: Quid ergo, inquit, nõ ſum dignus qui bibam? Ancilla riſu meo prodita comploſit manus, & appoſuit quidem * adoleſcens ſolus tantum medicamentum ebibiſti? Ita ne eſt, inquit Quartilla, quidquid Satyrij fuit Eucolpius ebibit * non indecenti riſu latera commouit. * *

Ac ne Giton quidem vltimo riſum tenuit, vtique poſtquam virguncula ceruicem eius inuaſit, & non repugnanti puero innumerabilia oſcula dedit. *

Volebamus miſeri exclamare, ſed nec in auxilio erat quiſquam, & * huic Pſyche acu comatoria cupienti mihi inuocare Quiritum fidem malas pungebat. Illinc puella penicillo quod & ipſum Satyreo tinxerat Aſcyltum opprimebat. *

Vltimo cinędus ſuperuenit myrtea ſubornatus * gauſapia, cinguloque ſubcinctus modo * extortis nos clunibus cecidit, modo baſiis olidiſſimis inquinauit, donec Quartilla * ballenatam tenens virgam, alteque ſuc-

malim. Quadratilla, vt apud Quintilianũ Quadrãtaria, quæ ob quadrantẽ ſui copiã faceret. quod illis auxiliaretur.

obducere

tenti

perire

interuenire

ſura:

hinc

gauſapina

extectis.

belluatam Veneatam.

cincta iuſſit infelicibus dari miſſionem. * Vterque noſtrum religioſiſſimis iurauit verbis inter duos periturum eſſe tam horribile ſecretum. * * Intrauerunt palæſtricæ quamplures, & nos legitimo perfuſos oleo refecerunt. * Iamque igitur laſſitudine abiecta * cenatoria repetimus, & in proximam cellam ducti ſumus: in qua tres lecti ſtrati erãt, & reliquus lautitiarum apparatus ſplendidiſſime expoſitus. Iuſſi ergo diſcumbimus, & guſtatione mirifica initiati * vino etiã falerno inundamur, excepti etiam pluribus ferculis cum laberemur in ſomnum. Ita ne eſt? inquit Quartilla, etiam dormire vobis in mente eſt, cum ſciatis Priapi genio peruigilium deberi? *

Cum Aſcyltos grauatus tot malis in ſomnum laberetur, illa quæ iniuria depulſa fuerat ancilla, totam faciẽ eius fuligine longa perfricuit, & non ſentientis labra humeroſque * ſopitionibus pinxit. Iam ego etiam tot malis fatigatus minimum veluti guſtum hauſeram ſomni idem & tota intra foriſque familia fecerat, atque alij circa pedes diſcumbentium ſparſi iacebant, alii parietibus applicati, quidam in ipſo limine coniunctis marcebant capitibus. Lucernæ quoque humore defectæ tenue & extremum lumen ſpargebant cum duo Syri expilaturi lagenam, triclinium intrauerũt: dúmque inter argentum auidius rixantur, diductam fregerunt lagenam. cecidit etiam menſa cum argento, & ancillæ ſuper torum marcentis excuſſum forte altius poculum caput fregit, ad quem ictum exclamauit illa, pariterque & fures prodidit & partem ebriorum excitauit. Syri illi qui venerant ad prædam, poſtquam ſe deprehenſos intellexerunt, pariter ſecundum lectum cõciderunt, vt putares hoc conueniſſe, & ſtertere tanquã olim dormientes cœperunt. *

Iam & Tricliniarches experrectus, lucernis occidentibus oleum infuderat: & [illegible]eri deterſis paulìſper oculis redierant ad miniſt[illegible]n, cum intrans cymbaliſtria & concrepans æra [illegible]s excitauit. Refectum igitur eſt conuiuium, & [illegible] Quartilla ad bibendum reuocauit. adiuuit h[illegible] comeſſantis cymbaliſtria. * *

quid ſi balenatam è balenæ ſetis confectam. quales in Gallia & Batauia geſtari ſolent à nobilib. fœminis equo vectis? venenatam.

φαρμακιώδη. Noricis Belenus Deus Pithœus, cap. 4. 1.

Vtcunque cenacula.

ſcriptionibus ſopiti.

non eſt tamẽ in v.c.

Intrat cinædus homo omnium inſulſiſſimus, & plane illa domo dignus, qui vt infractis manibus cõgemuit, eiuſmodi carmen effudit:

Huc huc conuenite ſpatalocinædi,
Pede tendite, curſum addite, conuolate planta,
Femore facili, clune agili, & manu procaces,
*Molles, veteres, * Deliaci manu reciſi.*

Spadones, nã capones Deliaci manu caſtrabãtur. Scal in Var.

Conſumptis verſibus ſuis, immundiſſimo me baſio cõſpuit, mox & ſuper lectum venit, atque omni vi detexit recuſantes. Super inguina mea diu multumque fruſtra moluit. Perfluebant per frontem * ſudantes acacie riui: & inter rugas malarum tantum erat * cretę, vt putares detectum parietem nimbo laborare. Non tenui ego diutius lacrymas: ſed ad vltimam perductus triſtitiam, Quęſo, inquam domina, certe Embaſicœtá iuſſeras dari. Comploſit illa tenerius manus, & ô, inquit, hominem acutum, atq; vrbanitatis vernulæ fontem. Quid? tu non intellexeras cinædum Embaſicœtam vocari? Deinde vt contubernali meo melius ſuccederet. Per fidem, inquam, noſtram Aſcyltos in hoc triclinio ſolus ferias agit? Ita? inquit Quartilla, & Aſcylto Embaſicœtas detur. Ab hac voce equum cinædus mutauit, trãſitũque ad comitem meum facto, clunibus eum baſiiſque diſtriuit. Stabat inter hæc Giton, & riſu diſſoluebat ilia ſua. Itaq; conſpicata eum Quartilla, cuius eſſet puer diligentiſſima ſciſcitatione quęſiuit. Cum ergo fratrem meum eſſe dixiſſem, Quare ergo, inquit, me non baſiauit? vocatumq; ad ſe in oſculum applicuit. Mox manum * dimiſit in ſinũ & * pertracto vaſculo * tam rudi * hoc, inquit, belle cras in promulſide libidinis noſtræ militabit. hodie enim poſt aſellum, diaria non ſumo. Cum hoc diceret, ad aurem eius Pſyche ridens acceſſit, & cum dixiſſet neſcio quid, Ita, ita inquit, Quartilla, bene admonuiſti. cur nõ, quia belliſſima occaſio eſt, de[illegible]inetur * Panichidis noſtra? Continuoque produc[illegible]uella ſatis bella, & * quia non plus quàm ſeptem [illegible] habere videbatur, & ea ipſa quæ primum cum Q[illegible]a in cellam venerat noſtram. Plaudentibus erg[illegible]s, & poſtulan-

Margin notes:
ſudantis porriginis.
cinædum Embaſicœtam, ἐμβασικοίτην.
demiſit
pertractato.
, tum hæc
Pannychydis Pánychis, quæ

tibus, nuptias fecerunt. Obſtupui ego, & nec Gitona verecundiſſimum puerum ſufficere huic petulantiæ affirmaui, nec puellam eius ætatis eſſe, vt muliebris patiētiæ legem poſſet accipere. Ita? inquit Quartilla, minor eſt iſta quam ego fui, cum primum virum paſſa ſum? Iunonem meam iratam habeam, ſi me vnquam meminerim virginem fuiſſe. nam & infans cum paribus inquinata ſum, & ſubinde prodeuntibus annis maioribus me pueris applicui, donec ad hanc ætatem perueni Hinc etiam puto natum prouerbium illud, vt dicatur poſſe taurum tollere quæ vitulum ſuſtulerit. Igitur ne maiorem iniuriam in ſecreto frater acciperet, conſurrexit ad officium nuptiale. Iam Pſyche puellæ caput inuoluerat flammeo Iam Embaſicœtas preferebat facem. Iam ebriæ mulieres longum agmen plaudentes fecerant thalamum quę inceſta exornauerant veſte. Tum Quartilla quoque iocantium libidine accenſa, & ipſa ſurrexit, correptumque Gitona in cubiculum traxit. Sine dubio non repugnauerat puer, ac ne puella quidem triſtis expauerat nuptiarum nomen. Itaque cum incluſi iacerent, conſedimus ante limen thalami, & imprimis Quartilla per rimam improbe * deductam applicuerat oculum curioſum, luſumque pue rilem libidinoſa * ſpectabat diligentia. Me quoque ad idem ſpectaculum lenta manu traxit: & quia conſiderantium hæſerant vultus, quicquid à ſpectaculo vacabat, commouebat * obiter labra, & me tanquam furtiuis ſubinde * oculis verberabat.

diductam

v. c. ſpeculabatur.

valgiter

oſculis

*

DE COENA TRIMALCIONIS ET LAVTICIIS.

Abiecti in lectis ſine metu reliquam exegimus noctem. * * *

videmus ſenem caluum tunica veſtitum ruſſea, inter pueros capillatos ludentem pila. Nec tam pueri nos, quanquam erat operępretium, ad ſpectaculum duxerant, quam ipſe paterfamilias, qui ſoleatus pila * ſparſiua exercebatur, nec eam amplius repetebat, quæ terram contigerat, ſed follem plenum habebat ſeruus, ſufficiebatque ludentibus. Notauimus etiam res nouas. Nam duo ſpadones in diuerſa parte circuli ſtabant,

Trimalcio videtur dictus quaſi τρὶς μάλακος

quorum alter matellam tenebat argenteam, alter numerabat pilas, non quidem eas, quę inter manus * luxu expellente * vibrabant, ſed eas quę in terram decidebant. Cum has miraremur lautitias, Trimalcio lautiſſimus homo digitos cōcrepuit, ad quod ſignum matellam ſpado * ludenti ſuppoſuit. Exonerata ille veſica aquam popoſcit ad manus, digitoſque paululum aſperſos, in capite pueri terſit. Longum erat ſingula excipere * Itaque intrauimus balneum & ſudore calefacti momento temporis ad frigidam eximus. Iam Trimalcio vnguento perfuſus tergebatur non linteis, ſed palliis ex molliſſi na lana factis. Tres interim iatraliptæ in conſpectu eius falernum bibebant. Hinc, inuolutus coccina gauſapa lectieę impoſitus eſt, pręcedentibus faleratis curſoribus IIII. & * chiramaxio, in quo delicię eius ferebantur, puer vetulus, lippus, domino Trimalcione deformior. Cum ergo afferretur ad caput eius, cum minimis ſymphoniacis tibiis acceſsit, & tanquam in aurem aliquid ſecreto diceret, toto itinere cātauit. Sequimur nos iam admiratione ſaturi, & cum * Agamemnone ad ianuam peruenimus. In aditu ipſo ſtabat hoſtiarius praſinatus, ceraſino ſuccinctus cingulo, atque in lance argentea piſum purgabat. Super limen autem cauea pendebat aurea, in qua pieą varia intrantes ſalutabat. Ceterum * dum ego omnia ſtupeo, pene reſupinatūs, crura mea fregi: ad ſiniſtram enim intrantibus non longe ab hoſtiarij cella, canis ingens catena vinctus, in pariete erat pictus, ſuperque quadrata littera ſcriptum CAVE CAVE CANEM. Et collegę quidem mei riſerunt. Ego autem collecto ſpiritu, non deſtiritorum parietem perſequi: erat autem * venalitium titulis pictum, & ipſe Trimalcio capillatus caduceum tenebat, Mineruaque ducēte * tenia intrabat. * Huic quemadmodum ratiocinari didiciſſet, deinde diſpenſator factus eſſet, omnia diligenter curioſus * ſcriptor cum inſcriptione reddiderat. In deficiente vero iam portícu leuatum * merito in tribunal excelſum Mercurius capiebat. Pręſto erat fortuna cornu abundanti copioſa, & tres Parcę aurea peuſą torquentes.

quā in ludentiū iuuenum turbam ſpargeret & mitteret.

luſu expellentes vibrabātur.

iubent

Non eſt nota in v. c.

geſtatoria ſella.

Trimalcio regio faſtu incedente.

v.c. ego dū

cataſtorum grex cum titulis, cui' regionis, ętatis, artis, pretii eſsēt.

tęnia

Hinc pictor

v.c. mento

Notaui etiam in porticu gregem curſorum cum magiſtro ſe exercentem. Præterea grande armarium in angulo vidi, in cuius ædicula erant lares argentei poſiti, Venerisque ſignum marmoreum, & * pixis aurea non puſilla, in qua barbam ipſius conditam eſſe dicebant. Interrogare ego atrienſem cœpi, quas in * medica picturas haberent. Illiada, & Odyſſeã inquit. Iam ad triclinium veneramus. in cuius parte prima * procurſator rationis accipiebat: & quod præcipue miratus ſum, in poſtibus triclinij faſces* erant cum ſecuribus fixi, quorum vnam partem quaſi embolum nauis æneum finiebat, in quo erat ſcriptum:

Pyxis. Suet. Nero barbã primam poſuit, conditãque in aureã pyxidem.

media (porticu)

procurator rationes accipiebat. *Pitth.*

ad terrorem & ſupplicium ſeruorum.

G. POMPEIO TRIMALCIONI* VIRO AVGVSTALI CINNAMVS DISPENSATOR. Sub eodem titulo, etiam lucerna bilychnis de camera pendebat, & duæ tabulę in vtroque poſte defixę, quarum altera, ſi bene memini, hoc habebat inſcriptum:

VI VIRO *Pitth.*

III. ET PRIDIE KAL. IAN.
G. NOSTER FORAS COENAT.

Altera Lunæ curſum ſtellarumque, VII. imagines pictas, & qui dies boni, quique incommodi eſſent diſtinguente bulla notabantur. Ceterum vt mouimus dextros greſſus, ſeruus nobis diſpoliatus procubuit ante pedes, & rogare cœpit vt ſe pœnæ eriperemus, nec magnum eſſe peccatũ ſuum, propter quod periclitaretur. Subducta enim veſtimẽta ſibi diſpenſatoris in balneo, quæ vix fuiſſent X HS

Retulimus ergo dextros pedes, diſpenſatoremque in precario aureos numerantem deprecari ſumus ſeruo remitteret pœnam. Superbus ille ſuſtulit vultum, Et, non tam iactura me mouet, inquit, quam negligentia nequiſſimi ſerui. Veſtimenta mea cubitoria perdidit, quæ mihi natali meo donauerat cliens quidam, Tyria, ſine dubio, ſed * iam ſemel lota. * Quid ergo eſt? dono vobis. Obligati tã grandi beneficio cũ intraſſem* triclinium, occurrit nobis ille idem ſeruus pro quo rogaueramus, & ſpiſſiſſima baſia ſtupẽtibus impegit, gratias agens humanitati noſtræ. Ad ſummam, ſtatim ſcie-

tantum (nempe, non dibapha)

Quicquid ergo *Pitth.*

tis, ait, cui dederitis beneficium. Vinum dominicum miniſtratoris gratia eſt. *

Tandem ergo diſcubuimus pueris Alexandrinis aquã in manus niuatam infundentibus, aliiſque inſequentibus ad pedes, ac * paronichia, cum ingenti ſubtilitate tollentibus. Ac ne in hoc quidem tam moleſto tacebãt officio, ſed obiter cantabant. Ego experiri volui, an tota familia cantaret. Itaque potionem popoſci. paratiſſimus puer, non minus me * acido cantico excepit. & quiſquis aliquid rogatus erat vt daret, Pantomimorũ non patrisfamiliæ triclinium crederes. Allata eſt tum guſtatio valde lauta. Nam iam omnes diſcubuerant præter ipſum Trimalcionem cui * locus nouo more primus ſeruabatur. Ceterum in * promulſi dari aſellus erat Corinthius cum * biſaccio poſitus, qui habebat oliuas in altera parte albas, in altera nigras. Tegebant aſellum duę lances, in quarum marginibus nomẽ Trimalcionis inſcriptum erat & argenti pondus. Ponticuli etiam ferruminati ſuſtinebant glires melle & papauere ſparſos, fuerunt & * trimatula ſupra craticulam fruentia argenteam poſita: infra craticulam Syriaca pruna cum granis punici mali. In his eramus lautitiis, cum ipſe Trimalcio ad ſymphoniam allatus eſt, poſituſque in ceruicalia minutiſſima expreſſit imprudentibus riſum. Pallio enim coccino adraſum incluſerat caput, circaque oneratas veſte ceruices laticlauiam immiſerat mappam, fimbriis hinc atque illinc pendentibus. habebat etiam in minimo digito ſiniſtrę manus anulum grandem ſubauratum, extremo vero articulo digiti ſequentis minorem, vt mihi videbatur totum aureum, ſed plane ferreis velut ſtellis ferruminatum. Et ne has tantum oſtenderet diuitias, dexterum nudauit lacertum armilla aurea cultum, & eboreo circulo lamina ſplendente connexum, * vt deinde ſpina argentea dentes perfodit, Amici, inquit, nondum mihi ſuaue erat in triclinium venire, ſed ne * abſentiuus eſſem, omnem voluptatem mihi negaui. Permittetis tamen finiri luſum. Sequebatur puer cum tabula terebenthina & cryſtallinis teſſeris, notauique rem * omnem delicatiſſimam,

Deeſt aſteriſc. in v. c.

nychia, ſordes vnguibus adhęreſcentes non ſubluuiẽ aut reduuias.

arido (quod aſſa voce caneretur)

Priſco more ὁ τῆς τρίτης πρῶτος μάλιστα· τοῦ ἑστιῶντος ἐστιν. Plutarch. ά συμποσ. γ

promulſide danda.

Byſantio *aut* geminoſacco tomacula trimetalla (ex ære, auro, argento, qua mixtura fit orichalcum) lege trimetalla feruentia ſupra craticulam argẽteam poſita. Trimetalla alii malunt vaſa Corinthia, ſic dicta ab eorum trium metallorum cẽſiſione, de qua Mercrus cap 5. 3. Var.

abſentiuus diutius abſẽs

licatiſſimam. Pro calculis enim albis, aut nigris, aureos argenteoſque habebat denarios. Interim dum ille omnium teſtarum inter luſum conſumit, guſtantibus adhuc nobis, repoſitorium allatum eſt cum corbe, in qua gallina erat lignea patẽtibus in orbem alis, quales eſſe ſolent quę * incumbunt oua. Acceſſere continuo duo ſerui & ſymphonia ſtrepente ſcrutari * paleam cœperunt, erutaque ſubinde pauonina oua diuiſere conuiuis. Conuertit ad hanc cenam vultum Trimalcio, & amici, ait, pauonis oua gallinæ iuſſi ſupponi. Et me hercules timeo ne iam concepta ſint. tempremus * tamen ſi adhuc ſorbilia ſunt. Accipimus nos cochlearia, non minus ſex libras pendentia, ouaque ex farina pingui figurata pertundimus. Ego quidem pene proieci partem meam: nam videbatur mihi iam in pullum coiſſe. Deinde vt audiui veterem conuiuam, Hic neſcio quid boni debet eſſe, perſecutus putamen manu pinguiſſimam ficedulam inueni * piperatio vitelio piperatã. Iam Trimalcio eadem omnia luſu intermiſſo popoſcerat, feceratque poteſtatem clara voce, ſi quis noſtrum iterum vellet mulſum ſumere, cum ſubito ſignum ſymphonia datur, & guſtatoria pariter à choro cantãte rapiuntur. Ceterum inter tumultum, cum forte * parapſis excidiſſet; & puer iacentem ſuſtuliſſet, animaduertit Trimalcio, colaphiſque obiurgare puerum, ac proiicere rurſus parapſidem iuſſit. Inſecutuſque eſt lecticarius, argentumque inter reliqua purgamẽta ſcopis cœpit verrere. Laudatus propter elegantias dominus, * Equum, inquit, Mars amat, itaque iuſſit ſenex ſuam cuique menſam aſſignari. Obiter * ei * prædiſſum ſerui minorem nobis æſtum * ſua frequentia facient. Statim allatæ ſunt amphoræ vitriæ diligenter * gipſatę, quarum in ceruicibus pittacia erant affixa cum hoc titulo, FALERNVM OPIMIANVM ANNORVM CENTVM. Dum titulos perlegimus, complosit Trimalcio manus, &, heu, inquit, ergo diutius viuit? verum eſt, vinum Opimianum præſto, heri non tam bonum poſui, & multo honeſtiores cenabant. Potantibus ergo, & accuratiſſime nobis lautitias mirantibus

omnino.
omnium.

incubant.

in qua oua iacebant abdita.

igitur

pro vitello, *v.c.* piperato vitellio

etiã parapſis in *v.c* legitur

Æquum

& per diſceſſum

v.c. prædiſſimi

ſublata

hoc eſt, gypſo lita Porph. in od.20.Hor. lib.1.car.

laruam argenteam attulit ſeruus ſic aptam, vt articuli eius vertebræque locatę in omnem partem flecterentur. Hanc cum ſuper menſam ſemel iterumque abieciſſet, & catenatio mobilis aliquot figuras exprimeret, Trimalcio adiecit.

Heu, heu nos miſeros, quam totus homuncio nil eſt. *
Sic erimus cuncti poſtquam nos auferet Orcus:
Ergo viuamus, dum licet eſſe bene.

Laudationem ferculum inſecutum eſt plane non pro expectatione magnum. Nouitas tamen omnium conuertit oculos. repoſitorium enim rotundum xij. habebat ſigna in orbe diſpoſita, ſuperque proprium, conuenientemque materiæ, ſtructor impoſuerat cibum, ſuper arietem, cicer arietinum: ſuper taurum, * bubale fruſtum: ſuper geminos, teſticulos, ac renes: ſuper cancrum, * coronam: ſuper leonem, ficum africanam: ſuper virginem, * ſericulam: ſuper libram, ſtaterã, in cuius altera parte ſcriblita erat, in altera placenta: * ſuper ſagittarium, odopetam: ſuper capricornum, locuſtam marinam: ſuper aquarium, anſerem: ſuper piſces, duos mulos. In medio autem ceſpes cum herbis exciſus fauum ſuſtinebat. Circunferebat Ægyptius puer clibano argenteo panem, atque ipſe etiam teterrima voce de * Laſerpiciario minio canticum * extorquet. Nos vt triſtiores ad tam viles acceſſimus cibos, Suadeo, inquit Trimalcio, cenemus, hoc eſt ius cenæ. hæc vt dixit ad ſymphoniam IIII. tripudiantes procurrerunt, ſuperioremque partem repoſitorij abſtulerunt. quo facto videmus infrà, ſcilicet in altero ferculo altilia & ſumina, leporemque in medio pennis ſubornatum, vt Pegaſus videretur. Notauimus etiam circa angulos repoſitorij Marſias IIII. ex quorum * inteculis, * quarum piperatum currebat ſuper piſces, qui in Euripo natabant. Damus omnes plauſum à familia cœptum, & res electiſſimas ridentes adgredimur. Non minus & Trimalcio eiuſmodi * methodo lætus. Carpe, inquit, proceſſit ſtatim ſciſſor, & ad ſymphoniam * ita geſticulatus lacerauit obſonium, vt putares Darium hydraule cantante pugnare. Ingerebat nihilominus Tri-

Quam fragilis tenero ſtamine vita cadit. Hũc verſum aut alium conſimilẽ interponendum puto.

bubulæ *turdorum. Nã cum ſol cancrũ permeat coronarum frequens vſus eſt.*

nempe ſerotinam, qua Auguſto matureſcit.

al. ficedulam: ſtericulam.

deeſt fortaſsis, ſuper ſcorpiũ eiuſdem nominis piſcẽ:

laſerpitio & minio intorquet.

vtriculis interulis aquarũ cuir.

methodio, tranſitu.

geſticulatus ita. *Pitth.*

malcio lentiſſima voce, Carpe. Ego ſuſpicatus ad aliquam vrbanitatem toties iteratam vocem pertinere, non erubui eum qui ſupra me accumbebat, hoc ipſum interrogare. at ille qui ſæpius eiuſmodi ludos ſpectauerat. vides, inquit, illum qui obſonium carpit, Carpus vocatur. itaque quotieſcunque dicit, Carpe, eodem verbo & vocat & imperat * Non potui amplius quicquam guſtare, ſed conuerſus ad eum vt plurima exciperem, longe * arceſſere fabulas cœpi, ſciſcitarique quæ eſſet illa mulier, quæ huc atque illuc diſcurreret. Vxor, inquit, Trimalcionis Fortunata appellatur, quæ nummos modio metitur. Et modo quid fuit? Ignoſcet mihi Genius tuus, noluiſſes de manu eius panem accipere. Nunc nec quid, nec quare. in cœlum * abiit, & Trimalcionis * topanta eſt. ad ſummam, mero meridie ſi dixerit illi tenebras eſſe, credet.

deeſt aſter. in v.e. — *ſermonis occaſionē quærere* — ſubiit. — hierophanta

*

Comprobamus factum, varioque ſermone garrimus, & poëtarum cœpit eſſe mentio, diuque ſumma carminis penes Mopſum Thracem memorata * eſt, donec Trimalcio, Rogo, inquit, Magiſter, quid putes inter Ciceronem, & Publium intereſſe. Ego alterum puto diſertiorem fuiſſe, alterum honeſtiorem. Quid enim his melius dici poteſt?

deeſt in v.e.Br. — Luxurie & victu *al.* ritu. — excluſus *al.* lautus. — peregrina, grata, *alij* Græca,

*

** Luxuriæ rictu Martis marcent mœnia,*
*Tuo palato * clauſus pauo naſcitur,*
Plumato amictus aureo Babylonico.
Gallina tibi Numidica: tibi Gallus ſpado.
*Ciconia etiam * grata, peregrina, hoſpita,*
*Pittaticultrix, gracilipes, * crotaliſtria:*
Auis exul hiemis, titulus tepidi temporis,
Nequitiæ nidum in cacabo fecit meo
*Quo margarita cara * tribacca indica?*
** Aut vt matrona * onerata faleris * pelagiis*
Tollat pedes indomita in ſtrato extraneo,
Smaragdum ad quam rem viridem, pretioſum vitrum?
Quo Carchedonios optas ignes lapideos,

Sic verſus poſcit non coraliſtria *& meli⁹ & apud Propertium ſic emendandū videtur 4.eleg.* , *id eſt,* οἱ χιλ- ϛρίς, *qua cū crotalis ſaltat. Mac.* — tibi bacca *Pal* — ornata — paragiis

AEquum eſt induere Pitth. textili Pala? *Niſi vt ſcintillent? probitas eſt carbunculus:*
** AEquum eſt enim ducem nuptam ventum * textilem*
Palam preſtare nudum in nebula linea
* * *

Neque fax vlla in pręſidio erat, quæ iter aperiret errantibus, nec ſilentium noctis iam mediæ promittebat occurrentium lumen. Accedebat huc ebrietas & imprudentia locorum, etiam interdiu obſcura. Itaque cum hora pene tota, per omnes ſcirpos *gaſtrarumque eminentium fragmenta traxiſſemus cruentos pedes, tandem expliciti acumine Gytonis ſumus. Prudens enim ptidie cum luce etiam clara timeret errorem omnes pilas colomnaſque notauerat, * certaque liniamēta euicerunt ſpiſſiſſimam noctem, & notabili candore oſtenderunt errantibus viam. Quamuis non minus ſudoris habuimus etiam poſtquam ad ſtabulum peruenimus. Anus enim ipſa inter diuerſitores diutius ingurgitata, ne ignem quidē admotum ſenſiſſet, & forſitam pernoctaſſemus in limine, ni tabellarius Trimalcionis inueniſſet * vehiculis diues. Non diu ergo tumultuatus ſtabuli ianuam effregit, & nos per eandem terram admiſit * * * *

Stirpium, arundinum, ariſtarum. lego, caricum

creta, quæ

Qualis nox fuit illa dii deeque,
Quam mollis thorus, hæſimus calentes
Et tranſfudimus hinc & hinc labellis
*Errantes animas, valete * curæ,*
Mortalis ego ſic perire cœpi.

curæ Mortalos.

Sine cauſa gratulor mihi. Nam cum ſolutus mero amiſiſſem ebrias manus: Aſcyltos omnis iniuriæ inuentor ſubduxit mihi nocte puerum, & in lectum tranſtulit ſuum, volutatuſque liberius cum fratre non ſuo ſiue nō ſentiente iniuriam, ſiue diſſimulante, * indormitauit alienis amplexibus oblitus iuris humani. Itaque ego vt experrectus pertractaui gaudio diſpoliatum thorū, ſi qua eſt amantibus fides, ego dubitaui an vtrumque traiicerem gladio, ſomnumque * morti * ingererem. Tutius demum ſecutus conſilium, Gytona quidē verberibus excitaui, Aſcylton autem truci intuens vultu: Quoniam, inquam, fidem ſcelere violaſti, & communē

indormiuit

mortis iungerem

amicitiam; res tuas ocyus tolle, & alium locum quem polluas quære. Non repugnauit ille, ſed poſtquam optima fide partiti manubias ſumus, Age, inquit, nunc, & puerum diuidamus. Iocari putabam diſcedentem. at ille gladium parricidiali manu ſtrinxit: &, non frueris, inquit, hac præda, ſuper quam ſolus incumbis. Partem meam neceſſe eſt vel hoc gladio * contentus abſcindam. Idem ego ex altera parte feci; & intorto circa brachium pallio compoſui ad præliandum gradum. Inter hanc miſerorum dementiam infeliciſſimus puer tangebat vtriuſque genua cum fletu, petebatque ſuppliciter, ne Thebanum par humilis taberna ſpectaret, néve ſanguine mutuo pollueremus familiaritatis clariſſimæ ſacra. Quod ſi vtique proclamabat, facinore opus eſt, nudo, ecce iugulum, conuertite huc manus, imprimite mucrones: ego mori debeo, qui amicitiæ ſacramentum deleui. Inhibuimus ferrum poſt has preces; & prior Aſcyltos, Ego, inquit, finem diſcordiæ imponam. Puer ipſe quem vult ſequatur, vt ſit illi ſaltem in eligendo fratre ſalua libertas. Ego vetuſtiſſimam conſuetudinē putabam in ſanguinis pignus tranſiiſſe, nihil timui, imo conditionem præcipiti feſtinatione rapui, commiſique iudici litem, qui ne deliberauit quidem vt videretur cunctatus, verum ſtatim ab extrema parte verbi conſurrexit, fratrem Aſcylton elegit. Fulminatus hac pronuntiatione, ſicut eram ſine gladio, in lectulum decidi, & attuliſſem mihi damnatas manus, ſi non inimici victoriæ inuidiſſem. Egreditur ſuperbus cum præmio Aſcyltos, & paulo ante chariſſimum ſibi commilitonem, fortunæque etiam ſimilitudine parem in loco peregrino deſtituit abiectum. continuo

Nomen amicitiæ, ſi, quatenus expedit, hæret,
Calculus in tabula mobile ducit opus.
Cum fortuna manet, vultum ſeruatis amici,
Cum cecidit, turpi vertitis ora fuga.
Grex agit in ſcæna mimum, pater ille vocatur,
Filius hic, nomen diuitis ille tenet.
Mox vbi ridendas incluſit pagina partes,
Vera redit facies, diſſimulata perit.

Nec diu tamen lacrymas indulſi, ſed veritus ne Mene-
antescolanus laus etiam, * aut Scolanus inter cetera mala ſolum me
in diuerſorio inueniret, collegi ſarcinulas, locumque
ſecretum & proximum litori mœſtus conduxi. Ibi tri-
duo incluſus redeunte in animum ſolitudine atque cō-
temptu, verberabam ægrum planctibus pectus, & in-
ter tot altiſſimos gemitus frequenter etiam proclama-
num bam: Ergo me non ruina terra potuit haurirē?* non
iratum etiam innocentibus mare aufugi. Indicium
harenę impoſui, hoſpitem occidi, vt inter audacię no-
mina mendicus exul in diuerſorio Græcæ vrbis iace-
ſolitudinem rem deſertus. Et quis hanc mihi * ſolicitudinem im-
poſuit? Adoleſcens omni libidine impurus, & ſua quo-
ad aleam ſorte que cōfeſſione dignus exilio: ſtupro liber, ſtupro inge-
iactam. nuus, cuius anni ad *teſſeram* venerunt, quem tanquā
venierunt puellā cōduxit etiā qui virum putauit. Quid? ille altero
Pith. die qui tanquā togæ virilis ſtolā ſumpſit, qui ne vir eſſet
à matre perſuaſus eſt, qui opus muliebre in ergaſtulo fe-
cit, qui poſtquam conturbauit, & * libidini ſuæ ſolum
libidinis vertit, reliquit veteris amicitiæ nomen, &, proh, pudor,
tanquā mulier ſecutuleia, vnius noctis tactu omnia vē-
didit. Iacent nunc amatores obligati noctibus totis,
ſolitudinem & forſitan mutuis libidinibus attriti derident * ſolici-
tudinem meam: ſed non impune: nam aut vir ego li-
berque non ſum, aut noxio ſanguine parentabo in-
iuriæ meæ. Hęc locutus gladio latus cingor, & ne
infirmitas militiam perderet, cibis excito vires, mox
in publicum proſilio, furentiſque more omnes circum
eo porticus. Sed dum attonito vultu, efferatoque
nil aliud quam cædem & ſanguinem cogito, frequen-
tiuſque manum ad capulum quem deuouetam refero,
notauit me miles, ſiue ille planus fuit, ſiue nocturnus
graſſator. Et, quid tu, inquit, commilito, ex qua le-
gione es, aut cuius centuriæ? Cum conſtantiſſime &
centurionem, & legionem eſſem ementitus: Age er-
Phecaſiati go, inquit ille, in exercitu veſtro * phocaſiati milites
Tur. 10. Ad ambulant? Cum deinde vultu atque ipſa trepidatione
verſ. vlt. mendacium prodidiſſem, ponere iuſſit arma, & malo
Deſpoliatus. cauere * Diſpoliatus ergo, immo præciſa vltione, re-

uo ad diuerſorium tendo, paulatimque temeritate laſſata cœpi graſſatoris audaciæ gratias agere.

Nec

* *Non bibit inter aquas,* * *poma aut pendentia carpit* *neque poma*

Tantalus infelix quem ſua vota premunt.

Diuitis hæc magni facies erit, omnia cernens

* *Quæ timet, & ſicco concoquit ore famem.* *Qui*

* *

Nequaquam recte faciet qui cito reddit.

*

Nemo cælum putat, nemo iuſiurandum ſeruat, nemo Iouem pluris facit, ſed omnes opertis oculis bona ſua computant. *

Quod hodie non eſt, cras erit, ſic vita truditur.

*

Quod non expectas ex tranſuerſo fit, & ſuper nos fortuna negotium curat. *

Apes ideo pungunt, quia vbicunque dulce eſt, ibi & acidum inuenies. * *

Semper hac in re qui vincitur vincit. *De iurgio.*

*

Nemo noſtrum non peccat, homines ſumus, non dij.

*

Non multum oportet conſilio credere, quia ſuam habet fortuna rationem. * * *

In pinacothecam perueni vario genere * fabularum mirabilem. nam & Zeuzidos manus vidi nondum vetuſtatis iniuria victas, & Protogenis rudimenta cum * ipſius naturæ veritate certantia, non ſine quodam horrore tractaui: Iam vero Appellis quem Græci * monocremon appellant etiam adoraui. Tanta enim ſubtilitate extremitates imaginum erant ad ſimilitudinem præciſæ, vt crederes etiam animorum eſſe picturam. Hinc aquila ferebat cœlo ſublimis deum. Illinc candidus Hylas repellebat improbam Naiada. Damnabat Apollo noxias * manus, lyramque reſolutam modò nato flore honorabat. Inter quos etiam pictorum amantium vultus tanquam in ſolitudine exclamaui, Ergo amor etiam deos tangit? Iuppiter in cœlo ſuo non inuenit quod eligeret, & peccaturus

tabularum · *ipſa natura* · *monohemeron* · *monochromon* · *quod Hyacinthum diſco interemiſſet*

Hylam intercemptum. Herculem hos tabulæ v. c. recepi hoſpitem Eumolpus rugoſi. auſteri quòd v. c. non habet aſtenſcũ inquis

in terris, nemini tamen inutiam fecit. * Hylati Nympha prædata imperaſſet amori ſuo, ſi venturum ad* interdictum * Herculeum crediddiſſet. Apollo pueri vmbram reuocauit in florem, & * os fabulæ quoque habuerunt ſine æmulo complexus. At ego in ſocietatẽ * recepi Lycurgo crudeliorem. Ecce autem, ego dum cũ ventis litigo, intrauit pinacothecam ſenex * canus * exercitati vultus, & qui videretur neſcio quid magnum promittere, ſed cultu non proinde ſpecioſus, vt facile appareret eum hac nota litteratum eſſe, * quos odiſſe diuites ſolent. Is ergo ad latus conſtitit meum. * Ego, inquit, poëta ſum, & vt ſpero non humillimi ſpiritus, ſi modo coronis aliquid credendum eſt quas etiam ad imperitos deferre gratia ſolet. Quare ergo, * inquio, tam male veſtitus es? Propter hoc ipſum: amor ingenij neminem vnquam diuitem fecit.

Qui pelago credit, magno ſe fœnore tollit,
Qui pugnas & caſtra petit, præcingitur auro,
Vilis adulator picto iacet ebrius oſtro,
Et qui ſollicitat nuptas ad præmia peccat.
Sola pruinoſis horret facundia pannis,
Atque inopi lingua deſertas inuocat artes.

Apud Henr. St. ſequuntur octo verſus hic prateriti.

Non dubiè ita eſt, ſi quis vitiorum omnium inimicus, rectum iter vitæ inſpicere cœpit, primum propter morum differentiam odium habet (quis enim poteſt probare diuerſa?) deinde, qui ſolas extruere diuitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, quam quod ipſi tenent. Iactantur itaque, quacunque ratione poſſunt litterarum amatores, vt videantur illi quoque infra pecuniam poſiti:

* *

Neſcio quo modo bonæ mentis ſoror eſt paupertas. * Vellem tam innocens eſſet frugalitatis meę hoſtis, vt deliniri poſſet.

latronibus

Nunc veteranus eſt latro, & ipſis * leonibus doctior.*

EVMOLPVS

In Aſiam cum à Quæſtore eſſem ſtipendio conductus, hoſpitium Pergami accepi: vbi cum libenter habitarem, non ſolum propter cultum ædicularum, ſed etiam propter hoſpitis formoſiſſimum filium, excogi-

aui rationem, qua non eſſem patrifamiliæ ſuſpectus amator. Quotieſcunque enim in conuiuio de vſu formoſorum mentio facta eſt, tam vehemẽter excandui, tam ſeuera triſtitia violari aures meas obſcœno ſermone nolui, vt me mater pręcipuè, tanquam vnum ex philoſophis, intueretur. Iam ergo cœperã ephebum in gymnaſium deducere: ego ſtudia eius ordinare, ego docere, ac pręcipere, ne quis prędator corporis admitteretur in domum.

*

Forte cum in triclinio iaceremus, quia dies ſolemnis ludum arctauerat, pigritiamque recedendi impoſuerat hilaritas longior, fere circa mediam noctem intellexi puerum vigilare. Itaque timidiſſimo murmure votum feci: Et domina, inquam, Venus, ſi ego hunc puerum baſiauero, ita vt ille non ſentiat, cras illi par columbarum donabo. Audito voluptatis pretio, puer ſtertere cœpit. Itaque aggreſſus ſimulantem aliquot baſiolis inuaſi. Contentus hoc principio, bene mane ſurrexi, electumque par columbarum attuli expectanti, ac me voto exſolui. Proxima nocte, cum idem liceret, mutaui optionem: Et ſi hunc, inquam, tractauero improba manu, & ille non ſenſerit, gallos gallinaceos pugnaciſſimos duos donabo patienti. Ad hoc votum ephebus vltro ſe admouit, & puto vereri cœpit ne ego obdormiſſem. Indulſi ergo ſollicito, totoque corpore citra ſummam voluptatem me ingurgitaui. Deinde, vt dies venit, attuli gaudenti quicquid promiſeram. Vt tertia nos licentiam dedit, conſurrexi ad aurem male dormientis: Dij, inquam, immortales, ſi ego huic dormienti abſtulero coitum plenum & optabilem, pro hac felicitate cras puero aſturconem Macedonicum optimum donabo, cum hac tamen exceptione, ſi ille non ſenſerit. Numquam altiore ſomno ephebus obdormiuit. Itaque primum impleui lactentibus papillis manus, mox baſio inhęſi, deinde in vnum omnia vota coniunxi. Mane ſedere in cubiculo cœpit, atque expectare conſuetudinem meam. Scis quanto facilius ſit, columbas, galloſq; gallinaceos emere, quam aſtur-

conem: & prętet hoc etiam timebam, ne tam grande munus ſuſpectum faceret humanitatem meam. Ergo aliquot horis ſpaciatus, in hoſpitium reuerti, nihilque aliud quam puerum baſiaui. At ille circumſpiciens, vt ceruicem meam iunxit amplexui, Rogo, inquit, domine, vbi eſt aſturco?

*

Cum ob hanc offenſam præcluſiſſem mihi aditum quē feceram, iterum ad licentiam redij: interpoſitis enim paucis diebus, cum ſimilis nos caſus in eandem fortunam retuliſſet, vt intellexi ſtertere patrem, rogare cœpi ephebum, vt reuerteretur in gratiam mecum, id eſt, vt pateretur ſatisfieri ſibi, & cætera quæ libido diſtenta dictat. At ille plane iratus nihil aliud dicebat, niſi hoc, aut dormi, aut ego iam dicam patri. Nihil eſt tam arduum, quod non improbitas extorqueat. Dum dicit, patrem excitabo, irrepſi tamen, & male repugnanti gaudium extorſi. At ille non indelectatus nequitia mea, poſtquam diu queſtus eſt, deceptum ſe, & deriſum, traductumque inter condiſcipulos, quibus iactaſſet ſenſum meum. Vides tamen, inquit, non ero tui ſimilis. Si quid vis, fac iterum. Ego vero depoſita omni offenſa, cum puero in gratiam redij * * vſque beneficio eius in ſomnum delapſus ſum. *(marg.: vſusque)* Sed non fuit contentus iteratione ephebus plenæ maturitatis, & annis ad patiendum geſtientibus. Itaque me excitauit ſopitum: Et nunquid vis? inquit. Et non plane iam moleſtum erat munus. Vtcunque * is inter anhelitus ſudoreſque * tutus, quod voluerat accepit, rurſuſque in ſomnum decidi gaudio laſſus. *(marg.: igitur; v. tritus)* Interpoſita minus hora, pungere me manu cœpit, & dicere, Quare non facimus? Tum ego totiens excitatus, plane vehementer excandui, & reddidi illi voces ſuas: aut dormi, aut ego iam patri dicam.

* *

Erectis his ſermonibus, conſulere prudentiorem cœpi ætates tabularum, & quędam argumenta mihi obſcura, ſimulque cauſam deſidię præſentis excutere, cum pulcherrimæ artes periiſſent, inter quas pictura ne mi-

imum quidem ſui veſtigium reliquiſſet. Tum ille,
'ecuniæ, inquit, cupiditas hæc tropica * fecit: pri- v.inſtinctu
:is enim temporibus, cum adhuc nuda virtus place-
et, vigebant artes ingenuæ, ſummumque certamen
nter homines erat, ne quid profuturum ſæculis diu hercule
ateret. Itaque * harcula herbarum omnium ſuccos
Democritus expreſſit: & ne lapidum, virgultorum-
que vis lateret, ætatem inter experimenta conſumpſit.
Eudoxus quidem in cacumen excelſiſſimi montis con-
ſcendit, vt aſtrorum cælique motus deprehenderet. Et
Chryſippus, vt ad inuentionem ſufficeret, ter elleboro reuertar
animum deterſit. Verùm, vt ad plaſtas * conuertar, Ly-
ſippum ſtatuæ vnius lineamentis inhærentem inopia
exſtinxit: & Myron, qui pene hominum animas, fe-
rarumque, ęre * comprehendit, non inuenit hęredem. comprehen-
At nos vino, ſcortiſque demerſi, ne paratas quidem derat
artes auemus cognoſcere, ſed accuſatores antiquitatis
vitia tantum docemus, & diſcimus. Vbi eſt dialecti-
ca? vbi aſtronomia? vbi * ſapientiſſimę conſultiſſima ſapientię
via? quis * vnquam venit in templum, & votum fecit,
ſi ad eloquentiam perueniſſet? quis, ſi philoſophię fon- al.dudum
tem * attigiſſet? ac ne bonam quidem mentem aut bo- inueniſſet
nam valetudinem petunt: ſed ſtatim antequam limen
Capitolij tangant, alius donum promittit ſi propin-
quum diuitem extulerit: alius, ſi theſaurum effoderit:
alius ſi ad trecenties ſeſtertiûm ſaluus peruenerit.
Ipſe ſenatus, recti bonique pręceptor, mille pondo
auri Capitolio promittere ſolet: & ne quis dubitet pe-
cuniam concupiſcere, Iouem quoque peculio exorat.
Noli ergo mirari, ſi pictura deficit, cum omnibus diis
hominibuſque formoſior videatur maſſa auri, quam
quicquid Appelles, * Phidiaſque, Gręculi delirantes, al. Phidiaſve
fecerunt. Sed video te totum in illa hærere tabula,
quæ Troiæ haloſin, oſtendit; itaque conabor opus
verſibus pandere.

Iam decima mœſtos inter ancipites metus
Phrygas obſidebat meſſis, & vatis fides
Calchantis atro dubia pendebat metu:
*Cum Delio præfante * cæſi vertices* ferro Step.

Idæ trahuntur, ſciſſaque in molem cadunt
Robora, minacem quæ figurabant equum.
Aperitur ingens antrum, & obducti ſpecus;
Qui caſtra caperent. Huc decenni prælio
Irata virtus abditur, ſtipant graues
equo quem vo uerant. *Equi receſſus Danai, & in * voto latent.*
O patria, pulſas mille credidimus rat.s,
penitus fero *Solumque bello liberum, hoc * titulus fero*
Iuratus *Steph.* ** Inciſus, * hæc ad fata * & compoſitus Sinon*
v.Puth. hoc *Firmabat, & *mendacium in damnum potens.*
abeſt à V. *Iam turba portis libera ac bello carens:*
mendacii *v.c.* In ** Iam vota properant: fletibus manant genæ,*
Mentisque pauidæ gaudium lacrymas habet;
Quas metus abegit: namque Neptuno ſacer
Crinem ſolutus omne Lacoon replet
Clamore vulgus, mox reducta cuſpide
Vterum notauit: fata ſed tardant manus,
Lentuſque ** Lætuſque reſilit, & dolis addit fidem.*
vel Tellúque *Iterum tamen confirmat inualidam manum,*
vel Ictuſque ** Alta & bipenni latera *prætemptat. fremit*
Altaque pertemptat *Captiua pubes intus, & dum murmurant,*
Roborea moles ſpirat alieno metu.
Ibat iuuentus capta, dum Troiam capit,
Bellumque totum fraude ducebat noua.
Ecce alia monſtra. celſa qua Tenedos mare
Dorſo repellit, tumida conſurgunt freta,
Vndaque reſultat ſciſſa, tranquillo minor.
Qualis ſilenti nocte remorum ſonus
Longe refertur, cum premunt claſſes mare,
Pulſumque marmor abiete impoſita gemit.
Reſpicimus, angues orbibus geminis ferunt
Ad ſaxa fluctus: tumida quorum pectora
Rates vt altæ, lateribus ſpumas agunt:
v.c. pontem *Dat cauda ſonitum: liberæ * ponto iubæ*
Conſentiunt luminibus: fulmineum iubar
Incendit æquor, ſibiliſque vndæ tremunt.
Stupuere mentes. infulis ſtabant ſacri
Phrygioque cultu gemina nati pignora
Laconti: quos repente tergoribus ligant

Angues coruſci, paruulas illi manus
Ad ora referunt: neuter auxilio ſibi,
Vterque fratri tranſtulit pias vices,
Morſque ipſa miſeros mutuo perdit metu.
Accumulat ecce liberûm funus parens,
** Infirmus auxiliator. inuadunt virum* Infirmus
Iam morte paſti, membraque ad terram trahunt.
Iacet ſacerdos inter aras victima,
Terramque plangit. ſic profanatis ſacris
Peritura Troia perdidit primum Deos
Iam plena Phœbe candidum extulerat iubar,
Minora ducens aſtra radienti face,
Cum inter ſepultos Priamidas nocte & mero
Danai relaxant clauſtra, & effundunt viros.
Temptant in armis ſe duces, ceu vbi ſolet
Nudo remiſſus Theſſali quadrupes iugo
Ceruicem, & altas quatere ad excurſum iubas,
Gladios retractant, commouent orbes manu,* i. ſcuta.
Bellumque ſumunt. hic graues alius mero
Obtruncat, & continuat in mortem vltimam
Somnos, ab aris alius accendit faces, v. c Troas
Contraque Troiam Troia inuocat ſacra.* inuocat Troiæ ſacra.

* * *

Ex his qui in porticibus ſpatiabantur, lapides in Eumolpum recitantem miſerunt. At ille, qui plauſum ingenij ſui nouerat, operuit caput; extraque templum profugit. Timui ego ne me poëtam * vocaret: itaque ſubſecutus fugientem ad litus perueni: &, vt primum extra teli coniectum licuit conſiſtere, Rogo, inquam, quid tibi vis cum iſto morbo? Minus quam duabus horis mecum moraris, & ſæpius poëtice quam humane locutus es. Itaque non miror ſi te populus lapidibus proſequitur. Ego quoque ſinum meum ſaxis onerabo, vt quotieſcunque cœperis à te exire, ſanguinem tibi à capite mittam. Mouit ille vultum, & , O mi, inquit, adoleſcens, non hodie primum auſpicatus ſum: immo quoties theatrum, vt recitem aliquid, intraui, hæc me aduentitia excipere frequentia ſolet. Ceterum, ne & tecum quoque habeam rixandum, toto die me ab hoc

vocarent:

cibo abſtinebo. Immo, inquam ego, ſi curas hodiernam bilem, vna cenabimus. * * * mando ædicularum cuſtodi cenulæ officium. *

* Video Gytona cum linteis & ſtrigilibus parieti applicitum, triſtem confuſumque: ſcires non libenter ſeruire. Itaque, vt experimentum oculorum caperem, conuertit ille ſolutum gaudio vultum, &, Miſerere, inquit, frater: vbi arma non ſunt, libere loquor. Eripe me latroni cruento, & qualibet ſæuitia pœnitentiam iudicis tui puni. Satis magnum erit miſero ſolatium tua voluntate cecidiſſe. Supprimere ego querelam iubeo, ne quis conſilia deprehenderet: relictoque Eumolpo (nam in balneo carmen recitabat) per tenebroſum & ſordidum egreſſum extraho Gytona, raptimque in hoſpitium meum peruolo. Præcluſis deinde foribus, inuado pectus amplexibus, & perfuſum os lacrymis vultu meo contero. Diu vocem neuter inuenit: nam puer etiam ſingultibus crebris amabile pectus quaſſauerat. O facinus, inquam, indignum, quod amo te quamuis relictus, & in hoc pectore, cum vulnus ingens fuerit, cicatrix non eſt. Quid dicis peregrini amoris * conceſſio? Dignus hac iniuria fui? conceſſor? Poſtquam ſe amari ſenſit, ſupercilium altius ſuſtulit, nec amoris arbitrium ad alium iudicem tuli * Sed nihil iam queror, nihil iam memini, ſi bona fide pœnitentiam emendas. Hæc cum inter gemitus lacrymaſque fudiſſem, deterſit ille pallio vultum: Et quæſo, inquit, Eucolpi, fidem memoriæ tuæ appello. Ego te reliqui, an tu me prodidiſti? Equidem fateor, & præ me fero, cum duos armatos viderem, ad fortiorem confugi. Exoſculatus pectus ſapientia plenum, inieci ceruicibus manus: &, vt facile intelligeret rediiſſe me in gratiam, & optima fide reuiuiſcentē amicitiam, toto pectore adſtrinxi. Et iam plena nox erat, mulierque cenę mandata curauerat, cum Eumolpus oſtium pulſat. Interrogo ego, Quot eſtis? obiterque per rimā foris ſpeculari diligentiſſime cœpi, num Aſcyltos vna veniſſet. Demum, vt ſolum hoſpitem vidi, momento recepi. Ille, vt ſe in grabatum reiecit,

viditquę Gytona in conſpectu miniſtrantē, mouit caput, Et laudo, inquit, Ganymedem: oportet hodie bene ſit. Non delectauit me tam curioſum principium, timuique ne in contubernium recepiſſem * Aſcylti partem. inſtat Eumolpus, & cum puer illi potionem dediſſet: Malo te, inquit, quam balneum totum: ſiccatoque auide poculo, negat ſibi vnquam acidius fuiſſe: Nam & dum lauor, ait, pene vapulaui, quia conatus ſum circa ſolium ſedentibus carmen recitare: at poſtquam de balneo tanquam de theatro eiectus ſum, circuire omnes angulos cœpi, & clara voce Eucolpum clamitare. Ex altera parte iuuenis nudus, qui veſtimenta perdiderat, non minore clamoris indignatione Gytona flagitabat. Et me quidem pueri, tanquam inſanum, imitatione petulantiſſima deriſerunt: illum autem frequentia ingens circumvenit cum plauſu & admiratione timidiſſima: habebat enim inguinum pondus tam grande, vt ipſum hominem * laſciniam faſcini crederes. O iuuenem laborioſum! puto illum pridie incipere, poſtero die finire. Itaque ſtatim inuenit auxilium: neſcio quis enim eques Romanus, vt aiebat, infamis, ſua veſte errantem circundedit, ac domum abduxit: credo vt tam magna fortuna ſolus vteretur. At ego ne mea quidem veſtimenta ab officioſo recepiſſem, niſi notorem dediſſem: tanto magis impedit inguina quam ingenia fricare. Hæc Eumolpo dicente, mutabam ego frequentiſſime vultum, iniurijs ſcilicet inimici noſtri hilaris, commodis triſtis. Vtcunque tamen, tanquam non agnoſcerem fabulam, tacui, & cœnæ ordinem explicui. * * *

Aſcylto parē.

laſciuiam

Vile eſt quod licet, & animus errore * lentus iniurias diligit.

lenitur.

Ales Phaſiacis petita Colchis,
* *Et pictis Attagen opaca pennis,*
Atque Afræ volucres placent palato,
Quod non ſunt faciles: at albus anſer
* *Plebeium ſapit. vltimis ab oris*
Attractus Scarus, atque arata Syrtis

Verſus hic abeſt à *v.*

v.c.Pith.vno verſu auctiore

Et p̄ ƈtis anas enouata pennis *Siquid naufragio dedit, probatur.*
Mullus iam grauis eſt: amica vincit
Vxorem: roſa cinnamum veretur:
Quicquid quæritur, optimum videtur.

Hoc eſt, inquam, quod promiſeras, ne quem hodie verſum faceres. Per fidem ſaltem nobis parce, qui te nunquam lapidauimus. Nam ſi aliquis ex his, qui in eodem * ſynæcio * potarit, nomen poëtę olfecerit, totam concitabit viciniam, & nos omnes ſub eadem cauſa obruet. Miſerere, & aut pinacothecam, aut balneum cogita. Sic me loquentem obiurgauit Gyton mitiſſimus puer, & negauit recte facere, quod ſeniori conuitiater: ſimulque oblitus officij, menſam, quam humanitate poſuiſſem contumelia tollerem, multaque alia moderationis verecundięque verba, quę formam eius egregie decebant.

gynæcio potant

* * *

EVMOLPVS AD GYTONEM.

O felicem, inquit, matrem tuam, quę te talem peperit. Macte virtute eſto. Raram facit miſturam cum ſapientia forma. Itaque, ne putes te tot verba perdidiſſe, amatorem inueniſti. Ego laudes tuas carminibus implebo: Ego pędagogus & cuſtos etiam quo nō iuſſeris ſequar: nec iniuriam Eucolpius accipit, alium amat. Profuit etiam Eumolpo miles ille, qui mihi abſtulit gladium, alioquin quem animum aduerſus Aſcylton ſumpſeram * in Eumolpi ſanguinem exercuiſſem. Nec fefellit hoc Gytona. Itaque extra cellam proceſſit, tanquam aquam peteret, iramque meam prudenti abſentia extinxit. Paululum ergo intepeſcente ſęuitia, Eumolpe, inquam, iam malo vel carminibus loquaris, quam eiuſmodi tibi vota proponas: & ego iracundus ſum, & tu libidinoſus: vide quam non conueniat his moribus. Puta igitur me furioſum eſſe: cede inſanię, id eſt ocyus foras exi. Confuſus hac denunciatione Eumolpus, nō quęſiit iracundię cauſam, ſed continuo limen egreſſus, adduxit repente oſtium cellę, meque nihil tale expectantem incluſit, exemitque raptim clauem, & ad Gytona inueſtigandum cucurrit. Incluſus ego ſuſpendio vitam finire conſtitui, & iam me hemicyclo ſtantis ad parietem

v. cum in

parietem ſpondæ iunxeram, ceruiceſque nodo condebam, cum reſeratis foribus intrat Eumolpus cum Gytone; meque à fatali iam meta reuocauit ad lucem. Gyton præcipue ex dolore in rabiem efferatus, tollit clamorem, me vtraque manu impulſum præcipitat ſuper lectum. Erras, inquit, Eucolpi, ſi putas contingere poſſe vt ante moriaris. Prior cœpi, in Aſcylti hoſpitio gladium quæſiui. Ego, ſi te non inueniſſem, periturus per præcipitia fui: &, vt ſcias non longe eſſe quærentibus mortem, ſpecta inuicem quod me ſpectare voluiſti. Hæc locutus, mercenario Eumolpi nouaculam rapit, & ſemel iterumque ceruice percuſſa ante pedes collabitur noſtros. Exclamo ego attonitus, ſecutuſque labentem eodem ferramento ad mortem viam quæro. Sed neque Gyton vlla erat vulneris ſuſpicione læſus, neque ego vllum ſentiebam dolorem. Rudis enim nouacula, & in hoc retuſa, vt pueris diſcentibus audaciã * tonſor is daret, inſtruxerat thecam. Ideoque nec mercenarius ad raptum ferramentum expauerat, nec Eumolpus interpellauerat mortem * inimicam. Dum hęc fabula inter amantes luditur, diuerſitor cum parte cenulæ interuenit; contemplatuſque fœdiſſimam * volutationem iacentium, Rogo, inquit, ebrij eſtis, an fugitiui; an vtrumque? quis autem grabatum illum erexit? aut quid ſibi vult tam furtiua molitio? Vos mehercules, ne mercedem cellæ daretis, fugere nocte in publicum voluiſtis, ſed non impune. * iam enim faxo ſciatis non viduæ hanc inſulam eſſe, ſed M. * Manucij. Exclamat Eumolpus, etiam minaris? ſimulque os hominis palma * excuſiſſima pulſat. Ille tot hoſpitum potionibus * liberum vrceolum fictilem in Eumolpi caput iaculatus eſt, ſoluitque clamantis frontem, & de cella ſe proripuit. Eumolpus contumeliæ impatiens, rapit ligneum candelabrum, ſequiturque abeuntem, & creberrimis ictibus ſupercilium ſuum vindicat. Fit cõcurſus familię, hoſpitumque ebriorum frequentia. Ego autem nactus occaſionem vindictę, Eumolpum excludo: redditaque ſcortillo vice, ſine æmulo ſcilicet & cella vtor & nocte. Interim lictores inſulariique * mul-

tonſoris

mimicam *leg. Pitth.*

v. iacentium volutationē.

iam iam

v.c. Br. Pitth. Manicii.

excuſſiſſimā

liber

mulctaſſe

cant excluſum, & alius veru extis ſtridentibus plenum in oculos eius intentat: alius, furca de carnario rapta, ſtatum prœliantis componit: anus præcipue lippa ſordidiſſimo linteo præcincta ſoleis * ligneis imparibus impoſita canem ingentis magnitudinis catena trahit, inſtigatque in Eumolpum. Sed ille candelabro ab omni ſe periculo vindicabat. Videbamus nos omnia per foramen valuę, quod paulo ante anſa oſtioli rupta laxauerat, fauebamque ego vapulanti. Gyton autem nō oblitus miſericordiæ ſuæ, reſerandum oſtium ſuccurrendumque periclitanti cenſebat. Ego, durante adhuc iracundia, non continui manum, ſed caput miſerantis ſtricto acutoque articulo percuſſi: & ille flens quidem conſedit in lecto: ego autem alternos opponebam foramini oculos, * iniuriaque Eumolpi, veluti quodam cibo me replebam: cum procurator inſulę Bargates à cena excitatus, à duobus lecticariis in mediam rixam perfertur: nam erat etiam pedibus ęger. Is, vt rabioſa barbaraque voce in ebrios fugitiuoſque diu perorauit, reſpiciens ad Eumolpum: O poëtarum, inquit, diſertiſſime, tu eras! & nou diſcedunt ocyus nequiſſimi ſerui, manuſque continent à rixa! *

deeſt in v. c. Br.

iniuriamque Eumolpi, aduocationemque commēdabam, & veluti *v. c. Br.*

BARGATES PROCVRATOR AD EVMOL.

Contubernalis mea mihi faſtum facit. Ita, ſi me amas, maledic illam verſibus, vt habeat pudorem

* *

Dum Eumolpus cum Bargate in ſecreto loquitur, intrat ſtabulum pręco cum ſeruo publico, aliaque ſane módica frequentia, facemq; fumoſam magis quam lucidam quaſſans, hęc proclamauit: Puer in balneo paulo ante aberrauit, annorum circa xvi. criſpus, mollis, formoſus, nomine Gyton, Si quis eum reddere aut cōmonſtrare voluerit, accipiet nummos mille. Nec longe à pręcone Aſcyltos ſtabat amictus diſcoloria veſte, atq; in lance argentea indicium & fidem præferebat. Imperaui Gytoni vt raptim grabatū ſubiret, annecteretq; pedes & manus inſtitis, quibus ſpondam culcita ferebat: ac, ſicut olim Vlixes pro ariete adhęſiſſet extētus infra grabatum ſcrutantium eluderet manus. Non eſt moratus Gyton imperium, momētoque tēporis in-

ſeruit vinculo manus, & Vlixem aſtu ſimillimo vicit. Ego, ne ſuſpicioni relinquerem locum, lectulum veſtimentis impleui, vniuſque hominis veſtigium ad corporis mei menſuram figuraui. Interim Aſcyltos, vt perrrauit omnes cum viatore cellas, venit ad meam: & hoc quidem pleniorem ſpem concepit, quod diligentius oppeſſulatas inuenit fores. Publicus vero ſeruus, inſertans commiſſuris ſecures clauſtrorũ infirmitatem laxauit. Ego ad genua Aſcylti procubui, & per memoriam amicitiæ, perque ſocietatem miſeriarum, petij vt ſaltem oſtenderet fratrem, immo, vt fidem haberent fictæ preces, Scio te, inquam, Aſcylte, ad occidendum me veniſſe: quo enim ſecures attuliſti? Itaque ſatia iracundiam tuam. Prębeo ecce ceruicem, funde ſanguinem, quem ſub prętextu queſtionis petiiſti. Amolitur Aſcyltos inuidiam, &, ſe vero nihil aliud quam fugitiuum ſuum dixit quęrere, mortem nec hominis concupiſſe, nec ſupplicis, vtique eius, quem poſt fatalem rixam habuit cariſſimum. At non ſeruus publicus tam languide agit, ſed raptam cauponi harundinem ſubter lectum mittit, omniaquę etiam foramina parietum ſcrutatur. Subducebat Gyton ab ictu corpus, & adducto timidiſſime ſpiritu ipſos ſcyniphes ore tangebat. * * Eumolpus autem, quia effractũ oſtiũ cellæ neminem poterat excludere, irrumpit perturbatus, Et mille, inquit, nummos inueni: iã enim perſequar abeũtem præconem, & in poteſtate ſua eſſe Gytonem * meritiſſima propoſitione monſtrabo. Genua ego perſeuerantis amplector, ne morientes vellet occidere. Et merito, inquam * excandeſcens, ſi poſſes proditum oſtẽdere. Nunc inter turbam puer fugit, nec quo abierit ſuſpicari poſſum. Per fidem, Eumolpe, redde puerum, & vel Aſcylto redde. Dum hæc iam credẽti perſuadeo, Gyton, collectione ſpiritus plenus, continuo ita ſternutauit, vt grabatum concuteret. Ad quem motum Eumolpus conuerſus, ſaluere Gytona iubet. Remota etiam culcita videt Vlixem, cui vel ęſuriens Cyclops potuiſſet parcere. Mox conuerſus ad me: Quid eſt, inquit, latro? Ne deprehenſus quidem

deeſt in v.

veriſſima

excandeſcis, *v. c.* excandeſceres,

auſus es mihi verum dicere! Imo, ni deus quidam rerũ
humanarum arbiter pendenti puero excuſſiſſet indicium, eluſus circa popinas errarem. * * *

Cyton lõge blandior, quam ego primum araneis oleo madentibus vulnus quod in ſupercilio factum erat,coarctauit,mox palliolo ſuo laceratam mutauit veſtem,*
amplexu mitigatum gratus, amplexuſque iam * mihi * gratum,oſculis tãquam fomentis aggreſſus eſt Et in tua,inquit,pater chariſſime, in tua ſumus cuſtodia. Si Gytona tuum amas, incipe velle ſeruare. Vtinam me ſolum inimicus ignis hauriret * & vtinam * hibernum inuaderet mare Ego enim
abeſt à *v. v.* hiberum — omnium ſcelerum materia: ego cauſa ſum. Si perirem conueniret inimicis, « *& mecum*

EVMOLPVS Ego ſic ſemper, & vbique vixi, vt vltimam quãque lucem, tanquam non rediturã conſumerem « *ſic ille mortem imminetur ſuam, non ſui.*

Profuſis ego lacrymis rogo quęſoque vt mecum quoque redeat in gratiam. neque enim in amantium eſſe poteſtate furioſam æmulationem: daturum tamen operam. ne aut dicam, aut faciam amplius quo poſſit offendi. Tantum omnem ſcabitudinem animo, tanquam bonarum artium magiſter deleret ſine cicatrice. Inculcis aſperiſque regionibus diutius niues hærent:
manſuefacta: domita — aſt vbi ea ararro * dometacta tellus nitet, dum loqueris, leuis pruina dilabitur. Similiter in pectoribus ira conſidit: feras quidem mentes obſidet, eruditas præterlabitur. Vt ſcias,inquit Eumolpus, verum eſſe quod dicis, ecce etiam oſculo iram finio. Itaque quod bene eueniat, expedire ſarcinulas, & vel ſequimini me, vel ſi mauultis, ducite. Adhuc loquebatur cum crepuit o-
verbis (*vel* barba horridus) — ſtium impulſum, ſtetitque in limine * barbis horrentib. nauta. Et * miraris, inquit, Eumolpe, tanquam *
moraris properandũ — propudium ignores. Haud mora omnes conſurgimus, & Eumolpus quidem mercenarium ſuum, iam olim dormientem exire cum ſarcinis iubet. Ego cum Gy-
alutam — tone quicquid erat, in * altum compono, & adoratis ſideribus intro nauigium * * Moleſtum eſt quod puer hoſpiti placet? quid autem non commune eſt quod natura optimum fecit? Sol omnibus

lucet. Luna innumerabilibus comitata ſideribus etiam
feras * ducit ad pabulum. Quid aquis dici formoſius a.l. mittit
poteſt? In publico tamen manant. Solus ergo amor
furtum potius quam præmium erit? immo vero nolo
habere bona, niſi quibus populus inuiderit. * vnus & victus
ſenex non erit grauis: etiam, cum voluerit aliquid ſu-
mere opus anhelitu prodet. hoc vt * infra fiduciam intra
poſui, * fraudauique animum diffidentem, cœpi ſom- firmaui
num obtuto tunicula capite mentiri. Sed repente qua-
ſi deſtruente fortuna conſtantiam meam, eiuſmodi
vox ſuper conſtratum puppis congemuit. Ergo me de-
riſit? At hæc quidem virilis & pene auribus meis fa-
miliaris animum palpitantem percuſſit. Ceterum ea-
dē indignatione mulier * lacerata vlterius excanduit. lancinata
Et ſi quis Deus * manibus meis, inquit, Gytona impo- nauibus
neret, quam bene exulem * exciperet. Vterque no- exciperem
ſtrum tam expectato ictus ſono amiſerat ſanguinem.
Ego præcipue, quaſi ſomnio quodam turbulento cir-
cumamictus diu vocem collegi, tremuliſque manibus
Eumolpi iam in ſoporem labentis laciniam * duxi. Et traxi
per fidem, inquam, pater, cuius hæc nauis eſt, aut quos
vehat dicere potes? Inquietatus ille moleſte tulit. Et
hoc, inquit, placuerat tibi, vt ſuper conſtratum nauis,
occuparemus ſecretiſſimum locum, ne nos patereris
requieſcere. Quid porro ad rem pertinet ſi dixero *
Licham Tarentinum eſſe dominum huiuſce nauigij, Lycam
qui Tryphænam * exulem Tarentum ferat. Intremui vxorem
poſt hoc fulmen attonitus, iuguloque detecto, Ali-
quando, inquam, totum me fortuna viciſti. Nam Gy-
ton quidem ſuper meum pectus poſitus diu animam
egit, deinde vt effuſus ſudor vtriuſque ſpiritum reuo-
cauit, comprehendi Eumolpi genua, &, Miſerere, in-
quam, morientium, * id eſt, pro conſortio ſtudiorum &
commoda manum. Mors venit, quæ niſi per te licet,
poteſt eſſe pro munere, " *Et mortis hanc à te ineam gratiā!*
Inundatus hac Eumolpus inuidia, iurat per deos deáſ-
que ſe neque ſcire quid acciderit, nec dolum * illum vllum malo
malum conſilio adhibuiſſe: ſed mente ſimpliciſſima, &
vera fide in nauigium comites induxiſſe, quo ipſe iam

pridẽ fuerit vſurus. Quæ autem hîc inſidiæ ſunt? in-
quit, aut quis nobiſcum Hannibal nauigat? Lichas
Tarentinus homo verecundiſſimus,& non tantum hu-
ius nauigij dominus quod regit, ſed fundorum etiam
[negociatorũ] aliquot & familiæ * negotiantis, onus deferendum ad
[conduxit.] mercatum * conducit,hic eſt Cyclops ille & archipira-
ta cui vecturam debemus: & præter hunc Tryphæna
omnium fœminarũ formoſiſſima, quæ voluptatis cau-
ſa huc atque illuc vectatur. Hi ſunt, inquit Gyton,
quos fugimus:ſimulque raptim cauſas odiorum,& in-
ſtans periculum trepidanti Eumolpo exponit. Confu-
ſus ille,&conſilij egens,iubet quemq; ſuam ſententiam
promere. Et fingite, inquit, nos antrum Cyclopis in-
traſſe. Quærendum eſt aliquod effugium, niſi naufra-
gium ponimus,& omni nos periculo liberamus. Im-
mo,inquit Gyton,perſuade gubernatori vt in aliquem
portum nauem deducat non ſine præmio ſcilicet,& af-
firma ei impatientem maris fratrem tuum in vltimis
eſſe. Poteris hanc ſimulationem & lacrymis & vultus
confuſione obumbrare, vt miſericordia permotus gu-
bernator indulgeat tibi. Negauit hoc Eumolpus fieri
[curatis] poſſe, quia magna, inquit, nauigia portibus ſe * cur-
uatis inſinuant, nec tam cito fratrem defeciſſe veriſi-
mile erit. Accedit his quod forſitan Lichas officij cauſa
viſere languentem deſiderabit. Vides quam valde no-
bis expediat vltro dominum ad fugientes accedere. Sed
finge nauem ab ingenti poſſe curſu deflecti, & Licham
non vtique circumiturum ægrotorum cubilia, quo-
modo poſſumus egredi naue, vt non conſpiciamur à
cunctis? opertis capitibus, an nudis? opertis, & quis
non dare manum languentibus volet? nudis, & quid
erit aliud, quam ſeipſos proſcribere? Quin potius, in-
[v.ergo ad] quam * ego, ad temeritatem confugimus, & per fu-
nem lapſi deſcendimus in ſcapham, præciſoq; vinculo
reliqua fortunæ committimus? Nec ego in hoc peri-
culum Eumolpum arceſſo. quid enim attinet innocen-
tem alieno periculo imponere? Contentus ſum ſi nos
deſcendentes adiuuerit caſus. Non imprudens conſi-
lium, inquit Eumolpus, ſi aditum haberet. Quis enim

non euntes notabit? Vtique gubernator qui peruigil quaque nocte ſiderum * quoque motus cuſtodit. Et * vtcunque vtique imponi vel dormienti poſſet, ſi per aliam partem nauis fuga quæreretur, nunc per puppim per ipſa gubernacula dilabendum eſt, à quorum regione funis deſcendit, qui ſcaphæ * gubernacula tenet. Præterea cuſtodiam illud miror Eucolpi tibi non ſuccurriſſe, vnum nautam ſtationis perpetuæ interdiu noctiſque iacere in ſcapha, nec poſſe inde cuſtodem, niſi aut cæde expelli, aut præcipitari viribus. Quod an fieri poſſet interrogate audaciam veſtram. Nam quod ad meum quidem comitatum attinet, nullum recuſo periculum quod ſalutis ſpem oſtendat. Nam ſine cauſa quidem ſpiritum tanquam rem vacuam impēdere, nec vos quidem exiſtimo velle. Videte nunquid hoc placeat. Ego vos in duas iam pelles coniiciam, vinctóſque loris inter veſtimenta pro ſarcinis habebo, apertis ſcilicet aliquatenus labris, quibus & ſpiritum recipere poſſitis, & cibum. Conclamabo deinde nocte ſeruos pœnam grauiorem timentes præcipitaſſe ſe in mare: deinde cum ventum fuerit in portum, ſine vlla ſuſpicione pro ſarcinis vos efferam. Ita vero, inquam ego, tanquam ſolidos alligaturus, quibus non ſoleat venter iniuriam facere, an tanquam eos qui ſternutare non ſoleamus, nec ſtertere? an quia hoc genus furti ſemel mihi feliciter ceſſit? Sed finge vna die vinctos poſſe durare, quid ergo ſi diutius aut tranquillitas nos tenuerit, aut aduerſa tempeſtas? quid facturi ſumus? veſtes quoque diutius vinctas ruga conſumit, & cartæ alligatæ mutant figuram. Iuuenes adhuc laboris expertes ſtatuarum ritu patiemur pannos & vincula? * *

* Aliud aliquod iter ſalutis quærendum eſt. Inſpicite Adhuc quod ego inueni. Eumolpus tāquam literarum ſtudioſus vtiq; attramentum habet. hoc ergo remedio mutemus colores à capillis vſque ad vngues. Ita tanquam ſerui Æthiopes, & præſto tibi erimus, ſine tormentorum iniuria hilares: & permutato colore imponemus inimicis. * Quid tu, inquit Gyton, & circuncide nos, Quin vt Iudæi videamur: & pertunde aures, vt imitemur

Arabes: & increta facies, vt ſuos Gallia ciues putet:
tanquam hic ſolus color figuram poſſit peruertere, &
oratione non multa vna oportet conſentiant, & non * natio-
ne mendacium conſtet. Puta infectã medicamine fa-
ciem diutius durare poſſe, finge nec aquę aſperginem
impoſituram aliquam corpori maculam, nec veſtem
atramento adhæſuram, quod frequẽter etiam non ac-
cerſito ferrumine infigitur: age nunquid & labra poſ-
humore ſumus * tumore teterrimo implere? nunquid & cri-
comburere? nes calamiſtro * conuertere? nunquid & frontes cica-
tricibus ſcindere? nunquid & crura in orbem pande-
barbara re? Nunquid & talos ad terram deducere? nunquid *
peregrina ratione barbam * peregrinatione figurare? Color arte com-
poſitus inquinat corpus, non mutat. Audite quid ti-
menti ſuccurrerit. Pręligemus veſtibus capita, & nos
in profundum mergamus. Nec iſtud dii homineſque
patiantur, Eumolpus exclamat, vt vos tam turpi exitu
vitam finiatis. Imo potius facite quod iubeo. Merce-
narius, inquit, meus, vt ex nouacula comperiſtis, ton-
ſor eſt: hic continuo radat vtriuſque non ſolum capita,
ſed etiam ſupercilia: ſequar ego, frontes notans in-
ſcriptione ſolerti, vt videamini ſtigmate eſſe puniti. I-
ta eędem litteræ & ſuſpicionem declinabunt quæren-
ſimplici. tium, & vultus vmbra * ſupplici tegent. Non eſt dila-
(*alij* dupli ta fallacia, ſed ad latus nauigii furtim proceſſimus, ca-
ci,) *raſura,* *& notarum.* pitaque cum ſuperciliis denudãda tonſori præbuimus.
Impleuit Eumolpus frontes vtriuſque ingentibus lit-
teris, & notum fugitiuorum epigramma per totam
faciem liberali manu duxit. Vnus forte ex vectoribus,
qui acclinatus lateri nauis exonerabat ſtomachum
nauſea grauem, notauit ſibi ad Lunam tõſorem intem-
peſtiuo inhærentem miniſterio, execratuſque omen,
quod imitaretur naufragorum vltimum votum, in cu-
execratione, bile reiectus eſt. Non diſſimulata nauſeantis * deuo-
deteſtatione. tione ad ordinem triſtitiæ redimus, ſilentioque com-
poſito, reliquas noctis horas male ſoporati conſum-
pſimus * * *
LICHAS Videbatur mihi ſecundum quietem Priapus dicere,
quem Eucolpion * quid quæris? Scito à me in nauem tuam

eſſe * productū. Exhorruit Tryphęna. Et putes, inquit, vna nos dormiiſſe: nam & mihi ſimulachrum Neptuni quod * Baiſtor aſylo notaueram, videbatur dicere, In naui Lichæ Gytona inuenies. Hinc ſcies, inquit Eumolpus, Epicurum hominem eſſe diuinū, qui eiuſmodi ludibria facetiſſima ratione condemnat. Ceterū Lichas vt Tryphænæ ſomnium expiauit, Quis, inquit, prohibet nauigium ſcrutari, ne videamur diuinæ mentis opera damnare? Is qui nocte miſerorum furtum deprehenderat * Heſus nomine ſubito proclamat, Ergo illi qui ſunt qui nocte ad Lunam radebantur? peſſimo medius fidius exemplo. Audio enim nō licere cuiquā mortalium in naue neque vngues neque capillos deponere, niſi cum pelago ventus iraſcitur. Excanduit Lichas, hoc ſermone turbatus: &, Ita ne, inquit, capillos aliquis in naue præcidit, & hoc nocte intempeſta? attrahite ocyus nocentes in medium, vt ſciam quorum capitibus debeat nauigium luſtrari: Ego, inquit Eumolpus, hoc iuſſi, nec non eodem futurus nauigio, auſpicium * mihi feci: ſed quia nocentes horridos lōgoſque habebant capillos, ne viderer de naue carcerem facere, iuſſi ſqualorem damnatis auferri: Simul vt notæ quoque literarum non adumbratæ comarum præſidio totę ad oculos legentium accederent. Inter cętera apud communem amicam conſumpſerunt pecuniam meā, à qua illos proxima nocte extraxi mero vnguentiſque perfuſos. Ad ſummam adhuc patrimonii mei reliquias olent * Itaque vt tutela nauis expiaretur, placuit quadragenas vtriſque plagas imponi. Nulla ergo fit mora. Aggrediuntur nos furentes nautę cum funibus, tentantque viliſſimo ſanguine tutelam placare. Et ego quidem tres plagas Spartana nobilitate concoxi. Ceterum Gyton ſemel ictus, tam valde exclamauit, vt Tryphænæ aures notiſſima voce repleret. Non ſolū ergo turbata eſt, ſed ancillæ quoque omnes familiari ſono inductæ ad vapulantem decurrunt. Iam Gyton * mirabili forma exarmauerat nautas, cœperatque etiam ſine voce ſæuientes rogare, cum ancillæ pariter proclamant, Gyton eſt, Gytō, inhibete crudeliſ-

v perductum

Ięſus omine

triſtes

miſerabiliſ

ſimas manus, Gytō eſt, Domina ſuccurre. Deflectit aures Tryphęna, iam ſua ſponte credentes, raptimque ad puerum deuolat. Lichas, qui me optime nouerat, tanquam & ipſe vocem audiſſet, accurrit: & nec manus, nec faciem meam conſideraūit: ſed continuo ad inguina mea luminibus deflexis mouit officioſam manum. Et ſalue, inquit, Eucolpi. Miretur nunc aliquis, Vlyxi nutricem poſt viceſimum annum cicatricem inueniſſe, originis indicem, cum homo prudentiſſimus cōfuſis omnibus corporis * indiciorumque lineamētis, ad vnicum fugitiui argumentum tam docte peruenerit. Tryphæna lacrymas effudit decepta ſupplicio: vera enim ſtigmata credebat captiuorum frontibus impreſſa, ſciſcitarique ſummiſſimus cœpit, quod ergaſtulum intercepiſſet errantes, aut cuius tā crudeles manus in hoc ſupplicium duraſſent. Meruiſſe quidem cōtumeliam aliquam fugitiuos, quibus in odium bona ſua veniſſent. Concitatus iracundia proſiliit Lichas, &, O te, inquit, fœminam ſimplicem tanquam vulnera ferro præparata litteras biberint. Vtinam quidem hac ſe inſcriptione frontis maculaſſent, haberemus nos extremum ſolatium. Nunc * inimici artibus petiti ſumus & abumbrata inſcriptione deriſi. Volebat Tryphęna miſereri, quia nō totam voluptatem perdiderat: Sed Lichas memor adhuc vxoris corruptæ, cōtumeliatūque quas in porticu Herculis acceperat, turbato vehementius vultu proclamat: Deos immortales rerum humanarū agere curā puto. Intellexiſti ô Tryphæna? nam imprudentes noxios in noſtrum induxere nauigium, & quid feciſſent, admonuerūt pari ſomniorum conſenſu. Ita vide vt profit illis ignoſci, quos ad pœnam ipſe Deus deduxit. Quod ad me attinet, nō ſum crudelis, ſed vereor ne quod remiſero patiar. Tam ſuperſtitioſa oratione Tryphæna mutata, negat ſe interpellare ſupplicium, immo accedere etiam iuſtiſſimę vltioni: nec ſe minus grandi vexatam iniuria, quam Licham, cuius pudoris dignitas in cōcione proſcripta ſit.

[Margin: facieique — inimicis Pitth. legit.]

* * *

EVMOLPVS. Me vt puto hominem non ignotum elegerunt ad hoc

officium legatum,petieruntque vt ſe reconciliarẽ aliquando amiciſſimis. Niſi forte putatis iuuenes caſu in has plagas incidiſſe, cum omnis vector nihil prius quærat,quam cuius ſe diligentię credat. Flectite ergo mentes ſatisfactione lenitas,& patimini liberos homines ire ſine iniuria quo deſtinant. Sæui quoque implacabileſque domini crudelitatẽ ſuam impediunt,ſi quãdo pœnitentia fugitiuos reduxit,& dedititiis hoſtibus parcimus. Quid vltra petitis, aut quid vultis? In conſpectu veſtro ſupplices iacent, iuuenes, ingenui,honeſti, &, quod vtroque potentius eſt, familiaritate vobis aliquando coniuncti. Si me hercules interuertiſſent pecuniã veſtram,ſi fidẽ proditione læſiſſent, ſatiari tamẽ potuiſſetis hac pœna quam videtis. Seruitia ecce in frontibus cernitis, & vultus ingenuos voluntaria pœnarũ lege proſcriptos. Interpellauit deprecationem Lichas, Et noli, inquit, cauſam confundere, ſed impone ſingulis modũ. Ac primum omnium,ſi vltro venerunt, cur nudauere crinibus capita? vultum enim qui permutat,fraudem parat, non ſatisfactionem. Deinde ſi gratiã à legato moliebantur, quid ita omnia feciſti,vt quos tuebaris abſconderes? Ex quo apparet caſu incidiſſe noxios in plagas,& te artem quęſiſſe qua noſtræ animaduerſionis impetum eluderes. Nã quod inuidiã facis nobis, ingenuos honeſtoſque clamando, vidę ne deteriorem facias confidentia cauſam. Quid debent læſi facere, vbi rei ad pœnã confugiunt? At enim amici fuerunt mei,* eò maiora meruerunt ſupplicia. Nã qui & ignotos lędit,latro appellatur,qui amicos,paulominus quã parricida. Reſoluit Eumolpus tam iniquam declamationẽ. Et intelligo,inquit, nihil magis obeſſe iuuenibus miſeris,quam quod nocte depoſuerunt capillos: hoc argumento incidiſſe in nauem videtur non veniſſe. Quod velim tam cãdide ad veſtras aures perueniat, quã ſimpliciter geſtũ eſt. Voluerunt enim ,antequã cõſcenderẽt,exonerare capita moleſto & ſuperuacuo põdere,ſed celerior ventus diſtulit curationis propoſitũ. Nec tamen putauerunt ad rem pertinere vbi inciperẽt quod placuerat vt fieret: quia nec omẽ, nec legẽ naui-

gantium nouerant. Quid, inquit Lichas, attinuit ſupplices radere, niſi forte miſerabiliores calui ſolent eſſe? quāquam quid attinet veritatem per interpretem quærere? Quid dicis tu latro? quæ ſola Salamandra ſupercilia tua excuſſit? cui Deo crinem vouiſti? Pharmace reſponde. Obſtupueram ego ſupplicii metu pauidus, nec quid in re manifeſtiſſima dicerē inueniebam. Turbatus, & deformis præter ſpoliati capitis dedecus, ſuperciliorum etiam æqualis cum fronte caluities, vt nihil nec facere deceret, nec dicere. Vt vero ſpongia vda facies plorantis deterſa eſt, & liquefactum per totum os atramentum, omnia ſcilicet lineamenta * fuliginea nube * confudit, in odium ſe ira conuertit. Negat Eumolpus paſſurum ſe vt quiſquam ingenuos contra fas legemque contaminet, interpellatque ſæuientium minas, non ſolum voce, ſed & manibus. Aderat interpellanti mercenarius comes, & vnus alterque infirmiſſimus vector, ſolatia magis litis quam virium auxilia. Nec quicquam pro me deprecabar, ſed intentans in oculos Tryphænę manus, vſurum me viribus meis clara liberaque voce clamaui, ni abſtineret à Gytone iniuriam mulier damnata, & in toto nauigio ſola verberanda. Accenditur audacia mea iratior Lichas, indignaturque quod ego relicta mea cauſa tātum pro alio clamo. Nec minus Tryphęna contumelia ſæuit accenſa, totiuſque nauigij turbam diducit in partes. Hinc mercenarius tonſor ferramenta ſua nobis & ipſe armatus diſtribuit: illinc Tryphęnæ familia nudas expedit manus. Ac ne ancillarum quidem clamor aciem deſtituit, vno tantum gubernatore relicturum ſe nauis miniſterium denunciante, ſi non deſinat rabies libidine perditorum collecta. Nihilominus tamen perſeuerat dimicantium furor, illis pro vltione, nobis pro vita pugnantibus. Multi ergo vtrinque ſine morte labuntur, plures cruenti vulneribus referunt veluti ex prælio pedem, nec tamen cuiuſquam ira laxatur. Tunc fortiſſimus Gyton ad virilia ſua admouit nouaculam * inſertam, minatus ſe abſciſſurum tot miſeriarum cauſam. Inhibuitque Tryphęna tam grande facinus, non

fuliginis confuſa redierunt, in iram ſe odiū

infectam. V. inſertam.

iſſimulata * miſſione. Sæpius ergo cultrum tonſo- offenſione
ium ſuper iugulum meum poſui, non magis me occi-
urus quam Gyton, quod minabatur facturus: auda-
ius ille tamen tragœdiam implebat, quia ſciebat ſe il-
am habere nouaculam qua iam ſibi ceruicem præcide-
rat. Stante ergo vtraque acie cum appareret futurum * nec ceſſaturum v. tralaticium
non ſtlatarium bellum, ægre expugnauit gubernator,
vt caduceatoris more Tryphęna inducias faceret. Data
ergo acceptaque ex patrio more fide, protendit ramum
oleę à tutela nauigij raptum, atque in colloquium venire auſa:

Quis furor, exclamat, pacem conuertit in arma?
*Quid noſtræ meruere manus? non Troius * hoſtis* v. c. Brit. heros
Hac in claſſe vehit decepti pignus Atridæ:
Nec Medea furens fraterno ſanguine pugnat:
Sed contemptus amor vires habet. & mihi fata
Hos inter fluctus quis raptis euocat armis? ne
*Cui non eſt mors vna ſatis? * nec vincite pontum,*
Gurgitibuſque feris alios immittite fluctus.

Hæc vt turbato clamore mulier effudit, hæſit pauliſper acies, reuocatæque ad pacem manus intermiſere
bellum. * Initæ pœnitentiæ occaſione dux Eumolpus, vtitur
& caſtigato ante vehementiſſime Licha, tabulas fœderis ſignat, queis hæc formula erat: Ex animi tui ſententia, vt tu Tryphæna, neque iniuriam tibi factam
à Gytone queraris, neque ſi quid ante hunc diem factum eſt obiicies, vindicabiſve aut vllo alio genere,
perſequendum curabis, * vt tu nihil imperabis puero
repugnanti, non amplexum, non oſculum, non coi- &
tum Venere conſtrictum, niſi pro * qua re præſentes * hac
numeraueris denarios centum. numerabis

* * *

Item Licha ex tui animi ſententia, vt tu Eucolpion nec
verbo contumelioſo inſequaris nec vultu, neque quęres vbi nocte dormiat, aut ſi quæſieris, pro ſingulis iniuriis numerabis pręſentes denarios ducentos. In hęc
verba fœderibus compoſitis arma deponimus: & ne conuiuium v. c. Brit. ex
reſidua in animis etiam poſt iuſiurandum ira remaneret, pręterita aboleri oſculis placet. Exhortantibus vni- ſonat ergo cantibus

lego perſonat canu tranquillitate exultans *v.e.Brit.* captabat Quin tectis *v.* ſpuma

uerſis odia detumeſcunt, epulæque ad certamen prolatæ conciliant hilaritate * concilium.* Exonerat cantus totum nauigium, & quia repentina * tranquillita intermiſerat curſum, alius * exultantes * quærebat fuſcina piſces: alius hamis blandientibus cõuellebat prędam repugnantem. * Ecce etiam per antēnam pelagiæ conſederant volucres, quas * textis arundinibus peritus artifex tetigit. Illæ viſcatis illigatæ viminibus deferebantur ad manus. Tollebat plumas aura volitantes, pinnaſque per maria inanis * pluma torquebat. Iam Lichas redire mecum in gratiã cœperat, iam Tryphęna Gytona extrema parte potiònis ſpargebat, cum Eumolpus & ipſe vino ſolutus dicta voluit in caluos ſtigmoſoſque iaculari: donec conſumpta frigidiſſima vrbanitate redijt ad carmina ſua: cœpitque capillorum elegiarion dicere.

Quod ſolum formæ decus eſt, cecidere capilli:
Vernanteſque comas triſtis abegit hiems,
Nunc umbra nudata ſua iam tempora mærent:
*Areaque * attritis ridet aduſta pilis.* (*ætritis luget*)
O fallax natura deûm: quæ prima dediſti
Aetatis noſtræ gaudia, prima rapis.

* * *

Infelix, modo crinibus nitebas
Phœbo pulchrior, & ſorore Phœbi,
At nunc leuior ære, vel rotundo
Horti tubere, quod creauit vnda:
Ridentes fugis, & times puellas.
Vt mortem citius venire credas,
Scito iam capitis periſſe partem.

Plura volebat proferre credo & ineptiora præteritis, cum ancilla Tryphænæ Gytona in partem nauis inferiorem ducit, corymbioque dominæ pueri adornat caput. Immo ſupercilia etiam profert de pyxide, ſciteque iacturæ lineamenta ſecuta, totam illi formam ſuam reddidit. Agnouit Tryphæna verum Gytona: lacrymiſque turbata, tunc primum bona fide puero baſium dedit. Ego, etiam ſi repoſitum in priſtinum decorem puerum gaudebam, abſcondebam ta-

nen frequentius vultum, intelligebamque me non * ranſlatatitia exigua, parua.
ralatitia deformitate eſſe inſignitatum, quem allo-
quio dignum nec Lichas quidem crederet: ſed huic
riſtitiæ eadem illa ſuccurrit ancilla, euocatumque me
ion minus decoro exornauit capillamento, imo com-
nendatior vultus enituit, quia * flaucorum corym- flauum
ion erat.

* * *

Cæterum Eumolpus & periclitantium aduocatus, &
ræſentis concordiæ auctor, ne ſileret ſine fabulis hila-
tas: multa in muliebrem leuitatem cœpit iactare: quã
acile adamarent: quam cito etiam filiorum obliuiſ-
erentur: nullamque eſſe fœminam tam pudicam,
uæ non peregrina libidine vſque ad furorem * auer- auelleretur.
eretur. nec ſe tragœdias veteres curare, aut nomina
eculis nota, ſed * ſua memoria facta: quæ expoſiturũ v,c. rem ſua memoria factam expoſiturum
eſſe ſi vellemus audire. Conuerſis igitur omnium in
vultibus, auribuſque ſic orſus eſt: Matrona quædam
pheſi tam notæ erat pudicitiæ, vt vicinarum quoque
entium fœminas ad ſpectaculum ſui euocaret. Hæc
go cum virum extuliſſet, non contenta vulgari more
nus paſſis proſequi crinibus, aut nudatum pectus in
nſpectu frequentiæ plangere, in conditorium etiam
oſequuta eſt defunctum, poſitumque in hypogæo,
ræco more, corpus cuſtodire ac flere totis noctibus
ebuſque cœpit. Sic affligantem ſe, ac mortem ine-
a perſequentem non parentes potuerunt abducere,
on propinqui: magiſtratus vltimò repulſi abierunt.
omplorataque * ab omnibus ſingularis exempli fœ- in v.c. deeſt ab
ina, quintum iam diem ſine alimento trahebat.
ſidebat ægræ fidiſſima ancilla, ſimulque & lacrymas
mmendabat lugenti, & quotiens defecerat poſi-
m in monumento lumen, renouabat. Vna igitur in
ta ciuitate fabula erat, ſolum illud adfulſiſſe verum
diciticę amoriſque exemplũ omnis ordinis homines
nfitebantur. Cum interim imperator prouincię la-
ones iuſſit crucibus adfigi, ſecundum illam ean-
m caſulam, in qua recens cadauer matrona deflebat.
oxima ergo nocte cum miles, qui cruces aſſeruabat,

ne quis ad ſepulturam corpora detraheret, notaſſet ſibi & lumen inter monumenta clarius fulgens, & gemitũ lugentis audiſſet: vitio gentis humanæ concupiit ſcire, quis aut quid faceret. Deſcendit igitur in conditorium: viſaque pulcerrima muliere, primo quaſi quodam monſtro inferniſque imaginibus turbatus ſubſtitit: deinde vt & corpus iacentis conſpexit, & lacrymas conſiderauit, faciemque vnguibus ſectam: ratus ſcilicet quod erat, deſiderium extincti non poſſe feminam pati, attulit in monumentum cenulam ſuam, cœpitque hortari lugentem, ne perſeueraret in dolore ſuperuacuo, ac nihil profuturo gemitu pectus diduceret: omnium eundem eſſe exitum: ſed & idem domicilium: & cętera, quibus exulceratæ mentes ad ſanitatem reuocantur. At illa ignota conſolatione * percuſſa, lacerauit vehementius pectus, ruptoſque crines ſuper pectus iacentis impoſuit. Non receſſit tamen miles, ſed eadem exhortatione tentauit dare mulierculæ cibum, donec ancilla vini incertum * habeo odore corrupta, primum ipſa porrexit ad humanitatem inuitantis victam manum: deinde refecta potione & cibo, expugnare cœpit dominę pertinaciam. Et quid proderit, inquit, hoc tibi, ſi ſoluta inedia fueris? ſi te viuam ſepelieris? ſi antequam fata poſcant, indemnatum ſpiritum effuderis?

percuſſa

ab eo

Id cinerem aut manes credis curare ſepultos?

vis tu reuiuiſcere reluctantibus fatis extinctum? viſne diſcuſſo muliebri errore, quam diu licuerit, lucis commodis frui? ipſum te iacentis corpus commouere debet, vt viuas. Nemo inuitus audit, cum cogitur aut cibum ſumere aut viuere. Itaque mulier aliquot dierum abſtinentia ſicca, paſſa eſt frangi pertinaciam ſuam: nec minus auide ſe repleuit cibo, quam ancilla, quæ prior victa eſt. Ceterum ſcitis quid plerunque ſoleat tentare humanam ſacietatem: quibus blanditiis impetrauerat miles vt matrona vellet viuere, iiſdem etiã pudicitiam eius aggreſſus eſt, nec deformis aut infacundus iuuenis caſtæ videbatur, conciliante gratiam ancillæ, ac ſubinde dicente: *Placitone etiam pugnabis amori?*

amori? Nec venit in mentem, quorum conſederis aruis? Quid diutius moror? ne hanc quidem partem corporis mulier abſtinuit, victorque miles vtrunque perſuaſit. Iacuerunt ergo vnà, non tantum illa nocte, qua nuptias fecerunt, ſed poſtero etiam ac tertio die, præcluſis videlicet conditorij foribus: vt quiſque ex notis ignotiſque ad monumentum veniſſet, putaſſet expiraſſe ſuper corpus viri pudiciſſimam vxorem. Ceterum delectatus miles & forma* mulieris,* ſecreto quicquid boni per facultates * habere poterat, coëmebat: & prima ſtatim nocte in monumentum ferebat. Itaque cruciarij vnius parentes, vt viderunt laxatam cuſtodiam, detraxere nocte pendētem, ſupremoq; mandauerunt officio. * ac miles * circum * pectus dum deſidet, vt poſtero die vidit vnam ſine cadauere crucem: veritus ſupplicium, mulieri quid accidiſſet, exponit: nec ſe expectaturum iudicis ſententiam, ſed gladio ius dicturum ignauiæ ſuæ: * commodet ergo illa perituro locum, & fatale conditorium familiari ac viro faceret. Mulier nō minus miſericors quam pudica: Nec iſtud, inquit, dij ſinant, vt eodem tempore duorum mihi cariſſimorum hominum duo funera ſpectem: malo mortuum impendere, quam viuum occidere. Secundum hanc orationem, iubet ex arcá corpus mariti ſui tolli, atque illi quæ vacabat cruci adfigi. Vſus eſt miles ingenio prudentiſſimæ feminæ. poſteroque die populus miratus eſt, qua ratione mortuus iſſet in crucem. Riſu excepere fabulā nautæ,* & erubeſcente non mediocriter Tryphæna, vultumque ſuum ſuper ceruicem Gytonis amabiliter ponente. At non Lichas riſit, ſed iratum commouens caput: Si iuſtus, inquit, Imperator fuiſſet, debuit patrisfamiliæ corpus in monumentum referre, mulierem affigere cruci. Non dubie redierat in animum * edile, expilatumque libidinoſa migratione nauigium. Sed nec fœderis verba permittebant meminiſſe: nec hilaritas, quæ præoccupauerat mentes, dabat iracundiæ locum. Ceterum Tryphęna in gremio Gytonis poſita, modò implebat oſculis pectus, modo concinnabat ſpoliatum crinibus vultum. Ego mœſtus

in v. c. abeſt
al. & ſecreto.
in v. c. abeſt

al at
circūſcriptus
pecus

v. c. commodaret modo

abeſt à v.

cubile
v. c hedile

& impatiens fœderis noui, non cibum, non potionem capiebam, ſed obliquis trucibuſque oculis vtrunq; ſpectabam. Omnia me oſcula vulnerabant, omnes blanditiæ, quaſcunque mulier libidinoſa fingebat: nec tamē adhuc ſciebam vtrum magis puero iraſcerer, quod amicam mihi auferret, an amicæ, quod puerum corrūperet: Vtraque inimiciſſima oculis mei, & captiuitate præterita triſtiora. Accedebat huc quod neque Tryphæna me alloquebatur tanquam familiarem, & aliquando gratum ſibi amatorem, nec Gyton me aut tralatitia propinatione dignum iudicabat, aut quod minimum eſt, ſermone communi vocabat. credo veritus ne inter initia coëuntis gratię recentem cicatricem reſcinderet. Inundauere pectus lacrymæ dolore paratæ, gemituſque ſuſpirio tectus amimam penè ſubmouit
" *Encolpius porro*

In partem voluptatis tentabat admitti, nec domini ſupercilium induebat, ſed amici quærebat obſequium,
" *dum ancilla reſtitens in hæc erupit.*

Ancilla Tryphænæ ad Encolpium. Si quid ingenui ſanguinis habes, nō pluris illam facies. quam ſportam. Si vir fueris, non ibis ad * ſpurcam. ſpinthriam
" *Hæc animi pendentem augebant, ſed* Me nihil magis pudebat, quam ne Eumolpus ſenſiſſet quicquid illud fuerat, & homo dicaciſſimus carminibus vindicaret " *creditam noxiam.*

Iurat Eumolpus verbis conceptiſſimis

* * *

Dum hæc taliaque iactamus, inhorruit mare, nubeſque vndiq; adductæ obruere tenebris diem. Diſcurrūt nautæ ad officia trepidantes, velaque tempeſtati ſubducunt. Sed nec certos fluctus ventus impulerat: nec quo deſtinaret curſum gubernator ſciebat: Siciliam modo ventus * dabat, ſæpiſſime in oram Italici littoris Aquilo * poſſeſſor conuertebat huc illuc obnoxiam * partē. Et quod omnibus procellis procelloſius erat, tam ſpiſſę repente tenebrę lucem ſuppreſſerant, vt ne proram quidem totam gubernator videret. Itaq; Hercules poſtquā* " *luce* manifeſta cōualuit, Lichas trepidans ad me ſupinas porrigit manus: Et tu, inquit, Eucolpi, ſuccur-

oſtendebat
ventis aliis validior
proram

re periclitantibus, id eſt veſtem illam diuinam, ſiſtrũque redde nauigio. Per fidẽ miſerere quemadmodum quidem ſoles. Et illum quidem vociferantem in mare ventus excuſſit, repetitumque infeſto gurgite procella circumegit atque auſit. Tryphænam autem prope iam fideliſſimi rapuerunt ſerui, ſcaphæque impoſitam cum maxima ſarcinarum parte abduxere: certiſſimæ morti applicitus cum clamore fleui: Et hoc, inquam, à diis meruimus, vt nos ſola morte coniungerent, ſed nõ crudelis fortuna cõcedit. ecce iam ratẽ fluctus euertet: ecce iã amplex⁹ amantiũ iratum diuidet mare. Igitur ſi vere Eucolpiõ dilexiſti, ad oſcula, dum licet, vltimũ hoc gaudiũ fatis properantibus rape: hæc vt ego dixi, Gyton veſtem depoſuit, meaq; tunica contectus exeruit ad oſculum caput: & ne ſic cohærentes malignior fluctus * detraheret, vtrunq; zona circumuenienti præcinxit. Et ſi nihil aliud certe diutius, inquit * iũcta nos mors feret, vel ſi voluerit miſericors ad idem littus expellere, aut præteriens aliquis * tralatitia humanitate * lapidabit, aut quod vltimum eſt iratis etiam fluctibus, imprudens arena componet. Patior ego vinculum extremum, & veluti lecto funebri aptatus expecto mortem iam non moleſtam. Peragit interim tempeſtas mandata fatorum, omneſque reliquias nauis expugnat. Non arbor erat relicta, non gubernacula, non funis, aut remus, ſed quaſi rudis atque infecta materies ibat cum fluctibus, “ *hoſpites veluti conclamans*. Percurrere piſcatores paruulis expediti nauigijs ad prædam rapiendam: deinde vt aliquos viderunt, qui ſuas opes defenderent, mutauerũt crudelitatem in auxilium, “ *tum vocum concurſu facto*, Audimus murmur inſolitũ, & ſub diæta magiſtri quaſi cupientis exire belluæ gemitum. Perſequuti igitur ſonum, inuenimus Eumolpum ſedentem, membranæque ingenti verſus ingerentem. Mirati ergo quod illi vacaret in vicinia mortis poëma facere, extraximus clamantem, iubemuſque bonam habere mentem. At ille interpellatus excanduit, &, Sinite me, inquit, ſententiam explere, laborat carmen in fine. Iniicio ego frenetico manum, iubeoque Gytona accedere, & in

diſtraheret

iunctos nos mare *P. Fab.*

obiter adhibita

perfunctorie

tumulabit

terram trahere porcam mugientem " *cui & accingatur freneticus.* * *

vortice
liuentibus
Fab. nictantibus, humentibus

Hoc opere tandem elaborato caſam piſcatoriam ſubimus merentes, cibiſque naufragio corruptis vtcunque curati triſtiſſimam exegimus noctem. Poſtero die cum poneremus conſilium, cui nos regioni crederemus, repente video corpus humanum circumactum leui * vertice ad littus deferri. Subſtiti ergo triſtis, cœpique * viuentibus oculis maris fidem inſpicere. Et hunc forſitã, proclamo, in aliqua parte terrarũ ſecura expectat vxor, forſitan ignarus tempeſtatis filius, aut patrem vtique reliquit aliquem, cui proficiſcens oſculum dedit. Hæc ſunt conſilia mortalium, hæc vota magnarum cogitationum. En homo quemadmodum * natat. Adhuc tanquam ignotum deflebam, cum inuiolatum os fluctus conuertit in terram, agnouique terribilem paulo ante & implacabilem Licham pedibus meis pene ſubiectum. Non tenui igitur diutius lacrymas, immo percuſſi ſemel iterumq; manu pectus: & vbi nunc eſt, inquam, iracundia tua? vbi impotentia tua? nempe piſcibus belluiſque expoſitus es, & qui paulo ante iactabas vires imperij tui de tam magna naue, ne tabulam quidem naufragus habes. Ite nunc mortales, & magnis cogitationibus pectora implete. Ite cauti, & opes fraudibus * captas per mille annos diſponite. Nempe hic proxima luce patrimonij ſui rationes inſpexit, nempe diem etiam quo venturus eſſet in patriã animo ſuo finxit. Dij deæq; quam longe à deſtinatione ſua iacet. Sed non ſola mortalibus maria hanc fidem præſtant. Illum bellantem arma decipiunt, illum dijs vota reddentem Penatum ſuorum ruina ſepelit: ille vehiculo lapſus properantem ſpiritum excuſſit. Cibus auidum ſtrangulauit, abſtinentem frugalitas. Si bene calculum ponas, vbique naufragium eſt: at enim fluctibus obruto non contigit ſepultura, tanquam interſit periturũ corpus quæ ratio cõſumat, ignis an fluctus, an mora: quicquid feceris, omnia hæc eodem ventura ſunt: feræ tamen corpus lacerabunt, tãquam melius ignis accipiat. Imo hãc pœnam grauiſſimam credimus vbi ſeruis ira-

natus

partas

ſcimur. Quæ ergo dementia eſt omnia facere, ne quid è nobis relinquat ſepultura “ *quando etiam ita de inuitis fata ſtatuant.*
Et Licham quidem rogus inimicis collatus manibus adolebat. Eumolpus autem dum Epigrãma mortuo facit, oculos ad arceſſendos ſenſus lõgius mittit. * * *
Hoc peracto libenter officio, deſtinatum carpimus iter, ac momento temporis in montem ſudantes cõſcendimus, ex quo haud procul impoſitum arci ſublimi oppidum cernimus, nec quid eſſet ſciebamus errãtes, donec à villico quodam Crotona eſſe cognouimus, vrbem antiquiſſimam & aliquando Italiæ primam. Cum deinde diligentius exploraremus qui homines inhabitarent nobile ſolum, quodve genus negociationis præcipue probarent poſt attritas bellis frequentibus opes. O mi, inquit, hoſpites, ſi negoriatores eſtis, mutate propoſitũ, aliudq; vitæ præſidium quærite. Sin autem vrbanioris notæ homines ſuſtineris ſemper mentiri, recta ad lucrum curritis. In hac enim vrbe non litterarum ſtudia celebrantur, non eloquentia locum habet, non frugalitas, ſanctiq; mores laudibus ad fructum perueniunt, ſed quoſcũq; homines in hac vrbe videritis, ſcitote in duas partes eſſe diuiſos. Nam aut captantur, aut captant. In hac vrbe nemo liberos tollit: quia quiſquis ſuos hęredes habet, nec ad ſcenas, nec ad ſpectacula admittitur, ſed omnibus prohibetur cõmodis, inter ignominioſos latitat. Qui vero nec vxores vnquã duxerunt, nec proximas neceſſitudines habent, ad ſummos honores perueniunt, id eſt ſoli militares, ſoli fortiſſimi, atq; etiã innocentes habẽtur. Videbitis, inquit, oppidum, tãquam in peſtilentia campos, in quibus nihil aliud eſt niſi cadauera quæ lacerantur, aut corui qui lacerant. * *
* Prudenter Eumolpus conuertit ad nouitatem rei mẽtem, genuſq; diuinationis ſibi non diſplicere confeſſus eſt. Iocari ego ſenem poëtica leuitate credebam, cum ille, Vtinam quidem ſufficeret largior ſcena, id eſt veſtis humanior, * veſtimentũ latius quod præberet mendacio fidem. Non me hercules * pœnam iſtam differrem, ſed continuo vos ad magnas opes ducerem. Atqui

Deeſt aſter. in V. c.
Prudentior!
inſtrumentũ
peram *Pith;*

rapinæ promitto quicquid exigeret dũmodo placeret veſtis * rapina comes, & quicquid Lycurgi villa graſſantibus præbuiſſet Nam nummos in præſentem vſum Deum matrem pro fide ſua reddituram. Quid ergo, inquit Eumolpus, ceſſamus in vnum componere? facite ergo me dominum, ſi negotiatio placet. Nemo auſus eſt artem damnare, nihil auferentem. Itaque vt duraret inter omnes tutum mendacium, in verba Eumolpi ſacramentum iurauimus, vri, vinciri, verberari, ferroque necari, & quicquid aliud Eumolpus iuſſiſſet, tanquam legitimi gladiatores domino corpora animaſq; religioſiſſime addicimus. Poſt peractum ſacramentum ſeruiliter ficti dominũ conſalutamus, elatumq; ab Eumolpo filium pariter condicimus, iuuenem ingentis eloquẽtiæ, & ſpei, ideoque de ciuitate ſua miſerrimum ſenem exiſſe, ne aut clientes ſodaleſque filij ſui, aut ſepulcrum quotidie cauſam lacrymarum cerneret. acceſſiſſe huic triſtitiæ proximum naufragium, quo amplius vicies ſeſtertium* amiſerat: nec illum iactura moueri, ſed deſtitutum miniſterio non agnoſcere dignitatem ſuam. Præterea habere in Africa trecenties ſeſtertium, fundis nominibuſque depoſitum. Nam familiam quidẽ tam magnam per agros Numidiæ eſſe ſparſam, vt poſſit vel Carthaginem capere. Secundum hanc formulam imperamus Eumolpo vt plurimum tuſſiat, vt ſit modo ſolutioris ſtomachi, ciboſque omnes palam damnet, loquatur aurum & argentum, fundoſque mendaces, & perpetuam terrarum * fertilitatem. Sedeat præterea quotidie ad rationes tabulaſque teſtamenti omnibus * *fidem* renouet, & ne quid ſcenæ deeſſet, quotieſcunq; aliquem noſtrum vocare tẽtaſſet, alium pro alio vocaret, vt facile appareret dominum etiam eorum meminiſſe, qui præſentes non eſſent. His ita ordinatis, quod bene feliciterque eueniret precati deos, viam ingredimur. Sed neque Gyton ſub inſolito faſce durabat, & mercenarius Corax detractator miniſterij, poſita frequentius ſarcina maledicebat properantibus, affirmabatque ſe, aut proiecturum ſarcinas, aut cum onere fugiturum. Quid vos, inquit, me iumentum putatis

amiſerit

v. ſterilitatẽ

" fidem

eſſe, aut * lapidariam nauem? hominis operas locaui, non caballi, nec minus liber ſum quam vos, etſi pauperem pater me reliquit. Nec contentus maledictis tollebat ſubinde altius pedem, & * ſtrepitu obſcœno ſimul atque odore viam implebat. Ridebat cõtumaciã Gytõ, & ſingulos ſtrepitus eius pari clamore * perſequebatur " *olfactui vt officeret. Sed & hîc ad ingeniũ redux Eumolpus:* Multos, ô iuuenes, carmen decepit: nam vt quiſque verſum pedibus inſtruxit, ſenſumque teneriorem verborum ambitu intexuit, putauit ſe continuo in Heliconem veniſſe. ſic forenſibus miniſteriis exercitati, frequenter ad carminis tranquillitatem, tanquam ad portum faciliorem refugerunt: credentes facilius poëma extrui poſſe quam controuerſiam ſententiolis vibrantibus pictam. Ceterum neque generoſior ſpiritus ſanitatem amat, neque concipere aut edere partum mens poteſt, niſi * ingenti flumine literarum * inundante. Effugiendum eſt ab omni verborum, vt ita dicam, vilitate: & ſumendæ voces à plebe ſummotæ, vt fiat, O DI *profanum vulgus, & arceo.* Preterea curandum eſt, ne ſententiæ emineant extra * rationis modum expreſſę, ſed * intexto verſibus colore niteant. Homerus teſtis, & Lyrici, Romanuſque Virgilius, & Horatij curioſa felicitas. Ceteri enim aut non viderunt viam, qua iretur ad carmen, aut verſum timuerunt calcare. Ecce belli ciuilis ingens opus quiſquis attigerit, niſi plenus litteris, ſub onere labetur. Non enim res geſtæ verſibus comprehendendę ſunt, quod longe melius hiſtorici faciũt * quã poëtæ: ſed per ambages, deorũque miniſteria, & fabuloſum ſententiarum tormentum præcipitandus eſt liber ſpiritus: vt potius furentis animi vaticinatio appareat, quam religioſę orationis ſub teſtibus fides, * tanquam ſi placet, hic impetus, etiam ſi nondum recepit vltimam manum " *ſucceſiuè aduertatur.*

Iapygarum *quæ lapidibus oneratur.*

dum pederet præ anxietate,

al. proſequebatur.

v.c. auctior inquit Eumolpus.

ingens flumen *v. c.* Br. inundauerit *al.* inundata.

al. corpus orationis intecto veſtibus.

deſunt hæc duo verba in v.c.

v. tanquam *deeſt aliquid.*

EVMOLPVS.

Orbem iam totum victor Romanus habebat,
Qua mare, qua terræ, qua ſidus currit vtrumque.
Nec ſatiatus erat. Grauidis freta pulſa carinis
Iam peragrabantur; ſi quis ſinus abditus vltra,

Si qua foret tellus, quæ fuluum mitteret aurum,
Hoſtis erat: fatiſque in triſtia bella paratis
Quærebantur opes. non vulgo nota placebant

tracta Heſperia coccum. l. m. i. ora. H. St. alij Acſpireum ſilices *Steph.* accurant *Scal.* & læſæ auro *al.* circo fames

*Gaudia, non vſu plebeio * trita voluptas.*
** Aſſyria concham laudabat miles in vnda.*
Quæſitus tellure nitor certauerat oſtro.
*Hinc Numidæ * cruſtas, illinc noua vellera Seres.*
Atque Arabum populus ſua deſpoliauerat arua.
*Ecce aliæ clades, * eliſæ vulnera pacis.*
*Quæritur in ſiluis * Mauri fera: & vltimus Ammon*
Afrorum excutitur, ne deſit bellua dente
*Ad mortes precioſa * ſuas. premit aduena claſſes*
Tigris, & aurata gradiens vectatur in aula,
Vt bibat humanum populo plaudente cruorem.

in v. c. hi 13. verſus ſequuntur poſt illum Vulneribus reparantur, inops audacia tuta eſt

** Heu pudet effari, perituráque prodere fata.*
Perſarum ritu male pubeſcentibus annis
Surripuere viros: exſectáque viſcera ferro
In Venerem fregere: atque vt fuga mobilis æui
Circumſcripta mora properantes differat annos,
Quærit ſe natura, nec inuenit. omnibus ergo
Scorta placent, fractíque eneruí corpore greſſus,
Et laxi crines, & tot noua nomina veſtis,

Ante hunc verſum in v. c. leguntur illi tres tulerat *& ſeq.* Quę turbant ſenſum, hoſtile ac male nobile legunt

** Quæque virum quærunt. Ecce Afris eruta terris*
Citrea menſa: greges ſeruorum: oſtrúmque renidens
Ponitur, ac maculis imitatur vilibus aurum,
** Quæ ſenſum turbant. hoſtile, ac nobile lignum*
Turba ſepulta mero circumuenit: omniáque orbis
Præmia correptis miles vagus extruit armis.

deducitur inde condunt

Ingenioſa gula eſt. Siculo ſcarus æquore merſus
*Ad menſam viuus * perducitur: * atque Lucrinis*
*Eruta littoribus * vendunt conchylia cœnas,*
Vt renouent per damna famem. iam Phaſidis vnda
Orbata eſt auibus: mutóque in littore tantum
Solæ deſertis adſpirant frondibus auræ.
Nec minor in campo furor eſt, emptíque Quirites
Ad prædam, ſtrepitúmque lucri ſuffragia vertunt.
Venalis populus, venalis curia Patrum.
Eſt fauor in precio: ſenibus quoque libera virtus
Exciderat, ſparsíſque opibus conuerſa poteſtas.

Ipſáque maieſtas auro corrupta iacebat.
Pellitur à populo victus Cato: triſtior ille eſt
Qui vicit, faſceſque pudet rapuiſſe Catoni.
** Namque hoc dedecus eſt populi, morúmque ruina.*
Non homo pulſus erat: ſed in vno victa poteſtas
*Romanúmque decus. quare * iam perdita Roma*
Ipſa ſui merces erat, & ſine vindice præda.
** Porro tergemino deprenſam gurgite * pridem*
** Funeris illuuies, vſuſque exederat æris.*
Nulla eſt certa domus, nullum ſine pignore corpus.
Sed veluti tabes tacitis concepta medullis
Intra membra furens curis latrantibus errat.
Arma placent miſeris, detritáque commoda luxu
Vulneribus reparantur. inops audacia tuta eſt.
Hoc merſam cœno Romam, ſomnóque iacentem
Quæ poterant artes ſana ratione mouere,
*Ni furor, & bellum, feróque * excita libido?*
Tres tulerat Fortuna duces: quos obruit omnes
Armorum ſtrue diuerſa feralis Enyo.
Craſſum Parthus habet: Libyco iacet æquore Magnus.
** Iulius ingratam perfudit ſanguine Romam.*
Et, quaſi non poſſet tot Tellus ferre ſepulchra,
Diuiſit cineres. hos gloria reddit honores.
** Eſt locus exciſo penitus demerſus hiatu,*
*Parthenopem inter, * magnæque Dicarchidos arua,*
Cocyta perfuſus aqua. nam ſpiritus, extra
Qui furit effuſus, funeſto ſpargitur æſtu.
Non hæc autumno Tellus viret, aut alit herbas
Ceſpite lætus ager: non verno perſona cantu
Mollia diſcordi ſtrepitu virgulta loquuntur;
Sed chaos, & nigro ſquallentia pumice ſaxa
Gaudent ferali circuntumulata cupreſſu.
Has inter ſedes Ditis pater extulit ora,
Buſtorum flammis, & cana ſparſa fauilla.
Ac tali volucrem Fortunam voce laceſſit;
Rerum humanarum, diuinarúmque poteſtas,
Sors, cui nulla placet nimium ſecura poteſtas,
Quæ noua ſemper amas, & mox poſſeſſa relinquis;
Ecquid? Romano ſentis te pondere victam?

N.h. dedecori populo,
tam
Præterea ge.
prędam
Fœnoris
exc iſa
Te rtius
Ante hunc verſum legitur in v.c. Rerum humanarum *&c.*
magnæ Dicar,
PATER DITIS AD FORTVNAM.
Tu noua

Nec poſſe vlterius perituram extollere molem?
Ipſa ſuas vires odit Romana iuuentus,
Et quas ſtruxit opes, male ſuſtinet, aſpice late
Luxuriem ſpoliorum, & cenſum in damna furentem.
Ædificant auro, ſedeſque ad ſidera mittunt.
Expelluntur aquæ ſaxis, mare naſcitur aruis
Et permutata rerum ſtatione rebellant.
En etiam mea regna petunt. perfoſſa dehiſcit
Molibus inſanis Tellus, iam montibus hauſtis

varios vſus iubentur, *deeſt* age *in v. c.*

*Antra gemunt: & dum * varius lapis inuenit * vſum,*
*Inferni manes cœlum ſperare * fatentur.*
*Quare * age Fors, muta pacatum in prælia vultum.*
Romanoſque cie: ac noſtris da funera regnis.
Iampridem nullo perfundimus ora cruore.

Poſt hunc verſum in v. c. leguntur Vota mihi cedunt, & *ſequentes*

*Nec mea Tiſiphone ſitientes perluit artus, **
Ex quo Sullanus bibit enſis: & horrida tellus
Extulit in lucem nutritas ſanguine fruges.
Hæc vbi dicta dedit, dextræ coniungere dextram
Conatus, rupto tellurem ſoluit hiatu.
Tunc Fortuna leui defudit pectore voces:

FORTVNA AD GENITOREM COCYTI.

tibi cedent

O Genitor, cui Cocyti penetralia parent,
Si modo vera mihi fas eſt impune profari,
*Vota * mihi cedunt, nec enim minor ira rebellat*
Pectore in hoc, leuiórque exurit flamma medullas.
Omnia, quæ tribui Romanis arcibus, odi;

„ *Hunc verſum in v. c. ſequitur* Pande age & *ſequent.*

Muneribuſque meis iraſcor. deſtruat iſtas
Idem, qui poſuit, moles Deus, & mihi cordi
Quippe cremare viros, & ſanguine paſcere luxum."

gemina iam ſtratos morte auras timentes

*Cerno equidem * gemino iam ſtrictos Marte Philippos,*
Theſſaliæque rogos, & funera gentis Iberæ.
*Iam fragor armorum trepidantes perſonat * aures.*
Et Libyæ cerno, & tua Nile gementia caſtra:
*Actiacoſque ſinus, & Apollinis arma * trementes.*

accerſe proteus *al.* certa *hæc deſunt in v. c. vſque ad verſ.* Vix dum

Pande age terrarum ſitientia regna tuarum:
*Atque animas * arceſſe nouas. Vix nauita * porthmeus*
Sufficiet ſimulacra virum traducere cymba.
*Claſſe opus eſt. * tuque ingenti ſatiare ruina*
Pallida Tiſiphone, conciſaque vulnera mande.
Ad Stygios manes laceratus ducitur orbis.

Vix dum finierat, quum fulgure rupta coruſco
Intremuit nubes, eliſosq; abſcidit ignes.
Subſedit pater vmbrarum, gremioq; reductus
Telluris, pauitans fraternos palluit ictus.
Continuo clades hominum venturaq; damna
Auſpiciis patuere Deum. namque ore cruento
*De formis * Titan vultus caligine texit.* titubans.
iuiles acies iam tum ſpirare putares.
arte alia plenos extinxit Cynthia vultus,
t lucem ſceleri ſubduxit. rupta tonabant
erticibus laſſis montis iuga. nec vaga paſſim
Flumina per notas ibant morientia ripas. Fulmina,
rmorum ſtrepitu cœlum furit, & tuba mortem
*ideribus * tranſmiſſa ciet. iamq; Aetna voratur* demiſſa al. tremefacta.
gnibus inſolitis, & in æthera fulmina mittit.
*cce inter tumulos, atque oſſa * arentia buſtis* carentia
mbrarum facies diro ſtridore minatur.
ax ſtellis comitata nouis incendia ducit:
*anguineoq; recens deſcendit Iuppiter * imbre.* igne.
æc oſtenta breui ſoluit Deus. Exuit omnes
uippe moras Cæſar, vindictæq; actus amore
allica proiecit, ciuilia ſuſtulit arma.
*Alpibus aëriis, vbi Graio * nomine, pulſæ* nomine pulſo.
eſcendunt rupes, & ſe patiuntur adiri,
t locus Herculeis aris ſacer. hunc niue dura
aud it hyems, canoq; ad ſidera vertice tollit.
elum illinc cecidiſſe putes: non Solis adulti
Manſueſcunt radij: non verni temporis aura: v. Manſueſcit radiis.
d glacie concreta rigens, hyemiſq; pruinis
otum ferre poteſt humeris minitantibus orbem.
ec vbi calcauit Cæſar iuga milite læto,
Optauitque locum: ſummo de vertice montis Intrauit vel Orauit.
ſperiæ campos late proſpexit, & ambas
tentans cum voce manus ad ſidera, dixit:
ppiter omnipotens & tu Saturnia Tellus
rmis læta meis, olimque onerata triumphis:
ſtor ad has acies inuitum arceſſere Martem,
uitas me ferre manus, ſed vulnere cogor,
lſus ab vrbe mea, dum Renum ſanguine vinco.

Dum Gallos iterum Capitolia noſtra petentes
Alpibus excludo, vincendo, certior exul:
Sanguine Germano, ſexagintáque triumphis,
Eſſe nocens cœpi.quanquam quos gloria terret,
Aut qui ſunt, qui bella vident? mercedibus emptæ,
Ac viles operæ: quorum eſt mea Roma nouerca,
Vt reor, haud impune,neque hanc ſine vindice dextram
Vinciet ** Incidet ignauus. victores ite * ferentes*
frequentes *Ite mei * comitis, & cauſſam dicite ferro,*
comites. *Namque omnes vnum crimen vocat. omnibus vna*
Impendet clades, reddenda eſt gratia vobis.
Non ſolus vici.quare? quia pœna tropheis
Imminet, & ſordes meruit victoria noſtra.
Iudice fortuna cadat alea: ſumite bellum,
Et tentate manus, certe mea cauſſa peracta eſt:
Inter tot fortes armatus neſcio vinci.
Hæc vbi perſonuit, de cælo Delphicus ales
meatibus *Omina læta dedit, pepulitque * è montibus auras.*
Nec non horrendi nemoris de parte ſiniſtra
Inſolitæ voces flamma ſonuere ſequente.
Ipſe nitor Phœbi vulgato lætior orbe
Creuit, & aurato præcinxit fulgure vultus.
Fortior ominibus mouit Mauortia ſigna
Cæſar: & inſolito greſſu prior occupat auſus.
v. Vincta *Prima quidem glacies, & cana * iuncta pruina*
v. horrore *Non pugnauit humus, mitique * quieuit honore.*
quieuit *Sed poſtquam turmæ nimbos fregere ligatos,*
Et pauidus quadrupes vndarum vincula rupit:
Incaluere niues, mox flumina montibus altis
Vndabant modo nata,ſed hæc quoque miſſa putares.
Stabant, & ** Stantibus at victa fluctus ſtupuere pruina.*
Et paulo ante lues iam concidenda iacebat.
Tum vero malefida prius veſtigia luſit,
Decepitque pedes paſſim turmæque virique,
Armaque congeſta ſtrue deplorata iacebant.
Ecce etiam rigido concuſſæ flamine nubes
Exonerabantur, nec rupti turbine venti
Deerant: ac tumida confractum grandine cælum.
Ipſæ iam nubes ruptæ ſuper arma cadebant.

Et concreta gelu Ponti velut vnda ruebat.
Victa erat ingenti Tellus niue. victaque cæli
Sidera: victa ſuis hærentia flumina ripis:
Nondum Cæſar erat, ſed magnam nixus in haſtam
Horrida ſecuris frangebat greſſibus arua.
Qualis Caucaſea decurrens arduus arce
Amphitryoniades: aut toruo Iuppiter ore,
Quum ſe verticibus magni demiſit Olympi,
Et periturorum deiecit tela Gigantum.
** Dum Cæſar tumidas iratus deprimit arces:* — *hæc leguntur in v.c. poſt. illum verſ.* Intremuit nubes, eliſoſq. *&c.*
*Interea * volucer motis conterrita pennis* — volucris
Fama volat, ſummique petit iuga celſa palati:
*Atque * hæc Romano attonito fert omnia ſigna:* — hoc R. tonitru ferit
** Iam claſſes fluitare mari, totaſque per Alpes* — *D: ſunt hi duo verſ. in v. c.*
Feruere Germano perfuſas ſanguine turmas.
Arma, cruor, cædes, incendia, totaque bella
Ante oculos volitant, ergo pulſata tumultu
*Pectora * per dubias ſcinduntur territa cauſſas.* — perque duas
Huic fuga per terras, illi magis vnda probatur:
Et patria eſt Pontus iam tutior. eſt magis, arma
*Qui * tentata velit: fatiſque iubentibus * actus,* — tentare / vti
Quantum quiſque timet, tantum fugit. ocyor ipſe
Hos inter motus populus, miſerabile viſu,
Quo mens icta iubet, deſerta ducitur vrbe.
Gaudet Roma fuga, debellatique Quirites
Rumoris ſonitu mærentia tecta relinquunt.
** Ille manu trepida natos tenet: ille penates* — *Hi quatuor verſ. in v. c. ſequuntur poſt* in prælia ducit.
Occultat gremio, deploratumque relinquit
Limen, & abſentem votis interficit hoſtem.
Sunt qui coniugibus mærentia pectora iungant,
*Grandæuoſque patres * oneris non gnara iuuentus* — onerîſque ignara
Id, pro quo metuit, tantum trahit. omnia ſecum
** Hinc vehit imprudens, prædamque in prælia ducit,* — Hic
At velut ex alto quum magnus inhorruit Auſter,
Et pulſas euertit aquas, non arma miniſtris,
Non regimen prodeſt: ligat alter pondera pinus:
Alter tuta ſinu, tranquillaque littora quærit:
Hic dat vela fugæ, Fortunæque omnia credit.
Quid tam parua queror? gemino cum Conſule Magnus

que repertor.
*Ille tremor Ponti, ſæui * quoque terror Hydaſpis*
Et piratarum ſcopulus: modo quem ter ouantem
in gurgite
*Iuppiter horruerat: quem fracto * gurgite Pontus,*
Et veneratus erat ſubmiſſa Boſporus vnda;
Pro pudor, imperii deſerto nomine fugit,
Vt Fortuna leuis Magni quoque terga videret.
Poſt hunc verſum in v. c. legitur Iuſtitia & lacera. *&c.*
*Ergo tanta lues Diuum quoque numina vidit: **
Conſenſitque fugæ cæli timor, ecce per orbem
Mitis turba Deum, terras exoſa furentes
Deſerit: atque hominum damnatum auertitur agmen.
Pax prima ante alias, niueos pulſata lacertos
Abſcondit galea victum caput: atque relicto
Orbe fugax, Ditis petit implacabile regnum.
Huic comes it ſincera Fides, & crine ſoluto
ac merens lacera
*Iuſtitia, * & lacera mœrens Concordia palla.*
At contra, ſedes Erebi qua rupta dehiſcit,
Emergit late Ditis chorus, horrida Erinnys,
Et Bellona minax, facibuſque armata Megæra
Letumque, inſidiæque, & lurida mortis imago.
Quas inter furor, abruptis ceu liber habenis,
Sanguineum late tollit caput, oraque mille
Vulneribus confoſſa cruenta caſſide velat,
Hæret detritus læuæ Mauortius vmbo;
Innumerabilibus telis grauis: atque flagranti
Stipite dextra minax terris incendia portat.
Sentit terra Deos, mutatáque ſidera pondus
Quæſiuere ſuum. namque omnis Regia cæli
In partes diducta ruit: primúmque Dione
Cæſaris acta ſui ducit. comes additur illi
Mars obuius
*Pallas, & ingentem quatiens * Mauortius haſtam.*
Magnáque cum Phœbo ſoror, & Cyllenia proles
Excipit, ac totis ſimilis Tyrinthius actis.
Infremuere tubæ, ac ſciſſo diſcordia crine
Extulit ad ſuperos Stygium caput. huius in ore
Concretus ſanguis, contuſaque lumina flebant.
ærati
*Stabant * irati ſcabra rubigine dentes:*
Tabo lingua fluens, obſeſſa draconibus ora
intertorto
*Atque * inter toto laceratam pectore veſtem*
Sanguineam [illegible]remula q[illegible] [illegible]ebat lampada dextra.
Hæc vt Cocyti te[illegible], & Tartara liquit,
Alta petit gradiens iuga nobilis Appennini,

Vnde omnes terras, atque omnia littora poſſet
Aſpicere, ac toto fluitantes orbe cateruas:
*Atque has * erupit furibundo pectore voces:*
Sumite nunc gentes accenſis mentibus arma,
Sumite, & in medias immittite lampadas vrbes.
Vincetur, quicunque latet non fœmina ceſſet,
Non puer, aut æuo iam deſolata ſenectus.
Ipſa tremat Tellus, laceratáque tecta rebellent.
Tu legem Marcelle tene: tu concute plebem
*Curio: tu fortem * ne ſupprime Lentule Martem.*
Quid porro tu diue tuis cunctaris in armis?*
Non frangis portas? non muris oppida ſoluis,
Theſauróſque rapis? neſcis tu Magne tueri
*Romanas * acies? Epidauria mœnia quære,*
Theſſalicoſque ſinus humano ſanguine tinge.
Factum eſt in terris, quicquid Diſcordia iuſſit. * * *

al. erumpit

neu dine

arces Epidãnia *Paſſer.*

Cum hæc Eumolpus ingenti * volubilitate verborum effudiſſet, tandem Crotona * intrauimus: vbi quidẽ paruo diuerſorio refecti, poſtero die amplioris fortunę domũ quęrentes incidimus in turbã heredipetarũ, ſciſcitantium quod genus hominum, aut vnde veniremus. Ex præſcripto ergo conſilij cõmunis, exaggerata verborũ volubilitate, vnde, aut qui eſſemus, haud dubie credẽtibus indicauimus. Qui ſtatim opes ſuas ſummo cum certamine in Eumolpũ cõgeſſerunt: certatim omnes * muneribus gratiam Eumolpi ſollicitant. * Dum hæc magno tempore Crotone aguntur, & Eumolpus fœlicitate plenus prioris fortunæ eſſet oblitus ſtatũ, adeo vt ſuis iactaret neminẽ gratiæ ſuæ ibi poſſe reſiſtere, impuneq; ſuos, ſiquid deliquiſſent in ea vrbe, beneficio amicorũ laturos. Ceterum ego, etſi quotidie magis magiſque ſuperfluẽtibus bonis ſaginatũ corpus impleuerã, putabamq; à cuſtodia mei remouiſſe vultũ fortunam: tamen ſæpius tam conſuetudinem meam cogitabam quàm cauſam. Et quid, aiebam, ſi callidus captator exploratorem in Africam miſerit, mendaciumq; deprehenderit noſtrum? Quid ſi etiam mercenarius præſenti felicitate laſſus indiciũ ad amicos detulerit, totamque fallaciã inuidioſa proditione detexerit? Nempe rurſus fugiendum erit, & tandem expugnata paupertas noua, mendicitate reuocanda. Dij

verborum bile

venimus:

heredipetæ mun.

dexque quam male eſt extra legem viuentibus: quicquid meruerunt ſemper expectant.

*

CHRYSIS ANCILLA CIRCES AD POLLIENVM tantum

Quia noſti Venerem tuam, ſuperbiam captas vendiſque amplexus non commodos. Quo enim ſpectant flexæ pectine comæ? quo facies medicamine attrita, & oculorum quoque mollis petulantia? quo inceſſus* tute compoſitus? & ne veſtigia quidem pedum extra menſuram aberrantia, niſi quod formam proſtituis, vt vendas? Vides me? nec auguria noui, nec Mathematicorum cœlum curare ſoleo: ex vultibus tamen hominum mores colligo, & cum ſpatiantem vidi, quid cogites ſcio. Siue ergo nobis vendis quod peto, mercator paratus eſt: ſiue, quod humanius eſt, commodas, effice vt beneficium debeam. Nam quod ſeruum te & humilem fateris, accendis deſiderium æſtuantis. Quædam enim feminæ ſordibus calent.* nec libidinem concitant, niſi aut ſeruos viderint aut *ſtatores* diutius cinctos. hæ arena aliquas accendit, aut perfuſus puluere* multo, aut hiſtrio ſcenæ oſtentatione traductus. Ex hac nota domina eſt mea, vſque ab orcheſtra quatuordecim trãſilit, & in extrema plebe quærit quod diligat. Itaque oratione blandiſſima plenus, Rogo, inquam, nunquid illa quæ me amat, tu es? Multum riſit ancilla poſt tam frigidum ſchema. Et nolo, inquit, tibi tam valde placeas, ego adhuc ſeruo nunquam ſuccubui, nec hoc dii ſinant, vt amplexus meos in crucem mittam: viderint matronæ, quæ flagellorum veſtigia oſculantur. ego, etiam ſi ancilla ſum, numquam tamen niſi in equeſtribus ſedeo. Mirari equidem tam diſcordem libidinem cœpi, atque inter monſtra numerare, quod ancilla haberet matronæ ſuperbiam, & matrona ancillæ humilitatem. Procedentibus deinde longius iocis, rogaui vt in* platanôna produceret dominam. Placuit puellæ conſilium. itaque collegit altius tunicam, flexitque ſe in eum* diphona, qui* ambulationi hærebat: nec diu morata dominam producit è latebris, laterique meo applicat mulierem omnibus ſimulacris emẽdatiorem.

libidine concitantur, ſtratores altius mulio *Pit.*

platea noua duceret daphnona *Pitt Turn.* *al.* daphona *al.* adophona ambitioni

Nullæ

Nulla vox eſt, quæ formam eius poſſit comprehendere: nam quicquid dixero minus erit. Crines ingenio ſuo flexi, per totos ſe humeros effuderant: frons minima, & quæ radices capillorum retro flexerat: ſupercilia vſque ad malarum * ſcripturam currẽtia, & rurſus confinio luminum pene permixta: oculi clariores ſtellis extra Lunam fulgentibus: nares paululum inflexę: & oſculum quale Praxiteles habere Dianam credidit. Iam mentum, iam ceruix, iam manus, iam pedum candor intra auri gracile vinculum poſitus, Parium marmor exſtinxerat. Itaque tunc primum Dorida vetus amator contempſi. iuncturam.

* * *

Quid factum eſt, quod tu proiectis Iuppiter armis
Inter cælicolas fabula muta taces?
Nunc erat à torua ſummittere cornua fronte,
*Nunc pluma * canos diſſimulare tuos.* crines.
Hæc vera eſt Danaë: tenta modo tangere corpus,
Iam tua flammifero membra calore fluent.

*

Delectata illa riſit tam blandum, vt videretur mihi extra * nubem plenum os Luna proferre. Mox digitis gubernantibus vocem, Si non faſtidis, inquit, * feminam ornatam, & hoc primum anno virum expertam concilio tibi, ô iuuenis, ſororem. habes tu quidem & fratrem, neque enim me piguit inquirere: ſed quid prohibet & ſororem adoptare? eodem gradu venio: tu * tantum dignare, & meum oſculum, cum libuerit, * agnoſce. Imo, inquam ego, per formam tuam te rogo, ne faſtidias hominem peregrinum inter cultores admittere; inuenies religioſum, ſi te adorari permiſeris. Ac, ne me iudices ad hoc templum gratis accedere, dono tibi fratrem meum. Quidni, inquit illa, * donas eum * mihi, ſine quo non potes viuere: ex cuius oſculo pendes: quem ſic tu amas, quemadmodum ego te volo? Hęc ipſa cum diceret, tanta gratia conciliabat vocem loquentis, tam dulcis ſonus pertentatum mulcebat aëra, vt putares inter * auras canere Sirenum concordiam. Itaque miranti, & toto mihi cœlo clarius

nubem Luna caput prof. mulierem tamen. cognoſcere, *vel* agnoſcere. dones *deeſt* mihi, *in q.e.* aures.

neſcio quid relucente, libuit deæ nomen quærere. Ita, inquit, non dixit tibi ancilla mea, Circen me vocari? non ſum quidem Solis progenies, nec mea mater, dum placet, labentis mundi curſum detinuit: habeo tamen quod cœlo imputem, ſi nos fata coniunxerint.

Polyænon Circe — Imo iam neſcio quid tacitis cogitationibus deus agit: nec ſine cauſa * belieno nece amat. * Sed inter hæc no-

Semper — mina magna fax ſurgit. Sume ergo amplexum, ſi placet: neque eſt quod curioſum aliquẽ extimeſcas: longe ab hoc loco frater eſt. Dixit hęc Circe, implicitumque me brachiis mollioribus pluma, deduxit in terram vario gramine indutam.

concesso — *Idæo quales fudit de vertice flores*

vinxit — *Terra parens cum ſe * confeſſo * iunxit amori*

Iuppiter, & toto concepit pectore flammas,

Emicuere roſæ, violęque, & molle cyperon,

Albaque de viridi riſerunt lilia prato:

Talis humus Venerem molles clamauit in herbas,

Candidiorque dies ſecreto fauit amori.

In hoc gramine pariter cõpoſiti mille oſculis luſimus, quærentes voluptatem robuſtam. *

CIRCE AD POLLIENUM. — Quid eſt, inquit, nunquid te oſculum meum offendit? nunquid ſpiritus ieiunio macer? nunquid alarum negligens ſudor? * Puto, ſi hęc non ſunt, nunquid Gytona times? Perfuſus ego rubore manifeſto, etiam ſi quid habueram virium perdidi, totoque corpore velut laxato, Quæſo, inquam, Regina, nolli ſuggillare miſerias: veneficio contactus ſum.

Porrò

CIRCE — Dic Chryſis ſed verum. nunquid indecens ſum? nunquid incompta? nunquid ab aliquo naturali vitio formam meam excæco? noli decipere dominam tuam: neſcio quid peccauimus. Rapuit deinde tacenti ſpeculum, &, poſtquam omnes vultus tentauit, quos ſolet inter amantes riſus frangere, excuſſit vexatam ſolo veſtem, raptimque ædem Veneris intrauit. Ego contra damnatus, & quaſi quodam viſu in horrorem perductus, interrogare animum meum cœpi an vera voluptate fraudatus eſſem.

Ac ſoporifera veluti cum ſomnia ludunt
antes oculos,effoſſaque protulit aurum
lucem tellus,verſat manus improba furtum,
*eſauroſque rapit,ſudor quoque * perluit ora;* proluit
mentem timor altus habet,ne forte grauatum
cutiat gremium ſecreti conſcius auri.
ox vbi fugerunt eluſam gaudia mentem,
r.aq; forma redit, animus quod perdidit optat,
que in præterita ſe totus imagine verſat.

* *

que hoc nomine tibi gratias ago, quod me Socrati- GITON AD
ſi le diligis. Non tam intactus Alcibiades in præce- E VCOL-
oris ſui lectulo iacuit. * * PIVM.
ede mihi frater, non intelligo me virum eſſe, non EVCOL-
tio : funerata eſt pars illa corporis; qua quondam PIVS AD
hilles eram. * GITONEM.
Veritus puer ne in ſecreto deprehenſus daret ſermo- Veritus
bus locum, proripuit ſe, & in partem ædium interio-
n fugit. * Cubiculum autem meum intrauit Chry- in v. c. duo
codicilloſque mihi dominæ ſuæ reddidit, in quibus aſter. interie-
c erant ſcripta: Si libidinoſa eſſem, quererer dece- cti ſunt.
: nunc etiam languori tuo gratias ago. In vmbra vo-
ptatis diutius luſi. quid tandem agas, quæro, & an
s pedibus perueneris domum: negant enim medici
e neruis * homines ambulare poſſe. Narrabo tibi poſſe ire.
oleſcens : paralyſin caue : nunquam * ægrum tam Narr.
gno periculo vidi. medius fidius iam periſti Quod v. ego ægrũ
dem frigus genua manuſque tentauerit tuas, licet tibicines
* tubicines mittas. Quid ergo eſt? etiam ſi grauem P ith.
uriam accepi, homini tamen miſero non inuideo
dicinam. *
vis ſanus eſſe, Gytonem roga : recipies inquam ner- abeſt aſt. à.
s tuos, ſi triduo ſine fratre dormieris. nam quod ad V. C.
e attinet, non timeo ne quis inueniatur, cui minus
eceam. nec ſpeculum mihi, nec fama mentitur. Va-
i potes. Vt intellexit Chryſis me perlegiſſe totum
nuitium : Solent, inquit, hæc * fieri, & præcipue v. c. Briſ.
hac ciuitate, in qua mul eres etiam Lunam dedu- frater
nt. *

Itaque huius quoque rei cura agetur: reſcribe modo blandius dominæ, animumque * candida humanitate reſtitue. verum enim fatendum, ex qua hora iniuriam accepi, apud ſe non eſt. Libenter quidem parui ancillæ, verbaque codicillis talia impoſui: * Bolienos Circe ſalutem: Fateor me domina ſæpe peccaſſe: nam & homo ſum, & adhuc iuuenis: nunquam tamen ante hūc diem vſq; ad mortem deliqui * Habes confitentē reum, quicquid iuſſeris merui. proditionem feci, * hominem occidi, templum violaui. In hęc facinora quære ſupplicium: ſiue occidere placet, ferro meo venio: ſiue verberibus contenta es, curro nudus ad dominam * illud vnum memento, non me, ſed inſtrumenta peccaſſe * paratus miles arma non habui. quis hoc turbauerit, neſcio forſitan animus anteceſſit * corporis moram: forſitan dum omnia concupiſco, voluptatem tempore conſumpſi. non inuenio quod feci. Paralyſin tamen cauere iubes, tanquam * iam maior fieri poſſit, quæ abſtulit mihi, per quod etiam te habere potui Summa tamen excuſationis meæ hæc eſt: Placebo tibi, ſi me culpam emendare permiſeris

* Dimiſſa cum eiuſmodi pollicitatione Chryſide, curaui diligentius noxiotiſſimum corpus, balneoque prę terito modica vnctione vſus, mox cibis validioribus paſtus, id eſt bulbis, cochlearumq; ſine iure ceruicibus, hauſi parcius merum hinc ante ſomnum leniſſima ambulatione compoſitus ſine Gytone cubiculum intraui. Tanta erat placandi cura, vt timerem ne latus meum frater conuelleret. Poſtero die, cum ſine offenſa corporis animique conſurrexiſſem, in eundem platanona deſcendi, etiam ſi locum inauſpicatum timebam, cœpique inter arbores ducem itineris expectare Chryſidem. Nec diu ſpatiatus cōſederam, vbi heſterno die fueram, cum illa interuenit, comitem * Proſelenon aniculam trahens. Atque, vt me conſalutauit: Quid eſt, inquit, faſtoſe, ecquid bonam mentem habere cœpiſti? Illa de ſinu licium protulit varii coloris filis intortum, ceruicemque vinxit meam. Mox turbatum ſputo puluerem medio ſuſtulit digito, frontemque repugnantis

v. eius candida

al. Polienos

habe inquā conf. homines

Id tantum

operis.

deeſt iam

abeſt à v.

auit. hoc peracto carmine, ter me iuſſit expuere,
ue lapillos coniicere in ſinum, quos ipſa præcan-
s purpura inuoluerat, admotiſque manibus tenta-
epit inguinum vires. Dicto citius nerui paruerunt
erio, manuſque aniculæ ingenti motu repleue-
. At illa gaudio exultans, Vides, inquit, Chry-
ea, vides quod * alis leporem excitaui. * *v.c. aliis.*

lis æſtiuas platanus diffuderat vmbras,
rcumtonſæ trepidanti vertice pinus,
ccis redimita daphne, tremulæq; cupreſſus:
nter ludebat aquis errantibus amnis
ieus, & querulo vexabat rore lapillos.
*us amore locus. teſtis ſilueſter * Iaſdon,* aedon.
e vrbana Progne; quæ circum gramina fuſa
molles violas, cantu ſua rura colebant. Et

emebat illa reſoluta marmoreis ceruicibus aureũ
um, myrtoque florenti quietum verberabat. Ita-
t me vidit, paullulum erubuit, heſternæ ſcilicet
iæ memor: deinde vt remotis omnibus ſecundum reſedi
antem * conſedi, ramum ſuper oculos * meos ſuos
t, & quaſi pariete interiecto audacior facta. Quid *deeſt* eſt
inquit, paralytice, * ecquid hodie * veniſti? Ro- *al* quod / lotus ven.
nquam ego, potius quam tentas? totoq; corpore *alÿ* totus
plexum eius immiſſus * * * non præcautis vſque *abeſt aſt. à v.*
ietatem oſculis fruor. Ipſa corporis pulchritudi- *forte* com- precantis.
e ad ſe vocante trahebat ad Venerem. Iam pluri- *Encolpius de*
ſculis colliſa labra crepitabant. Iam implicitæ *Endymione*
s omne genus amoris inuenerant. Iam alligata *puero.*
ambitu corpora, animarum quoque mixturam
nt. *

feſtis matrona contumeliis verberata, tandem ad *Tu.* eatomo-
ẽ decurrit, vocatq; cubicularios & me iubet * ca ligare.
are, nec contenta mulier tam graui iniuria mea, *forſan* χάτω
cat omnes * quaſſitarias, familięq; ſordidiſſimã rogare
n, ac me conſpui iubet. Oppono ego manus ocu- quaſſilarias.
is, nulliſq; precibus effuſis, quia ſciebã quid me- *Tur.* quaſitarias.
verberibus ſputiſq; extra ianuã eiectus ſum. Eii-
c Proſelenos, Chryſis vapulat, totaque familia
inter ſe muſſat, quęritq; quis dominę hilaritatem

confuderit. Itaque penſatis vicibus animoſior verberũ notas arte cõtexi, ne aut Eumolpus cõtumelia mea hilarior fieret, aut triſtior Gyton. Quod ſolũ igitur ſaluo pudore poterat cõtingere, languorẽ * ſimulaui, condituſque * lectulo, totũ ignem furoris in eam conuerti, quæ mihi omnium malorum cauſa fuerat.

V. ſimulare cœpi lectulo.

Ter corripui terribilem manu bipennem,
Ter languidior coliculi repente thyrſo,
Ferrum timui, quod trepido dabat male vſum.
Nec iam poteram, quod modo conficere libebat.
Namque illa metu frigidior rigente bruma
Confugerat in viſcera mille operta rugis.
Ita non potui ſupplicio caput aperire: Iam
*Sed furciferæ mortifero timore * luſus,* luſis
Ad verba, magis quæ poterant nocere, fugi.

Erectus igitur in cubitum, hac fere oratione contumacem vexaui: Quid dicis, inquam, omnium hominum deorumque pudor? nam ne nominare quidem te inter res ſerias fas eſt. Hoc de te merui, vt me in cœlo poſitum ad inferos traheres? vt traduceres annos primo florentes vigore, ſenectæque vltimæ mihi laſſitudinem imponeres? Rogo te, mihi apodixin defunctoriam redde. Hęc vt iratus effudi.

diuerſa

*Illa ſolo fixos oculos * auerſa tenebat:*
Nec magis incepto vultus ſermone mouetur,
Quam lentæ ſalices, laſſoue papauera collo.

Nec minus ego tam fœda obiurgatione finita, pœnitentiam agere ſermonis mei cœpi, ſecretoque rubore perfundi, quod oblitus verecundiæ meæ, cum ea parte corporis verba contulerim, quam ne ad cognitionem quidẽ admittere ſeuerioris notæ homines ſolent. Mox * perfricata diutius fronte: Quid autem ego, inquam, mali feci, ſi dolorem meum * naturali conuitio exonerauit? aut quid eſt quod in corpore humano ventri maledicere ſolemus, aut gulæ, capitique etiam cum ſępius dolet? quid? num * & Vlixes cum corde litigat ſuo? Et quidam tragici oculos ſuos tanquam audientes caſtigant? Podagrici pedibus ſuis maledicunt, chiragrici manibus, lippi oculis, & qui offendunt ſępe digitos, quicquid doloris habent, in pedes deferũt,

perfricata naturali ſexul

Quid me ſpectatis conſtricta fronte Catones?
Damnatiſque nouæ ſimplicitatis opus?
Sermonis puri non triſtis gratia ridet,
Quodque facit populus, candida lingua refert,
Nam quis cõcubitus Veneris, quis gaudia neſcit?
Quis petat in tepido membra calere thoro?*
petit
*Ipſe pater * veri doctus Epicurus * in arce*
vera
*Iuſsit, & hanc vitam dixit habere * deos.* *
Lamb. amare
al. in arte
telos

Nihil eſt hominum inepta perſuaſione falſius, nec ficta ſeueritate ineptius *

Hac declamatione finita, Gytona voco, &, Narra mihi, inquã, frater,* ſi tua fide ea nocte, qua te mihi Aſcyltos ſubduxit, vſque in iniuriã vigilauit? an cõtẽtus fuit vidua pudicaq; nocte? Tetigit puer oculos ſuos cõceptiſſimiſq;* verbis iurauit ſibi ab Aſcylto nul[l]ã vim factã:

v. c. ſed tua fide:
v. c. iurauit verbis

"*Vt vt res haberet, ſpem vultu ſimulaui*, poſitoque in limine genu, ſic * deprecatus ſum numina veriu?

deprecatur ſua victima *forte* ſuauiſſimo

Nympharum Bacchique comes, quem pulcra Dione
Diuitibus ſyluis numen dedit, inclyta paret
Cui Lesbos, viridiſque Thaſos, quem Lydus adorat
** Septifluus, templumque tuis imponit hypæpis:*
Veſtifluus *Turn.*
Huc ades, & Bacchi tutor, Dryadumque voluptas,
Et timidas admitte preces non ſanguine triſti
Perfuſus vino: non templis impius hoſtis
Admoui dextram: ſed inops, & rebus egenis
Attritus, facinus non toto corpore feci.
Quiſquis peccat inops, minor eſt reus. Hac prece quæſo
Exonera mentem: culpæque ignoſce minori.
Et quandoque mihi fortunæ arriſerit hora,*
Pitth. aura,
Non ſine honore tuum patiar decus: ibit ad aras
** Corniger, & querulæ fœtus ſuis, hoſtia lactens,*
v. C. Pitth. auctior e Sanctæ tuas hircus, pecoris pater ibit ad aras
Spumabit pateris hornus liquor: & ter ouantem
Circa delubrum greſſum feret ebria pubes.

Cum hæc ago, ſolertique cura depoſito meo caueo, intrauit delubrũ anus laceratis crinib⁹, *nigraq; veſte deformis: extraque veſtibulum me iniecta manu duxit

attaque

"*cuncta trementem.*

Quæ ſtriges comederunt neruos tuos, aut quod purgamentum in nocte calcaſti in triuio aut cadauer? Nec à puero quidem te vindicaſti: ſed mollis, debilis, laſſus,

PROSELENOS ANVS AD EVCOLPIVM.

tanquam caballus in cliuo, & operam & ſudorem perdidiſti, nec contentus ipſe peccare, mihi deos iratos extricaſti " *& pœnas mihi nullas dabis?* Ac me iterum in cellam ſacerdotis nihil recuſantem perduxit, impulitque * ſupra lectum,& arundinem ab oſtio rapuit:iterumque nihil reſpondentem * mulcauit: ac niſi primo ictu arundo quaſſata verberantis impetum minuiſſet, forſitan etiam brachia mea, caputque fregiſſet. Ingemui ego vtique propter * maſcarpionem, lacrymiſque vbertim manantibus obſcuratum dextra caput ſuper * puluinar inclinaui. Nec minus illa fletu confuſa altera parte lectuli ſedit,ætatiſque longæ moram tremulis vocibus cœpit accuſare, donec interuenit ſacerdos, Quid vos, inquit, in cellam meam tanquam ante recens buſtum veniſtis ?* O, inquit, Enothea, hunc adoleſcentem quem vides, malo aſtro natus eſt: nam neque puero neque puellæ bona ſua vendere poteſt. Nunquã tu hominem tam infelicem vidiſti: lorum in aqua, nõ inguina habet. Ad ſummam qualẽ putas eſſe, qui de Circes thoro ſine voluptate ſurrexerit? His auditis,Enothea inter vtrunq; cõſedit,motoque* diutius capite: Iſtũ,inquit,morbũ ſola ſũ quæ emẽdare ſcio. Et ne puretis perplexe agere, rogo vt adoleſcentulus mecum * nocte dormiat, niſi illud tam rigidũ reddidero quam cornu.

Quicquid in orbe vides,paret mihi:florida tellus
*Cum volo, * ſpiſſatis areſcit languida ſuccis:*
*Cum volo,fundit * aquas,ſcopulique atque horrida ſaxa*
** Niliades iaculantur aquas:mihi pontus inertes*
Summittit fluctus: Zephyrique tacentia ponunt
Ante meos ſua flabra pedes.mihi flumina parent,
*Hircanæque tygres, * & iuſſi ſtare leones.*
Quid leuiora loquor? Lunæ deſcendit imago
Carminibus deducta meis:trepiduſque furentes
Flectere Phœbus equos reuoluto cogitur orbe.
Tantum dicta valent: taurorum flamma quieſcit
Virgineis exſtincta ſacris Phœbeia Circe
Carminibus magicis ſocios mutauit Vlixis:
Proteus eſſe ſolet quicquid libet: his ego callens
*Artibus * Idæos * latices in gurgite ſiſtam,*

ſuper multauit: maſturbatorem, *al.* puluinum

Proſelenos ad Enotheam ſacerdotem Priapi de Eucolpio.

V. e auctior: vtique die feriarum, quo etiam lugentes rident.

diu

deeſt nocte

ſiccatis

opes Niliacas

iuſſi & ſerui re dracones

V. Idæo frutices

Et rurſus fluuios in ſummo vertice ponam.

Inhorrui ego * tã fabuloſa pollicitatione conterritus, tali fabula-
anumq; inſpicere diligentius cœpi. Ergo, exclamat, ô tione.
Enothea,imperio parete:deterſiſq; curioſe manib⁹,in-
clinauit ſe in lectulũ,ac me ſemel iterumque baſiauit.
Enothea mẽſam veterẽ poſuit in medio altari,quã*bi- *al.* viuis
nis impleuit carbonibus , & camell'ã etiã vetuſtate ru-
ptam pice temperata refecit. Tũ clauũ,qui detrahẽtem
ſequutus cũ camella lignea fuerat,fumoſo parieti red-
didit:mox incincta quadrato pallio cucumã ingẽtem
foco appoſuit, ſimulque pannum de carnario detulit
furca,in quo faba erat ad vſũ repoſita:& ſyncipitis ve-
tuſtiſſima particula mille plagis dolata. Vt ſoluit ergo
licio pannũ,partẽ leguminis ſuper mẽſam effudit, iuſ-
ſitq; me diligẽter purgare. Seruio ego imperio, grana-
que ſordidiſſimis putaminib⁹ veſtita curioſa manu ſe-
grego. At illa inertiam meam accuſans improba tollit,
dentibuſq; folliculos * ſpoliat,atque in terram *muſ- perite ſpo.
carum imagines deſpuit Mirabile quidẽ paupertatis *v. c.* pariter
ingeniũ " *quæ opibus oblectatur* ,* ſingularumque rerum *v. c.* veluti
quaſdam artes " *ſuis prodit.* muſc.

** Indum non fulgebat ebur,quod inhæſerat auro,* *abeſt aſte. à v. c.*
*Nec iam * calcato radiabat marmore terra* ſingularium-
Muneribus deluſa ſuis:ſed crate ſaligna que
Impoſitum Cereris vacuæ nemus, & noua terræ Non Indum
Pocula,quæ facili vilis rota finxerat actu. falcato
*Hinc * mollis Scyllæ latus, & de caudice lento* molli ſtilla
Vimineæ lances maculataque teſta Lyæo, *Pit.* mollis
Et paries circa palea ſatiatus inani, tiliæ
Fortuitoque luto. clauus numerabat agreſtes,* clauſos A.
Et viridi iunco g. acilis pendebat arundo. auos
Præterea quæ fumoſo ſuſpenſa tigillo
Conſeruabat opes humilis caſa , mitia ſeruo,*
*Inter odoratas * pendebant exta coronas,* *Pitth.* ſorba
Et thymbræ veteres,& paſſis vua racemis. pendebat te-
Qualis in Actæa quondam fuit hoſpita terra cta
*Digna ſacris ** Hecale,*quam muſa loquentibus annis* Hecates
** Battiadæ veteris mirando tradidit æuo.* Baccineas veteres viuẽ-do

*

Dum illa carnis etiam paullulum delibat, & coæqua-

le natalium ſuorum ſynciput in carnarium furca reponit, fracta eſt putris ſella, quę ſtaturę altitudinem adiecerat, anumque ſuo pondere deiectam ſuper foculum mittit. frangitur ergo ceruix * cucumulæ, ignemque modo conualeſcētem exſtinguit,* vexat cubitum ipſa ſtipite * ardenti, faciemque totam excitato cinere perfudit. Conſurrexi equidē turbatus, anumque nō ſine riſu erexi: ſtatimque ne res aliqua ſacrificium moraretur, ad reficiendū ignem in vicinia cucurri. Vix ad caſæ oſtiolum proceſſeram, cum ecce tres anſeres ſacri, qui, vt puto, medio die ſolebant ab anu diaria exigere, impetum in me faciunt, fœdoque, ac veluti rabioſo ſtridore circumſiſtūt trepidantem: atque alius tunicam meā lacerat, alius vincula calciamentorū reſoluit, ac trahit: vnus etiam, dux ac magiſter ſæuitiæ, non dubitauit crus meum ſerrato vexare morſu. Oblitus itaque nugarum, pedem mēſulæ extorſi, cœpique pugnaciſſimum animal armata elidere manu: nec ſatiatus defunctorio ictu, morte me anſeris vindicaui.

cucumæ *deſunt hæc in exemp. Io. Bit. D.*

*Tales Herculea Stymphalidas arte * volucres*
*Ad cælum fugiſſe reor * pæneque, fluentes*
*Harpyias, cum * furtiuo maduere veneno*
Fallaces epulæ. tremuit perterritus æther
Planctibus inſolitis, confuſaque regia cæli
" *Viſa ſuas moto tranſcurrere cardine metas.* Iā reliqui reuolutam, paſſimque per totum effuſam pauimentum collegerant fabam, orbatiq;, vt exiſtimo, duce, redierant in templum, cum ego præda ſimul atque hac vindicta gaudens, poſt lectum occiſum anſerē mitto, vulnuſque cruris haud altum aceto diluo. Deinde * conciliū verens abeundi, formaui cōſiliū: collectoque cultu meo ire extra caſam cœpi. Nec dum libaueram cellulæ limē, cum animaduerto Enotheam cū teſto ignis pleno veniētem, Reduxi igitur gradum, proiectaq; veſte tanquam expectarem morantē, in aditu ſteti. Collocauit illa ignem caſſis arundinibus collectum, ingeſtiſque ſuper pluribus lignis excuſare cœpit moram, quod amica ſe nō dimiſiſſet tribus niſi potionibus è lege ſiccatis. Quid porro tu, inquit, me abſēte feciſti? aut

coactas pœnaſque pluentes Phineo

conuicium

vbi eſt faba? Ego: qui putauerã me rẽ laude etiã dignã feciſſe, ordine illi totũ prælium expoſui, &, ne diutius triſtis eſſet, iacturę penſionẽ anſerem obtuli: quẽ anus vt vidit, tam magnum æque clamorẽ ſuſtulit, vt putares iterum anſeres limẽ intraſſe. Confuſus itaq; & nouitate facinoris attonitus, quęrebam quid excãduiſſet, aut quare anſeris potius quã mei miſereretur. At illa cõploſis manibus, Scelerate, inquit, loqueris? & neſcis quã magnũ flagitiũ * admiſiſti? occidiſti Priapi delicias, admiſeris anſerẽ omnibus matronis acceptiſſimum. Itaque ne te putes nihil egiſſe, ſi magiſtratus hoc * ſcierit, ibis in ſcierint crucem. Polluiſti ſanguine domicilium meum ante hunc diem inuiolatum, feciſtique, vt me quiſquis voluerit inimicus ſacerdotio pellat.

" *Tum ego*, Rogo, inquam, noli clamare: ego tibi pro anſere ſtrutiocamelum reddam " *Perſtat apud ſe meroris tenax:* Dum hæc me ſtupẽte in lectulo ſedet, anſeriſque fatũ cõplorat, interim Proſelenos cum impenſa ſacrificij venit, viſoque anſere occiſo, ſciſcitata cauſſam triſtitiæ, & ipſa flere vehemẽtius cœpit, meique miſereri, tanquã patrem meum, non publicum anſerem occidiſſem. Itaque tędio fatigatus, Rogo, inquam, expiare manus pretio licet, ſi vos prouocaſſem, etiã ſi homicidiũ feciſſem. Ecce duos aureos pono, vnde poſſitis & deos & anſeres emere. Quos vt vidit Enothea, Ignoſce, inquit, adoleſcens, ſollicita ſum tua cauſa: amoris eſt hoc argumentum, nõ malignitatis. Itaque dabimus operam, ne quis hoc ſciat. Tu modo Deos roga, vt illi facto tuo ignoſcant.

Quiſquis habet nummos, ſecura nauiget aura,
Fortunamque ſuo temperet arbitrio:
*Vxorem ducat * Danaën, ipſumque licebit* Daphnen.
Acriſium iubeat credere quod Danaën.
Carmina componat, declamet, concrepet omneis
Et peragat cauſſas, ſitque Catone prior.
Iuriſconſultus PARET NON PARET, *habeto,*
Atque eſto quicquid Seruius & Labeo.
Multa loquor, quiduis nummis præſentibus opta,
** Eueniet: clauſum poſſidet arca Iouẽ. Interea hæc me ſatagẽs* Et veniet:

Infra manus meas camellam vini poſuit, & cum digitos pariter extenſos porris apioque luſtraſſet, auellanas nuces cum precatione merſit in vinum: & ſiue in ſummum redierant ſiue ſubſederant, ex hac coniectura dicebat, nec me fallebat, inanes ſcilicet ac ſine medulla ventoſas nuces in ſummo humore conſiſtere, graues autem & plenas integro fructu ad ima deferri " *tum ad anſerem appellens ſeſe,*

v.c. extraxit Recluſo pectore * extrahit fortiſſimum iecur, & inde mihi futura prędixit: immo, ne quod veſtigium ſceleris ſupereſſet, totum anſerem laceratum verubus cõfixit, epulásq; etiam lautas paulo ánte, vt ipſa dicebat, perituro parauit. Volabant inter hæc potiones meracę " *vt viſulantibus.*

Profert Enothea ſcorteum faſcinum, quod vt oleo & minuto pipere atque vrticę trito circundedit ſemine, paulatim cœpit inſerere ano meo. Hoc crudeliſſima anus ſpargit ſubinde humore femina mea. " *mox expreſſum* Naſturcij ſuccum cum abrotano miſcet, perfuſiſque inguinibus meis viridis vrticæ faſcem comprehẽdit omniaque infra vmbilicum cœpit lenta manu cædere. " *Vrticis vſtum, fuga ſubductum exæſtuans conſectatur.*

Aniculæ quamuis ſolutæ mero ac libidine eſſent, eandem viam tentant, & per aliquot vicos ſecutæ fugientẽ, Prehende furem, clamant. Euaſi tamen omnibus digitis inter præcipitem decurſum cruentatis. " *Quæ deſpicatui habebat, inquit fugitanti*

Chryſis, quæ priorem fortunam tuam oderat, hanc vel cum periculo capitis perſequi deſtinat " *ſiſtebat æſtus & recreatus* Quid huic formæ aut Ariadne habuit, aut Leda ſimile? quid contra hanc Helene, quid Venus poſſet? Ipſe Paris Dearum libidinantium Iudex ſi hanc in comparatione vidiſſet, tam petulantibus oculis, & Helenen huic donaſſet, & Deas. Saltem ſi permitteretur oſculum capere, ſi illud cæleſte ac diuinum pectus amplecti, forſitan rediret hoc corpus ad vires, & reſipiſcerent partes veneficio credo ſopitæ. Nec me contumeliæ laſſant. Quod verberatus ſum neſcio, quod eiectus ſum luſum puto, modo redire in gratiam liceat.

*" ne arenæ ſulco * implet neſcio quis fundum hunc ſic*

Thorum frequẽti tractatione vexaui amoris mei quaſi quandam imaginem : *ſic peruicax*

Non ſolum me numen, & implacabile fatum
*Perſequitur, prius Inachia * Tirneius * ora*
*Exagitatus onus cæli tulit : ante * prophanam*
Iunonem Pelias ſenſit : tulit inſcius arma
Laomedon : gemini ſatiauit numinis iram
Telephus : & regnum Neptuni cauit Vlisses:
Me quoque per terras, per cani Nereos æquor
Helleſpontiaci ſequitur grauis ira Priapi.

Tirineius *forſitan* Tirinthius
ira
prophanus

*

Quærere à Gytone meo cœpi, num aliquis me quæſiſſet. Nemo, inquit, hodie : ſed heſterno die mulier quædam haud inculta ianuam intrauit : cumq; diu mecum eſſet locuta, & me accerſito ſermone laſſaſſet, vltimo cœpit dicere te noxam meruiſſe, daturumque ſeruiles pœnas, ſi læſus in querela perſeueraſſet.

Nondum querelam finieram, cum Chryſis interuenit, amplexuque effuſiſſimo me inuaſit. Et teneo te, inquit, qualem ſperaueram : tu deſiderium * meum, tu voluptas mea, nunquam finies hunc ignem, niſi ſanguine exſtinxeris *

abeſt à V.

Vnus ex nouitiis ſeruulis ſubito accurrit, & mihi dominum iratiſſimum eſſe affirmauit, quod biduo iam officio defuiſſem. Recte ergo me facturum, ſi excuſationem aliquam idoneam præparaſſem. Vix enim poſſe fieri, vt rabies iraſcentis ſine verbere conſideret. *

Matrona inter primas honeſta Philomela nomine, quę multas ſæpe hereditates officio ætatis extorſerat, * tamen anus & floris exſtincti, filium filiamque ingerebat orbis ſenibus, & per hãc ſucceſſionem artem ſuam perſeuerabat extendere. Ea ergo ad Eumolpum venit, & commendare liberos ſuos eius prudentię, bonitatique credere ſe & vota ſua. Illum eſſe ſolum in toto orbe terrarum, qui pręceptis etiam ſalubribus inſtruere iuuenes quotidie poſſet. Ad ſummam relinquere ſe pueros in domo Eumolpi, vt illum loquentem audirent, quæ ſola poſſet hereditas iuuenibus dari. Nec aliter

tum

fecit ac dixerat, filiamque ſpecioſiſſimam cum fratre ephebo in cubiculo reliquit, ſimulauitque ſe in tẽplum ire ad vota nuncupanda. Eumolpus, qui tam frugi erat, vt illi etiam ego puer viderer, non diſtulit, puellam inuitare ad * Pigiciaca ſacra Sed & podagricum ſe eſſe lumborumque ſolutorum omnibus dixerat, & ſi non ſeruaſſet integram ſimulationem, periclitabatur totam pene tragœdiam euertere. Itaque, vt conſtaret mendacio fides, puellam quidem exorauit vt ſederet ſupra commendatam bonitatem. Coraci autem imperauit, vt lectum in quo ipſe iacebat ſubiret, poſitiſque in pauimẽto manibus, dominum lumbis ſuis commoueret. Ille lento parebat imperio, puellæque artificium pari motu remunerabat. Cum ergo res ad effectum ſpectaret, clara Eumolpus voce exhorrabatur Coraca, vt ſpiſſaret officium Sic inter mercenarium amicamque poſitus ſenex, veluti oſcillatione ludebat. Hoc ſemel iterumque ingenti riſu, etiam ſuo, Eumolpus fecerat. Itaque ego quoque, ne deſidia conſuetudinem perderem, dum frater ſororis ſuæ automata per cloſtellum miratur, acceſſi tentaturus an pateretur iniuriam. Nec ſe reiiciebat à blanditiis doctiſſimus puer, ſed me numen inimicum ibi quoque inuenit. * ᶜ *male multato corpore, quod non obſcuris deunculis reſtitutum ſe debet.* Dij maiores ſunt, qui me reſtituerunt in integrum. Mercurius enim, qui animas ducere & reducere ſolet, ſuis beneficiis reddidit mihi quod manus irata præciderat, vt ſcias me gratioſiorem eſſe quam Proteſilaum, aut quenquam alium antiquorum. Hæc locutus ſuſtuli tunicam, Eumolpoque me totum approbaui. At ille primo exhorruit: deinde, vt plurimum crederet, vtraque manu deorum beneficia tractat. * Socrates deorum hominũque ᵈ *voce ſapientiſſimus*, gloriari ſolebat, quod nunquam neque in tabernam conſpexerat, nec vllius turbę frequentioris concilio oculos ſuos crediderat Adeo nihil eſt commodius quam ſemper cum ſapientia loqui. Omnia, inquam, iſta vera ſunt: nec vlli enim celerius homines incidere debent in malam fortunam, quam qui alienum concupiſcunt. Vnde plani autem,

Pygiaca

vnde lenatores viuerent, niſi aut locellos, aut ſonantes ære ſacellos pro hamis in turbam mitterẽt? Sicut muta animalia cibo ineſcantur, ſic homines non caperentur,* niſi ſpe aliquid morderent. * v.ſpe, niſi

Ex Africa nauis, vt promiſeras, cum pecunia tua, & familia tua non venit. Captatores iam exhauſti liberalitatem imminuerunt. Itaque aut fallor, aut fortuna cõmunis cœpit redire ad pœnitentiam ſuam *

Omnes qui in teſtamento meo legata habent, præter liberos meos, hac conditione percipient quæ dedi, ſi corpus meum in partes conciderint, & aſtante populo comederint. " *ne plus æquo exhorreſcant:*

Apud quaſdam gentes ſcimus adhuc legem ſeruari, vt à propinquis ſuis conſumantur defuncti, adeo quidem vt obiurgentur ægri frequenter: quod carnem ſuam faciant peiorem. His admoneo amicos meos, ne recuſent quæ iubeo, ſed quibus animis deuouerint ſpiritum meum, eiſdem etiam corpus conſumant. Excæcabat pecuniæ ingens fama oculos, animoſque miſerorum. Gorgias paratus exſequi, " *quicquid erat, confidenter in ſe recipit*. De ſtomachi tui recuſatione non habeo quod timeam: ſequetur imperium, ſi promiſeris illi pro vnius horæ faſtidio multorum bonorum penſationem. Operi modo oculos, & finge te non humana viſcera, ſed centies ſeſtertiûm comeſſe. Accedet huc, quod aliqua inueniemus blandimenta, quibus ſaporem mutemus. Neque enim vlla caro per ſe placet, ſed arte quadam corrumpitur, & ſtomacho conciliatur auerſo. Quod ſi exemplis vis quoque probari conſilium: Saguntini oppreſſi ab Hannibale, humanas edêre carnes, nec hæreditatem expectabant. * Petauij idem fecerunt in vltima fame, nec quicquam aliud in hac epulatione captabant, niſi tantum ne eſurirent. Cum eſſet Numantia à Scipione capta inuentæ ſunt matres, quæ liberorum ſuorum tenerent ſemeſa in ſinu corpora. *

Petilini. *Fut. Front. lib. 4 cap 5. Liui lib. 23.*

* * *

CL. BINETVS LECTORI S.

SCitè L. Gyraldus eorum putidam opinionem arguit, qui Petronium laſciuioris nequitiæ auctorem Bononienſium ſanctiſſimum antiſtitem ſomniant. nec diſſimili fere periculo hallucinantur, mea ſententia, qui Auſonio Conſulari cognominem quẽdam Burdigalenſium Epiſcopum ſubſtituunt. Næ verò omnium ſcitiſſime vir noſtræ ætatis quamplurimis peritis antiſtes, qui Petronium non quidem antiſtitem (niſi qui Veneris libidinumque peruigiliis & ſacris præeſſet, ſic appelles.) ſed ex Tacito conceptiſſimis verbis Neroni elegantiæ arbitrum fuiſſe adſcitum oſtendit, veriſſima coniectura. Ego & illius ſententiã confirmabo Epigrammate Iulii cuiuſdam, quod Romæ in Vaticana bibliotheca cum Petronii fragmento deſcriptum legi. Illud corruptum licet & inelegans, vt hiſtoricum tamen teſtimonium adſcribam.

Perroni carmen diuino pondere currit.
　Quo iuuenum mores arguit atque ſenum.
* Quare ille praeſa gaudet laſciua puella,
　At quoque delicias frigida ſentit anus.
* Nam * rbter diri ſcripſitque Neronis amictu
　Arbiter, arbitrio dictus & ipſe ſuo.

vbi (pro amictu) quis non videt, vel cæcus, ſi modo aures & mentem habeat, legendum eſſe (amicus)? At ne quid diſſimulem, Petronii Arbitri aliorumque Epigrammatum bonam partem ex bibliotheca Eccleſiæ Bellouacenſis habui: quæ cum veteri Iſidori Ethymologico connexa erant. Vnde patet, Goueanum alicubi, illud ad Iuliam, cuius initium eſt, (Me niue candenti) legiſſe, & vt inauditum aliis, duobus verſibus minus, quibuſdam commutatis audaci nimium parodia imitatum eſſe. Inueni & illud Florentiæ inter ἄδηλα quædam, vt iam cuius non ſit dubitare non debeam. auctorem non adfirmo, indicabunt docti. Cæterum iudicio amicorum illa cum apud neminem hactenus reperiri poſſe, niſi precario à me poſſideat, crederem: vt teſtes mihi

ſunt

ſunt clariſsimi viri Iac Cuiacius. Ioſ Scaliger, Lodouicus Caſtaneus prudentiſſ. iuxta & doctiſsimus Regis ad ſummum Pontificem orator, M. Antonius Muretus, Achilles Statius, & Aldus Manutius: quibus ea iſto ordine oſtendi. Has, inquam, delicias, eorum conſilium ſequutus, diutius ſitum & tineas pati non permiſi, plura editurus, ſi quæ depoſita apud me iacent medicum inueniant. Et hæc bona fide omnia Ac perfidè nunc, inquies, qui æs tuum cum his puris nummis in ſolutum obtrudis. Fateor, ſed ſcis incontinentiſsimum poëtarum genus in morbo periculum quærentium. fallor, nec enim poëta dici velim, ne vt Eumolpus Petronii alio quam Orphei miraculo in caput meum moueam, & concitē lapides iracundiæ tuæ. Verum & hos aloës & abſyntii bolos, ſi vis, vt ægrotis fit, deglubere facillimo negotio poteris, quos prius veteris elegantiæ melle & priorum Epigrammatum ſapore inuoluas & contingas. Bene vale.

f

C. PETRONII ARBITRI, ITEMQVE ALIORVM QVORVNDAM veterum Epigrammata.

PETRONII ARBITRI.

Extabant illi duo priores verſus, vbi legitur Sic contrar. *Reliquum ex pleui ex meo v. c.*

SIcut ſunt rerum naturę munera nota,
Coruus maturis frugibus oua refert.
Sic format lingua fœtũ cum ꝓtulit vrſa.
Et piſcis nullo iunctus amore parit.
Sic Phœbæa chelis * victo reſoluta parentis
vinclo
Lucinæ tepidis naribus oua fouet.
Sic ſine concubitu textis apis excita cætis
Feruet, & audaci milite caſtra replet.
Non vno contenta valet natura tenore,
Sed permutatas gaudet habere vices.

PETRONII.

Indica purpureo genuit me littore tellus,
Candidus accenſo qua redit orbe dies.
odores
Hic ego diuinos inter generatus * honores
Mutaui Latio barbara verba ſono.
Iam dimitte tuos Pæan, o Delphice cycnos,
vox
Dignior hæc * vos eſt quæ tua templa colat.

PETRONII

Naufragus eiecta nudus rate quærit eodem
Percuſſum telo, cui ſua fata legat,
Grandine qui ſegetes & totum perdidit annum
In ſimili deflet triſtia fata ſinu.
orbique
Funera conciliant miſeros,* ſortique parentes
Coniungunt gemitus, & facit hora pares.
Nos quoque confuſis feriemus ſidera verbis,
iunctas
Et fama eſt * conſtans fortius ire preces.

PERTRONII.

Aurea mala mihi, dulcis mea Martia, mittis,
Mittis & hirſutæ munera caſtaneæ.

nnia grata putem,ſed ſi magis ipſa venires,
Ornares donum pulchra puella tuum:
ı licet adportes ſtringentia mala palatum
Triſtia mandenti eſt melleus ore ſapor.
ſi diſſimulas multum mihi chara venire,
* Os quali compremis multe vorabo libens. Oſcula cum pomis mitte vorabo libẽs

PETRONII.

Phœbi ſoror es,mando tibi Delia cauſam,
Scilicet vt fratri quæ peto verba feras:
armore Sicanio ſtruxi tibi,Delphice,templum,
Et leuibus calamis candida verba dedi.
unc ſi nos audis, atque es diuinus Apollo,
Dic mihi qui nummos non habet vnde petat?

PETRONII.

mnia quæ miſeras poſſunt finire querelas
In promptu voluit candidus eſſe Deus.
le olus & duris hærentia mora rubetis
Pugnantis ſtomachi compoſuere famem. *forte* & riget
umine vicino ſtultus ſitit * effugit Euro
Cum calidus tepido conſonat igne rogus.
ex armata ſedet circum fera limina nuptæ,
Nil metuit licito fuſa puella thoro.
uod ſatiare poteſt,diues natura miniſtrat,
Quod docet * inferius gloria, fine caret. infrænis

PETRONII.

ilitis in galea nidum fecere columbæ,
Adparet Marti quam ſit amica Venus.

PETRONII.

dæus licet & porcinum * nomen adoret, numen
Et cęli ſummas aduocet*agricolas. auricolas. *ſiue, quod idẽ eſt*,auriculas
ı tamen & ferro ſucciderit inguinis * aram, Sic in *Iure tit. de Iud. & C.* oram & *forte* atram. *quia circuncisio eſt veluti quidam arrabon, vt & ſcriptura vocat*
Et niſi nodatum ſoluerit arte caput,
xemptus populo * Graia migrabit ab vrbe, Graias m. ad vrbes.
Et non ieiuna Sabbatha lege premet.
na eſt nobilitas argumentumque coloris
Ingenui,timidas non habuiſſe manus.

PETRONII.

ecto compoſitus vix prima ſilentia noctis
Carpebam,& ſomno lumina victa dabam:

Cum me ſæuus amor prenſum ſurſumque capillis
Excitat, & lacerum peruigilare iubet.
Tu famulus meus, inquit, ames cum mille puellas,
Solus, io, ſolus dure iacere potes?
Exſilio, & pedibus nudis, tunicáque ſoluta,
Omne iter impedio, nullum iter expedio.
Nunc propero, nunc ire piget, rurſumque redire
Pœnitet, & pudor eſt ſtare via media.
Ecce tacent voces hominum, ſtrepituſque viarum,
Et volucrum cantus, turbáque fida canum:
Solus ego ex cunctis paueo, ſomnumque, thorumque,
Et ſequor imperium magne Cupido tuum.

PETRONII.

Sit nox illa diu nobis dilecta Nealce,
Quæ te prima meo pectore compoſuit.
lingua Sit thorus & lecti Genius, ſecretaque * longa,
Queis tenera in noſtrum veneris arbitrium.
Ergo age duremus, quamuis adoleuerit ætas,
Vtamurque annis, quos mora parua tenet.
Fas & iura ſinunt veteres extendere amores,
Fac cito quod cœptum eſt non cito deſinere.

SEQVEBANTVR ISTA, SED *ſine Petronii titulo. at priores illi duo phalecii vix alius fuerint quam Petronii.*

FOEDA eſt in coitu, & breuis voluptas,
Et tædet veneris ſtatim peractæ,
Non ergo vt pecudes libidinoſæ
Cæci protinus irruamus illuc,
Nam langueſcit amor, peritque flamma.
Sed ſic ſic ſine fine feriati,
Et tecum iaceamus oſculantes,
Hic nullus labor eſt, ruborque nullus,
iuuat Hoc iuuit, * iuuit, & diu iuuabit,
Hoc non deficit, incipitque ſemper.

ITEM.

Accuſare & amare tempore vno,
Ipſi vix fuit Herculi ferendum.

illis

ITEM.

Te vigilans oculis, animo te nocte requiro,
Victa iacent ſolo cum mea membra thoro,
Vidi * egomet teeum falſa ſub imagine ſomni,
Somnia tu vincis ſi mihi vera venis. ego me

Sequentia Tetraſticha ſeparanda viſa ſunt, quæ in exemplari coniuncta erant.

Hoc ſibi luſit opus de ſtamine floricolore
Heſperies * teneras officioſa manus. certans
Et pulchro pulchras ſtrophio producta papillas,
Gaudet vtrumque ſui pectoris eſſe decus.

Heſperie lateri redimicula nectit eburno
Facta ſuis manibus pectore digna ſuo,
Iam veteres iras Venus & Tritonia ponit:
Pectora nam Veneris Palladis ambit opus.

Inter texta roſa Tyrij * ſub tegmine fuci ſubtemine
* Inuoluit quoties mobile zona latus, Inuoluet
Ambroſium gemino * potauit ab vbere rorem, potabit
Et vere roſeo fiet odore roſa.

ITEM.

Pulchrior & niuei cum ſit tibi forma coloris,
Cuncta pudicitiæ iura tenere cupis,
Mirandum eſt quali naturam laude gubernes,
Moribus vt Pallas, corpore Cypris eas.
Te neque coniugij libet excepiſſe leuamen,
Sæpius exoptans nolle videre mares,
Hæc tamen eſt animo quamuis exoſa voluptas,
Nunquid non mulier, cum paris, eſſe potes?

De Neptuno marmoreo aquas fundente.

Iam melior Neptune tuo ſors iſta tridente,
Poſt pelagus dulces heic tibi dantur aquæ.

De ſigillo Cupidinis aquas fundentis.

E ſalutifero Veneris puer omnia flammans,
o facibus proprias arte miniſtrat aquas.

De puteo excauato in montis iugo.

Hunc quis non credat ipſis dare Syrtibus amnes,
Qui dedit ignotas viſere montis aquas?

ITEM.

Me niue candenti petiit modo Iulia. rebar
Igne carere niuem, nix tamen ignis erat.
Quid niue frigidius? noſtrum tamen vrere pectus,
Nix potuit manibus, Iulia, miſſa tuis.
Quis locus inſidiis dabitur mihi tutus amoris,
Frigore concreta ſi latet ignis aqua?
Iulia ſola potes noſtras extinguere flammas,
Non niue, non glacie, ſed potes igne pari.

De Delo.

Delos iam ſtabili reuincta terra
Olim purpureo mari natabat,
Et moto leuis hinc & inde vento
Ibat fluctibus inquieta ſummis,
Mox illam geminis Deus cathenis
Hac alta Giaro ligauit, illac
Conſtanti Myconæ dedit tenendam.

De Amphiteatro vicino mari.

Amphiteatrales mirantur rura triumphos,
Et nemus inſignes cernit adeſſe feras,
Spectat arando nouos agreſtis turba labores,
Nautaque de pelago gaudia iuxta videt.
Fœcundus nil perdit ager, plus germina creſcunt,
Dum metuunt omnes hic ſua fata feræ.

In his quæ ſubiiciuntur adpoſiti ſunt auctores.

TERENTII, VARRONIS, ATTACINI.

Marmoreo Lycinus tumulo iacet, & Cato paruo,
Pompeius nullo: credimus eſſe Deos?
Saxa premunt Lycinum, leuat altum fama Catonem,
Pompeium tituli, cedimus eſſe Deos.

Germanici Cæſaris ad Hectoris tumulum.

Martia progenies, Hector, Tellure ſub ima
(Fas audire tamen ſi mea verba tibi)

Reſpira, quoniam vindex tibi contigit heres,
Qui patriæ famam præferat vſque tuæ.
Ilios en ſurgit rurſum inclita, gens colit illam,
Te Marte inferior, Martis amica tamen.
Mirmidonas periiſſe omnes dic Hector Achilli,
Theſſaliam & magnis eſſe ſub Æneadis.

IN V.C. TITVLVS ERAT CAESA-
ris de libris Lucani.

Mantua da veniam fama ſacrata perenni,
Sit fas Theſſaliam poſt Simoenta legi.

EIVSDEM GERMANICI DE PVERO
glacie perempto: diuerſum à vulgato, & duobus verſibus extremis auctius.

Thrax puer adſtricto glacie cum luderet Hebro,
Frigore frenatas pondere rupit aquas,
Cumque imæ partes fundo raperentur ab imo,
Abſcidit à iugulo lubrica teſta caput.
Quod mox inuentum mater dum conderet igni,
Hoc peperi flammis, cętera, dixit, aquis.
Me miſeram plus amnis habet, ſolumque reliquit
Quo nati mater noſceret interitum.

C. CAECILII PLINII SECVNDI.

Huc mihi vos largo ſpumantia pocula vino,
Vt calefactus Amor peruigilare velit,
Ardenti Baccho ſuccenditur ignis Amoris,
Nam ſunt vnanimi Bacchus Amorque Dij.

GALIENI IMPERATORIS POSTRE-
mis duobus verſibus perfectius.

Ite agite, ô iuuenes, & deſudate medullis
Omnibus inter vos, non murmura veſtra columbæ,
Brachia non hederæ, non vincant oſcula conchæ,
Ludite, ſed vigiles nolite extinguere lychnos.
Omnia nocte vident, nil cras meminere lucernæ.

SENECAE DE QVALITATE TEMPORIS.

Omnia tempus edax depaſcitur, omnia capit.
Omnia ſede mouet, nil ſinit eſſe diu.
Flumina deficiunt, profugum mare littora ſiccat,

Subſidunt montes,& iuga celſa ruunt.
Quid tam parua loquor?moles pulcherrima cœli
Ardebit flammis tota repente ſuis.
Omnia mors poſcit,lex eſt non pœna perire,
Hic aliquo mundus tempore nullus erit.

L. APVLEI, Ανεχόμενος EX MENANDRO.

Amare liceat,ſi potiri non licet,
Fruantur alij: non moror,non ſum inuidus,
Nam ſeſe excruciat qui beatis inuidet.
Quos Venus amauit *fecit amoris compotes,
Nobis Cupido velle dat,poſſe abnegat.
Olli purpurea delibantes oſcula
Clemente morſu * roſea labella vellicent,
Malas odorent ore & ingenuas genas,
Et pupularum nitidas geminas gemmulas,
Quin & cum tenera membra molli lectulo,
Cum pectora * adhærent Veneris glutino,
Libido cum * laſciuia inſtincto ſuſcitet.
* Sinuare at Veneri curſum femina,fœminę
Inter gannitus,& ſubantis voculas,
Carpant papillas atque amplexus intiment.
* Hærentque ſulcos molles aruo Venerio,
Thyrſumque pangant * horto in Cupidinis.
* Dum crebros ictus * conhibente lumine,
* Ctepidante curſu,Venere & anima feſſula,
Eiaculent tepidum rorem niueis * laticibus.
Hæc illi faciant queis Venus non inuidet,
At nobis caſſo ſaltem delectamine
Amare liceat, ſi potiri non licet.

faeit
roſa
*
hic interponendum vna vel quid ſimile.
laſciuo inſtinctu
Sinuent ad Veneris
Iterentque, *vel ſi manu*
arentque
hortulo
Dent c. i.
conniuente
l *vt in cod. Theod. ſæpe.*
Trepidante
lactibus.

ALCIMI DE VIRGILIO ET HOMERO.

Mœonio vati qui par aut proximus eſſet
Conſultus Pæan riſit,& hæc cecinit.
Si potuit naſci quem tu ſequereris,Homere,
Naſcetur qui te poſſit,Homere,ſequi.

EIVSDEM.

O blandos oculos & * infacetos,
Et quadam propria nota loquaces,
Illic & Venus & leues Amores,
Atque ipſa in medio ſedet Voluptas.

inquietos

EIVSDEM.

Lux mea puniceum * miſi tibi Lesbia malum, — miſit mihi
Iam ſordent animo cætera poma meo.
Sordent velleribus hirſuta cidonia canis,
Sordent hirſutæ munera caſtaneæ.
Nolo nuces Amarilli tuas, nec cærea pruna.
Ruſticus hæc Cordon munera magna putet.
Horreo ſanguineo male mora rubentia ſucco,
Heu graue funeſti crimen amoris habent.
* Miſi dente leui paulo libata placenta — Miſit d l.p. l. placentæ.
* Nectare, de labris dulcia membra ſuis. — Munera, d.l.d. mella.
Neſcio quid plus melle ſapit quod contigit ipſa,
Spirans Cæcropium dulcis odore thimum.

Iſta quæ ſubiiciuntur vel ex V.C. manuſ. clariſſ. I C. Iacobi Cuiacii vel ex munere Ioſ. Scaligeri habui, nonnulla & in Italia conquiſiui.

FVNAMBVLVS.

Stupea ſuppoſitis tenduntur vincula * lini, — lignis. *nam inde applicabantur funes.*
Quæ fido aſcendit docta iuuenta gradu.
Quæ ſuper aërius prętendit crura viator,
Vixque auibus facili tramite currit homo,
Brachia diſtendens greſſum per inane gubernat,
Ne lapſa è gracili planta rudente cadat.
Dędalus adſtruitur terras mutaſſe volatu,
Et medium pennis proſecuiſſe diem:
Præſenti exemplo firmatur fabula mendax,
Ecce hominis curſus funis & aura ferunt.

DE CRETATA FACIE.

Dum cretam ſumit faciem Sertoria, cretam
Perdidit illa ſimul, perdidit & faciem.

DE NARCISSO.

Inuenit propriis Narciſſus fontibus ignes,
Et ſua deceptum torret imago virum.

DE GALLO GALLINACEO.

Candida Phœbæo præfulgent ora rubore,
Criſta riget radiis, ignea barba micat,
Alæ, colla, comæ, pectus, femur, vngula, cauda,

Pæſtanis lucent floridiora roſis,
Flammea ſic rutilum diſtinguit pinna colorem,
Vt vibrare putes ignea membra faces.

DE CATO.

Mordaces morſu ſolitus conſumere mures,
Inuiſum,& domibus perdere dente genus,
Catus in obſcuro cepit pro ſorice picam,
Multiloquumque vorax ſorbuit ore caput.
Pœna tamen pręſens prædonem plectit edacem,
Nam claudunt rabidam cornea labra gulam.
Faucibus obſeſſis vitalis ſemita ceſſit,
Et ſatur eſcali vulnere captor obit.
perenne Non habet exemplum volucris vindicta * prehente?
Hoſtem pica ſuum mortua diſcruciat.

ITEM.

Infantem Nymphæ Bacchum quo tempore ab igne
Prodiit,inuentum ſub cinere abluerant:
Ex illo Nymphis cum Baccho gratia multa eſt,
Seiunctus quod ſit ignis & vrat adhuc.

MVSARVM ELOGIA.

Clio ſæcla retro memorat ſermone ſoluto.
Euterpe geminis loquitur * cauent auia ventos.
Voce Thalia cluens ſoccis Dea Comica gaudet.
Melpomene reboans Tragicis ferueſcit Iambis.
Aurea Terpſichore totam lyra perſonat æthram.
Fila premens digitis Erato modulamina fingit.
Flectitur in faciles varioſque Polymnia motus.
Vranie numeris ſcrutatur munera mundi.
Calliope doctis dat laurea ſerta poëtis.

ITEM AMATORIVM.

Candida ſidereis ardeſcunt lumina flammis,
crinibus Fundunt colla roſas,& cedit* è riuibus aurum,
Mellea purpureum depromunt ora ruborem,
Lacteaque admixtus ſublimat pectora ſanguis:
Ac totus tibi ſeruit honor,formaque Dearum
Fulges,& Venerem cœleſti corpore vincis.
Argento ſtat facta manus,digitiſque tenellis
Serica fila trahens precioſo ſtamine ludis.
Planta decens modicos neſcit calcare lapillos,

Et dura* lędis cœlum & veſtigia terra. Iedi ſcelus eſt.
Ipſa tuos cum ferre velis per lilia greſſus,
Nullis * Herunes leuiori pondere flores.
Guttura nunc aliæ magnis monilibus ornent,
Aut gemmas aptent capiti,tu ſola placere
Vel ſpoliata potes.Nulli laudabile totum,
In te cuncta probat ſi quiſquam cernere poſſit.
Sirenum cantus,& dulcia plectra Thaliæ
Ad vocem tacuiſſe reor,qua mella propagas
Dulcia,& in miſeros telum iacularis amoris.
Cor graue vulnus alit, nullo ſanabile ferro,
Sed tua labra meo ſæuum de corde dolorem
Depellant,morbumq; animæ medicaminis huius
Cura fuget,nec tanta putres violentia neruos
Diſſecet,atque tuæ moriar pro crimine cauſæ.
Sed ſi hoc grande putas ſaltem concede precanti,
Vt iam defunctum,niueis ambire lacertis
Digneris,vitamque mihi poſt fata reducas.

ITEM.

Cum te Barbatæ referas de ſanguine cretum,
Vt tibi cognatus ſit Varitinna ferox,
Cur tua fœmineo cæduntur pectora ſocco,
Infamique manu barbula vulſa cadit?
Deſine iam tibimet * auctores fingere ſortes,
Vimque tuis membris ſtirpis ineſſe tuæ.
Illa ſed audaci mage ſit de ſtirpe creata,
Audet quæ proprium ſternere calce virum.

ITEM.

Iuppiter aſtra, fretum Neptunus,tartara Pluto,
Regna paterna tenent,tres tria,quiſque ſuum.

DE ELEPHANTE.

Monſtrorum princeps elephas * promuſcidis armis
Horret mole nigra,dente micat niueo.
Sed vario fugienda malo cum belua gliſcat,
Eſt tamen ex certis mors precioſa feræ.
Nam quæ conſpicimus montani roboris oſſa,
Humanis veniunt * vſibus apta ſatis. *forte* luſibus.
Hæc eſt humanæ ſemper mutatio mortis,
Fit moriens ludus qui fuit arte pauor.

DE ELECTIONE CONIVGII.

Moribus & vultu mulier quæratur habenda,
Horrida nam facies multo cælatur ab auro:
Si quis erit ſponſus talem qui ducat auarus,
feritas Ipſe ſuam horrebit * fœditas diſſoluet amorem:
Illa calens veniet, dorſum dabit ille calenti,
ſuras Cogeturque ſuo * crura ſubmittere aſello,
Concubitu turpi monſtrum paritura biforme,
Quemque ſuum mater timeat pertingere natum.
Diſcite formoſas aurum ſuperare puellas.

In Polianthææ libro ad vocem Talentum referuntur hi verſus, vt M. Val. Martialis: quos, quoniam non extant inter edita Epigrammata, hic adiiciam.

Formoſiſſima Lai fœminarum,
Dum noctis precium tibi requiro,
Magnum continuo petis talentum,
Tanti non emo Lai pœnitere.

PASIPHAE FABVLA EX *omnibus metris Horatianis.*

Filia Solis
AEſtuat igne nouo,
Et per prata iuuencum
Mentem perdita quæritat.
Non illam thalami pudor arcet,
Non regalis honor, non magni cura mariti
Optat in formam bouis
Conuertier voltus ſuos,
Et Prætidas dicit beatas,
Ioque laudat, non quod * *
Sed quod iuuencæ cornua in frontem leuat.
Si quando miſeræ copia ſuppetit
Brachijs ambit fera colla tauri,
Floreſque vernos cornibus illigat,
Oraque iungere quærit ori.
Audaces animos efficiunt tela Cupidinis,
* Inlicitiſque gaudet ſtabulis effigies iuuencæ.

Corpus includit, *
Et amoris pudibundi maleſuadis
Obſequitur votis, * & eſt * heu nefas, bimembre
Cæcropidæ iuuenis, quē perculit fractum manus,
Filo reſoluens Gnoſſiæ triſtia tecta domus.

Leg. Inlicitiſque gaudet *
Corpus includit ſtabulis efficiens iuuencam.
Sic emendat diuinus Scaliger. Plura fortaſſe alia eius generis Epigrammata, luci debeo, quæ poſtquam excuſſerint puluerem & ſitum, vnà cum quibuſdam Claudiani in publico deponam. Verum huius, credo, auctoris adſcribam, & illud, quod ad manum fuerit ex V. C. Cuiaciano. Item ſequentia duo, quæ mihi credidit doctiſſ. B. Briſſonnius.

Marcus amans puerum natum mentitur amare,
Vultque pater dici neſcius eſſe pater:
Et pietate nefas & amorem valet amore,
Se pietas vmbram criminis eſſe dolet.
Nate dies audit, nox & * totus audit, amice, thorus
Et pro temporibus nomina mutat ei.
Stulte quid ignaro non dicit * Cincia fratri, Cinthia
Ne credas nocti digna latere diem.
Qui pater eſt huic filius eſt, à limine primo
Filius, à thalamis incipit eſſe puer.

OCCVMBVNT fixi iaculo, mucrone, ſagitta,
Ora, latus, iugulum, Scęua, Rufinus, Atis.
Brutus Atim perimit, Milo Scęuam, Cotta Rufinum,
Græcus Atis, Medus Scæua, Rufinus Arabs.
Iam vir Atis, ſed Scęua puer, iuueniſque Rufinus,
Dux Atis, armiger at Scæua, Rufinus eques.
Scęua nothus, generoſus Atis, de plebe Rufinus,
Magnus eques, medius dux, famuluſque minor.
Flauus Scæua, niger * Atis, inter vtrumque Rufinus,
Blandus Atis, patiens Scæua, Rufinus atrox.
Abſque modo largus, laſciuus, parcus, * auarus amore
Laudis Atis, formæ Scæua, Rufinus opum.
Arcu Scæua bonus, * Atis armis, Iure Rufinus,

Voce Rufinus, Atis carmine, Scæua lyra,
Scæua pila, curſuque Rufinus, Atiſque palæſtra,
Ore Rufinus, Atis corpore, Scæua coma.

DE AMBIGENIS.

Hæ ſunt ambigenę quę nuptu diſpare conſtant.
Burdonem ſonipes generat commixtus aſellæ.
Mulus at Arcadicis ab equina matre creatus.
Titirus ex ouibus * oritur hircoque parente.
ex veruegno Muſinonem capra * verbeno ſemine gignit.
Apris atque ſue * ſetoſus naſcitur Ibris.
At lupus & catula * formant coëundo liciſcam.

VITA SVLPICIÆ EX L. GREG. GYRALDI DE LATINIS POETIS DIALOGO IIII.

FVit & per hæc tẽpora Sulpicia, ex nobiliſsima Sulpiciorũ familia, quæ nitida admodũ & caſta Poëmata ſcripſit. Virũ habuit Calenum, cũ quo annos XV. amantiſſimè & coniunctiſſimè vixit. Mariti & vxoris meminit Sidonius Apollinaris, ſic inquiens:

* Non quod Sulpiciæ iocos Thaliæ
Scripſit blandiloquos ſuo Caleno.

Donſa manult : Non quot

Extat & elegans Martialis Epigramma, maximum pudicitiæ & poëticæ huius Sulpiciæ teſtimonium:

Omnes Sulpiciam legant puellæ,
Vni quæ cupiunt viro placere.
Omnes Sulpiciam legant mariti,
Vni quæ cupiunt placere nuptę.
Non hæc Colchidos aſſerit furorem,
Diri prandia nec refert Thyeſtæ,
Scyllam, Byblida nec fuiſſe credit:
Sed caſtos docet & pios amores,
Luſus, delicias, facetiaſque.
Cuius carmina qui bene æſtimarit,
Nullam dixerit eſſe ſanctiorem,
Tales Ægerię iocos fuiſſe
Vdo crediderim Numæ ſub antro.
Hac condiſcipula, vel hac magiſtra
Eſſes doctior & pudica Sappho:
Sed tecum pariter ſimulque viſam,
Durus Sulpiciam Phaon amaret.
Fruſtra. Namque ea nec Tonantis vxor,
Non Bacchi, nec Apollinis puella,
Erepto ſibi viueret Caleno.

Extat & Poëma Hexametris verſibus conſcriptum, de Domitiani Cæſaris temporibus, quod huic ipſi Sulpicię adſcriptũ eſt, tametſi alicubi inemẽdatũ adeò, vt

dubitari poſſit. Hactenus Gyraldus. cui & alterum quoque eiuſdem Poëtæ Epigramma, Caleno Sulpiciæ marito inſcriptum, adſuas licebit.

O molles tibi quindecim, Calene,
Quos cum Sulpicia tua iugales
Indulſit Deus, & peregit annos.
O nox omnis, & hora, quę nota eſt
Caris littoris Indici lapillis.
O quæ prælia, quas vtrinque pugnas
Felix lectulus & lucerna vidit
Nimbis ebria Nicerotianis.
Vixiſti tribus, ô Calene, luſtris.
AEtas hæc tibi tota computatur,
Et ſolos numeras dies mariti.
Ex illis tibi ſi diu rogatam
Lucem redderet Atropos, vel vnam
Malles, quàm Pyliam quater ſenectam.

De eadem Sulpicia Principis viri
I. Cæſaris Scaligeri elogium.

Ex eiuſdem Poëtices libro VI *qui*
HYPERCRITICVS *inſcribitur.*

A Fœmina incipiendum eſt. Aiunt enim SVLPICIAM fuiſſe temporibus Domitiani. eius Satyra falſò Auſonio attributa fuit: ſatis enim patet à fœmina factos verſus, in quibus Muſam cultricem appellat ſuam; quęque ait ſeſe primam docuiſſe Romanas mulieres poſſe cum Græcis Poetrijs comparari:

Primaque Romanas docui contendere Graiis.

In ea multum dexteritatis, ad Satyricam amarulentiã aſpirantis. Numeri verò, vt in eo genere poematis, nõ contemnendi. Igitur vt tam laudabilis Heroinæ ratio habeatur; non auſim obijcere ei iudicij ſeueritatem.

Sulpiciæ

Sulpiciæ Satyricon Carmen,ſiue ecloga de edicto Domitiani,quo Philoſophos vrbe exegit.

MVſa, quibus numeris heroas & arma frequentas,
Fabellam permitte mihi detexere paucis.
Nam tibi ſeceſſi.tecum penetrale retractans
Conſilium : quare nec carmine curro Phalæco,
Nec trimetro Iambo, nec qui pede fractus eodem
Fortiter iraſci didicit duce Clazomenio.
Cætera quinetiam, quot denique millia luſi,
Primaque Romanas docui contendere Graijs,
Et ſalibus variare nouis, conſtanter omitto:
Teque quibus princeps & facundiſſima, calles,
Aggredior precibus deſcende clientis, & audi.
Dic mihi Calliope, quidnam pater ille deorum
Cogitat? an terras & patria ſæcula mutat?
Quaſque dedit quondam, morientibus eripit artes?
Noſque iubet tacitos, etiam rationis egenos,
Non aliter, primo quàm quùm ſurreximus æuo,
Glandibus, & puræ rurſus procumbere lymphæ?
An reliquas terras conſeruat amicus, & vrbes,
Sed genus Auſonium, Romulique exturbat alumnos?
Quid reputemus enim? Duo ſunt quibus extulit ingẽs
Roma caput, virtus belli, & ſapientia pacis,
Sed virtus agitata domi, & ſocialibus armis,
In freta Sicaniæ, & Carthaginis exijt arces,
Cæteraque imperia, & totum ſimul abſtulit orbem,
Omnia bellorum terrâ quæſita, marique.
Deinde velut ſtadio victor qui ſolus Achæo
Languet, & immota ſecum virtute fatiſcit:
Sic itidem Romana manus contendere poſtquam
Deſtitit,& pacem longis frenauit habenis,
Ipſa domi leges & Graia inuenta retractans,
Omnia conſilio, & molli ratione regebat.
Stabat in his, neque enim poterat conſtare ſine ipſis,
Aut fruſtra vxori,mendaxque Dieſpiter olim,
IMPERIVM SINE FINE DEDI, dixiſſe probatur.
Nunc igitur qui res Romanas impetat inter
* Non trabe,ſed tergo prolapſus,& ingluuie albus,

Et ſtudia, & ſapiens hominum noménque genúſque
Omnia abire foras, atque vrbe excedere iuſſit.
Quid facimus? Graios, hominúque reliquimus vrbes,
Vt Romana foret magis his inſtructa magiſtris:
Nunc Capitolino veluti turbante Camillo
Enſibus & trutina Galli fugere relicta,
Sic noſtri palare ſenes dicuntur, & ipſi
Vt ferale ſuos onus exſtirpare libellos.
Ergò Numantinus, Libycuſque errauit in iſto
leg. Rudio Scipio, qui * Rhoido creuit formante magiſtro,
Cætera & illa manus bello fœcunda ſecundo,
Quos inter priſci ſententia dia Catonis
Scire adeo magni feciſſet, vtrumne ſecundis,
An magis aduerſis ſtaret Romana propago.
Scilicet aduerſis. nam cum defendier armis
Suadet amor patrię, & captiua penatibus vxor,
Conuenit vt veſpis, quarum domus arce Monetę,
Turba tegens ſtrictis per lutea corpora telis.*
Aſt vbi apes ſecura redît, oblita fauorum *
Plebs, ſtaterque vna ſomno moriuntur obeſo.
Romulidarum igitur longa & grauis exitium pax.
Hæc fabella modò pauſam facit. optuma poſthac
Muſa velim moneas, ſine qua mihi nulla voluptas
Viuere, vti quondam Lydus, dum Smyrna peribat,
Nunc itidem migrare velint. vel denique quiduis
Vt Dea, quęre aliud. tantum Romana Calenos,
Mœnia iucundos pariterque aduerte Sabinos.
Hęc ego tum paucis Dea me dignariet infit.
Pone metus ęquos cultrix mea. ſumma tyranno
Hæc inſtant odia, & noſtro periturus honore eſt.
Nam laureta Numę, fonteſque habitamus eóſdem,
Et comite Egeria ridemus inania cœpta.
Viue, vale. manet hunc pulchrum tua fama dolorem
Muſarum ſpondet chorus, & Romanus Apollo.

De eodē Domitiano referuntur & hi verſus à veteri Interprete Iuuenalis vt M. Valerii Martialis, quos, quia inter edita eius Epigrammata non exſtant, adiicere viſum eſt.

Flauia gens, quantum tibi tertius abſtulit heres,
Pęne fuit tanti non habuiſſe duos.

IANI DOVSAE NORDOVICIS,

AD SVPERIOREM SVLPICIAE SATYRAM

SCHEDIASMA.

SVLPICIAE Poëtriæ Romanę SATYRAM, quæ DE EDICTO DOMITIANI inſcribitur, ad finem nouiſſimæ PETRONIANAE Editionis adpenſam, percurſitare obiter ſtat ſententia: facto (QVOD BONVM SIET) ab ipſis vſque carceribus auſpicio. Sic igitur illa condigna Caleno coniunx:

Muſa, quibus numeris Heroas & arma frequentas.

Frequẽtas, prò *Cõcelebras*, proinde vt Carus loquitur, hoc eſt, celebres cõcinnas, reddiſq; honoratos ac inſignes.

Fabellam permitte mihi detexere paucis.

Eleganter ſanè, prò *pertexere*, & ad exodium vſque perducere, eſtque metaphora à telâ, ad rei patrandæ conſilium. Titinnius Fullonib.

Quæ inter decem annos nequiſti vnam togam detexere

Adde à Comico noſtro:

Neque exordiri primum, vnde occipias, habès,
Neque ad detexundam telam certos terminos.

Pergamus cum Sulpitia:

Teque quibus princeps, & facundiſſima calles, Aggredior.

Quid hoc ſibi velle dicam, neſcio. nihil enim ineptius, indigniúſue adeo laudabili ac pererudita Sulpicię gẽtis Heroide, cuius exiſtimationis rationẽ ſi pro perſonæ matronalis dignitate habere voluerimus, totam pęnè prioris Hemiſtichii partẽ, retexamus neceſſe erit, Sed enim hoc abſque auctoribus libris infirmum, neque adeò tutum ſatis: quos quidem ego ſuffragatores ſi haberem mihi, lubenter hercule repoſuerim:

Te tuoſque, praes quêis facundiſſima, colles
Aggredior.

vel etiam, *Calles.* Habes protenus:

Dic mihi Calliope, quidnam pater ille Deorum
Cogitat? an terras, & patria ſecula mutat?

Mirum, nî ad aûreum illud atque ex omni parte beatum Flauij patris, ac Titi Veſpaſiani filij ſæculũ reſpexerit Poëtria noſtra; cuius adeò memoria, imò ſublati ex oculis deſiderium potius recens etiam tum mortalium animis obuerſabatur, ac tantum non impreſſum reſidebat: & quidem eò firmius, ac propius medullis, quò maior Reipublicę mutatio facta, Domitiani ſucceſſoris inſolentiâ maximè, terribilis cunctis & inuiſi. Meritò: quippe quem non ſolum magnæ, ſed & callidę inopinatæque ſęuitiæ Imperatorem fuiſſe, perhibet Suetonius. *Patria* ergo *ſæcula* haud alia vtique, quàm Saturnia illa omnium Poetarum pręconijs celebrata.

*Noſque iubet tacitos, * etiam rationis egenos.* — *reſcrib., & iam.*

hoc eſt, inopes BONAE MENTIS, ſiue conſilij, nec iam rationis amplius, vel iudicij vllius ſanioris compotes, veluti muta (hoc enim τὸ *Tacitos* vult ſibi) pecora ſub iugum miſſa, vel (cum Flacco vt dicam)

Iniquæ mentis aſellos auriculas demittentes,
Quum grauius dorſo ſubiere onus. eâdem illâ quam memoraui modò, tyrannicâ Domitiani dominatione oppreſſos, ac modo non redactos ad extremiſſimã rerũ omnium penuriã ac deſperationẽ. An hoc potius quęrit Sulpicia, quod ſequentia cõfirmant oppido, vtrũne Ioui decretum ſit, conſentiẽtibus Fatis, artium, doctrinarum, ac diſciplinarum omnium vniuerſo mortalium generi obliuionem inducere aliquando: viręque iſtius melioris premia cultúmque; Atticæ inquam Philoſophiæ *Bonæque mentis* ac humanitatis ſtudia, diuinit' antea dilargita nobis, in perpetuum porro dediſcere iubere, ad primi illius ac rudis ęui infantiã & plùs quàm brutam ſtupiditatem reuocatos? videlicet, vt omnis agriculturæ expertes, Cereri ac Libero renunciantes, ad glandes rurſum ac Acheloia pocula poſt tot ſęculorum ſęcula neſcio quo poſtliminij iure verſoriam

denuo capiamus? an magis neceſſitatem iſtam Fatalem nobis, hoc eſt, vni Italicæ genti ſoliſque Romuli nepotibus interminatur Iuppiter, quos ſummis opibus atque induſtrijs, reliquarum etiam nationum, imò hoſtium ſalute maximè, exterminatos perditóſque expetit, Capitolio ipſius ſuo iratus infeſtúſque, VLTORIS ſcilicet, ne dicam PRAEDATORIS cognomine aſſumto ſibi: CVSTODIS AC CONSERVATORIS depoſito. vbi tamen legendum forte:

Remulíque exturbat alumnos. non vti in exemplari noſtro viſitur *Romuliq́ue.* repugnante numerorum ratione Romulum enim & Remum identidem à Poetis confundi videmus, alterúmque pro altero promiſcuè nominari: interdum vtroſque pariter coniungi ſimul, vt æquum eſt Fratres, & quidem germanos geminos. ſicuti apud Catullum,

At vobis mala multa Dii Deæque
Dent opprobria Romuli Remique.

Propertius autem, *Regna Remi* pro vrbe Roma poſuit, cum ait:

Regnave prima Remi aut muros Carthaginis altæ

Habes non longe ab hoc loco:

Sed virtus agitata domi, & Socialibus armis.

Bene addit *Socialibus* ad externorum bellorum & Aſiaticorum diſcrimen, quæ quidem non pro vera gloria aut Reipub. ſalute, ſed pro prǫda ſcelerúmque ac flagitiorum omnium impunitate ſuſcepta videri poterat, iã inde à Sullanis temporibus maximè, quæ teterrima luxuriæ omnis ac nequitiæ fomenta victoribus ſubminiſtrarunt. Quod verò ibidem ſubiungit protenus *Virtutem eam* ſeu fortitudinem Populi Romani, quam domi, ac Socialium bellorum procellis acriter multúque ac diu exercitam memorauerat modo, in *freta demum Sicaniæ & Carthaginis arces exiiſſe*, hoc eſt, deſijſſe, modúmque in hoſtem pugnandi, & quaſi pauſam feciſſe ſibi, innuit à Romanis poſt Siciliam, *Longumq́ue* ac *Magnum* illud Mediterraneum pelagus in Imperii vnius dominationem redactum, Carthaginémque euerſam, Punicæque æmulationis

omnes reliquiarum reliquias extinctas: omni Gallia denique cis Rhenum atque inter Mare ſupra dictum atque Oceanum, niſi quæ à paludibus inuia fuit, perdomita, ſic quaſi effęta parente (id quod in Catilina conqueritur Criſpus) nihil pręclarum poſtea aut memorabile quod eſſet, belli militiæque patratum. quippe quibus hoſtis nullus exercitor ſupereſſet iam amplius, in quo oppugnando vera & antiqua illa Romana virtus eniteſcere poſſet. ideoque depoſita armorum cura ad literarum ſtudia, paciſque artes, ac ſapientiæ pręcepta in tempore deuolutos animum tandem requieti adiecisse: atque ita optimè conſtitutam Rempub. in otio ac tranquilitate ſuſtentaſſe facillimè.

Antequam vlterius progrediamur, telamque, quam conatu maiore quàm ſucceſſu, pro ingenij noſtri captu ſatis tamen commodulè exorſi ſumus, ad terminos porro deducere properemus, ſuſtinēdum prius hîc etiā paulliſper nobis, donec Sulpicianorum verſuum ordinē, qui in codicibus noſtris quātum eſt Formulariis, nuſquam non tranſpoſitus ac perturbatus legitur, in priſtinam aliquādo reduxerimus dignitatem, qui quidem nobis ad hoc exemplum reconcinnandus videtur.

Dic mihi Calliope, quidnam pater ille Deorum
*Cogitat? an * terras & patria ſecula mutat?* — *Quid ſi, ferro ia ſcribatur.*
Quaſque dedit quondam, morientibus eripit artes?
Noſque iubet tacitos, & iam rationis egenos,
Non aliter, primo quàm quum ſurreximus æuo,
Glandibus, & puræ rurſus procumbere lymphæ?
An reliquas terras conſeruat amicus, & vrbes,
Sed genus Auſonium, Remulique exturbat alumnos?
Quid reputemus enim? duo ſunt quibus extulit ingens
Roma caput, virtus belli, & ſapientia pacis.
Sed virtus agitata domi, & Socialibus armis
(Cætera quæ imperia, & totum ſimul abſtulit orbem).
In freta Sicaniæ, & Carthaginis exiit arces,
Deinde velut ſtadio victor qui ſolus Achæo

Languet, & immota ſecum virtute fatiſcit:
Sic itidem Romana manus contendere poſtquam
Deſtitit, & pacem longis frenauit habenis,
Ipſa domi leges, & Graia inuenta retractans
Omnia bellorum terra quæſita marique
Præmia conſilio, & molli ratione regebat.
Stabat in his, &c. In quibus ordinandis Petronianæ editionis œconomiam ſecuti ſumus, vſque ad illius Hexametri finem: *Sed virtus agitata domi & Socialibus armis.*

poſt quem ordine duorum inter ſe verſuum cõmutato: *Cætera quæ* (ita enim potius quam, *Ceteráque,* reſtituendum cenſuimus)

imperia & totum ſimul abſtulit orbem
In freta Sicaniæ, &c.

Protinus ſequi fecimus comparationem illam Circẽſem de equo ſeneſcente: *Deinde velut ſtadio,* &c. verſu, qui in medio erat, indidem in locum commodiorem, hoc eſt, in ſedem ſuam priſtinam, vnde nullo ſuo merito per vim exturbatus fuerat, poſtliminiũm reſtituto, non ſine neceſſariâ correctione, qua in poſtremis illis vſi pro:

Omnia conſilio & molli ratione regebat, *Præmia conſilio,* &c. emendare inſtitimus, Scaligeri fiduciâ maxime, in cuius Catalectis ordinem à nobis ſupra repræſentatum poſt ſimilitudinem illam; *Deinde, velut ſtadio,* &c. in nouiſſima hac ſuperiorum carminum parte manifeſto ac palam deprehendimus, non item in priore, vbi tergemini Hexametri illi, (*Quid reputemus enim?* &c. vſque ad Hemiſtichij iſtius exitum *Et Socialibus armis*) parentheſi incluſi leguntur, medij inter verſus quos ponam:

Nóſque iubet tacitos, etiam rationis egenos,
Non aliter, &c. Ille vero:
In freta Sicaniæ & Carthaginis exiit arces.

non poſt *Armorum Socialium* mentionem & *virtutem illam Romanam Cetera quæ imperia & totum ſimul abſtulit orbem,* ſed poſt *Exturbatos illos alumnos Remuli,* loco hercule alieniſſimo collocati: inibíque *Exigit* pro *Exiit* nullo exiſtente idoneo ſenſu incogitanter ſuppoſi-

tum. Nec minor in Editione Auſoniana turbatio; quæ, *Exilis* habet, & verſus gemellos illos proximè memoratos, ante tres iſtos, quos in Catalectis parentheſi interclusos diximus, *Quid reputemus enim?* &c. perperam diſpoſitos repræſentat, quum poſt eopſe iſtos conlocari debeant. Idem etiam de verſu illo dictum cupio:

Omnia bellorum terra quæſita, marique.

qui prętet omnem verborum ac ſentētiarum ordinem non bene præmiſſus legitur Hexametro iſti:

Ipſa domi leges, & Graia inuenta retractans. &c.

qui, ſi modo rectè rationem inſtituere velimus, eūdem antecedere debuerat. Ad vlteriora portò gradum capeſſamus.

Nunc igitur qui res Romanas imperat inter,

Mira Latinitatis ratio, & non noſtri ſtomachi ægre hanc ipſam coquentis, quamobrem tempus fuit, quum *Res* iſtas *Romanas* ita interpolandas putarem:

Nunc igitur, qui Rex Romanos imperat inter,

vt inuidiosè Domitiani pluſquam Regium dominatum ſugillet Poetria noſtra: tum phraſim illam, *Imperat inter Romanos*, ſic dictam interpretemur, quomodo Propertij iſtud:

Vt regnem miſtas inter conuiua puellas.

niſi ſi quis, *Temperat*, reſcribi maluerit, quod etiam ſine vllâ Præpoſitionis virtute, *Romanis* ipſis accuſandi caſu poſitis temperandis ſat eſſe poſſit. Sed verò, *Inter* iſtud, tantum non cerebrum excutit nobis, & mirum, ni ratione Poeticâ retro cum τῷ *Rex* conſtruendum, vt ne id quidem Domitiano dignum habeat Sulpitia, quem vel legitimum Regem appellet, innuens puto, Principatum eius breui dilapſurum, id quod etiā Calliopen ſuam vaticinantem inducit poſtea, neque multo ſecus, quàm ſi cum interregiâ poteſtate ſummæ rerum pręfuiſſet modo, Imperio exciſurum.

Quid facimus? Graios, hominúmque reliquimus vrbes.

Salſum ac Satyricum, quaſi verò non alia natio quam Græca in hominum luſtro reponi digna, ſolíque Achiui modò humanitatis laude cenſeri poſſint.

Nunc Capitolino veluti turbante Camillo,
Enſibus & trutina Galli fugere relicta, &c.

Camillus enim Gallos in captiuo auro pendendo deditos atque occupatos de improuiſo adortus Romà pepulit. Proin, *Turbante*, hoc loco abſolutè poſitum obſeruabis: Sic Cælius ad M. Tullium:

M. Seruilius, poſtquam vt cæperat, in rebus omnibus turbarat.

Sed clarius aliquanto Plautus noſter Bacchid: *Turbat equus lepidè ligneus.* & paſſim alibi. Etiam, *Enſibus*, ſcripſi, ſpretâ earum Editionum ſcripturâ, quæ *Lancibus* habent: vt reſpiciat ad illud ſcilicet, quod Roma capta ab ijſdem Senonibus illis quos dixi, Brennus eorum Rex, dum aurum ex pacto adpenditur, de iniquâ ponderum exactione querenti Ap. Claudio, adiecto ad pondera gladio reſponderit, VÆ VICTIS. Vide Feſtum

Cæteraque illa manus bello fecunda (al. *facunda*) *ſecundo.*

Bellum Punicum ſecundum intelligit, qua tempeſtate efflorēſcere maxime ac ſeſe extollere cœperunt Romana ingenia, iuxta Veteris illam Poetæ ſententiam:

Punico bello ſecundo Muſa pennato gradu
Intulit ſe bellicoſam Romuli in gentem feram.

Habes porro: *Quos inter priſci ſementia dia Catonis.*

Priſci hic non Epithetum eſt, ſed cognomentum quo à Romanis inſignitus Cato Auctor Plutarchus. eo dico, ne quis hoc ipſum ad Cenſorij illius ætatem falſo pertinere perſuadeat ſibi, neque aliter Horatij locus accipiendus libri iii. Od. xxi.

Narratur & Priſci Catonis
Sæpe mero maduiſſe virtus.

vbi *Priſci Catonis virtutem* pro Catone ipſo ſumma virtute prædito poſitam operæpretium eſt obſeruare. Proinde & capitali litera vtrobique ſcribendum Sed & poſtremum Hexametri huius Hemiſtichium quis ab Horatio eſſe nō videt ita lib. I. Sat II. ſcriptitante *Macte*

Virtute eſto, inquit ſententia dia Catonis.

ad imitationem Lucilliani illius maxime:

Pergit Sulpitia: *Vtrumne ſecundis,*

An magis aduerſis ſtares Romana propago.

Scilicet aduerſis. Hoc eſt facile ſcias aduerſis potius, quam ſecundis conſiſtere Maieſtatem Imperij Romani. eſt enim *Scilicet*, ſcire licet. quomodò & *Videlicet* apud Plautum, prò *Videre licet.* Neque quicquam hacce ſententiâ verius. vnde & Naſica ille ad reprimendam nequitiam, ſeruandóſque optimos illos, hoc eſt, antiquos mores (quibus *rem Romanam ſtare* potiſſimum Ennio quoque perſuaſum fuerat iam olim) cuiuſmodi ſcilicet in Pop. Romano inter ſecundum & poſtremum bellum Carthaginenſe maximè viguiſſe, non quidem amore iuſtitiæ, ſed formidine infidę pacis, cognitum nobis ex Fragmentis Salluſtianis: Naſica ille inquam Cordatus, quamuis Catone aduerſante, vt metu vitia cohiberentur, Carthaginem nolebat euerti. quod vt, cum ijs quæ ſequuntur, rectius etiam intelligatur, nonnulla argumento huic conſentanea ex Catonis ipſius Cenſoriâ prò Rhodienſibus oratione, apud Agellium lecta huc oblatâ belliſſima occaſione tranſcribam. ſunt vero hæc ex v. Originum eiuſdem libro à politiſſimo illo Atticarum Noctium auctore nobis quaſi per manus tradita:

Scio ſolere pleriſque hominibus rebus ſecundis atque prolixis atque proſperis animum excellentem atque ſuperbiam, atque ferocitatem augeſcere atque creſcere (vbi item notabis duarum linearum ſpatio Coniunctionem *Atque* iteratam plus minus quinquies) *quod nunc mihi magna cura eſt, quod hæc res tàm ſecundè proceſſerit, ne quid in conſulendo aduerſi eueniat, quod noſtras ſecundas res confricet, néue hæc letitia nimis luxurioſè eueniat. Aduerſæ res ſe domant, & docent quid facto opus ſit Secundæ res letitià tranſuorſum trudere ſolent à rectè conſulendo atque intelligendo.*

Et deinde poſtea:

Atque haud ſcio, an partim eorum fuerint, qui non noſtræ contumeliæ cauſa id voluerunt euenire; ſed enim metuêre, ſi nemo eſſet homo quem vereremur, quicquid libêret, faceremus.

Ad Sulpiciam tandem reueniamus:

Nam quum defendier armis
Suadet amor patriæ, & captiua Penatibus vxor,
Conuenit vt veſpis. *Conuenit* pendere à *Penatibus* videtur, vt dicat Satyrica, *Penatibus,* hoc eſt cultoribus Penatium & domorum Vrbis ſtatim, vbi quid aduerſi coortum eſt, conuenire inter ſe concorditer, vnóque animo in hoſtem pergere quamuis inimiciſſimis anteà. Cæteroqui quonam, Conuenit iſtud, aliò referri poſſit, non video.

Aſt vbi apes ſecura redit oblita fauorum,
Plebs, fraterque vnà ſomno moriuntur obeſo.

Quid eſt Frater? neſcio equidem, *neque ego iſtud verbum emiſſum titiuilitio.* Itaque non dubito, quin *Plebs, Patreſque* ſcripſerit Sulpitia apum ſitu marceſſentium Rempub. concilia, ducéſque ac vulgus, Senatui Populóque Ro. (quos quidem Plebis, ac Patrum nomine comprehendit) iam murcido prorſus, incultúque proinde ac ſocordiâ torpeſcenti, aptiſſimâ vtique ſimilitudine cõponens ac circumſcribens.

Hæc fabella modò pauſam facit.

Malim potius: *Hoc fabella modo,* &c.

Tantum Romana Calenos
Mœnia iucundos pariterque aduerte Sabinos.

Emendandum *Caleno,* item *Auerte Sabinos,* non *aduerte:* vnum enim hoc deprecatur Sulpicia, ne coniugi ſuo, (à quo tenerrimè amari ſeſe, certiſſimis experimentis cognitum ac prouiſum habebat) in tantâ Reipublicæ perturbatione, Muſis ſcilicet, cum omni diſciplinarum cœtu, importuniſſimâ Tyrannici Edicti proſcriptione procul emigrantibus, cariſſimo Caleno inquam Romæ porrò lubeat permanere, cęli Sabini deſiderium, atque Vrbanum illud Togatæ comitatis otium vxoriis complexibus præferenti. Subiicit eadem haud multo poſt ex perſonâ Calliopes reſpondentis ſibi:

Nam Laureta Numæ, fonteſque habitamus eoſdem,
Et comite Ægeriâ ridemus inania cœpta.

Quò non inſcitè accommodare poteris illa Iuuenalis, ex Sat. III. de Vmbritio Româ itidem emigrante, &

quidem iiſdem penè temporibus de quibus apud Muſam ſuam tanta cum indignatione queritur Heroina hęc noſtra:

Subſtitit ad veteres arcus,madidamque Capenam:
Hic vbi nocturnæ Numa conſtituebat amicæ.
Nunc ſacri fontis nemus, & delubra locantur
Iudæis; quorum cophinus,fenumq; ſupellex.
Omnis enim populo mercedem pendere iuſſa eſt
Arbor, & eiectis mendicat ſilua Camænis.
In vallem Ægeriæ deſcendimus, &c.

Concludit porrò pręſagitiones ſuas Calliope Sulpitiana, aiens:

Viue vale: manet hunc pulchrum tua fama dolorem.

At concinnior exſtitura ſententia videtur,ſi, *Sua*, potius reſcribatur.addit poſtremò promiſſi ſui pręſtationem:

Muſarum ſpondet chorus,& Romanus Apollo.

Propter AEdem Apollinis Palatini ſcilicet ac Bibliothecam inibi ab Auguſto iampridem conſecratam. qua de re plura Commentariolum noſtrum Horatianum, qui volet,conſulito.

FINIS.

G. LINOCERIVS LECTORI, SALVTEM.

DVm emendatiorem iſtam Petronij editionem typis adorno, ecce iuuenis quidam ſelectioris literaturæ Germanus, de defecatiore Petronio certior factus, canas neſcio quas, & vt ait Plautus, ſiliceruituas verſuum reduuias ad me attulit, de quibus ita tota Germania ſentiri aſſeuerat, vt ſi cui alteri aſſignentur, in Plagiarium Petronianos manes inſurrecturos putet. Ego ſuper hac re, lacuníſque patentioribus, exploratiſſimum poeſcos philoſophicæ tribunal I. E. D. M. vbi conſului, confidentiore animo eſſe cepi; Tametſi enim hic rei iſtius iudicium in vltima comperendinatione ſtatuere non auſus eſt; quamproximè tamen ad Petronianam indolem accedere dixit, futurumq; fuiſſe, vt hæc pridem membratim à ſe viſa ſcholiis illuſtraret, niſi tãquam Annibal puerulus ad Hamilcaris, ita ad ſolidæ gloriæ aram, ſacramentum, in omnem putilaginem commentatorculorum, quos meros Calepinorum decoctores indigitat, ſi ab Ariſtotelis illuſtratoribus diſceſſeris, dixiſſet. Vt vt res iſta eſt, lector, hoc ſiue genuino, ſiue irreptitio Petronii partu, æqua mente fruere, tantiſper dum

Quidquid ſub terra eſt, in apricum proferat ætas.

PETRONII EPIGRAMMATIA NOVA

AD FOEMINALEM, HOC EST, EX EDOARDI CONIEctanco, Philogynæcon.

NE querere, aduerſo ſi te Fortuna fatigat
Numine, fortè alii, non potes hocce queri:
Fœmina, Fortuna eſt, tibi conſuetudo peracta
Fœminea eſt, cui tu multus es ipſe nimis.
Officium facit icta tuo quæcunq; Bacillo
Fœmina, non alio flectitur obſequio.
Cum Fortuna igitur baculis age, Marce, ſequetur,
Vel quate, vel quatiet; nec potes ipſe queri.

Hoc eſt, quod vulgo aiunt, Quiſque ſuæ faber eſt fortunæ albęque nigræq;.
I. E.

2

NOs æſtate roſas, autumno carpimus vuas,
Autumno roſa ſit, ſicca æſtas ſordeat vuis,
ſ. hoc quid? *Deſpuit hæc cœlum iratum mortalibus* * *
AEſtatem tibi verna Venus dum ſpirat amicam,
Carpe roſam, & roſeos Veneris, comitante Lyæo
Virgine matura flores libato, recurret

Non amiſſa Venus, reuolat non ipſe Cupido
Aliger, ille nouas ſemper ſibi captitat auras.
Sin æſtate roſas, autumno carpſeris vuas,
Triſtis hyems minùs eſt, magis eſt tibi floridulum ver.

Hoc eſt quod ait Comicus, earum adoleſcentes oportet eſſe affines rerum, quas fert adoleſcentia. I. E.

3

DIſpereat cui mentula ſit de mente vocata,
*Nempe vbi mens * mentula nulla fuit.*
Lannuii attigeram fauſto ſatis omine portas,
Riſit amor, riſit Cypris, & ipſe iocus.
Sed iocus vt Phœbo ſim factus mens facit iſta,
Dum nimium ſtuduit mentis habere ſibi.
Qui factum credis? ſpectabam in fronte Caletæ
Sydera, quæ eſſe alti mens putat aſtra poli;
Aſtra igitur mea mens arcum dum tendit in illa,
Eximo ad ſummum vina ſagitta volat.
Númue meo merita eſt malè mens de corpore? Phœbe,
Mentula ſit Veneris, mens tibi noſtra ſatis.

Hoc eſt quod vulgo aiunt,
Et Venerem, & Veneris muſa ligat puerum.

IN IDEM.

Quid dicam, Quinti, quod mens dum * *
Ceſſauit vigili mentula mente *
Si Phœbi eſt mea mens, corpúſque Cupidinis, ecquid
Et mentem & corpus vindicat ille ſibi?
Ecce, Cupido olim vicit, victo ergo Cupido
A Phœbo victus par tulit eſſe pari.

DE PROCIS PENELOPES.

Tam bene ſi neruum diu tendebat Vlyſſes,
Tendere conſimilem neruum indignetur Vlyſſis
Penelope? neruum cui more intendit Vlyſſis
Turba procûm? medium ſi neruo adtendit Vlyſſis,

Conſimili ſpernat mediam ſe attendere neruo?

IN L.

Non niſi verboſo committens verbere Martes
Theſſalicos, Marius verbera, verba putas:
Credis & id? certè: hæc dum ſat intento poëtæ
Verbera, verboſus verba poëta putas.

Edoardus hæc Lucano æmulo intentata verbera autumat; vt & nobile illud Pharſalidos.

DE D. IVLIO.

al. diiſſime, dignisſime, *Et pater es dictus patriæ, Diuiſſime Iuli,*
*Quiq; tibi Brutus vitam abſtulit * * dictus*
Ipſe pater patriæ, dic, Phœbus adhæreat vtri?
Vtrique: hoc patris eſt, vitam dare, patris & hoc eſt
Romani, ſi quam potuit dare, demere vitam
Poſſe etiam natis: vitam dedit alter, at alter
Vitam adimit, patriæ pater eſt ſic dictus vterque.

Hoc totum veluti conopæo ſepoltum reſtituit Edoardus.

AD PRIAP.

Nares Vere tegis, ne illis gratentur odores,
Has hyemalis odor per te male tangit apertas:
Tu mihi ſic horti venias dignandus honore?
Non ſatis hoc: ſi quando ſcopo mea tela minnatur
al. cuniceo *Cluniceo, * ecce ſcopam telis ſubducis: at iſte*
Ipſe ſcopus telis vitro citroq; minetur,
Irrita tela cadunt rombo cantata: Priape,
Iunge ſcopum telis, vel tela ſcopumq; recondas.

Neſcio quid tale ſapit Andęi cuiuſdam epigramma iſtud, cuius nomine magnam à me gratiam iniit Edoardus noſter.

Impuiſ-

Impubes nupſi valido, nunc firmior annis
Exſucco & teneri ſum ſociata viro:
Ille fatigauit tenerem, hic ætate valentem
Intactam tota nocte iacere ſinit.
Dum nollem, licuit; nunc dum volo, non licet vti;
O Hymen, aut annos, aut mihi redde virum.

Totidem verſibus ita à docto Iuuene Steph.
Brillet. Andeo expreſſum eſt.

Impuiſſante à Venus, i'eu mari vigoureus;
Puiſſante, i'en ai vn ſechement langoureus:
L'vn en vain me laſſa d'amoureuſes blandices,
L'autre fruſtre mes nuits des nocieres delices:
Ne voulant, ie pouuois: ie ne le puis, voulant;
Hymen, rens moi l'autre age, ou l'autre epous vaillãt.

Inuentum non longè abſimile
apud Martialem.

SEQVENTES PHALEVCIOS, QVI FORTASSIS PArũ arrideant caſtis auribus: lectori ad fercula apponere religio mihi fuiſſet, niſi hanc audaciolæ facem Duſa prȩiiſſet in eo qui cluit L. Apulei Ανεχόμενος ex Menandro. Principium porrhò hîc oppidò deſideratur.

* * * * * *

IMò mens tua, mentula eſt minuta:
Macerere rogis quid hîc minutis?
Integelle ſatis ſuperq; vates.
Deſinas nimis integellus eſſe,
Mens ne fortè parum ſit integella:
Tu ſi mentis habes quid integellæ,
Dum lumbíque vigent, vigetque neruus,
Neruus inguinis integri integellus;
Dum iam turgidulo tument liquore
Vaſcula, & liquidæ fluunt medullæ,
Imbelles procul oſculationes
Vdulis fugias pati labellis.
Blandulos decet hos Columbulillos
Imbelles auido oſculationes
Roſtrulo inſerere * *

* * * * *

Non has mellea velitationes
Cyprilla exigit, aut procax Cupido.

Cui ſalacula mentula, & ſalaces
Lumbuli Idalia placent oppella:
Gaudet ſpumeolo Venus cruore,
Quo nata eſt medias ſali per vndas:
Gaudet ſpumeolo aliger cruore,
Mars quòd gaudeat & pater cruore.
Et tu ſpumeolo intremis cruore?
Integelle nimis ſupérque vates.
* * *

Tandem progredere, & duellum anhelis
Audax ſpiritibus cieto miles:
Iam te claſſiculo æſtuans canoro
Tiniſſat * * *
Virgo Cypriacis potens ſagittis
Illa in lubriculum vocat duellum,
Foſſula oppidulum arctula profundum,
Et Mæandrululis inexplicandis
Munit, vndula quos rigat ſuſurrans.
* * * *

At quot flammeolæ receſſu in imo
Latent machinulæq; glanduleq;!
* * * *

Pilis pila quibus tremenda vincas?
Integelle nimis ſupérque vates.
Militem at quia te videt pigellum,
Nudulas tibi porrigit papillas,
Nudulos tibi porrigit lacertos,
Nudulúmque femur, genúque nudum,
Et pectuſcula nudula, & reſecta
Oſtentat tibi, nudulásq; plantas:
Quid tum? nudula tota, tota inermis,
Armatum haſtulula tua vibrante,
Aperta oppiduli in ſui benignè
Caſtella, ô pudeat! poeta, ductat,
Integelle nimis, ſupérque vates?
* * * * * *

cerne ſenticeta
Senticentula ſenticetulorum,
Cerne fonticulóſq; riuulóſq;.

* * * * * *

Quod ſequitur ex Virgilio centonibus interiectum, Iano Edoardo ſuſpectum, neſcio quid Capilupeum ſapit.

Vatem turbat amor, magis ægreſcítq; medendo:
Vis, ait, inter nos, quoniam conuenimus ambo,
Accipe dáque fidem, quid poſsit vterq; viciſsim
Experiamur? * * *
Non ſum adeò informis, ſolum te Virgine dignum
Et me Phœbus amat * * *
Telum immane, manu valida quod fortè gerebat,
Eripuit mulcens, quo non præſtantius vllum
Europa atque Aſia, viſu mirabile monſtrum
Horrendum, cui turpe caput, cui plurima ceruix,
Conſertum tegmen ſpinis, prolixáque barba,
Et crurum tenus à mento palearia pendent,
Tantæ molis erat. * * *
* * * * * * * *

At vates curſu pariter telóq; ſequutus,
Siſte gradum, quò deinde fugis? quò proruis? inquit,
Nunquam hodie effugies: tereti ceruice reflexam
Inſequitur, iam iámque manu tenet, & premit haſta:
Conſtitit hic, curuo direxit ſpicula cornu,
Nulli viſa cito, perq; ilia venit arundo,
Et læuo infixa eſt lateri, mirabile dictu,
Pertentat ſenſus, atque oſsibus implicat ignem.
* * * *

poëta modos

Rumpit lineolos, ſecátq; vincla,
Hæreſcit manui manus, pedi pes,
Crura cruribus, oſculo os, femúrq;
Iungatur femori, labrum labello:
Pectus pectori ineſt, patens iugatur
Frons fronti, genui genu, inguini inguen:
Virgo virgulam amat, rigens rigentem,
Mentem explere ſuam nequit puella,
Arrecta eſt iuueni flagrans cupido,
* * *

& per artus
Mens infuſa agitat citata molem.
Integelle parum, & parum pudice
Vates caſta parum & pudica virgo,
Hinc illíncque ſitis ſimul labellis
Exhaurite animas ſalaciores,
Suggite humidulas ſimul ſaliuas,
Hinc offendite dente eburnulino,
Linguam lingula mordicùs titillet.
Succrepet lateri latus * *
* * *articulo inſtet articellus,*
Crebriuſculis reſtánſq; pulmo
Fractus halitibus ſubaudiatur,
Palpitatio fibrulas vibriſſet,
Axillæ vuidulo fluant liquore,
Manans vuidulo papilla rore
Sudet ianuolæ orulas ad imæ:
* * * * *
Pubes pube leui ſubaffricetur
Viſcoſa pice glutinetur hæc huic.
Et * *
Gemelli oſtioli latebricoſa
Vos ſpiracula preſſulis ſerate
Peſſulis: agitate complicatim
* * * *lumbulóſque*
Vt defecerit hunc & huncce pulmo,
Tortis oſsiculis vt & medulla
Tota effluxerit, humor hinc & illinc
Exuctus fuerit, ſimulq; ocelli
Deſinet modiculo patrarer ſaltu:
Vos flammantia lumina, ô gemelli
Torquete, & graue tergulum reſoluens
Vates, lacteolæ ingemens recumbat
Ceruici exanimæ alumlæ puellæ.
Somnulum *
Semihorula lenta gluttinatos
Stringat brachiolo aureo lacertos.
Mox ſomnum excutiat procax Cupido,
Latus neruulus, & ſopore ab illo

Pruriens, iterum vſque & vſque tenſus
Gemellorum agitet * * *
* * * * * *

vſque ſed nouate
Vſque & vſque alacres nouate, & vſque
Dum vos inter opus Venus gemellos
Soluat * * *
Integelle parum, & parum pudice.
Præclarum ô thalami decus venuſti,
O decus tumuli venuſtioris!
Hic ſuo tumulus duum venuſtus
Quadrabat thalamo, ſuæque finis
Vitæ * *
Naſcetur tumulo ille flos amorum
Florum floſculus, hortulúſve florum:
An non floſculus, hortuluſve florum,
Florentûm, at Deus almus hortulorum?
Quem tot melleolæ petunt puellæ,
Qui tot melleolas fodit puellas:
Quem tot melleoli colunt puelli,
Qui tot melleolos fodit puellos,
Tenellis teneros iugans puellos,
Puellas pueris iugans, ſibíque.
Vates viuito, viuito puella,
Integelle parum & parum pudice,
Integella parum, & parum pudica.

Cætera niſi eloquenti Thimantis ſilentio dicere, pudor non ſuſtinuit.

IOANNIS RICHARDI IN PETRONIVM ARbitrum Notæ.

HVnc & rerum humore. *Puto retinendum rerum tumore, vt hoc perſtringātur qui res minimas & exiguas magni faciunt.quod genus hominum foro minime aptum,in quo res imprimis ſunt ponderandæ & exigendæ adamuſſim.* pag. 1.

Dicta factaque quaſi papauere & ſeſamo ſparſa. *Intellige verba ſeu facta faſcinata,emaſculata,adumbrata.quibus verbis Pariſatis apud Plutarchum in Artoxerxe, dicebat alloquendos Reges, nempe byſſinis.*

Seſamum alias Siſamum, iſta de genere leguminum Iſidorus lib. 3. Siliquam habent cætera legumina,Siſama & papauer vaſculo continentur:milium & panicum nullis defenduntur integumentis, paruarum volucrum iniuriæ expoſita.

Iamdudum enim cupiebam amoliri cuſtodem moleſtũ, vt veterẽ cum Gytone meo rationem diducerẽ. *Veterem rationem diducere,eleganter hoc eſt expungere,examinare negotiũ vetus, vel indagatione ſcrupuloſa,vt loquitur Iuriſcon. in l. ſi ſeruus vetitus. ff. de lega.* 1. pag. 7.

Oſculis bona fide exactis. *hoc eſt, & ex fide tantum, ſi qua in amore turpiſſimo, non etiam caſtis & pudicis.*

Quid veſticontubernium facis? *Compoſitum verbum à veſte ſeu indumento & cõtubernium,quod hic adulterium & turpis commixtio, de quo vocabulo aliter & nos infrà.*

Sic diuidere cum fratre nolito. *Verbum libidinis*

nefandæ, à quo diuiſores, pædicones.

pag. 8. Negauit circuitu agendum ſed planè iure ciuili. *Iſta ſunt oppoſita, circuitu agere, & iure ciuili agere; nempe, circuitu agere, eſt per fraudem agere, dolo, malitia, agere iure ciuili eſt agere ex bona fide. A circuitu circuitores ſeu circulatores, in iure, nempe in l. cuicunque. ff. de inſtitu. ſi duas. §. grammatici. ff. de excuſatio. & l. fi. ff. de extraordina. crimi. In circulatores qui ſerpentes circumferunt, &c.* Περιοδεύται ἀγύρται, ὀχλαυγῶροι *accuſatorum & fraudatorum genus omne. Et circunuenire fraudare. Ad hoc noſtris quoque iſtud, circuitus ſunt vitandi.*

Vt ſi nollet alienam rem reddere ad interdictum veniret, *hoc eſt ad iudicium. Quemadmodum apud Ariſtotelem confugere ad ius, hoc eſt confugere ad iudicium, ſeu ad iudicem,* εἰς τὸ δικαιὸν καταφεύγουσι. *Ethic. 1.*

pag. 9. Sed præter vnum dipondium ſicel, lupinoſque, quibus deſtinaueramus mercari, nihil ad manum erat, *Retinendum ſicel, putoque idem ac ſicilicum, de quo in l. liberto ſuo. §. filium ff. de annuis lega. cum nouerca vniuerſæ hereditatis haberet dodrantem ſemiunciam & ſicilicum: Interpretatur Mæcianus quartam vnciæ partem, iccirco hic dipundium ſicilicum hoc eſt minimum exiguum, quemadmodum teſtes dupondales & diobolares teſtes vani, flocci, & nullius nominis, Lupinos autem mala æra intelligit, qualiter Horatius*

Quam diſtent æra lupinis.

Aliâs lupini, grana exigua, & minuta, de genere leguminum, in l. frugem ff. de verb. ſignifica. Frumentum autem id eſſe quod ariſta ſe teneat recte Gallum definiſſe, Lupinum vero & fabam fruges potius dici, quia non ariſta, ſed ſiliqua continentur quod & apud Virg.

Triſteſque lupini.

Quod pro illa parte vendicabant prętioſiſſimam veſtem pro hac pannuciam ne centonibus quidem

bonis dignum. *Sic apud Horatium, Panuncia Baucis. Pannuncius, idem ac pannoſus. Iuuenalis,*

Pannoſus vacuis ædilis vlubris.

nempe pannis laceris, primoſis. Infra

Vilis adulator fuluo præcingitur auro

Sola pruinoſis mæret facundia pannis.

Atq. inopi lingua deſertas inuocat artes.

Ex iſto loco.

Centones, veſtes viles variis è panniculis, De Meſſalina apud Iuuenalem.

Intrauit calidum veteri centone lupanar.

Ad harum ſimilitudi. ē cento & carminis genus ex variis carminum ſegmentis conſarcinatum. Tertulia. in lib. de præſcriptio. aduer. hæreticos Homeri centonas etiam vocare ſolent qui de carminibus Homeri, propria opera, more centonario ex multis hinc inde compoſitis in vnum ſarciunt corpus, quo loco liquet ὁμηροκέντρα quæ circunferũtur, & aſcribũtur Eudoxiæ, aut Falconiæ, neutrius eſſe, cum hæ vixerint multis annis poſt Tertulianum: hinc & Virgiliocentones: Scripſit Auſonius centonẽ nuptialem.

Nos metu criminis non veniremus ad conſtitutum. pag. 10.

Veñire ad conſtitutum, hoc eſt venire ad præſtitutum & cõdictum iudici idiem, ſe in iudicio die dicta, ſiſtere.

Ego ſum ancilla Quartillæ, cuius vos ſacram ante cryptam turbaſtis. *Turbaſtis, hoc eſt turbas egiſtis, excitaſtis, vt apud Virg. Ecloga* 1.

vndique totis

Vſque adeo turbatur agris.

Dicit autem hæc ancilla, ſuam cellam, meretriciam, propudioſe, nepharie ſacram cryptam. Crypta, primi Chriſtianorum receſſus & vbi clam conuentus habebant

In cryptis orabant & miſſas faciebant.

Intrauit vna comitata virgine, *Iuuenalis de illa Meſſalina* pag. 13.

Comite ancilla non amplius vna.

Non ſolebant olim incedere matronæ ſine ancilla comite in l. 1. ff.

de iniur. in corpus fit cum quis pulſatur, ad dignitatem, cum comes matronæ abducitur.

Vtique noſtra regio tam præſentibus plena eſt numinibus, vt facilius poſſis Deum quam hominem inuenire, *nempe paſſim & quicunque præſertim in triuiis obuius lapis priſcis ſacer. Propert. 1. Saty. 3.*

Nullas ille ſuis contemnet fletibus aras
Et quicunque ſacer, qualis vbique lapis.

Lucanus,

Nullum ſine numine ſaxum.

pag. 13. Ego autem frigidior hyeme Gallica factus. *Frigidiores in Galliis hyemes. videndus Cæſar in Commenta.*

Solicitauit inguina mea mille iam mortibus frigida. *apud Iuuenalem,*

Friget exiguus cum ramice neruus,
Et quamquam tota palpetur nocte, frigebit.

Iſtud Satyricæ vel potius Cynicæ obſcænitatis.

pag. 14. Extortis nos clunibus cecidit, modo baſiis olidiſſimis inquinauit. *Puto legendum ex totis, niſi extortis ſignificet expreſſis. Inquinare Feſto à cunire, quod eſt ſtercus facere.*

Cum ſciatis Priapi genio peruigilium deberi. *Sacra παννύχια ſacra Priapi, à quo peruenuſte ſinū Boneſius Veneris peruigilium.*

Donec Quartilla ballenatam tenens virgam. *legendū exiſtimo, Bellutam tenans virgam, vt faſcinum ſeu veretrum cynædi intelligat, Feſto Bellulus Atis ſimilis. Videndus Varro, Belluti homines, homines carnales, in quibus ſola carnalis materia, nihil ingenii.*

pag. 15. Iam & tricliniarches experrectus lucernis occidentibus oleum infuderat, & pueri deterſis pauliſper oculis redierant ad miniſteriū. *Tricliniarches inter pueros ſeu pædagogos præcipuus, quod genus in triclinio agebant. de his infra.*

pag. 17. Iam Pſyche puellæ caput inuoluerat flammeo, iam embaſicœtas præferebat facem, iā ebriæ mulieres lōgum agmen plaudentes fecerant, thalamumque inceſta exornauerant veſte. *Embaſicœtas* Εμβασικόιτης *ad*

lectũ deducẽs puer. nota hic ſolemnia nuptiarum: vt puellæ caput inuolueretur flãmeo, à puero ingenuo præferretur fax: plauderẽt mulieres, & thalamum inceſtu exornarent veſte. de flammeo Feſtus, Flãmeo amicitur mulier, ominis boni cauſſa, quod eo aſſidue vtebatur flaminica, id eſt flaminis vxor, cui nõ licebat facere diuortiũ de face à puero geſtata & prælata. Nonius cũ à noua ſponſa ignis in face afferretur è foco eius ſumptus, fax è ſpinu allata eſſet, vti eã puer ingenuus afferret. De veſte illa inceſta Arnob. aduerſus gentes lib. 2. Cum in matrimonia conuenitis, togas ſternitis lectulos & meritorum genios aduocatis. Solebat vero illa fax boni ominis cauſſa in aqualim, εἰς χέρνιβα demergi, à quo dicebatur vxor igni & aqua accipi in l. Seru Sempronio. § virgini de dona. inter vir. & vxo. Virgini in hortos deductæ ante diem tertiũ quã ibi nuptiæ fierẽt, cũ in ſeparata diæta eſſet die nuptiarũ priuſquã ad eum tranſiret, & priuſquam aqua & igni acciperetur, id eſt, nuptiæ celebrarentur, obtulit decẽ aureos dono &c. Præcipuis ſi quidẽ his elemẽtis credebatur vita cõmunis, & indiuidua inter cõiuges conſociari, quemadmodũ & horũ denegatione exulibus credebatur adimi. à quo extorres ab illa torre ſeu face: idem Nonius, Sequere me pariter, volo facere igni & aqua, volo hanc accipere. Ouidius,

Quos faciunt iuſtos ignis & vnda viros.

apud Valerium Flaccum in octauo

Ignem Pollux vndamque iugalem
Prætulit.

Alia præterea ſolemnia in nuptiis ex iſtis Arnobii locis eodem lib. 2 Nubentium crinem cælibari haſta mulcetis puellarũ togulas fortunam defectis ad virginalem. & lib. 4. Egregia numinũ & ſingularis interpretatio poteſtatũ, niſi poſtes virorũ adipali unguine oblinerentur ab ſponſis, niſi virginalia vincula iã feruentes diſſoluerent, atque imminentes mariti, niſi potarent, & manderent homines, dij nomina non haberent. Cingulo noua nupta præcingebatur, quod vir in lecto ſoluebat, factum ex lana ouis, vt ſicut illa in glomos ſublata coniuncta inter ſe ſit, ſic vir ſuus ſecũ cinctus, vinctuſq; eſſet. Hunc Herculaneo modo vinctũ vir ſoluit ominis gratia, vt ſic ipſe fælix ſit in ſuſcipiẽdis liberis, vt fuit Hercules, qui lxx. liberos reliquit Feſtus. Quod vero appellet inceſtã veſtẽ, ratio eſt, quod thalamo quo virginitas nuptæ eſſet caſura ſuper imperiũ ponebatur. vulgatiora porro ſunt de ceſto & Iunonis & Veneris; vt hic inſerãtur. Apud Horatiũ,

Inceſtus iudex Paris Ilion, Ilion.
Fatalis inceſtiſque iudex, & mulier peregrina vertis in puluerem.

pag. 17. Nec puellam eius ætatis eſſe, vt muliebris patientiæ legem poſſet accipere. *Horat lib.* II. *Ode v.*

Nondum ſubacta ferre iugum vales
Ceruice, nondum munia comparis,
Æquare: nec tauri ruentis
In Venerem tolerare pondus.

Alius,

Nullum paſſa iugum curuique immunis aratri.

noſtri legerent potentiæ, à qua viri potentes mulieres ſeu puellæ, quæ virum ferre poſſunt, poſt annum ſcilicet duodecimum expletum, Inſtit. quib. mod. tut. fi. §. pen. & de quo videndus Cic. officio lib. I. *& Macrob. Saturnal.* I. *cap. vi. antequam ætatem non poterant nuptiæ cenſeri, Inſtit. de nup. in prin. niſi quod Auguſtus indulſit, & decimo anno, iuſtas, in matrimoniorum fauorem, de quo Dion.*

pag. 18. Itaque cum incluſi iacerent, conſedimus ante limen thalami. *Thalamum intellige cubiculum, in quo maritus iacebat cum noua nupta, à quo Thalami principum, & praefectus thalami apud Ammianum. qui locus admonet. recte legi, apud Martialem,*

Tonſorem puerum ſed arte talem
Qualis nec thalamis fuit Neronis.
Druſorum cui contigere barbæ.

Vt non ſit reponendum thalamus, nec Neroni. Atq illo loco de tonſore intelligit Martialis egregiè perito, & qualis thalamis Neronis non fuit: hoc eſt, qualem Nero non habuit in ſuis puluinaribus, & cubiculis.

pag. 17. Pila ſparſiua. *Quid ſit pila ſparſiua, ipſe Petronius indicat: nempe qua multi ſparſim luderent mutuum inter ſe iactitantes, quouſque in terram decideret, itaque retinenda hec verba, luxu expellente, nimirum in hoc ludo luxus, ſcilicet in hoc genus pilis affatim ex folle habendis, & pro libito perdendis, ad quod faciũt quæ ſequuntur, cum has miraremur lautitias, &c.*

Pica varia. *Quod garrula, ſeu quod partim ſuum, partim alienum ſermonem efferens, ni ad colorem referas, partim album, partim nigrum.*

Dum omnia ſtupeo. *Omnia admiror, contra iſtud μηδὲν θαυμάζειν. Virgil. Omnia tuta timens.*

Erat autem venalitium titulis pictum, & ipſe Trimalciò capillatus caduceum tenebat. *Venalitium, grex ſeruorum venalitiorum qui Apuleio empti ex lăpide: Titulis pictū, dicitur, hoc venalitium, quod ſinguli ſerui in capite ſua pretia picta haberent. Capillatus Trimalcio, Cirratus apud Perſium* pag 19.

Ten cirratorum centum dictata, &c.

Huic quemadmodum ratiocinari didiciſſet, deinde diſpēſator factus eſſet, omnia diligenter curioſus ſcriptor cum inſcriptione reddiderat. *Indicatur precedens locus. diſpenſatorem autem intellige ſeruum auctorem, qui omnibus negotiis domini præerat in l. diſpēſatorem, & l. diſpenſatori, ff. de ſolutio. qui & caſtaldus, & caſtaldio, Accur. in §. fi. Inſtit. de iniur. Ciceroni Eros, ad Atticum, ſed ego Erotem ad iſta expedienda, factum mihi videor reliquiſſe, cuius non ſine magna culpa vacillatum, ſed cum ipſo videro, vbi Io. Bap. pius, malè adnotat legendum Herodem. Cuiuſmodi ſeruus Abrahæ Geneſ. 24. dixitque Abraham ad ſeruum ſeniorem domus ſuæ, qui præerat omnibus quæ habebat. Atque hunc poſtmodum appellat Atrienſem, interrogare Atrienſem cæpi, nempe diſpenſator Atrienſis, Actor, Eros, idem ſonant, Atrienſis, ad differentiam mediaſtini,*

Iam ad triclinium venimus, in cuius parte prima procurſator rationis accipiebat, *Reponunt, procurator rationes accipiebat, rectè, Ab hoc triclinium diribitorium, Cælio.*

Quæ mihi natali meo donauerat cliēns quidam. *Solemne apud omnes vt vniuſquiſq; natalē diem ſuum celebraret, & hoc die ſolebant illi mitti munera ab amicis, quæ natalitia in l. inter donum ff. de re. & verb. ſignific. vbi de nuptialibus quoque ſeu nuptialitiis muneribus. Inter donum & munus hoc in-*

tereſt, quod inter genus & ſpeciem: nam genus eſſe donum La-*beo à donando dictum, munus ſpeciem, nam munus eſſe donum cum cauſa, vt puta natalitium, nuptialitium: ſic enim legendum, non nuptiarum, vt vulgo habent omnes libri, natalitia munera* γενέθλια, *nuptialia* θεώρετρα ἀνακαλυπτήρια ἐδνά *apud Iulium Pollucem.*

pag. 26. Vxor Trimalcionis Fortunata appellatur, quæ nu-mos modio metitur. *Fortunæ portentum notat, ad quod iſtud* νῦν μὲν οὐδεὶς αὔριον ὑπερμέγας.

Horatius,

Satus flagellis hic triumuiralibus
Pretoris ad faſtidium,
Arat Falerni mille fundi iugera,
Atque Affricam nummis terit.

Hoc genus hominum infortunatiſſimi plerunque exitus, quod ſic ego ex Tetraſticho Gallico nobiliſſimi & clariſſimi viri Vidi Fabri Pibracii,

Terra natæ, oſtentum fortunæ, alta repens non
Lapſura hæc ſæra, flamina luce vides.

Pag 27. Diuerſitores. *à diuerſorio quo diuertunt, qui peregrè proficiſcuntur.*

Quod hodie non eſt, cras erit,
ταχ' αὔριον ἔσετ' ἄμεινον.

pag. 31. Nemo noſtrum non peccat. *Ariſtopha.*
ὀυδὲ τὶς θέος εἰμι τιμ' ἀθανάτοισιν ἐοίσκεις.

Quas etiam ad imperitos deferre gratia ſolet. *Nota etiam in rebus virtutis, gratiam dominari, & per gratiam imperitos aliquando præferri peritis: malos laudari verſus. quod Horatius*

Quid Romæ faciam, mentiri neſcio, librum
Qui malus eſt nequeo laudare.

Ad quod facetiſſimum dictum Philoxeni apud Dionyſium, eum ab eo carminis inſulſi commendationem ipſe expectaret. Deduc me in gemonias.

Amor ingenii neminē vnquam diuitem fecit. *Aliud* pag. 33
Iſocrates in Euagora, vbi docet etiam ad parandas opes virtutē firmiſſima præſidia habere, apud Manilium. Quinetiam infœlix virtus.

Qui ſolas diuitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, quam quod ipſi tenent. *Iſtud Ariſtoteles in Ethicis imperiti* ἰδιογνώμονες καὶ ἰσχυρογνώμονες. *Terentius*

Homine imperito nihil quicquam iniuſtius,
Qui niſi quod ipſe facit nil rectum putat.

Hoſpitium Pergami accepi. *Dicit Pergamum* ἐυναιόμενον πτολίεθρον, *quod & de noſtra Diuione, ſi vt ante eſſet, libera.*

Prædator. *Puto legendum pedator.* pag. 34.

Itaque harcula. *Legendum arcula.* pag. 36.

Iouem quoque peculio exorat. *Hoc eſt, vt exoret Iouem, & aſſignat peculium proprium, ſcilicet patrimonium, rem propriam. Sic enim noſtris priuatum alicuius quale quale patrimonium, ff. peculio ſerui peculiati, in iure, hoc eſt qui peculium habent l. ſi qaid in fi. ff. de edilit. edic. æque ſi quis ſimpliciter dixerit peculiatum eſſe ſeruum, ſufficit ſi ter vel minimum habeat peculium. Peculium Virgilio pro re ſimpliciter, Eclog. 1.* pag 37.

Nec ſpes libertatis erat, nec cura peculi.

Hic titulus fero inciſus. *Reſtituunt penitus fero iuratus. Sed perperam. Puto retinendam lectionem, vt hic fero ſignificet equo. Quemadmodum apud Virgil. Aeneid. 2.* pag. 38.

Sic faſtus, validis ingentem viribus haſtam
In latus, inque feri curuam compagibus aluum
Contorſit. *Feri, hoc eſt equi.*

Prætentat. *Legendum pertentat.* pag 38.

Accumulat ecce liberum funus parens infirmis auxiliator. *Legendum infirmus auxiliator, ob patris dolorem* pag 39.

de natorum morte, quæ patribus nuſquam niſi præter ſpem & vota obuenit, contra naturam. Vnde in nomine patrio rectè ſcripſit Auſonius, patres cùm natorũm funera vident, vulnus accipere: ſic enim illud apud eum accipiendum, ſine vulnere nominis huius.

Gemina nati pignora. Ouid. *Dulces mea pignora natos.*

Continuat in mortem vltimam ſomnos. *Reſpicit ad id quod ante dixerat, ego dubitaui, an vtrunque traiicerem gladio, ſomnumque morti ingererem. Somnus, mortis imago, itaque ingeſta ſomno morte, dicitur potius continuari, mors, quam aduenire.*

Pag 40. Vt quotieſcunque cęperis à te exire. *Exit à ſe homo, quãdo furore corripitur, adde etiam quando in iram prorũpit, facitque aut dicit aliquid indignum homine. Et hoc vocat Ariſtoteles exuere hominem ex homine. Tertulia. Euirare virum, Eidem Ariſtoteli, furioſi ſeu furentes, μαινομένοι τῶν ἀνθρώπων.*

Pag. 41. Siccato que auidè poculo, *hoc eſt poculo epoto.*

Habebat enim inguinum pondus tam grãde, vt ipſum hominem laciniam faſcini crederes. *Retinenda lectio, nec pro laciniam, reponendum laſciuiam, nempe ſatyricè & ſalſè hominem, hoc eſt reliquum corpus, dicit laciniam prætumidi & vægrandis membri, quaſi faſcino lorum & aſtrigmentum, quale iſtud Ciceronis, quis alligauit generum meum huic gladio. Faſcinum hîc pro veretro, alias faſcinum genus præſtigii, quo præſtrictis oculis exiſtimas te videre, quod non videas, γοητεύειν Græcis, vel ἐπάδειν Tertulia. in lib. de velandis virginib. nam eſt aliquid etiam apud Ethnicos metuendum quod faſcinum vocant, infœliciorem laudis & gloriæ enormioris euentum, B. Rena. vocat faſcinium, in lib Tertulia. de cultu fœminarum. Quæ ſæpe oculis immotis inſpirant faſcinium. Feſtus faſcinum & fas à fando nominatum: Geſtabat illuſtris quidam vir apud nos, tale faſcinum, ſed cui non ad menſuram inguinis hæres.*

At ego ne mea quidẽ veſtimenta ab officioſo *recepiſſem, niſi*

notorem dediſſem. *Puto legendum ab officio, vt intelligat officium, publicos ſeruos ſeu miniſtros. quod genus officia Tertul. Grauior iniuria in iudicem, cum officia pulſantur. Item non legendum notorem, ſed authorem, vt vadem & fideiuſſorem ſignificet, qui in iure author, Ciceroni confirmator, βεβαιώτης. Aliâs officium idem quod Acta: in l. eum. ff. de in ius vocan. Eum pro quo quis apud officium cauit exhibere cogitur, Item eum qui apud acta exhibiturum quem ſe eſſe promiſit etſi officio non caueat, ad exhibendum tamen cogitur: Non caueat officio, hoc eſt non caueat apud acta. Videndus Budæus in forenſibus.*

Iniuriis, ſcilicet, inimici noſtri hilaris, commodis triſtis. *Sæpius apud Euripid.* τοῖα δὲ τοῖς ἐχθροῖς μοῦ, *Talia contingant inimicis meis.*

Pag. 31. Vile eſt quod licet, & animus errore lentus iniurias diligit. *Rectè nimirum ait vt maximè contumelioſos eſſe puſillanimes, turpes, abiectos, notatos, qui vt ſibi ſimiles quærant, aut ſaltem nominent, bonos iniuriis & probris afficiunt: ipſi ἀποβεβλημένοι. Quod genus vile eſt, Horat.*

Nitimur in vetitum ſemper, cupimúſque negata.

Et negauit rectè facere, quòd ſeniori conuiciaret. *Senectus venerabilis. Symmachus aduerſus Ambroſium: Reueremini annos meos, fera eſt & contumelioſa reprehenſio ſenectutis, Late & multis exemplis Cic. in De Senectute, iſtud & lex C. V. Vidi Fabri Pibracij, tetraſtichis, diſticho à me redditum,*

Cede ſeni cano in menſa, cede ínque theatro,
Par tibi qui referat, inueniéſque ſenex.

Raram facit miſturam cum ſapientia forma. *Ouidius:*
Faſtus ineſt pulchris, ſequitúrque ſuperbia formam.
Tamẽ vulgo in pulchro corpore dicitur habitare pulcher animus.

Pag. 32. Ego pædagogus & cuſtos etiam quò non iuſſeris ſequar. *Pædagogum non intellige literatorem, ſiue inſtitutorem, ſed ſeruum honeſtum, & puerum de genere eorum qui in triclinio agebant, & quorum præcipuus qui antè tricliniarches: quales hodie, quos ex illo vocabulo vocamus* pages. *vti & in l.*

Caij Caſsij. ff. de fideicommiſſa libertá. ***Idem quòque ſonat in illis verbis***, pædagogíue ſui vel liberorum: *vt ſunt in veteribus omnibus, & à quibus in nouis quibuſdam expuncta illa dictio* ſui, *vt literatoris ſignificationem huic nomini aſcriberent. malè & peruersè: Ammiano pædagogianus puer, Stetit itaque ſubtabidus, erutum putares ab inferis, nuſquam reperto paludamento: tunica auro diſtincta, vt Regius miniſter indutus à calce ad pedem, in pædagogiani pueri ſpeciem opertis tegminibus pedum. Inde pædagogium illud triclinium, quo hi pædagogiani pueri præſto ſemper domino eſſe ſolebant, Puer in pædagogio mi. ſtus pluribus dormiebat Et pædagogia, cætus huiuſmodi puerorum, in l. quæſitum, § ſi inſtructum. ff. de inſtruc. fundo & inſtru. lega. Si inſtructum fundum legaſſet, & pædagogia quæ ibi habebat, vt cum ibi veniſſet, præſto eſſent in triclinio, legato cõtinentur. Cuſtos idem qui & pædagogus, quod hoc genus veluti cuſtodes ad domus limen agerent, vnde ſerui ad limina Apuleio in 2. de Aſino aureo, Germanis* portmer: *apud Virgil. 2. Æneid.*

--- Fidúſque ad limina cuſtos.

Et de his latè in meo Antiquitatum Diuionenſ. libro.

Pag. 33. Diuerſitor. ***Hoc loco diuerſitor pro caupone ſeu diuerſorij magiſtro.***

Pag. 33. Non viduæ hanc inſulã eſſe, ſed Marci Manutij. ***Inſulam, intellige domum, à qua inſularij, domuum cuſtodes. Infrà, Interim lictores inſulariíque. vbi notabimus, Porro his ſuggerit, parui vulgo fieri viduas, à quo in noſtro Iure inter perſonas miſerabiles deputantur.***

Pag. 33. Et cella vtor ac nocte. ***Cellam hîc accipe meretriciam, qualiter apud Iuuenal.***

--- Tamen vltima cellam

Clauſit. ---

Aliàs, cella, cellarium, pars domus, in l. vxorem. §. teſtamento. ff. de lega. 3. Fortunio liberto meo ex domu mea, quam libertis dedi diætam, in qua habitabam. Item cellarium iunctum eidem diætæ, ab hærede meo concedi volo. Et ab hac cellarius, rationibus cellæ præpoſitus, in l. quæſitum. §. cellarium. ff. de inſtruc. Cellarium quoque id eſt, ideo præpoſitum vt rationes ſalua ſint,

&c Eſt cellæ vinaria, olearia, penuaria, in l. ſi habitatio. ff. de vſu & habitu. & l. qui penum, §. ſiue autem, ff. de penu. lega. Sunt & monachorum cellæ ſiue cellulæ, quæ λάβδαι.

Pag. 33. & 34. Interim lictores inſulariíque mulctant excluſum. *Legendum tectores, non lictores. De ſeruo tectore, in l. ſi vt certo loco, §. ſed interdum, ff. commoda: Planè ſi ſic commodaui, vt ad bellum duceres, meum erit periculum: nam etſi ſeruum tectorem commendauero, & de machina ceciderit, periculum meum eſſe. De munere tectoris Tertul. Scit albarius tector, & tecta ſarcire, & tectoria inducere, & ciſternum liare, & cymetis diſtendere, & multa alia ornamenta, præter ſimulacra, parietibus incriſpare.*

Pag. 34. Cùm procurator inſulæ Bargatas à cœna excitatus à duobus lecticariis in mediam rixam perfertur. *Hic procurator in iſta domo ſeruus actor, cuius notanda dignitas, cùm ei parerent cæteri ſerui, lecticarij eum portarent. De his lecticariis ſuprà, inſecutúſque eſt lecticarius, argentúmque inter reliqua purgamenta cœpit verrere, & in l. item legato ff. de lega. 3. item legato continentur mancipia, puta lecticarij qui ſolam matrem familiâs portabant. Lecticarij, à lectica ſcilicet, non illa curuli, ſed geſtatoria, quam ferè ſinguli priuati opibus valentes in domibus habebant. Iuuenalis,*

---- Lectica Muthonis
Plena ipſo. ---

Et in l. qui ſella, ff de ſerui. ruſtic. prædio. Qui ſella aut lectica vehitur, ire, non agere dicitur. Aiunt antiquitatis periti, lecticam huiuſmodi geſtatoriam non abſimilem ſandapilæ fuiſſe, qua mortui efferuntur; ſed obductilem velis, ſi res ita poſtulaſſet, affixis etiam internè ſubſtentaculis, quæ nunc ſuſpendi, nunc demitti poſſent, ſi quando baiulos interquieſcere neceſsitas coëgiſſet, denos plerumque, vel duodenos, quibus etiam valentes ſuccedebant vicarij: nam non per vrbem modò, verum etiam per agros magna itinera huiuſmodi geſtatione conficiebantur. Seneca epiſt. 80. idem quoque de iſtis licet omnibus dicas, quos ſupra capita hominum, ſupra quamque turbam delicatos lectica ſuſpendit. Ferè ad hanc operam vtebantur Syris. Iuuenalis:

Nec quæ longorum vehitur ceruice virorum.

Item Germanis.ad quod iſtud Tertull. in lib.ad vxo. Non, Ger- manos, Baiueos. Duciſſa Vſacij hoc Lecticariorum Germanorum lectica genere hodie etiamnum vtitur, non per luxum, ſed valetu- dinis in ſenio pregrandi cauſa, quod in Regia omnibus patet.

Pag. 34. Contubernalis mea mihi faſtum facit. *De vxore ſua intelligit Bargates, nempe inter ſeruos non eſt connubium, ſed contubernium, in l. cum ancillis, C. de inceſt. nup. Cum ancillis non poteſt eſſe connubium. nam ex huiuſmodi contubernio ſerui na- ſcuntur. Iuſtinianus vocat conſortium, inſtit. de ſeru. cogna. vt ſi quis in ſeruili conſtitutus conſortio, liberum vel liberos habuerit. Itaque vxores ſeruorum, contubernales, in l. quæſitum, §. contu- bernales. ff. de inſtruc. vel inſtru. lega. Contubernales quoque, id eſt, vxores & natos inſtructo fundo contineri verum eſt, Iſidoro adtubernales, in Gloſſario attubernales.*

Pag. 34. Dum Eumolpus cum Bargate in ſecreto loqui- tur, intrat ſtabulum præco, cum ſeruo publico. *Seruus pu- blicus, publicus procurator, ad differentiam illius Bargatis, qui procurator inſulæ, in legibus Viſegotho. lib. vi. cap. de malefic, & conſulentibus eas. Vbicunque à iudice, vel actore, vel procuratore loci reperti fuerint. Tacito, Actor publicus in lib. 3. hiſtor. de Libo- ne. Mancipari ſingulos actori publico iubet in legibus Caroli, A- ctor fiſci. Demoſtheni* πρὸς Λεπτι.ουιδικὲς Cedeus ἐκδικὸς: *a- pud Plautum paßim, Publicus ſeruos.*

Pag. 34. Nec longè à præcone Aſcyltos ſtabat amictus diſcoloria veſte, atque in lance argentea indicium, & fi- dem præferebat. *Indicium, indicationis præmium ſeu merces, in l. idem ſi. §. ſi tibi. ff. de conditio. ob tur. cau. Si tibi indicium dedero, vt fugitiuum meum indices, vel furem rerum mearum, nõ poterit repeti quod datum eſt, non enim turpiter accepiſti. Græci* εὕρεθρον, *in l. falſus creditor. §. quid ergo illo tit. de condic. ob tur. cau. Quid ergo ſi* εὕρεθρα, *id eſt, inuentionis præmia petat, nec hic videtur furtum facere, Indiciua Apuleio in 6. de Aſino, in quo quoque ſic Mercurius iſtam indiciuã ſeu præmiũ inueſtigatio- nis Pſyches edicit. Si quis à fuga retrahere, vel occultam demon- ſtrare poterit fugitiuam Regis filiam, conueniat Mercuriũ polli- centem indicij nomine ab ipſa Venere ſeptem ſuauia.*

Pag. 34. Imperaui Gytoni, vt raptim grabatum ſubiret, conuerteretque pedes & manus inſtitis, quibus ſpōdam culcitra ferebat. *Inſtitæ, ligamina & corrigiæ. Suprà noſter author, Duas inſtitas ancilla protulit de ſinu, alteráque pedes noſtros alligauit, altera manus. Dominus Cuiacius obſerua. 10 cap. 17. ſegmenta interpretatur & limbos qui veſtibus aſſuebantur, quemadmodum & claui, à quibus latum clauum: ad quod text. in l. peſtis. ff. de auro & argen lega. veſtimētorum ſunt omnia lanea, lineáque, vel ſerica, vel bombycina, quæ induendi, præcingendi, amiciendi, inſternendi, iniiciendi, incubandive cauſa parata ſunt, & quæ his acceſsionis vice cedunt, quæ ſunt inſtitæ, picturæ, clauique qui veſtibus inſuūtur. In hanc quoque ſignificationem Tert. in De pallio, Sed nec cingulo ſinus diuidēte expedita, atque quadrata, inſtar Laticlauius, veſtis ſenatorum, qua ſenatus dignitas & ampliſsimus ordo notantur, qua primus vſus eſt Tullus Hoſtilius, teſte Plin. lib. 9. cap. 39. Ab hoc clauo adhuc in Prouincia hodie & ex vetuſtiſsima memoria magiſtratus Clauarij, quod his diebus legi in inſtrumentis quibuſdam Foroiulienſis ciuitatis, ſuper his conſultus à ſingulari viro Amyco Pena eiusdem ciuitatis conſule, iſthuc negotij illius procurandi cauſa publicè miſſo. Feſto clauata veſtimenta, clauis intexta, hoc eſt, huiusmodi clauis ſeu inſtitis. Aliàs clauus morbi genus, in l. qui clauum. ff. de ædil. edict. Qui clauum habet, morboſus eſt. item clauus annalis, qui figebatur in domibus ſacrarum ædium per annos ſingulos. De quo apud Liuium.*

Pag. 35. Præbeo ceruicem, funde ſanguinem, quem ſub prætextu quæſtionis petiſti. *Sub prætextu quæſtionis, hoc eſt, ſub prætextu cognitionis ciuilis & iudicialis, à quo anquirere de crimine, hoc eſt, cognoſcere, & Quæſtores ſiue Quæſitores iudices. Virgil.*

Quæſitor Minos vrnam mouet.

Pag 35. Mortem nec hominis concupiſſe, nec ſupplicis. *Iſtud ſupplicis per auxeſim: ad quod iſtud, Non licet iniurium eſſe in ſupplicem.*

Pag. 35. Et in poteſtate ſua eſſe Gytonem, meritiſſima propoſitione monſtrabo. *Non eſt quod pro meritiſsima, reponatur, veriſsima.*

Pag. 36. Similiter in pectoribus ira conſidit, feras quidem mentes obſidet, eruditas prælerlabitur. *In feris duntaxat mentibus ira, & ipſa breuis furor. Horatius,*

Iræ Thyeſtem exitio graui
Strauere, & altis vrbibus vltimæ
Stetere cauſæ, cur perirent,
Imprimerétque muris hoſtile aratrum
Exercitus inſolens. ---- ---

Pag. 36. Vos ſequimini me, aut ſi mauultis, ducite. *Ius ductionis*, ἀπαγωγή, *quod habet pater in filium, maritus in vxorem. Plutarchus in Alcibiade. Vlpia. in l. 1. ff. Si quis ius dicen. Et aliis locis paſſim in libris noſtris.*

Pag. 37. Se nec dolum malum conſilio habuiſſe. *Retinenda lectio. Refert inter dolum bonum, & dolum malum. Idcirco enim ponitur dolus ſemper cum adiectione malus. unde in Iure titul. de dolo malo, & de doli mali & metus exceptione. At cum dolus malus non poßit eſſe ſine conſilio & cogitatione,* ἄνευ τῆς προαιρέσεως, *vt dicit Ariſt. videretur abundare hæc dictio* conſilio; *ſed ſanè non abundat: imò potius ad doli mali explicationem adiecta eſt. Quod ſequitur,* Sed mente ſimpliciſſima & vera fide, *contrarium eſt & oppoſitum planè doli mali conſilio adhibiti. Simplicitas, fidei & candoris ſymbolum. contrà duplicitas, doli & malitiæ. Ex iſto apud Ariſt.*
ἐσθλοὶ μὲν ἁπλῶς, παντοδαπῶς δὲ κακοί.

Pag. 38. Hic eſt ille archipirata, cui vecturam debemus. *Vectura, vecturæ pretium. Alias vectura, inter ſumptus funerum, l. funeris ſumptus. ff. de Religio. & ſump.*

Pag. 39. Quin tu, inquit Gyton, & circumcide nos, vt Iudæi videamur, & pertunde aures, vt imitemur Arabes: & increta facies, vt ſuos Gallia ciues putet: tanquam hic ſolus color figuram poſſit peruertere, & non natione mendacium conſtet. *Iudæi circumciſi, à quo Horatio recutiti, & Iudæus apella,*
--- Timeat Iudæus apella.

De pertuſis auribus ſeruorum, quo perpetui eſſent, ſunt exempla in Pentateucho. Arabum autem nomine intelligit Ægyptios propter vicinitatem, vt Horatius pro Parthis vſurpat Medos;

Neu ſinas Medos equitare inultos
Te duce Cæſar.

qui hodie Alarbæ, corrupto nomine, qualiter apud Iuuenalem Alabarches, pro Pompeio, quem hoc nomine mollicies notat. Increta facies, hoc eſt dealba, vt ciuis Gallus videare, nempe Galli candiduli. iſto Tertul. Nō Gallicos vultus, &c. in lib. ad vxo. Gallici vultus propter candorem, præſertim ſi cum Syris, Hiſpanis, aut etiam Italis, hodie comparentur. Diuus Hieron. ad Furiam: Nec candidulus & rubicundus aſſecla adhæreat lateri tuo. Idem ex Lactant. Decet Gallis, nomen obueniſſe Galatis, à candore corporis. Amm. Marcell. Celſioris ſtaturæ & candidi penè Galli ſunt omnes, & rutili, luminúmque toruitate terribiles, auidi iurgiorum, & ſublatiùs inſoleſcentes. Quod ait mendacium natione conſtare, conuenit cum eo quod Saluianus de Francis, & aliis hominibus ſui temporis.

Pag. 40. Nunquid labra poſſumus humore tererrimo implere. *Qualia habent Mauri Africani.*

Pag. 40. Nunquid crines calamiſtro conuertere. *Recte, nempe aut reflectere intelligit & ſurſum erigere: aut de albis nigros facere, & vice verſa. Qualiter ille apud Auſon. ſenex, de quo facetiſſimum hoc Epigramma:*

Canus rogabat Laidis noctem Myron:
Tulit repulſam protinus,
Cauſámque ſenſit, & caput fuligine
Fucauit atra candidum.
Idémque vultu, crine non idem Myron
Orabat oratum prius.
Sed illa formam cum capillo comparans,
Similémque non ipſum rata,
Fortaſſe & ipſum, ſed volens ludo frui,
Sic eſt adorta callidum:
Inepte? quid me quod recuſaui, rogas?
Patri negaui iam tuo.

Pag.40. Præligemus veſtibus capita, & nos in profundum mergamus. *Notat funeſtum morem in ſe ſæuientium, & in fluuios aut mare deiicientium, qui ferè agnoſcitur vt veſtibus ſibi capita obnubilent & præligent.*

Pag 40. Mercenarius inquit meus, vt ex nouacula comperiſtis, tonſor eſt. *De ſeruo tonſore in l. quæſitum eſt. §. Trebatius. ff. de inſtinc. vel inſtrum. lega. Trebatius amplius etiam piſtorem & tonſorem, qui familiæ ruſticæ cauſa parati ſunt, putat legato contineri. Notandum autem ex hoc olim ſeruos tonſores conſueſſe preferre in ſignum artificij ſui nouaculam.*

Pag. 40. Hic continuo radat vtriuſque non ſolùm capita, ſed etiam ſupercilia. *Hęc infimæ & abiectiſsimæ ſeruitutis nota, ſupercilia radi. Videdus Iulius* Pollux *in Onomaſtico.*

Pag. 40. Sequar ego, frontes notans inſcriptione ſolerti, vt videamini ſtigmate eſſe puniti. *Solebant ſerui fugitiui notari in fronte ſtigmate. Clemens Alexandr. 3.* παιδ. τὸν δραπέτην ϛίγματα δείκνυσι. *Quintil. Si quis fugitiuo ſtigmata ſcripſerit. Ab hoc compuncti notis Threïcius Ciceroni, ſtigmatici, ſeu ſtigmatiæ: ſubuerbuſti Tertull. in De pallio, libertinos in equeſtribus, ſubuerbuſtos in liberalibus. Quo pertinet lex. in l. 1. in ſi. ff. de fugiti. Tandiu autem cuſtodiuntur, quandiu ad præfectum vigilum, vel ad præſidem deducantur, eorúmque nomina & notæ, & cuius ſe quis eſſe dicat, ad magiſtratus deferantur. Notæ autem verbo etiam cicatrices continentur. Hanc notam poſtmodum noſter autor appellat Epigramma. Notum fugitiuorum Epigramma per totam faciem liberali manu duxit. Pœna erat hæc calumniatorum, lege Remnia, vt illis duplex kk in fronte inſcriberetur, quæ apud alios, vt caput redimirentur mirica, inſcribebantur etiam ſtigmata Fabricenſibus & tyronibus in brachiis, in l. 3. de fabricen lib. 12. C. ſtigmata, hoc eſt, notæ publicæ, fabricenſium brachiis ad imitationem tyronum intelligantur. Vegetius, Punctis ſig:orum ſcribendus tyro.*

Pag. 40 Ymbra ſupplici. *Rectè ſupplicē vmbram, adumbratam illam inſcriptionem ſupplicem intelligit. Hinc literarum vmbracula, & id genus. Poſtmodum noſter hic autor. Simul vt nota*

quoque literarum non adumbratæ comarum præſidio totæ ad oculos legentium accederent. Et deinde: Nunc inimici artibus petiti ſumus,& adumbrata inſcriptione deriſi.

Pag. 43. Et dedititiis hoſtibus parcimus. *Hoc eſt, ſupplicibus & ſeſe miſericordiæ ſummittentibus, à quibus, noſtris, dedititiorum genus.*

Pag. 44. Quid attinuit, ſupplices radere, niſi fortè miſerabiliores calui eſſe ſolẽt. *Calui, inimici, vulgo qui omnibus deſpectui. Et olim opprobrium caluities. Apud Suet. de Cæſare, Milites Romani, cauete vxores, nã mœchum caluum adducimus. Calui, etiam caluitores & calumniatores in legib. xij Tabul. Si caluitur pedémque ſtruit, manũ endo iacito. Ad quod in Caluum quendam re & nomine vetus iſtud, & quod noſtri authoris puto:*

Cor non laudo hominis, nam perfidum & exitiale
Non laudo os, namque eſt vaniloquum & fatuum.
Non oculos, etenim ſunt luſci oculi atque patrantes:
Non barbam, ruſa eſt: non cilia, haud cilia.
Non mihi laudantúrque manus, hæ namque rapaces:
Et non laudatur mentula, merdacea eſt.
Non nates, patulæ: genua & non laudo, maligna:
Et non laudo pedes, pes geminúſque fugax.
Non frontem, effrons eſt: non ventrem, gurgulionis:
Lumbos, elumbos: renem, vbicumque malus.
Non nomen, Caluitoris nam eſt omine nomen
Tetrum, vt cor multis exitiale bonis.
Ecquid laudo igitur de hoc corpore? laudo capillos
Tam fœda à calua qui modò profugerint.

Pag. 44. Pharmace reſponde. *Hoc eſt, venefice, venerie, à qua Pharmaceutria apud Theocr. & Pharmacia aliquando in malam partem.*

Pag. 44. Solatia litis. *Intellige homines litigioſos.*

Pag. 44. Tunc fortiſſimus Gyton ad virilia ſua admouit nouaculam inſertam, minatus ſe abſciſſurum, tot miſeriarum cauſam. Inhibuítque Tryphena tam grande fa-

cinus, non diſſimulata miſſione. *Puto legendum, iuſsione, vt, quæ in hac etiam imperium & ius haberet. Grande autem facinus dicit, ſe eunuchum facere, ſe euirare. Ad quod in noſtro C. plures conſtitutiones. Pœna hac in ſtupratores & adulteros aliquorum moribus, vt refert Oldra. conſil. vl. Quo reſpexiſſe videtur autor hac ratione, vt per quæ quis peccat puniatur, quod vtique & in pœnis ſolemne, quemadmodum fugitiuo amputatio pedis, pœna, furi manuum amputatio. De quo exemplum apud Suet. in Auguſto.*

Pag. 45. Non ſtlatariam. *non ſtatariam.*

Pag. 45. Ex animi tui ſententia. *Solennia iſta verba in fœderibus & conuentionibus ſeu priuatis, ſeu publicis.*

Pag. 46. In calups ſtigmoſóſque. *Vtroſque perſtringit, & eodem ordine ponit ſtigmoſos & caluos.*

Pag 47. Cùm virum extuliſſet. *Efferre eleganter pro inhumare, & ad ſepulchrum ducere.*

Pag. 47. Non contenta vulgari more funus paſſis proſequi crinibus. *Nota morem antiquum in mulieribus proſequendi paßis crinibus maritorum funera.*

Pag. 47. In cōditorium etiam proſecuta eſt defunctum poſitúmque in hypogæo, Græco more. *hypogæum nempe, hoc conditorium, Gall. vn charnier.*

Pag. 47. Proxima nocte cùm miles qui cruces aſſeruabat, ne quis ad ſepulturam corpora detraheret. *Vetus lex in morte damnatos, vt non mandarentur corpora eorum ſepulturæ. Cederemus* κα̃ν χῶν ἄταφον ῥίπτουσα χαλὰ τὸν τῶν βιοθανάτων νόμον, *quæ tamen non ita vetus, quod patet ex iſto apud Suet. in Veſpaſiano: Veſpaſianus pœnæ quorundam coniuratorum addidit, vt inſepulti proiicerentur. Inualuit quidem vtique, vt non tollerentur ſine magiſtratus permiſſu, verum vt petentibus cognatis prorſus concederentur. In l. 1. & fi. ff. de cadaueribus puniто.*

pag. 49. Iacuerunt ergo vnà, non tantùm illa nocte qua nuptias fecerunt. *Hoc eſt, qua ſcelus patrarunt, & adulteris ſe immiſcuerunt. Iſtud enim hîc ſonat, nuptias facere, per Abuſionem: quod etiam hodie vulgus noſtrū retinet,* Impudur.

pag. 49. Itaque cruciarij vnius parentes. *Hoc eſt, ſuſpendioſi à cruce.*

pag. 49. Et fatale conditorium familiari ac viro faceret. *Hic familiaris ad differentiam viri: ponitúrque pro adultero.*

pag. 50. Tralatitia propinatione, *perfectoria.*

pag. 50. Si quid ingenui ſanguinis habes, non pluris eam facies quam ſportam. *Sporta, arca penuaria, in l. qui penum legat. in fi. ff. de pen. lega.*

pag. 52. Subſtiti ergo triſtis, cœpíque viuentibus oculis maris fidem inſpicere. *Rectè viuentibus oculis, vult autem dicere, ſe ſecurum periculum alterius inſpexiſſe in mari turbulento: qualiter apud Lucret.*

Suaue mari ex alto turbantibus æquora ventis,
E terra magnum alterius ſpectare laborem.

Præcipuè vitam in oculis reputat, vt quæ animæ feneſtræ Philoſophis iccirco lumina. Apud eundem Lucret.

Lumina ſuis oculis etiam bonus ancu reliquit.

Noſter autor ſuprà: Tunc verò excidit omnis conſtantia attonitis, & mors non dubia miſerorum oculos cœpit obducere. Hinc filius in extremis dicitur parentibus oculos claudere. Eſtq́; de more, & inter prælatus & gymnationis officia. Quod autem maris fidem dicit, reſpicit ad vulgatum maris epithetum, Infidū mare.

pag. 53. Nam aut captantur, aut captant. *Inuehitur in hæredipetas & captatores: unde captatoriæ voluntates, in l. captatoria. c. de hæred. inſtit. Hæres captator, illuſor. prædo, coruus hians.*

Et captatoris facta eſt hæredis egenus.

Hæredipeta, odioſo nomine: quod poſtmodum noſter autor, Incidimus in turbam hæredipetarum.

pag.53. In hac vrbe nemo liberos tollit, quia quiſquis ſuos hæredes habet, nec ad cœnas, nec ad ſpectacula admittitur, &c. *Notat mores ſui temporis, quibus orbis & militibus patebant honores omnes, contrà patribus & maritis auferebantur: quod idem Cornel. Tacit. in hiſtoria. Legibus verò Auguſti, quæ dictæ aliud prorſus ſeruabatur, vt longè poſt orbos & maritos eſſent cælibes, quod patet apud Dionem.*

pag.64. Nec hoc Dij ſinant, vt amplexus meos in crucem mittam. *Crucem hîc appellat ſeruum. Paßim in Comœdiis, furcifer.*

pag.74. Solebant ab anu diaria exigere. *Diaria, diurni cibi. Apud Horat.*

Cùm priùs vrbana diaria rodere mauis.

pag 77. Vnus è nouitiis ſeruulis ſubitò accurrit. *Dicuntur ſerui nouitij, ad differentiam veteranorum, de quo in l. fi. ff. de ædil. edict. & in l. ſi. §. quoties. ff. de publica.*

pag.78. Sacra Pygidiaca. *Legendum Pygiaca. Eſt autem nomen effictum à pyga, à qua & pygargi, molles, qui ad differentiam μελαμπύγους, quod Herculis epithetum.*

pag. 78. Sic inter mercenarium & amicum poſitus ſenex velut oſcillatione ludebat. *Ludum hîc notat ex paruis oßibus: Tertull. in lib. de anima, oſcillum vniuerſitatis. Initium enim omnium commentatus animum, & vniuerſitatis oſcillum de illius axe ſuſpendens.*

pag.78. Itaque ego quoque, ne deſidia conſuetudinẽ perderem, dum frater ſororis ſuæ automata per cloſtellum miratur. *Automata, quæ Iuriſconſ. automataria. in l. cætera. §. xi. ff. de lega. Sed automataria, aut ſi qui canthari. Sunt autem quæ ſponte mouentur, vt automataria alcia. 1. parerg. 20.*

pag.78. Quod nunquam neque in tabernam conſpexerat. *Solebat tamẽ Socrates λατχεστεύειν, quod eſt apud Xenoph.*

pag.78. & 79. Vnde plani, vnde lenatores viuerent. *Lenatores vocat delenificos pæpatores blandientes, quales hodie multi. A dictione leno, ſeu lenocinio.*

pag.79. Omnes qui in teſtamento meo legata habent, præter liberos meos, hac conditione præcipient quæ dedi, ſi corpus meum in partes conciderint, & aſtante populo comederint. *Hæc in legatis turpis conditio, inhoneſta, vetita, contra mores. Iccirco non eſt parendum. His enim etſi non pareatur, legata nihilominus aufert legatarius. Paulus in l. conditiones, ff. de conditio. inſtit. Conditiones quæ contra bonos mores inferuntur, remittendæ ſunt, veluti ſi ab hoſtibus patrem ſuum non redemerit, ſe parentibus ſuis patronóve alimenta non præſtiterit. De hoc deglubendi & parentes mortuos comedendi more Diuus Auguſt. in de Ciuitat. Dei: Immaniſſimum iſtud & belluinum.*

TYPOGRAPHI PVRGATIO.

IAm ad c literam vſque ſatis auſpicatò perducta fuerat opera hæc noſtra, quum Iacobus Boeuinius Galeuilius, Edoardi familiaris, chalcographiam noſtram fortè pererrans dolere ſibi dixit, quòd Petronius lucem captaret, illis caſſus præſidiis, quibus eum in Iani Edoardi aduerſariis inſtructum vidiſſe ſe aiebat; quippe cuius Satyricon Duſeo Petrònio vix quicquam conceſſurum videbatur. Quùm verò Ianus Edoardus nullis aut bibliopolę prenſationibus, aut amici, propè dixerim, conuiciis adduci potuiſſet, vt hanc ſibi Petronii ſparram ornandam putaret, quod, vt inquit, meliuſculum, diuinæ gratiæ auctarium tam ingratè ſibi inuidere non poſſet, vt procorum inſtar, Penelopes, hoc eſt veræ ſapientiæ aditu excluſus, ad ancillas, hoc eſt ad pruriginoſum ſcribillantium commentatorum cacoëthes diuerteret; hoc ſaltem nos Boeuiniũ exorauimus, vt perfunctoriam oculi aciem in reliqui contextus recenſionem ex Edoardi notis intenderet. Verùm ſemihorula margini adſcriptas notulas vltra contextus pomærium eliminare coacti, & chartulæ anguſtiis, & operarum importuno tædio conſuluimus. Quod ſi reſciſſet Boeuinius, hæc opinor, ſucceſiua in amplius latifundium excurrere iuſſiſſet cùm marginis conciſius compendium eius copias in anguſtum coegerit. Sic igitur adnotarat ille pag. 36. lin. 11. aut vtinam hibernum, nimirum glaciale mare igni opponit, lin. 16. ſcriptum erat, mortem imminebat ſuam, comicè, in actiuo, quale illud, Ardebat Alexim, Enſémque coruſcat. Hic porrho è textu expunge τὸ non ſui, quod ex annotatiũcula irrepſit. pag. 37. lin. 5. legit, anus, non vnus, quia epicænam reſpicit Venerem. lin. 7. melius fraudaui, nempe diſſidentem ab hac ſpe animum. lin. 13. legebat, muliercula irata. Iterùm Boeuinius operas cùm inuiſeret incidiſſétque in pag. 48. lin. 19. ſic ex notulis perfunctoriè diſtinxit, donec ancilla vini, incertum habeo, odore corrupta. pag. 49. lin. 14. videtur legiſſe, miles circumſpectus, pro verſipelli. pa. 51. lin. 17. legit cin-

ctos.lin. 19. Lapidabit, nouè, prò lapidibus teget. lin. 20.imprudés, id eſt fortuita.p.54.lin.26.vt retineat, fertilitatem,legit, fundoſque feraces. pag. 55. lin. 30. tormentum ſententiarum, quaſi torquinulutum, ſiue tortuoſum mæandrum, aut fortaſſe tegmentum.pag.56.lin. 31. rectè, vendunt,ſi ad damna reſpicis.l. 36. legit, verrunt,quaſi mundinatione conuaſant.p. 57. l. 26. legit in v.c.Cocyti perfuſus aqua.pag.58.lin. 10. non virius,ſed varius lapis, pro variegato marmore & porphyrio.lin. 35.legit vix nauita poſt me,id eſt, poſt iactam ipſius ſortis aleam.p.59.l.19.malè,deſcendit Iupiter igne, ſed imbre, alioqui verbi concitatioris,quàm τῦ deſcēdit, nota eſſet adhibēda.l.32.optauítque,apherefis eſt,ἀντὶ τῦ adoptauit, quaſique ſui fecit mancupij. pag.60. lin.18. pepulítque monentibus aures, id eſt perculſas ominibus monentibus aures impulit.lin.30.retinet, miſſa, nempe in omen. pag.61.lin.3.ex hac fluminū hærentia ſiue hæſione mihi fit veriſimile,in cęteris etiam legendum vincta, non victa, ità toties poëta, glacies, curſus frænabat aquarum.pag.63.in Edoardi notulis appoſitus eſt interpolatus verſiculus lacunam claudens, Nec mora,pars illinc,hinc pars data iuſſa capeſſunt. l. 34. Miratur Duſam, alioqui tam affectatum criticorum hypercriticum, non ita concipiendam vidiſſe lectionem, tamen ſæpius iam, non tam &c.nempe conſueuerat fors de iſto malè mereri. p.64.lin.5.fortaſſè attincta,non attrita.l.7. tutiùs legitur,tutò, quòd ità tutò incedar, in neutram vt nutet partem,aut fortaſſe,ritè, id eſt more quodam compoſito,coniectaneū,hoc ex ſequentibus videatur. l. vlt. alij legunt emundatiorem,quod inmundo eſt notis Edoardinis,quæ & legunt(crines ingenio flexuoſi)quod à Petroniana loquendi indole non abludit.

Pag.65.lin.26.tenues agnoſce,quod Latio eſt recognoſcere, vt velit in illo gratam aliquando oſculi memoriā. lin. 35. notæ Edo. habent, vt putares in te auras canere ſyrenum concordium. pag.66. lin.14. meliùs confeſſo, quàm conceſſo,quanquam ἀρχαϊκῶς in paſſiuo: ſed & lin.19.lego,ſacrato,lin.30.Excęco,id eſt, nūquid formæ meæ luminibus aliqua vitioli nubecula officit ac ob-

ſtruit? lin.34. fortaſſe quos, aut quot ſolet & quàm varios inter amantes riſus fingere.pag.67.In Edordi codice vidi carmen hic vno verſu auctius ſic:

--- ſe totus imagine verſans
Ingemit, & viſis mentem vix dimouet ipſis.

Pag.69. poſt 8.verſus, lacuna ſiue aſteriſco ita impleta legitur. Iam adeſt ea, in qua periclitandæ veniebant ſuſpectæ virilitatis vires.pag.71.lin.7. Ianus Edo. Iano Duza oculatior,nihil mutat admiſſa cæſura: nempe hæc mens eſt, doctus Epicurus, pater in arce veri, ſiue Coryphæus iuſſit τὸ, quod nemo vetat, hoc eſt in tepido mẽbra calere thoro.pag.72.l.6.fortaſſe multauit.p.74.l.27. aliâs legitur,per inane fluentes, al. panémque ferentes. pag.76.l.14.al. velitantibus, fortaſſe rectè vitulantibus, ſi ad Deam iocoſorum. Vitulam reſpexit. de qua Turneb.ex Varr. l. 32. appoſitiſſimè & Petronianiſſimè legimus libidinantium,licèt reſtitante Duſa: nempe quòd aut pro libidine arbitrióque quæque ſuo, aut ad libidinem, litem illam ſtatuerent. pag. 77. l. 8. rectiùs cauit, quàm Duſa, pauit. vt ſemper πολύτροπος, & cautus Horatio ſit: ſatis enim in cauendo mali.

Primum epigramma ita interpungit Edoardus: ſicut (ſunt rerum naturæ munera nota) per parentheſin. In tertio epigr. vidi qui reponerent, ſociíque parentes. In quarta epigr. non probat Bineti coniectaneum, ſed eo Phari inſtar vſus,ita lectionem concipit: Os quaſi, cum pomis mille vorabo libens. ſcilicet, niſi pomis tuis comes veneris,os meum tui famens, propemodùm ſe ſibi eſitandum admouebit.p.83.l.30.notæ Edo. ſeruant auriculas, vt aures cœli Vorpus ſibi conciliare dicatur.

Hæc perfunctoriè Galenilius in textus recognitione,qui ne, vt cum Edo.ait,laureolam in muſtaceis quærat, vltra progredi noluit, dum exactiorem Edoardi recenſionem à me ſecum expectari iuſſit.

IN PETRONIVM INDEX LOCVpletiſſimus rerum & verborum memorabilium.

A

AB hac voce, i. poſt hanc vocem. 12
Abducere oculos. 10
Abſentiuus; 16
Abſtinere partem corporis. 49
Acacies. 12
Accedere aliquem. 4
Accurrere in conductum. 4.
Acetum vulneribus additum. 74
Acidum canticum. 16
Acus comatoria. 10
Adducere hoſtium. 32
Adorare mulierem. 65
Adoleſcentes in ſcholis declamatorũ ſtulti fiũt. 1
Adoleſcentiæ corruptio à parentibus. 2
Aduocati nocturni, 7. eorum mores. ibidem.
Adulatorum mores. 3
Ædificia priſca. 73
Ædificia aurata. 58
Ædificiorũ Romanorũ altitudo. ibid.
Ædium pars prima cui vſui. 15.125
Ægeria Numæ. 95
Ægtia vallis. 98.107.108.
Ægri velato capite 39
Æmulatio amantium. 21. 32.35.37.50. quam furiota. 36
Æthiopum forma. 40
Ager auernalis. 57
Albus ingluuie. 97
Alcibiades non tam intactus iacuit, prouerb. 67.
Alpes aeriæ, 59. cum aris Herculis. ibid.
Amantium patientia, 84. dona. 82. iuramenta per formam amicarũ 65. automata 78. æmulatio, 21.32 35 36.37.50.
Amantes obligati, 22
Ambitus. 69
Ambulatio. 64
Amicæ viſentes amicas comporabãt ex lege. 74.
Amicarum colloquia. 65. 77.
Amicos lædere quàm graue. 43
Amittere ſanguinem. 37
Amor furtum. 37
Amor inter deos. 23
Amoris vis, 49. ignis in fõtibus & niue, 86.89.
Amphoræ vitreæ, 17. cum pitaciis & titulis, ibid.
ex Animi tui ſententia, formul. 45
Anni ad teſſeram venientes 22

Annuli ferruminati 16
Anſa, in oſtio 34
Anſer cibus plebeius 31
Anſeres ſacri Priapo 75. à vetula paſti. 74. matronis acceptiſſimi, ibidē.
Antemnæ 46
Anus floris extīncti 77
Apelles monocremos 23
Apes ſine coitu generāt 82
Apium in purgationibus 76
Apodixis defunctoria 70
Apollo Romanus 98. 108
Aqua niuata lauandis manibus & pedibus, 16
Arabes pertuſis auribus 39
Araneæ cum oleo vulneri applicatæ 36
Arata Syrtis 31
Arceſſere longe 19
Arctare 25
Armarium in porticu 15
Articulus acutus 34
Arundines textæ, i. ſagittæ 46
Aruum obſcœn. 88
As exactus pro cella meretricia 4
Aſcyltos fugit è porticu 3 in lupanari. 4. Vim intentat Gytoni ibid. rixatur cum Eucolpio. 5 litteras ſcit. ibidem. latro. 6. cum Quartilla. 9. cum Trimalcione 14. cum Gytone. 20. Thebanus eſt. 21. quam bene vaſatus. 21. diuortit ab Eucolpio. 21. & ſequ. quęrit Gytonem nec inuenit 35
Aſellus 12
Aſellus Corinthius 16
Aſſyria concha 56
Aſtureo Macedonicus 25
Atagen 31
Atque 106
Atramentum teterrimum. 40. liquefactum. 44. infigitur ſine ferrumine 40. apud ſtudioſos litterarum 39
Atrienſis ſeruus 15
Atteri libidinibus 22
Atteri medicamine 164
Attoniti & pauentis geſtus 89
Auaritia ſacra polluit 75
Auaritia Romanorum 56. 57
Auctoramenti formula. 54.
Aula aurata in naui 56
Auſonius poëta an epiſcopus 80
Aurum formoſiſſimum 27
Auſtri tempeſtas 61
Automata amantium 78. 140

B

Bacchus & amor vnanimes 87
Ballenata virga 10. 122
à Balneo ad frigidam 14
Barbam figurare peregrinatione. 40
Barba condita in pyxide 15
Bargates 54

Baſia olidiſſima 10
Baſia in gratiarum actio-ne 15
Baſiare 9
Belli Pharſalici deſcriptio. 61.& ſequ.
Beluæ ad ſpectacula ſtu-dioſe quæſitæ 56
Bibere ſatyrion 4.10
Bibere obſcœn. 10
Biſaccinus 16
Bona quibus inuideat po-pulus gratiſſima 37
Bona.obſcœn. 72
Boni vero ſunt 24
Bracchia molliora pluma 66
Bubale fruſtulum 18
Burgo 49

C

Caballus in cliuo de-bilis 72
Cadauera condita in arca in ſepulchro. 49
Cadauera humana vbi deuorentur ab amicis 79
Caduceatoris more indu-cias facere 45
Cæſaris triumphi ſexagin-ta 6.
Cænæ ſumptuoſæ exem-plum 14.& ſequ.
Cæra Cynica traducere tẽ-pora 6
Calculum ponere 52
Calere ſordibus 64
Camella lignea 7
Camella 76.& ſeque.
Canis ad ianuam 14
Capilli decus capitis 46
Capilli deſcendentes ab aure 9
Capitolij limen tangere 17.
Captare cœnas 3
Caput operire in fuga. 4. in diſcrimine. 29.40.136. in ſomnio. 37
Caput operire pallio 10
Carmen magicum 69.72
Carminum vires 72
in Carnario fabæ conditæ 75
Carpus 18.19
Cartæ ligatæ mutant figu-ram 39
Caſtaneæ in donis aman-tium 82
Caſtaneæ 89
Caſtratio puerorum 56
Caſula, conditorium 47
Cato priſcus 98.105
Catorogare 69
Cauea aurea. 14
Caue canem. ibid.
Cauere depoſito. 71
Cento iniectus ſcorto. 4
Cento bonus. 7.121.
Cerea prima. 89
Ceruicalia minutiſſima. 16
Ceruices amphorarum, 17
Ceſpes in menſa. 18
Chryſis ancilla Circes. 66
diſcordis libidinis, 64.
ornata ſpeculo. 66

Chryſippus. 27
Chyramaxium. 14
Cibi naufragio corrupti. 52
Cicer arietinum. 18
Cicero indomitus, 4. eius verba grandia. ibid.
Cicero cũ Publio Laberio collatus 19
Ciconia pitticultrix, 19 exul hyemis. 19
Cidonia. 89
Cynædorum qualitates 12
Circe Meretrix. 66. formoſa, 64. eius litteræ & conuitia ad Eucolpium. 67
Circes libido. 66. 69
Circuitu agere. 6. 120
Citrea menſa 56
Clibanus argenteus reponendo & miniſtrando pani. 18
Coci non poſſunt bene olere. 1
Cochlearia edendis ouis in menſa. 17
Cogitare balneum. 32
Colchi phaſiaci. 31
Comæ flexæ pectine. 64
Commune eſt quod natura optimum. 36
Complexus amantium. 8
Complodere manus in lætitia, 9. 10. in ira, 75. in allocutione ridicula, 10. 12.
Componere paria. 10
Componere in vnum. 54
Compoſiti amantes. 66
Concidere. 11
Concio. 7
Concha Aſſyriæ. 56
Concoquere plagas. 41
Concordia Syrenum canit inter auras. 65
Concutere laciniam in foro, quod ſignum. 6
Condicere. 54
Cõditorium in ſepulchro. 47.
Conducere locum. 22
in Cõductum accurrere. 4
Confundere cauſſam. 43
Confuſus. 30
Congemere initio dicendi. 12
Conſilio credere non multum oportet. 23
Conſiſtere cum aliquo. 10
Conſpuere baſio. 12. ignominię cauſſa. 69
ad Cõſtitatũ venire. 7. 121.
Conſtratum puppis. 37
Contemni turpe. 9
Cõtẽplationem inijcere. 6
Contextus fabularum. 10
Contumelia 69.
in Cõtuberniũ recipere. 31
Conturbare. 22
Corbis, afferendis cibis. 17
Coronæ poëtarum, 24. ad imperitos delatæ. 24. 126
Corpus orationis. 1
Corymbion, capillamentum. 46. 47
Cras erit quod non eſt hodie. 13. 126
Crates olim pro menſis 73
Craticula argentea. 16
Cretatæ facies. 89. Gallorum 40
Crinem vouere deo. 44

Crotonæ ſitus, ætas, mores 53
Cruces noxiorum cuſtoditæ 47
Cruciarius. 49
Crura in orbem pandere 40
Cruſtæ Numidicæ. 56
Crypta 8
Culcita, ſponda, inſtitæ, in lecto 34
Cultor, i. amans 65
Cupido & eius poteſtas 71.111
Cupita ſtatim non placēt 8
Curatio. 43
Curioſus 66
Curſim 3
Cuſtodire 39
Cuſtos ædium 30
Cynica cæra 6
Cynthia Luna. 59

D

Declamatores. 1. perdiderunt eloquentiā, ibidē Vmbratici doctores. 2. Ingenia delent. ibid: ventoſç orationis, 2. loquaces, ibi. enormes ibi. nuper exorti, ibidē. adoleſcentiæ ludibrio expoſiti, 3. minime eloquentes, ibid. adulantur iuuentuti, ibi. Vnde irrepſerint Athenas. 2
Deficiens porticus 14
Deflectere aures 42
Delere ingenia 2
Delere ſacramentum 21
Deliacus caſtrator 12
Delos 86
Democritus expreſſit herbarum ſuccos 27
Demoſthenes non declamauit 2
Demoſthenis arma 3
Detergere manus ante baſium 73
Detexere 97.99
Detonuit imber 8
Deuirginare 12
Deuotio 40
Deunculi 78
Diaria. 140.74. Dicere volentis geſtus. 4
Dicta iaculari 46
Diducere pectus gemitu 48.
Diducere rationem 5.119
Dies boni & incōmodi. 15
Digitis gubernare vocem 65.
Digitorum crepitu matula petita 14
Dii qui pro Cæſare contra Pompeium 62
Dij irati 72
Dij in terra 62
Dione Venus 61
Diſcordiæ deſcriptio, ibid.
Diſerti male veſtiti 24
Diſpenſator ſeruus 125
Diſterere baſijs & clunibus 12
Diuerſitores 20.33.126
Diuidere obſcœn. 6.119
Diuidere conuiuis fercula. 17
Diuina mulier 4

Diuinandi genus nouum 53
Domefacta 36
Dominus conuiuij allatus ad cœnam. 16
Domini implacabiles crudelitatē in fugitiuos ſupplices impediunt. 43
Domini ſalutati Pædagogi 26
Dominus conuiuij facit poteſtatem conuiuis petendi cibos & potum 17
Doris 65
Dormientes tecto capite 37
Ducere laciniam 37
Dulce nihil ſine acido. 23

E

Ebrij ſine manibus 20
Effodere verba ſtylo 3
Egenus rationis 97.100
Elegiarion 46
Elephas 91
Eloquentia vmbratica *Vide declamatores.*
Eloquentia quomodo paranda 3
Embaſicœtas 12.122 123
Emendatio ſimulachro. 64
Enothea vetula. 71. Priapi ſacerdos. ibidem. cadit cum riſu. 74 expiat Eucolpium, 76. Altrix anſerum Priapi. 74. & ſeq. Auara 75
Eques Iudex 7
Equus Troianus 28
Equū mutare obſcœn. 12
in Equeſtrib' ſedere. obſc. 64.
Eſcale vulnus 90
Eucolpius in porticu. 3. in lupanar deducitur. 4 fratrem habet Gytona, 4. rixatur cum Aſcylto. 5. literas ſcit. ibidem. Vapulat. 6. 41. 69. Latro. 6. Diſpoliatus a milite. 22. Cum Quartilla, 9. Cum Trimalcione 14 Bolienon, ceu Polienon ſe cognominat. 68. Aſtute celat Gytona. 14. & ſeq. nauigat. 36. & ſeq. de fuga è naui cogitat. 39. 40. corruptor vxoris Lychæ. 42. Euotheam effugit. 76. cum Circe eſt, 69. Votum. 71. radit in mari. 40. pugnat cum ſacris anſeribus. 74. Excuſat apud Circen. 76. recuperat vires. 69. 76
Eudoxus Aſtrologus 27
Eumolpus fingit ſe virum bonū. 25. vapulat. 34. lapidatur. 29 libidinoſus. 25. 32. cum Eucolpio, 30. & ſeq. Gitonē amat. 32. dicaciſſimus 5 9. Nauigat. 37. iratos componit 45. declamat in leuitatē muliebrē. 47. in tēpeſtate verſus facit. 51. de poëmate præcepta dat. 55.

Crotonæ ſe diuitem ſimulat, 53. diteſcit & qua ratione. 63
Euoluere, nudare. 5
Euripides. 2
Ex animi ſententia. for. 45
Exarmare. 41
Excæcata forma ab vitro. 66
Excubiæ in nauibus. 39
Exire à ſe 29.128
Exire gemitum 51
Expiare ſomnia 41. tutelam nauis. ibidem
Expiationum ritus. 76
Expilare 11
Expugnare 45
Exſuccus vir 113
Extortis clunibus cædere 10.122
Extricare deos iratos 72
Exulceratæ mentes 48
F
Facere obſcœn. 5.26
Facere exitum. 2 Tropica. 27
Facies vnguibus ſecta. 48
Familiæ negotiantes. 38
Faſcinum 31.128
Fauere vapulanti. 54
Fercula ferculis ſuperpoſita. 18
Ferias agere. 12
Ferro ſuo venire 68
Ferus, i. equus 28.127
Ficus Africana 18
Fides male ambulans 6
Fides Socratica 67
Fides maris 52
Fides oculorum. 6
Fiſcina piſcatoria 46
Flamen. 60
Flameũ Nuptarũ 13.122.123
Floricolor 85
Fluuij retro euntes 73
Fluuij ſubmittentes vndas honoris ergo. 67
Fœderis formula. 45
Fœmina, fortuna quęd. 110
Follis vas. 13
Fontis elegãtis deſcript. 69
Forma mirabilis exarmat furentes, 41. ſine voce rogat. ibidem
Formoſa mulier. 40
Formoſi vix ſapientes. 32
Fortuna rerum omnium poteſtas, 57. eius inconſtancia, ibidem. cum muliere comparatio, 110. ſuper homines curat. 23
Fortunata vxor Trimalcionis. 19,126
Forum veſpertinum. 6
Frangere riſus. 66
Frater. obſcœ. 4,5,12,20,21
Frequentare. 97.99
Frigidior. Gallica niue. 10 122
Frons parua decora in mulierib. 65
Frontes fugitiuorum inſcriptæ. 40, cicatricibus ſciſſæ. ibid.
Fugæ deſcriptio. 61
Fulgio longa. 11
Fulminatus. 21
Funambulus. 89
Funibus cædere. 14
Furca in carnario. 34

Furoris deſcriptio. 62
Furũ auiditas & aſtutia 11

G

GAllica niue frigidior. 10.122
Gallus gallinaceus. 89
Gallorum facies cretatæ. 40
Gaſtræ eminentes. 20
Gaudium. 20,25
Gauſapia myrthea. 10
Genuflexo preces fuſæ. 71
Giton Eucolpij frater. 4, & ſeq. nubit cum Panychide, ibid. miſericors. 34. modeſtus, 32. relinquit Eucolpium, 21. ad eum redit, 30. quæritur ab Aſcylto, 35. fere proditur ab Eumolpo, ibid. nauigat, 36. cogitat de fuga. 38.39. vapulat, 41
Gladiator obſcœnus. 5
Glires melle & papauere ſparſi. 16
Graij humani. 98
Gramen. 66
Grex. 21
Gubernator peruigil, 39. ſyderum obſeruator, ibi.
Guſtatio. 11.16,17
Guſtus ſomni. 11

H

HAbere mulierem, 68. rixandum. 29
Haloſis Troiæ. 27
Hannibal nauigat nobiſcum. 38
Hecate. 73
in Heliconem venire. 55
Hemicyclus in ſponda. 32
Herculeus. 24
Heredipetæ. 63
Horatius. 55
Hornus liquor. 71
Horror. 23
Hortus. 66.88
Hoſtiarius. 14
Humanitas.
Humane. aduer. 29
Humana cõditio, 21.52 23
Hyems Gallica. 10
Hylas candidus. 23
Hyperides. 2
Hypogæum. 47

I

IAtraliptæ. 14
Ibris ſetoſus. 94
Idæi latices. 72
Ignis pœna grauiſſima. 52
Ignis repentinus è nemore. 60
Ilia riſu diſſoluere. 32
Imber detonuit. 8
Impedire. noue. 31
Impietas hominum. 23
Impotens. 3
Impotentia. 52
Imprimere mucrones. 21
Improba manus. 25
Improbitas. 26
Imprudentia Iocorum. 19
Incellus compoſitus. 64.71 fractus. 56
Inceſta veſtis. 13,123
Incretare faciem. 40
Incumbere. 21
Indelectatus. 26
Indicium arenæ imponere. 22

Indicium & fides. 34.132
Iudormire amplexibus. 21
Inducias faciendi formula. 45
Indulgere lachrymas. 22
Infra pecuniam eſſe. 24
Infremere. 62
Infringere manus. 11
Ingenio ſuo flexus. 65
Inicere contemplationē. 6
Iniuriam facere venter ſolet. 39
Inſtita in lecto. 34.133
Inſtita ligādis amātibus. 10
Intentare manus. 44
Inter.poſt caſum. 10
ad Interdictum venire. 24
Interpellare ſupplicium. 42.43
Interpellare minas. 44
voce & manibus. ibidem
Interpellare mortem. 33
Interuertere pecuniam. 43
Inuenire, pro Venire. 20
Inuidia. nouè. 7
Inūdari vino, 11 Inuidia 37
Ira in feris quàm hominibus diuturnior. 36
Iraſcuntur venti. 41
Irati & vltionem parantis geſtus. 70
Iratum mare. 22. fluctus, 51
Ite. for. 52
Iudæi. 39.83
Iudicum publica merces 6
Iulius Cæſar. 59.60
Iunonem ſuam iratam iurant fœminę.
Iuppiter deſcendit in imbre. 59

L

Labi. 44.4
Labra cornea auiū. 90
Labra inter oſculandū cōmota. 13, colliſa & crepitantia. 69
Lacoon ſacer Neptuno. 28 eius filij necati. 29
Lampas pro face 62.65
Lances priſcorum. 73. Trimalcionis. 16
Lanx cum indicio & fide. 134
Languidior thyrſo colliculi. 70
Larua argentea ſuper cœnam. 18
Laſerpiciarium minium. 18
Latronum aſtutia, 6.7.11
Latus comminuere riſu. 10
Lauatæ manus initio cœnæ. 16
Laudatio ferculorū in cœna. 18
Lecticarius verrit pauimētum. 17
Lectum concidere. 11
Lenatores. 79
Libare limen. 74
Libidinantes Deæ. 76
Libido diſtenta. 26
Libido diſcors. 64
Libidinis muliebris exempla, 10.12.13.64.49.64. & alibi.
Liciſca. 94
Licium in incātationib. 68
Lictores in caupona. 33

Limen capitolij tãgere. 27
Limen 71. locus ſupplicũ. ibidem.
Linea nebula. 20
Lyſippus. 27
Litigare cum ventis. 24
Litteratus 24. cum Atramẽto 39
Litterarũ obliuio ſub Domitiano 100
Locus primus, domini in conuiuio 16
Locus obſcœn. 21
Locuſta marina 18
Lodicula 10
Lorũ in aqua 72. in pera 6
Lotiones Romanorum 14
Lucanus forte notatus 55
Ludere. obſcœnum 5
Ludere oſculis 66
Ludus pilæ 13. teſtarius 16.17
Lugentium geſtus 72
Lupini 7
Luſtrare, purgare 41
Luxuria Romana 19.31.56
Lycas tumultuatur 42. fœdus pangit 45. pręceps in mare 51. ſepelitur 53. Tarentinus 37
Lycurgus 24.54
Lyrici nomen timuerunt canere verſibus Homericis 2

M

MAgicum. Vide Sacrũ & Carmen.
Magiſter 51
Mala Syriaca 16. Punica ibid. 89
Malas acu pungere 10
Male 25.26.89
Mali expectant quod meruerunt 64
Mandare 30
Manubię 21
Manus conterere 8. infringere 12
Manus abluere poſt vrinã 14
Manus ebria 20
Mappa cum fimbriis 16
Marcere in ſomno 11
Margarita tribacha. 19
Maſcarpio 73
Mathematici
Matres ſalutatæ vetulæ 4
Matronæ quàm ſollicitæ de ornatu. 66
Matronis ancilla comes 8.121
Mediæ noctis ſilentium. 20
Medica, pars ædium 15
Memoria, i. tempus. 47
Mendaces trepidi 22
Menſæ in altari 73
Menſæ cum argento 11
Menſæ veterum ex cratibus 73
Mens ſimpliciſſima 37
Mercurius animarũ dux & redux 78
Meretricum ſtudium in cõponendo vultu. 64
Meretrices nudæ 4
Meretricis impudẽtiſſ. mores. 8.9.10
Vide Circe & Quartilla.

Meſſis decima 27
Methodium 18
Milites auro præcincti 24
Militis efferati geſtus 22
Miniſterium 54
Miniſtri conuiuiorum 18. 16.17
Miniſtri gratia vinum bonum facit 20
Minium laſerpiciarium 18
Mirabundi geſtus 9.10
Mittere amplexus in crucem 64
Mœrentia tecta. 61
Moeſtorum geſtus 22
Molere obſcœn. 12
Mollior pluma 66
Mopſus poeta 19
Mora rubentia 89
Mors vltima 29.128
Mors rebus omnibus communis 87.88
Mortis neceſſitas 9
Mortis mentio ſuper cœnam 18
Motus 3.6
Mouere manum 41
Muliebris patientia 13.124
Muliebris libido. 8.9.10.64 65
Mulier pura 5. formoſa 65
Mulieres opertę caput pallio. 78
Mulieres nudatæ pectus in funere 47. quàm facile amens ibidem
Mundi curſus 66
Muſarum elogia 90
Muſino 94
Muſſare. 69
Mutare vultum 31
Mutum littus 56
Myron, ſculptor 27

N

Natalibus ſuis munera Romani accipiebant 15.125
Natura amat vices 82
Naufragij deſcriptio 50.51
Naufragorum votum vltimum 40.41
Naues magnæ nō niſi portibus magnis ſe inſinuāt 38
Nauis lapidaria 55
Nautæ barba horrens 35
Nautarum excubiæ in ſcapha 39
Neceſſitas mortis 9
Nequitia 26
Neruorum languor vnde 71
Nicerotiani nimbi 96
Niliades aquæ 72
Nimbus 12
Nitor 56
Niue Gallica frigidior 10.121
Nobilitate Spartana concoquere plagas 41
Nocturnus percuſſor 5
Nomina 22.54
Notare ſibi 3
Notor 31
Nox vidua, & pudica. 71
Numantinj filiorum carnibus veſci coacti ſunt 79

Nunquid vis? 26
Nuptiarũ aliquot ritus 123
O.
OBiurgare colaphis. 17
Oculos mittere ad arceſſendos ſenſus 53
Oculos tangere inter iurandum 71
Oculi amãtiũ loquaces 88
Odoperta 18
Officium ſupremum 29
Officium ætatis 77
Officioſus, cuſtos veſtiũ 31
Olea in tutela nauis 45
Oleæ rami ſtabiliendæ paci. ibidem
Oleo refici 11
Oliuæ albæ, nigræ 16
Operire caput pallio 10.16 in fuga. 4. in diſcrimine 29.
Oratio pudica. 2. Grandis ibidem
Orbes, ſcuta 29
Oſcillatio 78.140
Oſculum paruum os 65
Oſcula præcauta 69
Oſculo abolita iurgia 45
Oſcula amãtiũ 88. *vide Baſia*
Oua cõcepta 17. ſorbilia. ib.
Oua ex farina 17
Oua initio cœnæ ibid.
Ouans greſſus in ſacris 71
P.
PAlare 98
Pallere, timere 59
Pallia pro linteis 14
Palliũ tegendo capiti 10.16
Pallium quadratum 73
Palina excuſſiſſi na 33
Panni pruinoſi 14
Pannus pro ſacco 73
Pannucia veſtis 7.121
Pantomimi cantantes 16
Panuchis 12.13
Parapſis argentea 17
Parentum vota de liberis 2. & ſeq.
Paret non paret 75
Parietes priſci ex palea & luto 73
Paronichia 16
Pars cœnę ſua cõuiuis 17.33
Paſiphãe 92
Pati, obſcœn. 26
Patientia muliebris 13.124
Patres, ſenes 36.37
Patria ſecula 97.100
Paupertas ignominioſa 73
Paupertas ſoror bonę mẽtis 24
Peccare, i. amare 23.24
Peculium 4,27.127
Pedes loti ante cœnam in triclinio 16
Pelagiæ aues 46
Penicillo opprimere 10
Peragere annos 60.96
Percuſſor nocturnus 5
Perfodere dentes 16
Pergamus Vrbs 24.127
Perire inter duos 11
Perſequi 17
Perſona virgulta 57
Pertinacia muliebris expugnata 48
Peruertere figuram 40
Peruigilia deorum 11.122
Petauij humanis carnibus paſti 79

Petronius quis, & quo tempore 80
Petulantia oculorum 64
Pharmacus 44
Phœcaſiati milites 22
Pica varia 14.125
Pictura quare obſoleuerit 26.27.
Pictura compendiaria 2
Pila ſparſiua 13.124
Pilæ luſus in circulo 13
Pinacotheca 13
Pingere faciem 10.11
Piperatus & piperatius 17
Piſcandi genera 46
Piſcatores 51
Piſces ſine amore generãt 82
Pittacia 17
Placenta 18
Plangere 47
Planı graſſatores 22.78
Plaſtæ 27
Platanon 64
Plauſus ingenij 29
Pluma mollior 66
pocula priſca fictilia 73
podagrici coitus 78
poëmatis faciendi præcepta 55
poëtæ lapidati 29.32
poëta ſpiritus non humillimi 24
poëtice loqui 29
pollice exprimere lachrymas 4
polluere obſcœn. 21
pompeius 62
pompeij fuga ibid.
ponere cõſilium 52. Naufragium 38
ponticuli in lancibus 16
Pop. Rom. auaricia & corrupti mores 56.57
porrum in expiatione 76
porticus trimalcionis 14.15
Porthineus nauta inferorum 58
portus curuati 38
potione ſpargere 46
præcidere 45
præcingi altius 10
præco quærebat res amiſſas 34
precarium, locus ædiũ 15
prehende furem 76
Priapi ſacra. 9. peruigilium 11
procelloſius procellis 50
procurator vbi acciperet rationes 15
procumbere lymphæ 97
proiecta veſtis 74
propinatio inter amicos. 50
propudium 36
proſcriptus pudor 42
proſpicere ſibi habitationem 5
pudicę vxoris exemplũ 47
pudor 70
pudorem extorquere 40
pudoris ratio 49
pueri Ægyptij 18.16
pugnantis habitus 21
pulchritudo, in quo ſit 65
putare cœlum 23
putares ab eadem anicula deductum 4
pygiaca ſacra 78.140

QVærendæ rei amiſſæ forma. 34
Quæſtio, quæſtus 5
Quartilla 9 10.11. ſe virginem non meminit 13
Quaſſitariæ mulieres 69

R.

REdux ad ingenium 55
Religioſa inſpectio extorum, & ſacrorum ratio, ridicula 76
Remi regna 101
Repoſitoria ſingula ſingulis ferculis appoſita. 17. 18. ſignis ornata ibid.
Reſcindere cicatricem 50
Retractare gladiós 29
Res Rom. aduerſis rebus ſtans 98 106
Rictus luxuriæ 19
Riſum exprimere 16
Rixa elegans 7
Robuſta voluptas 66
Roma nouerca Cęſaris. 60
Roma quibus artibus floruerit 97.101.105 quibus artibus peſſum ierit 19.97
Roſæ Præſtanæ 90

S.

SAcra reſtituendis viribus 68.76
Sacrum magicum. 68.69. 73.76.
Sagarum fabuloſa pollicitatio 72
Saguntini humanis carnibus paſti 79
Salamandra ſupercilia excutit 44
Sanguinem amittere 37
Sanguinem mittere à capite 29
Sani coloris carmen 2
Sanitas 55
Sapientia vix cum pulchritudine 32.19
Satisfieri obſcœn. 26
Satur admiratione 14
Satyrion 4.10
Scabitudo 36
Scapha alligata puppi 39
Scarus 31 56
Scena largior 53
Scilicet, ſcire licet 106
Sciſſor geſticulans 18
Scortorum ludicra. 10.11. & ſeq.
Scortum patientiæ muliebris 5
Scholaſtici ad cœnam promiſimus 5
Scriblita 18
Scynipes 35
Sectura in pallio præroſa. 6.
Sedere in equeſtribus. obſcœn. 64
Senatus Rom. venalis. 17. 56
Senex ſoleatus pila ludens 13.124
Seniori conuiciari turpe: 32.129
Sepultura negata damnatis 47
Sequeſtri 7
Sequuntuleia mulier 22
Sericula 18
Seruare 64

Serui plaudētes ſuper cœnam 18
Serui quomodo tollant menſas 17.18
Serui detrectātis laborem geſtus 54.55
Seruis appoſitæ menſæ. 17
Seruorum multitudo facit æſtum 17.18
Serui ſupplicis geſtus 15
Seruus publicus 34. cum ſecuri 35
Seruis imperio 73
Serum vetera 56
Seſamum 1.119
Seueritas ficta, ineptiſſima 71
Siccus abſtinentia 48
Sicel 7.120
Signū miniſtrandi in conuiuio 17
Simulachra virorum, vmbræ 58
Siniſtra. fauſti ominis 60
Sinus 12. in eo pudenda. ibid. aliæ etiam res cōditæ 10
Socrates nunquam conſpexit in tabernam 78
Socraticus grex 3
Soleæ ligneæ impares 34
Solium, ad ſedendum 31
Somnia 67. expiata 41
Somnus ebriorum 11
Somnus in mortem 19.128
Sopitionibus pingere 11
Soror, obſcœn. 65
Spartana nobilitate cōcoquere plagas 41
Spata locincedi 12
Spina, purgandis dentibus 16
Spiritus macer ieiunio. 66
Spiſſare & ſpiſſus. 9. 20. 78
Sponda 33.34
Spongia detergendis oculis 44
Sporta, pro viliſſima re. 50
Spuere in aliquem contumelioſum 69
Squallor in carcere 41
Stabulum, diuerſorium. 4. 8. 10.
Stare 2
Stlatarium bellum 45
ad Sternutamentum, ſalue dictum 35
Stigmata fugitiuorum. 40. 42. 136
Stigmoſus 40
Strangulari veſtes 7
Strepitus obſcœni 55
Striges comedant neruos. 7.
Strigilis, inſigne ſerui balnearij 30
Structor 18
Struthiocamelus 75
Stylus atrox 5
Sudor nimius 12
Sudorem detergere manibus 4
Sufficere, miniſtrare 13
Sulci obſcœn. 88
Sulpitia poëtria Rom. 95. 97
Summiſſimus aduer. 42
Superbi patrisfam. mores 54

Supercilia raſa 44
Supercilia mentita 46
Supercilium tollere 30
Supplicum geſtus 9.21.15
Symphonia in cõuiuio 17
Synæcium 32

T.

TAbularũ fœderis formula 45
Talos deducere ad terrã 40
Tanquã, i. Vice vel loco 22
Tempeſtas 59.69
Tenebræ ſpiſſæ 50
Teſtarius ludus 16.17
Thalamus 13.124
Thyrſo colliculi mollior 70
Thyrſus obſcœn. 88
Tibiæ minimæ, ad ſymphoniam 14
Tityrus ex oue & hirco 94
Tollere vultum, ſuperbi 15
Tondere votum vltimum naufragorum 40.41
Topanta 19
Traducere ſecreta 9. Annos 70
Tributum pro cella meretricia 4
Triclinii pars prima, cui vſui ſit 15.125
Trimatula, cibus 16
Tropica facere 27
Tryphena formoſiſſ. 38.
ad Tubicines mittere, prouerb. 67
Tumultus 44.45. & ſeq. 61
Tuſſire plurimum, ſuperbi & diuitis eſt 54
Tutela nauis 41.45

V.

VEctor, qui vehitur 43. 44
Venalitij 14.125
Ventoſæ nuces 76
Venus fœda 84
Veſtes diutius vinctæ, rugoſæ fiunt 39
Veſtes raptæ, veſperi venales 6
Veſtis proiecta 74
Veſtis diſcoloria 34
Veſticontubernium 5 119
Veſtimenta cubitoria 15
Veſtium varia nomina 56
Veſtiti male, diſerti 24
Vexare 66.77
Vigilare vſque ad iniuriam 71
Virga ballenata 10.122
Virgilij fœlicitas curioſa 55
Viuentes oculi 52
Vmbra ſupplex 40
Vmbra voluptatis 67
Vlixes à nutrice agnit' 42
Vlixes cum corde litigat, prouerb. 70
Voluptas 88
Vota hominum turpia 27
ad Vota properare 2
Vrceolus fictilis 33
Vulnera quo ligata & medicata 36.74
Vultum mutare 31
Vxor qualis eligenda 92
Vxor in conuiuio diſcurrens 19

Finis Indicis.

IANI DOVSÆ
NORDOVICIS,

PRO SATYRICO PETRONII ARBITRI, viri Conſularis,

Præcidaneorum Libri tres.

PÁRISIIS,
Apud GVLIELMVM LINOCERIVM, in monte D. Hilarij, ad inſigne Vaſis aurei.

CIↃ. IↃ. XXXV.

CVM PRIVILEGIO REGIS.

IANVS DOVSA
DANIELI ROGERTI
SVO S. D.

ANNOS abhinc, nî fallor,iam factum eſt ſeptem , quùm tibi meáne,an publica felicitas dicam neſcio, eam cogitationẽ immiſit, vt Batauiã noſtrã crebrò reuiſendo de præſentia nobis tua gratiã facere & velles & poſſes,mi ſuauiſſime DANIEL.quam rem ſtudiorũ meorum rationi opportuniſſimam feliciter aliquamdiu atque ex ſententia nobis ſub manus ſucceſſam , cupientiſſimíſque adeò ac lubentiſſimis animis vtrinque porrò cõtinuatam ac cultam,in ipſa pœnè (vt ſic dicam) Epitaſi inopinatus reuiuiſcẽtium armorum ciuilium clangor, patriæq́ue infelicis fortuna mediis peregrinationibus iſtis tuis ex trãſuorſo incurrẽs deſubitò abrupit atque exſtinxit; ſummo adeò meo bonorúmque omnium cum dolore , tum il-

lorum hominum flagitio, qui tumultus hos nobis Tragœdiáſque conciuêre. Me miſerũ, téne(ô ROGERS)animo meo cariſſime: téne inquam iſta doctrina, fide, comitate, induſtriæq́ue indole;& (quod rei caput eſt)iſta beneuolentia dico, tantum temporis, tam multa adeò millia à LIPSIO ac DOVSA tuo diſpretum,ſeiunctum, & quaſi abalienatum in externo ſolo vitam degere? Muſáſq; ac ſtudia noſtra,ex cuius conſuetudinis ſolatio tantas voluptates haurire ac participare ſolita, ex eius diſtractione ac diſſidio tantos percipere luctus? Atqui paulò etiam præſentiæ tuæ deſiderium tolerarem facilius,ſi modò id ipſum mutua ſcribendi aſſiduitate lenire ac commitigare poſſemus.Nunc iſti malo hoc inſuper adiunctum eſt incommodi, quòd ne per literas quidem interpretes colloqui inter nos cõfabularíque liceat.ita vndique & terra & mari interceptus eſt commeatus,

Nec quicquam in Clario numine præſidij eſt.

Næ iam ego reapſe nimis quàm verum eſſe experior Plautinum illud:

Tum denique homines noſtra intelligimus bona,
Cùm quæ in poteſtate habuimus,ea amiſimus.

Itaque nec te mihi ſuccenſere, æquum arbitror,nec cauſſæ dictionem exſpectare, quòd biennium propè iam totum literarum officio defuerim. Tantùm rogo quæſóque, vt ſatisfactionem quam dico animo, quo de-

cet, accipias; flectáſque mentem iuſtiſſimâ deprecatione lenitam. ea lege, vt bona fide pœnitentiam emendem, hoc eſt, ſuperiorum temporum veternum noua ac ſuccidanea diligentiæ vſura ſarciam porrò atque compenſem, ſimuláque primùm per illos licuerit, quibus eſt ea res in manu. qua in re ſi tuæ fortunæ ſucceſſus opinioni ac votis reſponderit meis,

Rex ſum: Regem autem quid loquor? imò Deus. Ac ne me iudices gratis aut ſine mercede hacce noxa exſolui velle; en tibi, mi Patrone, PETRONIVM hunc noſtrum, qui caduceatoris more inducias faciat tecum: ac ROGERTEM DOVSÆ tranquillet ſuo, reducémque, vt anteà, propitium concinnet nobis. Quid nî (inquies) eum dones Scriptorem mihi, cuius quidem à capite ad calcem curatiſſimè deſcripti meo ſolius beneficio Exemplar indeptus primitus? iam tũ, quum Patriæ nomine ad Britannos meos Legatus miſſus Publicæ Auctoritatis munus ſuſtinebas. Fateor, ac præ me fero. Itaque redit (vt vides) ad te depoſitum tandem tuum: non quidem ſartum tectum, hoc eſt, inuiolatum modò; ſed verò, præter haud pœnitendam literarij fœnoris acceſſionem, noua inſuper politura refictum, ac DOVSIANIS deniq; COMMENTARIIS illuſtratum. & quidem poſt geminatas (vt ſcis) SATYRICI illius Editiones multò electiſſimas, LVGDVNEN-

SEM ac LVTETIANAM inquio. quæ res in cauſſa fuit, vt publicationis iſtius propoſitum in hæc vſque tempora differre fuerim coact⁹. Accipies proinde (vt dixi) hãc PRÆCIDANEORVM TRIGAM: quibus hercule aliud nihil obfuturum intelligo magis, quã quod ARBITRVM auctorem habent. Noſti hoc ſæculum quibus moribus ſit:

Pergula pictorum: veri nihil, omnia ficta.

Id DOVSA curat ſcilicet. Et tamen ita res abibit, niſi mihi præſidium ipſe contrà occupare propero in tempore. quod ne ab ipſo PETRONIO petam, ecqua cauſa eſt, iſtiuſmodi nobis ſic quaſi ex tripode Oraculum ſuggerente,

Nihil eſſe hominum inepta perſuaſione falſius,
nec ficta ſeueritate ineptius?

Quod te per prætextatæ amicitiæ memoriã, per communia Muſarum Sacra, ac ſtudiorum noſtrorum ſocietatem obſecro obteſtórque; vt Salinarum Arbitri poſſeſſionem, tanquam legitimus procurator, defendundam ſuſcipias: neu contra fas legémque Ciuem Patricium, & (quæ ratio maxima eſt) Conſularem infibulari, multò minus euirari vlla porrò ratione patiaris. quem non tralaticia ædepol deformitate inſignitum, ac vix Maſſilienſibus ſuis cognitũ MEMMIANA munificẽtia primitùs à Fatali adeò meta reuocauit ad lucem. Nam quod ad me attinet, nullam recuſo inuidiam, quæ ſpem ſalutis

modò aliquam ARBITRO noſtro oſtendat. Quòd ſi vtique facinore opus eſt, cur non (quia belliſſima eſt occaſio) ipſimet Inteſtabiles fiant potius, qui tam ſeuera triſtitia violari aures ſuas obſcœno ſermone palam ac publicitùs aſſimulantes, ſuæ atque alienæ lubidini nihil non in ſecreto condonant? Scis, quos dicam. Quò maiore opere ex parte adnitendum, vt & Sectores omnes fruſtrà ſint, & SATYRICVS noſter in patrocinio tuo ac fide tutò audeat conquieſcere, ALBIMONTANI GENII Perennitate ſecurus, vtique aduerſus iſtos, qui nouam nobis Hiſtrioniam commenti, aliorum ſimpliciter dicta in crimen raptare non ceſſant; ipſi adeò factorum innocentes, vt in eodem planè contubernio cum EVMOLPO PETRONIANO ſtipendia iam olim factitaſſe videri poſſint. cui generi ipſius hercule iampridem aduocatus venire cupio, ſi quî mea opera citius addici poſſint, MORBONIAM porrò vt abeant rectâ viâ. *Vale ocelle noſter, imò ocelle* MVSARVM.

LVGDVNO BATAVORVM.

DE PETRONIO, ET EIVS SCRIPTIS VETERVM AVCTORVM LOCI.

Ex Editione Pithæana.

Tacitus lib. Annal. xvj.

C. Svetonio, L. Telesino Coss. intra paucos dies eodē agmine Annæus Mella, Cerialis Anicius, Rufus Criſpinus, C. Petronius cecidere.

Et cum de cæteris dixiſſet, de Petronio ſubiicit: Illi dies per ſomnum, nox officiis & oblectamentis vitæ tranſigebatur. vtque alios induſtria, ita hunc ignauia ad famam protulerat: habebatúrque non ganeo & profligator, vt plerique ſua hauriētium, ſed erudito luxu. Ac dicta, factáque eius quanto ſolutiora, & quandam ſui negligentiam præferentia, tanto gratius in ſpeciem ſimplicitatis accipiebantur. Proconſul tamen Bithyniæ, & mox Conſul vigentem ſe ac parem negotiis oſtēdit: dein reuolutus ad vitia, ſeu vitiorū imitationem, inter paucos familiarium Neroni aſſumptus eſt elegantiæ Arbiter, dum nihil amœnum & molle (*f. molli*) affluentia putat, niſi quod ei Petronius approbauiſſet.

Vnde inuidia Tigillini, quaſi aduerſus æmulum & ſcientia voluptatum potiorem. Ergò crudelitatem Principis, cui cæteræ libidines cedebant adgreditur, amicitiam Sceuini Petronio obiectans, corrupo ad indicium ſeruo, ademptáque defenſione & maiore parte familiæ in vincla rapta. Fortè illis diebus Campaniam petiuerat Cęſar, & Cumas vſq; progreſſus, Petronius illic attinebatur. Nec tulit vltrà timoris aut ſpei moras: neque tamen præceps vitam expulit, ſed inciſas venas, vt libitum, obligatas, aperire rurſus, & alloqui amicos non per ſeria, aut quibus conſtantiæ gloriam peteret. Audiebátque referentes nihil de immortalitate animæ & ſapientium placitis, ſed leuia carmina & faciles verſus. Seruorum alios largitione, quoſdam verberibus affecit. Iniit & vias, ſomno indulſit, vt quáquam coacta mors, fortuitæ ſimilis eſſet. Ne codicillis quidem (quod plerique pereūtium) Neronem, aut Tigillinum, aut quem alium potentium adulatus eſt: ſed flagitia Principis ſub nominibus exoletorum fœminarúmque & nouitate cuiuſque ſtupri perſcripſit, atque obſignata miſit Neroni, fregítque annulum, ne mox vſui eſſet ad faciēda pericula. Ambigenti Neroni quonam modo noctium ſuarum ingenia noteſcerent, offertur Silia matrimonio Senatoris haud ignota, & ipſi ad omnem libidinem adſcita, ac Petronio perquàm familiaris. Agitur in

exſilium,tanquam non ſiluiſſet quæ viderat, pertulerátque,proprio odio.

Hactenus Cornelius.

Atqui *C. Plinij* codices quidam, vt & Plut.in lib. de diſcr. amic. & adulat. Titum vocant. Sic in lib.XXXVII.Nat.hiſt.ſcriptum eſt:

T.Petronius Conſularis moriturus, inuidia Neronis Principis, vt menſam eius exhæredaret, trullam murrhinam CCC HS.*emptam fregit.*

Petronius alius cuius Tacitus idem meminit libris XIIII. & XV. eſt Petronius Turpilianus. Sic enim apud ipſum legendum eſt lib. XV. Ann.ex Plutarcho. eum verò non ſub Nerone,ſed ſub Galba periiſſe certum eſt ex lib. I. Hiſt. Petroniorũ familia equeſtris fuit, meminítque Plinius lib.VI.P.Petronij equeſtris ordinis & præfecti Auguſtalis ſub Auguſto ipſo: ex qua etiam familia fuiſſe veriſimile eſt Petronios quorum Gennabius preſbyter Maſſilienſis honorificè meminit in libro de viris illuſtribus. itémque illum qui iuſſu Caracallæ ante templum D. Pij occiſus à Spartiano traditur.

Sane Petronium Arbitrum Domitiani tẽpora præceſſiſſe ex eo etiã intelligetur,quod eius Terẽtianus Maurus meminerit: ſi modo Terentianus is eſt, quem ſuo tẽpore Sienem rexiſſe Martialis teſtatur. Is igitur quiſquis tãdem fuit, Petronij ſic meminit cùm de dimetro Iambico claudo agit:

Horatium videmus
Verſus tenoris huius

Nuſquam locaſſe iuges.
At Arbiter diſertus
Libris ſuis frequentat.

Et paulo pòſt de ſexta tome Hēdecaſyllabi:

Nunc diuiſio, quam loquemur, edet
Metrum, quo memorant Anacreonta
Dulces compoſuiſſe cantilenas.
Hoc Petronius inuenitur vſus,
Et plures alij: ſed iſte verſus
Quali compoſitus tome ſit, edam.
Iuuerunt ſegetes meum laborem.

Aurel. Macrobius Theodoſius li.1. Cōmentar.in Somnium Scipionis

Fabulæ, quarum nomen indicat falſi profeſsionem, aut tantùm conciliandæ auribus voluptatis, aut adhortationis quoque in bonā frugē repertæ ſunt. Auditū mulcent, velut Comediæ, quales Menāder eiúſue imitatores agēdas dederunt: vel argumenta fictis caſibus amatoriū referta, quibus vel multum eſſe Arbitrū, vel Appuleium nonnūquam luſiſſe miramur. Hoc totum fabularum genus, quod ſolas auriū delicias profitetur, è ſacrario ſuo ī nutriciū cunas ſapiētiæ tractat⁹ eliminat.

C.Sidonius Apollinaris Aruernorū Epiſcopus in carmine ad Magnum Felicem:

Non Licinius hic, Lucretiúſque eſt,
Non Turnus, Memor, Ennius, Catullus,
Stella, & Septimius, Petroniúſque.

Idem in Narbone:

Et te Maſsilienſium per hortos
Sacri ſtipitis Arbiter colonum
Helleſpontiaco parem Priapo.

vbi illi Maſſilienſium horti(vt hoc obiter dicam) non tam mihi Arbitri patriam ſignificare videntur, quàm mores, qui & Plautino prouerbio,& Athenæi hiſtoria notati ſunt.

Fabius Plãciades Fulgẽtius lib.I. mytholog.

Licet mulierum verbalibus vndis & cauſidici cedant,nec Grãmatici mutiant, Rhetor taceat,& clamorem præco cõpeſcat, ſola eſt Satyra quæ modũ imponit furentibus. Scilicet Petroniana ſubit Albutia:hac enim adludente & Plautinæ Saureæ dominatus obdormit, & Sulpicillæ Auſonianæ loquacitas deperit, Salluſtianæq. Semproniæ,quamuis præſens ſit,melos rauceſcit.

In veteri libro Defloratorum,qui fuit Ioãnis Biturigũ Ducis non vſque adeò vetuſto, Petronij fruſtra hanc inſcriptionem habent,

Petronij Arbitri Afranij Satyrici.

quod ineptum eſt: Nam vt quæ de Afranio Quintiliani ſcribit, inquinaſſe eum argumẽta fœdis puerorũ amoribus mores ſuos faſſum, de hoc quoque Petronio dici poſſe videatur,longè tamen alium ab Afranio fuiſſe certum eſt.

Sunt & qui de Petronio dictũ illud ſcribant;

Laſciuus verſu,mente pudicus erat.

Quod tamẽ D.Adrianũ de Voconio Poëta amico ſuo ſcripſiſſe,teſtis eſt Appuleius Apologia pro ſeipſo prima. Cęterum nihil puto ad hunc Petroniũ pertinere, quod Raphael Volaterr.lib.XVIII.Comm.ſic ſcribit;

Petronius Arbiter Poëta, cuius aliqua de medicina verſibus cõſcripta ad nos peruenerunt.

SATYRICON.

Quale ſit hoc ſcribendi genus, Fabius ſic expreſſit,

Satyra quidem tota noſtra eſt: in qua primus inſignem laudem adeptus eſt Lucillius, qui quoſdam ita deditos ſibi adhuc habet amatores, vt eum non eiuſdem modo operis auctoribus, ſed omnibus Poëtis præferre non dubitent. Ego quantum ab illis, tantum ab Horatio diſſentio, qui Lucilliũ fluere lutulentum, & eſſe aliquid quod tollere poßis, putat. Nam & eruditio in eo mira & libertas, atque inde acerbitas & abũdè ſalis. Multo eſt terſior, ac purus magis Horatius, & ad notandos hominum mores præcipuus. Alterũ illud eſt & prius Satyræ genus, quod non ſola carminũ varietate miſtum condidit Terentius Varro, vir Romanorum eruditißimus.

Hactenus M. Fabius. Huius eſt generis hic liber, iténique Martiani ſeptem artes, quarum in veteribus pleriſque membranis titulus eſt:

Martiani Minæi Felicis Capellæ Afri, Carthaginenſis Satyricon lib. vij. de nuptiis Philologiæ lib. ij.

Sed & ipſe ſub finem libri ſic canit;

Habes ſenilem Martiane fabulam

Miſcillo (ſ. Miſcello) luſit quam lucernis famine
Satyra Pelaſgas dum docere nititur, &c.

Tractum eſt hoc nomen à Satyra cibi, vel vt Acron ait, lancis genere ex variis rebus condito: à quo &, per *Satyram* aliquid dici vel fieri, veteres vſurparunt, quod & Diomedes latius perſequitur lib. 11. Cęterum quod Fabius ait de Satyricis Varronis, ad Menippæas pertinet, de quibus eſt & hic Ciceronis locus lib. 1. Academ. Quæſt. ſub perſona ipſius Varronis:

Et tamen in illis veteribus noſtris, quæ Menippum imitati, non interpretati, quadam hilaritate conſperſimus. multa admixta ex intima philoſophia, multa dialecticè dicta: quæ quo facilius minus docti intelligerent, iucunditate quadam ad legendum inuitati, &c.

Ex his etiam apparet falli potuiſſe eos, qui inter veterum Poëtarum carmina paſſim retulerunt quęcunque ex Menippęis Varronis à veteribus adducta ſunt: fruſtráque alios tentare omnia omnino ad Poëtices normam exigere.

Ad Iuuentutem.

En Petronius, Arbiter leporum,
Et ſalſus pater & ſalax iocorum:
Quos nouit Latium, vetúſque Roma,
Pædore obſitus impolitiáque
Dudum, nunc melior politiórque
In nouam properat venire lucem.
Non quidem magica recoctus arte,
Sed Douſæ medica recoctus arte.
Douſæ, qui veterum arbiter Leporum
eſt.
Douſæ, qui pater elegantiarum eſt.
At tu noſtra faue & caue Iuuẽtus.
Merum mel latet hîc, latet venenũ.
Probis mel merum, at improbis vene-
num.

ΕΙΣ ΤΟΥΣ ΕΛΛΟΓΙΜΟΥΣ
καὶ περιφανεῖς Πετρ. Ἀρβιζὸν καὶ Ἰανὸν τὸν Δοῦζα.

Ἐπίγραμμα διαλογιστικόν.

α. Ἔννεπε ξεῖνε τίς ἐσσί; β. πατρώϊος, ὅν ποτε Ῥώμη
Τίμιον ὑπατικῇ βλέψεν ἐν ἀγλαΐᾳ.
α. Οἶδ' ἀπὸ Μασσαλίας τὸν ῥήτορα, τὸν στιχαοιδὸν
δίζυγος εὐεπίας ῥυθμῷ ἀγαλλόμενον.
Πῶς δ' ἔλαθες στυγερῇ τόσσον χρόνον ἔντοχος ὄρφνῃ,
Ἐλλογίμοις, οὐδ' αὖ γνώριμος ὑμνοπόλοις;
β. δηΐος, ἐσπερίης ἀπελάσσας πατρίδος αἴης,
δῆρον βαρβαρικοῖς ἐγκατέερξε πέδαις.
Ὀψὲ δὲ δή με φιλόφρονες εἰς φάος φῶτες ἔνεγκον
Καίρια δουλοσύνης λύτρα χαρισάμενοι.
Ἔνθα δὲ λυτρωθεὶς, κεκολυμμένος αἶαν ἀμείβων
Πλάγχθην, ὑπόδυτον λώπιον ἑσσάμενος.
Εἰσότε Δοῦσα μ' ἑοῖς φιλίως μεγάροισι κομίσσας
(Τοὔνεκα οἱ δοῖεν χάρματα πολλὰ θεοί)
Ῥωμαλέον προτέρην μετενέγκατ' ἐς ἀξιότητα,
Τὴν δ' ἐμὲ λαμπροτάτην τίθετον ἀμφιέσας.
α. Ὡς ἐτεόν γ' ἔπος εἶπεν, ὁμοῖον ὡς τὸν ὁμοῖον
Προσπελάει μεγάλων αἰὲν ἔκητι θεῶν.
Μυσοπόλοι ξείνῳ συγχαίρετε, Δουσιάδῃ τε
Ἀμφότεροι, ξεινίῳ σπένδετε καὶ λογίῳ.

B: *Vulcanii.*

IANI DOVSÆ NORDOVICIS PRO SATYRICO Petronij Arbitri, viri conſularis, Præcidaneorum Liber primus.

CAPVT I.

Satyram Petronianam haud vnius quidem, ſed verè complurium librorum opus fuiſſe. Dictorum factorúmque quaſi papauere & ſeſamo ſparſorum *ad ioci Plautini ſimilitudinem accommodatio.* Frictam nucem, *pro cocta, ſiue tosta potius, tam apud Horatium, quam i lautum ſumi oportere.* Madidum, *ſeu* Tepidum cicer, *pro fricto in Martiali. Dictionis Petronianæ cum Octauiano eloquendi genere conlatio: adiecta ſuſpectioris inſuper alterius loci emendatione.*

S*Atyricon* iſtud Petronij Arbitri in libros plures diribitum tributum ac diſpartitum fuiſſe, ſatis magno argumento eſt nobis veteris Gloſſarij fiducia, quod apud literatiſſimum antiquæ fidei cuſtodem Petrum Danielem noſtrum in publicos potius, quàm priuatos vſus adſeruari intelligo. Inde enim ſic quaſi ex aumario depromta feſtiua illa ablectiſſimorum Fragmentorum ſymbola, de qua poſt omnes omnium collectas nouiſſimè ac recens nobis gratiam fecit is, qui Lutetianæ Editioni architectus eluit. Ibi igitur inter cętera & hoc exemplũ ſub Satyrici illius ſpicilegij exodiũ Petronianis amatorib9 occurrit:

Excelſiſſimus, dicitur à Petronio in 1. Satyrarum.

Vnde manifeſtum, hoc opus certo librorum ordine (vt dixi) à compoſitore ſuo diſtinctum & quaſi interiunctum fuiſſe. quod quoniam in tanto eius ſcriptorum

defectu compertioribus argumentis præſtare haud facile eſt, ambagibus ac diuerticulis relictis de ſemita in viam me ſiſtere approperabo, hoc eſt, in rem præſentem venire pergam: non vt œconomiam nouam hîc vllam inſtituam ſcilicet, ſed verò vt ordinem mihi ab ipſo auctore præſcriptum ac præſtitutum conſeruem, ſtudioſè vtique ac ſedulo. Proinde ab Eucolpianæ Declamationis fragmento telam hancce auſpicatò orſuri, poſt *rerum tumorem, & ſententiarum vaniſſimum ſtrepitum* in Arbitri noſtri arbitrio conquieſcere cogitamus, ſcæuam peruerſámque huius, (an illius?) ſeculi eloquentiam iunctis in vnum copiis, omnibúſque pariter cachinnis flagellaturi: nec *mellitos iſtos verborum globulos, & omnia dicta factáque quaſi papauere & ſeſamo ſparſa vel vnius aſſis æſtimaturi: imò minoris etiam, quàm vitrea fracta & ſomniorum interpretamenta Aſcyltos.* Et quoniam *Papaueris ac ſeſami* nos in memoriam induxit Arbiter, haud alienum inſtituto noſtro videtur Satyricam Petronianæ metaphoræ ſimilitudinem Comico Plautinæ vrbanitatis ſuffragio adiutum porrò ire atque defenſum. Id exſtat Pœnulo in ioco non abſimili εἰρωνικῶς vſurpatum. cui etiam vtrumque tàm *Seſamum* iſtud, quàm *Papauer* aſperſum reperitabis. verbi cauſſa:

AG. Obſecro hercle vt mu'ſa loquitur? MI. Nihil niſi laterculos, Seſamum, papaueremq́;, triticum & frictas nuces.

Ad exemplum Plautinum etiam Horatij illud ſpectare videtur ex Arte:

Nec ſi quid fricti ciceris probat, & nucis emtor.

Neque enim *Frictum* iſtud ad *Cicer* modò, quod præcedit, ſed verò etiam ad *Nucis* mentionem, quæ porrò ſequitur, pertinere autumo; hoc Plautino potiſſimum teſtimonio perſuaſus; interpretórque, *Coctum, ſeu toſtum Cicer.* adſtipulante nobis Martialis loco, quem libro Epigr. primo repertias huiuſmodi:

Quod otioſæ Vendit qui madidum cicer coronæ.

Item alibi: *Aſſe cicer tepidum conſtat & aſſe Venus. Madidum* enim, ſeu *Tepidum* Martiali, quod Horatio *Frictum.* & ſcimus *Madidum* pro cocto vſurpatum anti-

quis, item Comico noſtro non ſemel; ſed & Virgilio:

Et quamvis igni exiguo properata maderent.

Vnde liquidò dilucet error eorum hominum, qui *Frictum* prò nouello & recenti in Horatio poſitum ſunt interpretati.

Sequitur deinceps in eapſe Declamatione illa, quam contra vmbraticos & præpoſteros ſæculi ſui Declamatores in neſcio qua *Porticu* ab Eucolpio habitam palam deprehendimus, argutiſſima hæc ſimilitudo:

Qui inter hæc nutriuntur, non magis ſapere poſſunt, quàm bene olere, qui in culina habitant.

V. C. vno verbo auctior, *Tantum*, interpoſitum habebat, hoc modo: *Qui inter hæc tantum nutriuntur.* neque id abhorret ſententia.

Legitur porrò ex ordine: *Pace veſtra liceat dixiſſe, primi omnem eloquentiam perdidiſtis. Leuibus enim atque inanibus ſonis ludibria quædam excitando effeciſtis, vt corpus orationis eneruaretur & caderet.*

Idem hoc ipſum de Aſiatica iſta volutiloquentia Octauianus Cæſar: cuius (quantum quidem ex eiuſdem Fragmentis eſt coniectare) vniuerſam prorſus dictionis imaginem à Petronio noſtro poſſideri, iampridem ſatis-acceptum eſt mihi. Scribit igitur ille in quadam ad M. Antonium epiſtola (Suetonium auctorem ſequor) ludens malum & inconſtans in eligendo genere dicendi ingenium eius:

Túque dubitas, Cimbérne Annius, an Verrius Flaccus imitandi ſint tibi? ità vt verbis quæ C. Salluſtius excerpſit ex Originibus Catonis, vtaris? an potius Aſiaticorum oratorum inanibus ſententiis verborum volubilitas in noſtrum ſermonem transferenda?

Quibus mox item ſuccinit Arbiter porrò hic noſter inquiens:

Nuper ventoſa iſtæc & enormis loquacitas Athenas ex Aſia commigrauit, animóſque iuuenum ad magna ſurgentes veluti peſtilenti quodam ſidere afflauit.

Cæterùm quod dixi Petronianum ſcribendi genus ad Octauianæ dictionis ſimilitudinẽ examuſſim mihi con-

formatum videri, neminem demiraturum arbitror, qui quidem bona animi mente, hoc eſt, iudicio ac ratione vtatur; denique Suetonianum illud eiuſdem loci de Auguſto Principe teſtimonium memoriter commeminerit ſatis:

Genus eloquendi ſequutus eſt elegans & temperatum: vitatis ſententiarum ineptiis, atque inconcinnitate, & reconditorum verborum (vt ipſe dicit) fœtoribus. Præcipuámque curam duxit, ſenſum animi quàm apertiſſimè exprimere. quod quò facilius efficeret, aut necubi lectorem vel auditorem obturbaret ac moraretur, neque præpoſitiones verbis addere, neque coniunctiones ſæpius iterare dubitauit. quæ detracta adferunt aliquid obſcuritatis, etſi gratiam augent.

Quæ quidem omnia ità graphicè, & quaſi ad verum Petronianam nobis orationem ob oculos repræſentant, vt niſi de Auguſto ea memorata eſſe conſtaret nobis ex Hiſtoricæ fidei auctoritate, in alium potius neminem, quàm in Arbitrum noſtrum conuenire ex animi ſententia iurati aſſeuerare poſſimus. Ità velut *Vno in ludulo eruditúli ambo* ſirempſe prorſus mihi, nec quicquã minus, quàm publici ſaporis ſermonẽ habere videntur.

Habes inter eiuſdem porrò indignationis argumenta pagina 2. *Nondum iuuenes declamationibus continebantur, quum Sophocles aut Euripides inuenerunt verba, quibus deberent loqui.*

Placet legi, *Conterebantur*, Metaphora verè Petroniana.

CAPVT II.

Interrupta argumentorũ aliquot recenſio carptim & quaſi per Satyram facta: rerumq́; ſub vno aſpectu poſitarum veluti Breuiariũ quoddam: earum dico, quarũ perpetua in Petronio narrationes (quantum quidẽ ex centunculis eius ſuperſtitibus exſculpere atque exterebrare potuimus) hac tempeſtate nequicquã deſiderantur. Græcæ vrbis *appellatione haud aliam quàm* Neapolim *ſignificari. Id Cornliano quoque teſtimonio firmatum. Lutetianæ lectionis aſſertio.* Verba atroci ſtylo effodere, *quomodò intelligendum. Quandam Arbitri noſtri ſententiam de Heratio adumbratam videri.*

EVcolpicam Declamationẽ Agamemnonis interpellatione abruptã fuiſſe fidẽ nobis faciunt hęc verba:

Non eſt paſſus Agamemnon me diutius declamare in porticu, quàm ipſe in ſchola ſudauerat.

Porticum quam dicat neſcio, præſertim quum nec pes, nec caput Eucolpianæ diſſertationis, in tanta támque deformi Satyrici iſtius decurtatione, vſpiam gentium compareat hodie. Nam nec de *Agamemnonis ſuaſoria* reliquum nobis quicquam fugitiua obliuio fecit. Quid? quod maiorem inſuper ac meliorem *ſuperioris Declamationis* partem Petronio, imò verò nobis, amatoribus inquam eius, deperiiſſe credibiliter augurari poſſumus. Iam de *obſcœna illa, modiſque omnibus flagitioſa Eucolpij ſeruitute, eodémque ad arenam* (ſicuti apparet) *condemnato; de fuga eius, ac iudicio deluſo: de nocturna hoſpitis cæde: de vxore Lichæ corrupta, tum iniuriis eidem illatis, expilatóque contumelioſa migratione nauigio*, nec vola, nec veſtigium, quod aiunt. Quid *de damnatione Triphenæ; de exilio ac dignitate eius in concione proſcripta: de Lycurgi villa deſpoliata, ac rapinis communibus; de Menelao anteſcholano* loquar? quid verò aliud, niſi horum omnium nobis ac doctis omnibus nihil præter inaniſſimum deſiderium reſtare? Sed & *de propudioſa illa, quámque ſtupro emeruerat, Gytonis manumiſsione, déque primis impudicitiæ eiuſdem tyrocinijs, præpoſteráque ac nefaria cum Eucolpio conſuetudine:* de *Aſcylto infamiæ notis cooperto, qui ne vir eſſet à matre perſuaſus, ipſo virilis Togæ die ſtola aſſumita in muliebris patientiæ ſcortum tranſierat, opus etiam muliebre in ergaſtulo fecerat:* omnia hæc inquam in perpetuum porrò euanuerunt, haud radicitùs quidem, verum hercule eradicitus. Taceo *conturbationem Aſcylti, ſolíque verſionem multò perditiſsimam:* taceo *fraternam cum Eucolpio ſub præceptoris vmbra initam ſocietâtem, & viridarium fœdiſsimis vtriuſque voluptatibus inquinatum:* poſtremò, *quod ex turpiſsima lite in riſum iurgantes conuorterat, laudationem Poëtæ, cuius adeò ſubidiſsimæ recitationi cum auritis, imò vero dentatis plagis interfuerant ambo, neque id fruſtrà: quippe quam vocatio etiam fuerit ſubſequuta, ex vtriuſque captatoris ſententia, paraſiticis potius, quàm ſcholaſticis artibus quæſita.* Neque minor iactura facta in argumentorum ſe-

quentium amiſſione, *de pallio loquor per latrocinium harpagato, de tunicula Aſcylti intactis aureis plena deperdita, eadémque porro mox à ruſtico quodam in ſolitudine inuenta: de Sacro Priapi ante cryptam turbato, de nocturnis in ſacello magni illius Dei religionibus inſpectis, proditíſque.* Ex quibus tum vniuerſis, tum ſingulis facile eſt adfirmare, ipſa hæc tantula, quæ reliqua etiamnum poſſidemus Fragmenta vix me hercules in decima eius Satyræ parte cenſeri poſſe, quam non ſola carminum varietate miſtam condidit Petronius noſter, Varronis (vti arbitror) Menippæas ſequutus. Atqui eſſent omnia faciliora, ſi vel in his ipſis, quæ de tanto corpore ſuperſunt, reliquiis aliqua fabellarum cohærentia, ſeriéſque continuatæ porrò hiſtoriæ appareret. nunc protaſi quaſi, atque epitaſi amiſſa; quarum potiorem adeò partem argumenta, quæ poſui, olim occupaſſe videntur; cataſtrophen inſuper centonis in morem virgatis vndique veluti pannis conſutam, peſſiméque ſanè ac diſcorditer conciliatam habemus. Ità interrupta omnia, ac paſſim lacunis deformata, quarum vicem explent aſteriſci, quibus hercule ego lumbos adeò omnes defractos vellem, vt vel nouiſſimum Actum integrum ſaltem inuiolatúmque haberemus: cuius nunc, ſicuti Aululariæ Plautinæ, nequicquam atque irritis votis exodium miſerè deſideramus. Cæterum de *eapſe Porticu* habes aliquanto etiam poſt, pagina 4. Nam ne de *Porticu Herculis Romæ à Philippo quondam extructa* dictum credam, cuius meminit pag. 58. obſtat *Græcæ vrbis* mentio, *in cuius diuerſorio ſe deſertum iacere lamentatur Encolpius poſteà*. Addidiſſet ſaltem vrbis appellationem, cætera porrò compertiora haberemus. Vtut eſt, gnarum hoc ſaltem nobis, *ſitum eius proximum littori fuiſſe.* &c forta ſſis hæc fuerit, quam Satyricus ipſe pagina 45. *Inſulam M. Manicij* indigetat. vnde ducto Eumolpo naui aliquandò conſcenſa Tarentum cogitantes, facto per tempeſtatem naufragio, Crotona adpulſi, de credula Coranorum ac hæredipetarum turba, hoc eſt, de prædonibus ipſis prædam capturi, fælicitate pleni, ne dicam

ebrij, prioris fortunæ ſtatum facilè porro obliuiſcantur. niſi forte tamen *Inſula* id loci, prò domo publico priuatóue circuitu cincta, eáque quæ parietum communione careat poſitam interpretemur. qua notione nomen illud accipi haud raró ſolere, ex Cicerone nobis, Tranquillóque, tum Petronianæ ætatis ſcriptoribus clarum. Commodum hæc ſic ſcriptitaram, quum mihi huiuſce controuerſiæ cauſſa ad commune Academiæ noſtræ oraculum profecto, ac vix primam dum hercule *Græca vrbis* ſyllabam eloquuto *Lipſius aurem Vellit, & admonuit* de loco Cornelij Taciti. vnde ſcitior factus ſum tandem *nobilem illam Cumanorum coloniam, ac primariam Magnæ Græciæ ciuitatem*, (*Parthenopen, ſeu Neopolim dico*) peculiari *Græcæ vrbis* appellatione inſignitam antiquitus. credo, ob *Gymnicos ludos* maximè, tum *Muſicum illud quinquennale certamen* magna Græcarum vrbium frequentia ibidem ſolitum celebrari. vel (quod vero propius videtur) ob vetuſtiſſimam Græcæ proſapiæ iam inde ab ipſo vſque Theſeo ac priſcis Athenienſibus (quorum coloni Calchidenſes cluebant) repertitæ altius originationem. Locus, quem dico, Taciti libr. 15. Annalium hiſce verbis conceptus exſtat: eſtque ſermo omnis de CL. Nerone contrà decus Imperatorium Scenaturiente, vel Bacchanal factitante verius:

> *Nam adhuc per domos aut hortos cecinerat Iuuenalibus Ludis, quos vt parum celebres & tantæ voci anguſtos ſpernebat. Non tamen Romæ incipere ſcenas auſus, Neapolim quaſi Græcam vrbem delegit.*

Ad illa *Agamemnoniæ diſſertationis* verba aliquando veniamus paginæ 111. *Quod ſi paterentur laborum gradus fieri, & ſtudioſi iuuenes lectione ſeuera mitigarentur.*

Ità lego, probóque hanc lectionem præ veteri ac Lugdunenſi illa: *Irrigarentur*. Perſiſtit enim in metaphora Petronius noſter, & *Maturitatem* iſtam, quam per verbum *Mitigari* exprimit, opponit *ſtudiorum cruditati*, qua iuuentutem de parentum conſilio obnoxiam laborare queſtus fuerat anteà, verbis illis:

Deinde quum ad vota properant, cruda adhuc ſtudia in forum propellunt, & eloquentiam, qua nihil eſſe maius confitentur, pueris induunt adhuc naſcentibus.

Mitigari ergò pro *Mitificari* (quo vocabulo vſus Gellius) hoc eſt, matureſcere poſitum accipiemus.

Sequitur exinde: *Vt ſapientiæ præceptis animos componerent, vt verba atroci ſtylo effoderent.*

Idem cum Horatiano illo peniſſimè:

Sæpe ſtylum vertas, iterum quæ digna legi ſint,
Scripturus, &c.

Stylo enim (id quod à Turnebo, magno illo doctrinarum ac leporum omnium parente, ſagaciſſimè indagatum) in ceratis tabellis literas faciebant, vel pangebant potius; cuius adeò ſtyli cuſpis, qua æquor illud cereum inarabatur, *Acumen* cluebat. vnde & M. Tullius:

Omnia ſub acumen ſtyli ſubeant neceſſe eſt.

Altera pars retuſa erat, qua veluti tranſuerſo calamo iugulabant, id eſt, inducebant, eradebántque obliterantes, ſi quæ minus ex ſententia videbantur: ipſámque ceram illam denuò complanabant, ſartam (vti prius) æquabilémque concinnantes, ad nouam ſcripturam ſupponendam quaſi ſuccidaneam, veteri ac fugitiua illa expuncta ſcilicet. *Stylum* ergo *vertere*, eſt interpolare atque emendare quod ſcripſeris: nec mucronem (vt anteà) ſed verò alteram ſtyli partem, inuerſam dico, atque ideò obtuſiorem ad delendum adhibere. Præcipit proinde cũ Horatius, tum Arbiter frequentes in ſcribẽdo lituras faciundas, verbáque (*quamuis inuita recedant*) *atroci ſtylo effodienda*, hoc eſt, crebrò inuertendum graphium, nec ſtylo, aut ceræ parcendum, ſi quis digna modò poſteritatis auribus cõſcribillare poſtulet ſeſe. Vide exemplum Prudentij prudentiſſimè apud eumpſe Turnebum illum Aduerſar. ſuorum lib. 14. cap. 24. interpretatum in hanc, quam poſuimus ſententiam.

Pergit narrare porrò apud Petronium Agamemnon:

Nunc pueri in ſcholis ludunt: iuuenes ridentur in foro, & quod vtroque turpius eſt, quod quiſque perperam diſcit, in ſenectute confiteri non vult.

Exprimere videtur voluiſſe dictum Horatianum. cuius quantopere ſtudioſus fuerit Arbiter, teſtis eſt Elogium illud multò liberaliſſimum, quo *curioſam* in Poëta iſto Biformi *felicitatem* idem admiraturus poſteà. Illud igitur Horatianum (vt dixi) exprimere voluiſſe videtur hic noſter:

Vel quia nil rectum, niſi quod placuit ſibi, ducunt:
Vel quia turpe putant parere minoribus, & quæ
Imberbes didicere, ſenes perdenda fateri.

CAPVT III.

Liciniane improbitatis (*an*, Humilitatis, *potius?*) *in priuam, hoc eſt, in veterem ſuam ſedem reductio*: Improbitate *illa* Luciana, *ſeu* Lucilliana, *etiam* humilitate, *vnà cum Turnebi Imperatoris ſui præſidio ac propugnaculo, tam hic, quam in proximis Seazontis conſtitutione, de ſtatu deiecta, infirmata, ne dicam ſubuerſa funditus. Contrà,* Lucillianum nomen *poſtliminium* Sidoniano *carmini reſtitutum, Caluo, qui alienum temerè vſurpauerat, pariter cum titulis ſuis gentilitiis iniuſta poſſeßione pulſo denique ac deturbato,* Perditi, *quod genus vocitentur.* Addictus Hiſtrioniæ. *Saliſberienſis exempli integratio.* Mittere habenas.

PAg.3. *Sed ne me putes improbaſſe ſchedium*
Lucillianæ improbitatis, quod ſentio ipſe & carmine effingã.

Ità nobis refert curatiſſima illa, ac, Pariſienſis Editio: *Turnebus, pater eruditionum,*
Idemq; ARBITER omnium Leporum;
Non horum modò, ſed quot aut fuerunt,
Aut poſthac aliis erunt in annis,

priorum exemplariorum fidem ſequutus, non *Improbitatis*, verùm, *Humilitatis*, reſcribebat. idque Petronianæ etiam ſententiæ haud paullò accommodatius viſum, Nam (ſicuti idem argutè ſubiicit) *Lucillius in Satyris interdum ſe ad humilitatẽ Iamborum demittebat, hodieq; in Grammaticis quidam eius Iambici reperiuntur.* Alij non *Lucillianæ*, ſed verò *Lucianæ improbitatis* potius maluere, & ita in contextu poſuerunt; haud quidem ſuo, verùm hercle communi vitio in errorem imprudentes compulſi, inſcitia ætatis maximè, qua Petronium hunc noſtrum

Luciano poſteriorem credidere. Quare venia digni: & fuit tempus: quum & ipſe ſcripturę eorundem veſtigiis inſiſtens ex *Lucianæ*, *Licinianæ* concinnandum hariolarer. atque eò mehercules audacius, quoniam in Codice quodam membranaceo, *Lucinianæ*, deprehenderam iam anteà. quanquam quid graue, ſi de *Diſerto illo Catulli Salicippio*, ſeu *Salaputio* dictum accipiamus? Licinio inquã Caluo cognomine, qui multùm & diu cum ipſo Cicerone, & quidem ambiguo certamine, de Eloquentiæ principatu contentiones exercuit. & cuius *Delicati verſiculi* paſſim à Catullo, familiari ſuo, de meliore ſanè nota commendantur. quippe qui & oratione ſummum illum Oratorem (vti dictum eſt) æmulus, & Poeta inſuper non humillimi ſpiritus fuit. Nam (vt teſtis eſt Seneca) *carmina quoque eius, quamvis iocoſa ſint, plena ſunt ingentis animi*. Proinde *Improbitatis* iſtud non improbo; quam etiam in Poëmatibus eius agnouiſſe Ouidius videtur, quum ſcribit:

Par fuit exigui, ſimiliſq; licentia Calui,
Detexit variis qui ſua furta modis.

Hoc eſt, variis modorum, ſeu numerorum generibus Epigrammati conueniẽtibus, ad exemplum Catulli ſcilicet. Quòd ſi quis *Humilitatis* mordicus retinendum contenderit, ad Liciniani ſtyli mediocritatem & oratorium dicendi genus verbum iſtud accommodare debebit. quod an humile fuerit, haud facile dixerim. hoc compertum habeo tamen, Ciceroni ipſi & accuratum & exquiſitum viſum oppidò: & cuiuſmodi non niſi abs ſummo Atticiſmi cultore manare potuiſſe eſt veriſimile. eundémque & *violẽtum & incitatum in dicendo* à Seneca perhiberi, etiam ſcio. neque aliter ſanè de Orationibus eius Plinius Nepos. Sed enim *Humilitatem* hanc potius in Poëmata Calui conuenire crediderim, in quibus & priſcæ illius Latinitatis imaginem examuſſim expreſſam, & ſimplicitatem Catullianæ æmulam, (cuius ætati ſuppar vixit) ad viuum oppidò enituiſſe, & Epigrammatum ipſius Fragmenta, & reſidua de eo veterum teſtimonia fidem nobis abundè facere atque ad-

ſtruere poſſunt. Cęterum vt hîc *Lucillius* prò *Licinio* perperam obiectus nobis, ita in verſu quodamSidoniano, quem Petronij Editor producit, contrarius admiſſus error, hoc modo:

Non Licinius hîc, Lucretiuſq; eſt:

Quùm eo loci haud dubiè *Lucillij* nomen reponēdum, tum ipſius ſententiæ ratio, tum legitima Phaleuciorum dimenſio commonefacere nos poſſint.

Paginæ eiuſdem verſu vltimo hic porrò Scazon ſe prodit:

Clienſq; cœnas impotentium captet.

Examuſſim optimè. Neque enim Turnebi commentum probare poſſum, *Nepotentium*, audaciſſimè reſcribentis. Et verò, *Impotentium*, valdè potentium interpretor. qua ſignificatione hoc verbum Horatio aliâs familiare. Sequitur.

Nec perditis addictus obruat vino
Mentis calorem.

Perditis, id eſt, nequam & diſſolutis hominibus, & quos *Aſotorum*, ac *Nepotum* cognominibus prò dignitate inſignire poſſis. Eò dico, quod animaduertam hanc etiam lectionem in controuerſiam à Petronianis Correctoribus vocitatam fuiſſe, imò adeò præter omne meritum ſuum mala manu ſolicitatam. Sequitur etiam:

Néve plauſor in ſcena
Sedeat redemtus Hiſtrioniæ addictus.

Quorum verſuum explicationem Præcidaneis noſtris Plautinis reſeruabimus, Amphitruonis Prologo id omne, cuiuſcunque modi videtur, de noſtrò gratificaturi. interim hocce prò tempore admonuiſſe contenti, ne quis porrò Turnebo inſiſtat credere, Tò *Hiſtrionis*, hunc in locum magna cum fiducia inducēti; atque adeò, *Addictus* iſtud non participationem, ſed vocabulum eſſe adſeueranti: hæreſi præpoſtera, nec tanti viri acumine condigna. quum *Hiſtrioniam facere*, apud Plautum etiam iteratā offendas, & ipſe Arbiter eadem voce alibi præterea vius reperiatur, non quidem in his Fragmentorum rudéribus; ſed verò in exemplo quodam, quod à

Ioanne neſcio quo Saliſberienſi deprauatè productum ità corrigendum pluſquam Turnebica fiducia pronunciamus:

Non duco contentionis funem, dum conſtet inter nos, quod ferè totus mundus, iuxta Petronium, exerceat hiſtrioniam.

Nam & illîc, & in poſtrema Lutetiana Editione, *Hiſtrionem*, perperam hodie publicatum legitur.

Mox & ſocratico plenus grege mittat habenas Liber, &c.

Mittere habenas Petronio & Propertio idem, quod Ouidio *Immittere*: aliis *Permittere*, ſeu *Remittere*, i. laxare ac concedere habenas Hinc paret hoc loco *Mittat*, non *Mutet*, retinendum, quod tantopere tamen quibuſdam complacitum.

CAPVT IV.

Notare ſibi. Petronij complures loci aut correcti, aut nouo interpretamẽto illuſtrati. Mos in re trepida ac ſubitaria capitis operiundi. Nonariarum Cella Diſtingui Titulis quæque ſuis ſolitæ. *Eas adeo* (cellas *dico*) *meritorias, ſtatiq; ac certa mercede, hoc eſt, aſſe vno parabiles fuiſſe. Res quaſi* per nebulam, ſeu caliginem *videre. Omnes Gytonis mores ad ſubdolam ac fucatam vernilitatem facti oppido.*

PAg. 4. *Dum hæc diligentius audio, non notaui mihi Aſcylti fugam.*

Phraſis Petroniana, quámque hic idem ſcriptor

Tantum non in deliciis habuiſſe videtur:

Bis vtique vſurpatam poſtea, primum pag. 55.

Notauit ſibi ad Lunam tonſorem intempeſtiuo inhærentem miniſterio. Iterùm deinde pag. 65.

Proxima ergò nocte quum miles notaſſet ſibi & lumen inter monumenta clarius fulgens, &c.

Seruandum itaque Pronomen, neque de hoc dictionis genere delibandum quidpiam.

Habes deinceps. *Et dũ in hoc dictorum æſtu motus incedo.* Præpoſitionem *In*, inducendam arbitror, at cætera retinenda: mirórque, quid eos mouerit, qui; Tò *Motus*, loco mouere ſunt auſi. Sequitur porrò:

Ingens ſcholaſticorum turba in porticum venit, vt apparebat

ab extemporali declamatione neſcio cuius, qui Agamemnonis Suaſoriam exceperat.

Suaſoriam accipito, quam Agamemnon neſcio quis in Schola exſudauerat ſuprà, pag. 2. interim dum in Porticu declamat Eucolpius, eius quam ibidem habuimus Declamationis particulam.

Pagina porrò eadem legitur,

Sed nec viam diligenter tenebam, quia nec quo ſtabulum eſſet ſciebam.

Videtur aliquantillum deſiderari; & neſcio, an interponendum huiuſcemodi quidpiam:

Quia nec, quo iter ad ſtabulum eſſet, ſciebam.

Vel certè adiectandum, *Loco*, hoc modo:

Quia nec, quo loco ſtabulum eſſet, &c.

Sic enim idem pagina item ſequente,

Cum errarem per totam ciuitatem, nec inuenirem quo loco ſtabulum reliquiſſem.

Pag. proxima: *Tardè, imò iam ſerò intellexi me in fornicem eſſe deductum.*

In veteri Codice erat, *Tandem*, non *Tardè*.

Sequitur mox: *Exſecratus itaque anicula inſidias, operui caput: & per medium lupanar fugere cœpi in aliam partem.*

De more operiendi capitis in re crepera & ſubita antiquitus frequentato diximus quiddam in Notulis noſtris ad Horatium, plura (vti ſpero) dicturi ſuo loco ad Moſtellariam Plautinam. quò etiam referundum exemplum illud pagi. 13. in hoc ipſo Petronio:

Operuerat Aſcyltos pallio caput, ammonitus ſcilicet periculoſum alienis interuenire ſecretis.

Sed tamē neque illud pigebit aſſcribere, quod apud Fabium lectum nobis huic loco illuſtrando mirabiliter facit, libro 5. cap. 1.

Ita neque illum probauerim, qui, quùm eſſet cruentus gladius eius ab accuſatore prolatus, quo is hominem probabat occiſum, ſubitò ex ſubſelliis vt territus fugit, & capite ex parte velato quum ad agentem ex turba proſpexiſſet, interrogauit, an iam ille cum gladio receſſiſſet. Fecit enim riſum, ſed ridiculus fuit.

Pag. eadem.

Iam prò cella meretrix aſſem exegerat.

Locum liberum deſignat, in quo homines venerei ac voluptuarij nequam faciebant clam (vt inquit Comæus) remotis arbitris. Hoc enim genus *Cellæ* dicebantur, eáſque à Lenis, ſiue etiam Lenonibus conduci mos erat, aſſis vnius (ſicuti hinc paret) pretio. In eiuſmodi ergò ſecretum ſe à patrefamiliâs perductum commemorare pergit Aſcyltos: &, abſque pertinacia ſua fuiſſet, daturum pœnas, & quidem *penitus*, parato præſertim, imò promto peculio in rem præſentem. Facit eôdem quoque Senecæ patris locus II Controuerſiarum:

Deducta es in lupanar, accepiſti locum, pretium eſt conſtitutum, Titulus inſcriptus eſt.

Quo loco *Titulum* intellige, quem planius expreſſum reperias Satyra illa Iuuenalis, vbi de indomita Meſſalinæ *Induperatricis rabie, an tentigine dicam?* agit grauiſſimus publicæ luxuriæ caſtigator Satyricus, quem dixi, his verbis:

Intrauit calidum veteri centone lupanar,
Et cellam vacuam atque ſuam, tùm nuda papillis
Conſtitit auratis, Titulum mentita Lyciſcæ.

Adiice & Martialis iſta:

Intraſti quoties inſcriptæ limina cellæ,
Seu puer arriſit, ſiue puella tibi, &c.

Pergit porrò Petronius:

* *Iunctis viribus moleſtum contemſimus.* *

Ego, & Aſcyltus ſcilicet. Intelligit autem pullipremonem, vel ſubulonem illum potius, patremfamiliâs dico, qui Aſcylto paullò antè hillas cedere voluerat; eundem porrò obſtinatè etiam perſequutus, fruſtra; quippe *valentiorem nactus aduerſarium*; iamque inſuper occurſu & quaſi interceſſione Eucolpii fratris nouis ſuccenturiatũ copiis, animiſque ac viribus ſolidiſſimè confirmatũ.

Pag. eadem: * *Quaſi per caliginem vidi Gytona in crepidine ſemitæ ſtantem.*

Plautus noſter, *Per nebulam*, dixiſſet.

Et in eundem locum me conieci.

Sic dictum, quomodò ab eodem alibi:

In aumarium memet conieci.

Sub eiuſdem paginæ finem linea interiecta:

Conſedit puer ſuper lectum, & manantes lacrymas pollice expreſſit.

Ergò ſimulatas, atque ad oſtentationẽ doloris comparatas modò, & velut vi quadam extritas, neque diſſentaneas nimium illis Ouidianis, quas lib. 1. de Arte, amatorum deliciis vnicus ille Venerearum rerum magiſter præiuit hoc præcepto ſuo:

Si lachryme (neq; enim veniunt in tempore ſemper)
Deficiunt, vda lumina tange manu.

Vnde perſpicere eſt, quàm condignè ædepol, atque ex diſciplinæ pullariæ regula perſonæ ſeruiat Gyton: quẽ nuſquam non ſui ſimilem, hoc eſt, nequam malúmque ac verſipellem, & (vt vno verbo abſoluam) pathicum & quaſi Comœdicum inducit Petronius: prorſus; rota figulina vorſutiorem, & in quem meritiſſimò Horatianum iſtud conuenire putandum:

Verna miniſteriis ad nutus aptus heriles.

& reliqua, quæ de argillæ vdæ imitatione ibidem ordine deinceps operæpretium ſit lectitare.

CAPVT V.

Intentare, *ſiue* Intendere manus alicui, *vel* in aliquem. Inhorreſcere. Nocturnus percuſſor, graſſator, Aduocatus. Fortiter facere, Cũ pura muliere pugnare. *quo ſenſu accipienda.* Fratris nomen *in obſcœnis vbique apud Petronium.* Vitrea fracta *ſolidata, ac priſtinæ ſuæ integritati reſtituta. Eiuſdẽ loci per ſe obſcuri liquidiſſima declar.*

PAgi. 6. *Quibus ego auditis, intentaui in oculos Aſcylti manus.*

Ex hac nota eſt, quod ab eodem iteratur pagi. 60.

Nec quicquam pro me deprecabar, ſed intentans in oculos Tryphænæ manus.

Item 46. *Alius veru extis ſtridentibus plenum in oculos eius intentat.*

Vſi quoque eadem phraſi Tacitus haud ſemel, Hirtius, Liuius, ipſe Cicero denique, neque aliorſum trahenda

Digitorum intentatio, apud Senecam.

Habes haud multò poſt: *Inhorreſcere ſe finxit Aſcyltus.*
Idem pagi. 99.

Inhorrui ego tam fabuloſa pollicitatione conterritus.

Item alias plus vice ſimplici, pro *Cohorreſcere*, & quaſi mente tota atque omnibus artubus contremiſcere,

Quod fit, vbi ſubito conrepunt membra pauore,
Arrectæq; horrore comæ, & vox faucibus hæret:
Genua tremunt, gelidusq; coit formidine ſanguis.

Legitur mox ibidem: *Non taces nocturne percuſſor? Nocturnus graſſator*, eſt pagina 30. Etiã *Aduocati penè nocturni*, pagina 9.

Quod verò idem mox ſubdit:

Qui ne tum quidem, quum fortiter faceres, cum pura muliere pugnaſti.

Nouo, neque vſitato more dictum videtur, vtique mihi, qui, *Fortiter facere*, hac ſententia nullus alibi, quod ſciam, memini lectitare: poſitum (vt apparet) pro, *Muliebre aruum conſerere*, armiſque virilibus agere res mariti, atque in robuſta (vt idem loquuturus poſteà,) hoc eſt, in maſcula hercule, non autem pathica voluptate deditum eſſe. *Pura* verò *mulier*, libera eſt immuniſque à fœditate *morbi Campani*, ac *luxu illo Capitali*, quem Nolanis aſſignat Auſonius, Lesbiis vſurpatum antiquitus: vnde & λεσβιάζειν quod diſſimulanter innuere volentes Latini illi veteres Plautus, Varro, Seneca, Tranquillus denique: *Comprimere linguã, Offendere buccam, Ori, ſeu Capiti cuiuſpiam illudere*: (quibus reſpondent, *Mergere caput, Comprimi, Ore alicui morigerari*) periphraſi multò honeſtiſſima circumſcripſere. Martialis lib. ix.

Improbius quiddam ridenſq; rubenſq; rogaui:
Pollicita eſt nulla luxurioſa mora.
Sed mihi pura fuit.

Vbi hoc quoque obſeruabis, non de nihilo eſſe, quod *Luxurioſæ* Epithetum attribuerit fellatrici. Item alia huius generis paſſim, at nõ eadem circuitione ſemper. quò etiam referundum id quod anteà Aſcylto tacitè exprobrauerat Eucolpius dictis illis;

Cuius

Cuius nec ſpiritus purus eſt.

Eodem quoque honeſtatis velamento in diuerſo *Ligurum* genere, hoc eſt, Varronianis *Labdis* notandis vſa Latinorum verecundia: Exempli gratia: *Occultare ſe demiſſo capite, Perdere caput in aliqua. Molas lingere. Obligurire:* cuius rei infamia Tiberio quoque hircoſo ac olido ſeni clarè & publicitus *Attellanico Exodio* exprobrata apud Suetonium hiſce verbis:

Hircus vetulus naturam Capreis ligurit.

Veniamus ad Petronianum illud paginæ eiuſdem:

Cuius eadem ratione in viridario frater fui, qua nunc in diuerſorio puer eſt.

Vnde apparet non Gytona modò, ſed verò & Aſcyltum puerili morigeratione, id eſt, pygiaco obſequio, quod Eucolpio iam olim in viridario officioſiſſimè præſtiterat, *Fratris* appellationem iure quodam ſuo ex pathica diſciplina indeptum anteà. Quam rem in priori huiuſce narrationis ſerie (quæ nunc ab ſtirpe interiit planiſſimè pluribus haud dubiè Petronius noſter fuerat exſequutus. *Sed hæc prius fuere, &c.* Legitur eadem pagina:

Quid ergò homo ſtultiſſime facere debui, quùm fame morerer? an videlicet audirem ſententias, id eſt, vitream fractam (lege *Vitrea fracta*) *& ſomniorum interpretamenta?*

Agamemnonis diſſertationē intelligit de cauſis corruptæ Eloquentiæ paullo ante cùm Eucolpio habitam. vnde quùm ſe præter opinionem fratris, vel præceptoris potius (nam & hanc quoque appellationem ipſe ſibi Eucolpius attribuerat modò) ad Gytonem inforandum ſtabulum vorſus, hoc eſt, in diuerſorium furtim & quidem curriculo volabundus ſubduxiſſet, vt hoc ſaltem colore aliquo probabili feciſſe videretur, dentes ſuos dentiētes, ac lippientes fame fauces, vèntríſque eſuritoris inanias callidè, nec non rationabiliter obtendit. cui iampridem latranti explementum quæritare maius operæpretium fuiſſe cauillatur ſibi, quàm tædium illud ſcholaſticæ auditionis deuorare diutius, in excipienda primùm præceptoris ſui (Eucolpij inquā) Declamatione, deinde eampſe mox conſequutis Agamemnonis ſermonibus, ſoluta partim, partim vincta oratione bifa-

riam puta conceptis. Vnde & *Vitrea fracta*, & *Somniorum interpretamenta* appellat, multò vrbaniſſimè: vt quaſi *Scopas ſolutas* dicas,

Inanes inquam Præficarum Nænias,
Plautiq; Mortualia.

CAPVT VI.

Ad vberiorem Petroniani loci intelligentiam curioſa felicitate euaſum. De more locupletum Poemata ſua recitantium culto antiquitus, indidémque pullatæ ac pannoſæ multitudinis aſſenſum atque approbationem aucupantium & quaſi ementum ſibi, non quidem vlla Poeticæ facultatis virtute, aut ſcientiarum meritis, ſed verò gratuita cibi ac veſtimenti præbitione; Conlectanea accuratiſſima.

ORdinem continuare pergamus porrò. Subiungit igitur Petronius.

Multò me turpior es tu hercule, qui vt foris cœnares, Poëtam laudaſti.

Odioſum aliquem recitatorem intelligit, cui frequentē aurium operam locauerat Eucolpius, non quidem carminum (quibus hercle nihil inuenuſtius) ſed verò multò valdius Genio ipſius cœnæ illectus: ſecundum illud Martialis noſtri.

Quod tam grande Sophos clamat tibi turba Togata;
Non tu Pomponi, cœna diſerta tua eſt.

Cuius adipiſcendæ gratia à ſemet ipſus impetrauerat idem ille, quem dico, frater Aſcylti, vt præter animi ſui ſententiam inculta & male nata Poëmata plauſu etiam immeritiſſimo proſequeretur, *Sophocles ex Eucolpio, ex auditore Laudicœnus factus* ſubitò. Hæc enim nomina in *Cœnipetas* vulgò detorquebāt, id eſt, in cœnarum captatores, eóſque, qui (vt Catullus loquitur).

Quærunt in triuiis vocationes:

& qui deterius nihil, quàm *domicœnia* odere. cuiuſmodi, à Martiali plurimos adeò in Epigrammate graphicè prorſus, omnibúſque ſuis coloribus depictos videmus: præque cæteris *Selium* quendam, familiam eo in genere ſtrenuiſſimè ducentem. Quid mirum verò? quùm non deeſſent iis tēporibus homines lauti, ac locupletes, qui

re nulla alia, quam carmina ſua vt recitarent, aſſiduâ cœnarum præbitione auditorum ſtudia emererentur: interdum lacernarum etiam, vel ſimilium rerum largitionibus gratiam eorundem ac fauentiam aucupantes. Exemplo fuerit nobis vnicus prò omnibus Ligurinus ille Martialis, de quo ità ſalſiſſimus Poëta:

Hæc tibi, non alia eſt, ad cœnam cauſſa vocandi,
Verſiculos recites vt, Ligurine, tuos.

Neque omittenda illa Horatij, de ſemet in epiſtolis prædicantis:

Non ego ventoſæ plebis ſuffragia venor
Impenſis cœnarum, & tritæ munere veſtis.

Qui mos etiam Perſio non intactus, ineptum ac diuitem recitatorem his dictis Satyricè compellanti:

Calidum ſcis ponere ſumen,
Scis comitem horridulum trita donare lacerna.

Quibus inſuper alterum quoque ab Horatio locũ appingas licebit, qui in Arte legitur iſtiuſmodi:

Vt præco, ad merces turbam qui cogit emendas,
Aſſentatores iubet ad lucrum ire Poëta
Diues agris, diues poſitis in fœnore nummis.
Si vero eſt, vnctum qui rectè ponere poſſit.

& cætera, quæ ſequuntur eòdem pertinentia, in Notis noſtris ad Horatium plus vno in loco liberaliſſimè explicata. Huius proinde laudationis turpitudinem, ſiue indignitatem verius etiam hic Eucolpio obiicit Aſcyltus. Neque aliò mehercule referundum, quod idem haud multò ſanè poſt:

Hodie (inquit) quia tanquam ſcholaſtici ad cœnam promiſimus, non perdamus noctem.

Ad cœnam, Poëtę illius ſcilicet, ab Eucolpio (vti diximus) cœnæ gratia collaudati. cuius haud dico verſus, ſed verò & nomen pariter cum meliore huiuſdem Satyrici parte (id quod ex ſuperioribus argumentis ſatis ſupérque anteà nobis oſtenſum) vbi ſint, vtrum ſint, an non ſint, id verò Lethen ſcire oportet ſcilicet. Nam ne de Trimalcionis cœna, qui & ipſius Poeta videri volebat, aut perbellè certè amorem carminum ſimulabat, dictũ credam, obſtat temporum ratio. Hæc enim, qua-de agi-

tur, cœna in hodiernã veſperã condicta, at altera illa nidiuo, an quatriduo poſt? indicio ſint (præter ea quæ ab ipſa vſque ſtirpe interciderunt) tot interiectæ in medio feſtiuiſſimæ narratiunculæ. in quibus dies, veſperas, noctéſque aliquot abſumtas, ſuperſtites etiamnum reliquiæ atteſtantur.

Arguta porrò, atque oppidò prudens commonitiuncula illa: *Non perdamus noctem.* Eam verò & Martialis noſter ſcitiſſimè aliquoties expreſſit. vt:

Et nihil ex tota perdere luce voles.

Item: *Et nihil extremos perdidit ante rogos.*

Poſtremo: *Perdiderit nullum vita reuerſa diem.*

Quò etiam reſpexit Plautus noſter, quùm ſcribit:

Diem perdidi optimum.

CAPVT VII.

Phraſeos Plautinæ cum Petroniana conlatio. Quæſticuli, *in Arbitro, depulſo* Quæſtionum *frigore, certo potius, quam arbitrario iure repoſiti.* Collidere cum aliquo, ἀντὶ τῦ Confligere *abſolute poſitum in Seneca.* Rumoribus differre. Habitationem ac ſedẽ proſpicere ſibi. Fraternitas Eucolpiana *quouſque debeat extendi.* Colluſio *in re voluptatum.* Veſtæ contubernium, *pro* Veſtæ contubernali, *felicis coniectura alit- in Petronio reſtitutum. Addita & alterius loci emendatio.* Diuiſionis *nomen inter nequitiæ vocabula, atque adeos, qui Sectiones ambiturunt, ablegandum.*

VLterius in Petronio progrediamur:

* *Rurſus in memoriam reuocatus iniuriæ, &c.*

Phraſis vetus, & qua Plautus etiam vſus in Perſa:

Ne ſuarum ſe miſeriarum in memoriam inducas.

Pergit Petronius: *Ac paupertatem noſtram priuatis quæſtubus conemur expellere.*

Ita nouiſſima illa Pariſienſis Editio: Aliæ, atque in his Lugdunenſis, *Quæſtionibus.* Quæ lectionum diuerſitas me adigit, vt *Quæſticulis* reſcribendum harioler, voce examuſſim probiſſima, & qua Lucillius, Varro, ipſe Cicero vſus denique. probarem *Quæſtubus*, niſi idẽ vocabulum in proxima etiam linea repetitum viderem. Quæ iteratio an Arbitrum noſtrum condeceat ſatis, doctioribus arbitris arbitrandum porrò ac diſcutiendum relinquimus. Eſt ſub eiuſdem pagellæ finem:

Alioqui mille cauſſæ nos quotidiè collident, & per totam vrbem rumoribus deferent.

Sic Silius: *Concurſuſq; viros colliſerat acer.*

nec non Papinius: *Gloria collidit fratres.* Abſolutè verò Seneca in lib. de Diu. prouidētia, quo loco de Catone diſſerit, Vticenſi dico:

Quem ſibi rerum natura delegit, cum quo metuenda collideret.

Quod ſupereſt, malim inibi *Different*, quàm *Deferent*, vti hodiè vulgo legitur, ídque haud paullo (meo quidem animo) ſignificantius efficaciúſque. Ad paginam vſque ſequentem gradum porro capeſſamus:

Cras autem, quia hoc libet, & habitationem mihi proſpiciam, & aliquem fratrem.

Proba & Romana loquutio, quam nec refugit Liuius,

Qui ſedem (inquiens) *ſenectuti veſtræ proſpiciunt.*

Fratris verò cognominationem cum germana cognatione confundas, caue. Nihil enim abſurdius, & docuit iampridem, tertio Antiquarum ſuarum, vnico magis vnicus Lipſius noſter, nomen illud inter vocabula nequitiæ paſſim à veteribus celebratum. Et haud ſcio, an *Fraternitatem* iſtam ab Arbitro poſitam alio ſignificatu vſpiam in hoc opere ſis reperturus.

Pag. 7. *Diſcuſſiſq; fortiſſimè clauſtris inuenit me cum fratre ludentem.*

Honeſta ſanè rei turpiculæ periphraſis ex eius ſæculi conſuetudine (vti apparet) nata, indidémque porro in vulgum recepta. quam in Seneca etiam Patre deprehēdas lib. III. Controuerſiar.

Omnes infamauerunt raptæ patrem, quaſi cum raptore colludentem.

Item ſub eiuſdem Controuerſiæ finem:

Hermagoras ſolebat interdum diu ſchemata perſequi, interdum breuiter & fortius attingere, ſicut in hac ſententia fecit, cum ſuſpicionem facere vellet, inter raptæ patrem & raptorem colluſionis.

Eadem pag. *Et quid agebas, inquit, frater ſanctiſſime? quid veſticontubernium facis?*

Quod quidem Turnebus verbo iuncto venuſtè de iis

dictum autumat, qui ſub eadem veſte cubant. Mihi non fit veriſimile, ſuſpicórque duobus potius verbis reſcribendum, *Veſtæ contubernium*. vt Ironiam ſemel inſtitutam continuare perpetret porrò, & *Veſtæ contubernium* per irriſum appellet eum, quem videri vult à Veſtalium caſtimonia quàm longiſſimè abeſſe.

Habes ibidem: *Et me cœpit nō perfunctoriè verberare, adiectis etiam petulantibus dictis: Sic diuidere cum fratre nolito.*

Ita Editiones, quas quidem mihi vſque adhuc inſpectare contigit. Ceterùm haud placet hæc clauſula, & pro *Nolito*, perlubenter hercule, *Cogito*, legerim. Latet autem ſpurcities, ne ipſi quidem Petronio diſſimulata. Addit enim: *Petulantibus dictis*. Quamobrem autem? Id vero nō iam meis, verùm hercule Ciceronis ipſius verbis enucleare conabor tibi. Sic enim ille Epiſt. libro 9. ad Pætum ſuum:

Ergò in verbis honeſtis obſcœna ponimus. quid enim? non honeſtum verbum eſt Diuiſio? At ineſt obſcœnum, cui reſpondet Intercapedo.

Vnde & Plautus Aulularia:

Me tu quidem hercle, hîc tam palam, non diuides.

Hinc etiam *Diuiſores* dicti *Hillicidæ*, qui Pullariam facerent ſcilicet. Pag. 8. & 9.

Nec diu moratus ruſticus quidam familiaris oculis meis, &c.

Id eſt, quem vidiſſe aliâs videbar mihi, quíque (cū Plauto dicam) oculis meis haud ſanè ignorabilis obiiciebātur. Inuenias idem loquendi genus infra pagina 50.

Vox pæne auribus meis familiaris.

Hoc eſt (vti dictum modo) auribus antehac meis compluries vſurpata.

CAPVT IIX.

De Metus, an Motus *prærogatiua diſputatum. Alterius loci enarratio. Mos priſcus* Fures, ſeu Latrones etiam deprehenſos flagitandi, *ab hodiernis ſeculi conſuetudine non abhorrens.* Inſpicere querelā Morbū. In cōtrouerſiam eſſe. *Manuſc. Codicis lectio repræſentata. Fragmenti alterius Petroniani cum huius ipſius loci argumento conciliatio, per cauſſam* Cryptæ Neapolitanæ: *vnde Lipſiana quoque de* Græca Vrbe *ſuſpicio validiſſime confirmatur.* In ſacrum Quartillę ante cryptam turbatum *Inquiſitio paullo curioſior.* Manus inter ſe vſque ad articulorum ſtrepitum contritæ. *præſens animi ſtomachantis indicium. A Scaligeri ſententia in Propertio diſceſſum.*

VEntum ad pagellam octauã. Eam vero ſed & duas ordine conſequentes tralaticia opera, hoc eſt, perfunctoriè, & quaſi vlterius properantes percurſitabimus. Pergit caſus proinde ſuos commemorare Eucolpius:

Ac ne ipſe quidem ſine aliquo metu hominem conſpexi.

Ità eſt in Editione nuperrima. & fortaſſe probè. in altera, *Motu*. quod ſi recipimus. quid reſtat aliud, quàm vt, pro leui animi commotiuncula deſubito obiecta, poſitum interpretemur?

Habes haud procul à fine eiuſdem paginæ:

Exhilaratus ego, non tantum quia prædam videbam, ſed etiam quòd Fortuna me à turpiſſima ſuſpicione dimiſerat, &c.

Id eſt, liberauerat, exſoluerátque. Vnde paret, Aſcyltum iam anteà *tuniculam iſtam intactis aureis plenam* ſibi non à Premiatore aliquo ignoto, ſed vero abs Eucolpio ipſo aſtu manticulatam, manúque improba ſublectam, falſo ſanè perſuaſum habuiſſe. neque miſero profuiſſe *Fraternum* illud *ſanctum ac venerabile nomen*, quo minus in ſuſpicione furti apud cariſſimum commilitonem, ac contubernalem ſuum immeritiſſimo poneretur.

Pag. 9. *Inieeit vtramque laciniæ manum, magnaq; vociferatione Latrones tenere clamauit.*

Si, *Tenere*, retineamus, ſubaudiendum videtur, *Se*, vt manifeſta in noxia Latrones ſeſe tenere ſignificet, tanquam deprehenſos. Alij tamen, *Tenete*, malunt potius, ídque ad noſtri huius ſæculi cõſuetudinem referre haud abſurdè poſſis, quoties trium literarum homines in ipſo furto deprehenſos perſequimur ac reflagitamus, altiore voce conclamantes: Hout den dief, Cui opinioni ipſe quoque Arbiter hic noſter ſuccenturus poſteà pagina 104. vbi ſcribit:

Aniculæ, quamvis ſolutæ mero ac libidine eſſent, eãdem viam tentant, & per aliquot vicos ſequutæ fugientem, Prehende furem clamant.

Sub eiuſdem pagellæ finem, item ſequentis initium:

Ac poſtero die iudex querelam inſpiceret. Neque enim res tantum, quæ videretur, in controuerſia eſſe, &c.

Eadem ratione dictum, qua apud Plautum: *Morbum inſpicere* Quod reliquum eſt, vtraque manu Turnebi emendationem amplector, accuſandi caſum Petronio redonantis, reſcribentíſque: *In controuerſiam eſſe*, hoc loco. more loquendi Plauto, Ciceroni, ac veteribus illis perquam vſitato, qui, *In mentem fuit*, non verò, *In mente*, conſimiliter dictitabant.

Pagin. 10. & 11.

Et me deriſiſſe, inquit, vos putabatis? Ego ſum ancilla Quartillæ, cuius vos ſacram (lege,) *ſacrum ante cryptam turbaſtis.*

In veteri Codice: *Et deriſiſſe, inquit, vos me putatis?* planè & probè exaratum viſebatur. Cæterum hòc leue, illud aliquanto penſius, magíſque (vt quod res eſt dicam) κρύφιον, de *Crypta*: quod quidem ego de nulla ſanè alia, quàm Neapolitana illa accipiundum, habeo perſuaſum mihi, Veteri P. Danielis Gloſſario inductus maximè, huiuſcemodi nobis Fragmentum ſubminiſtrante ex I. Satyrarum Petronij:

Satis conſtaret eos niſi inclinatos non ſolere tranſire cryptam Neapolitanam.

ad cuius ipſiſſimum loci argumentum hæc ipſa quoque pertinuiſſe euidens ſuſpicio eſt mihi. Vnde magis etiam interpretationis eius auctoritas ſuffulcitur de Petronia na *Græcæ vrbis* commemoratione quam eampſe vtique cum Neapoli fuiſſe, antiquiſſima, id quod ſuprà oſtenſum, Græci generis colonia (vbi hæcce omnia, quæ Protaſi continentur, geſta ac patrata) nec Lipſianum nobis, nec Cornelianum oraculum mentitur.

Sacrum verò nocturnum & penetrale in Sacello Priapi, (cuius *Genio Peruigilium deberi* monet Quartilla poſteà) à ſequiore ſexu ex ritu & diſciplina patratum intellige. Eius enim Dei ſanctuarium *ac religionem iuuenes iſti vrbani* interuentu ſuo vitiauerant ſcilicet. qui nō contenti tanti Sermonis myſteria, ceremonias, tótque annorum ſecreta oculis profanis vſurpata indigniſſimè

contaminaſſe, etiam ante *Cryptam Neapolitanam* (vt diximus) turbellas dare ſuſtinuerant inſuper: alieniſſimo & loco & tempore vias publicas graſſatura ſua infeſtas habere auſi: nec ſecus quàm *Præmiatores nocturni* viatorum loculis ac veſtimentis inſidias facere. Cuius rei teſtis *Pallium* fuerit, mala manu, hoc eſt, nefario latrocinio, ne ſacrilegio dicam ab iis ipſis harpagatum anteà. Quò item referendum, quod Eucolpio & Aſcylto mox ab eadem Quartilla obiectari videmus:

> *Quænam eſt, inquit, hæc audacia? aut vbi fabulas* (*rapinas*, lego) *& anteceſſura latrocinia didiciſtis?*

Præceſſerat ibidem:

> *Vt ergò tam ambitioſus detonuit imber, retexit ſuperbum pallio caput, & manibus inter ſe vſque ad articulorum ſtrepitum contritis: Quænam eſt, inquit, hæc audacia?*

Hoc ipſum inter alia commoti vehementius animi indicia recenſet quoque Seneca lib. III. de Ira, his verbis:

> *Adiice articulorum crepitum, quum ſe ipſæ manus frangunt.*

Item ibidem cap. I. lib. I.

> *Horrent ac ſubriguntur capilli, ſpiritus coactus ac ſtridens, articulorum ſeipſos torquentiũ ſonus, gemitus mugitusq́ue, &c.*

Vnde liquet illuſtriſſimi viri error, qui ad Propertianum illud:

> *Spirantiſque animas, & vocem miſit, at illi*
> *Pollicibus fragiles increpuere manus:*

interpretamenti vicem adiecit, eum proculdubio geſtum fuiſſe cõponentium ſe ad dicendum, more etiamnum hodie pleriſque familiari.

Pagi. 12. *Protendo igitur ad genua veſtra ſupinas manus.*
Imitatio Horatiani illius:

> *Cælo ſupinas ſi tuleris manus.*

CAPVT IX.

Turnebicæ correctioni aſſenſum. In certamine gladiatorio Qui non iugulat, victorem abire, *quam potiſſimum ob cauſſam cenſuerit Arbiter. neque aliunde natam emendationem illam, quam corruptiſſimo Martialis loco nos adoleſcentuli imputauimus iam olim: prò (ô-) iunctione cauſſali Diſiunctiuam Negationis particulam primitus ſubſtituere auſi. Lectoris ſententiæ exploratio. Emendatus Petronij locus, non ſine exe[m]plorum tam à Plauto, quàm Martiali feſtiuiſſima conlatione.* Mutare equum, *quid?* Horribilis ſecreti *enunciatio.*

PAg.12. *Nam ſanè & ſapiens, cum tempus, iurgia flectit;* (ita enim haud dubiè cum doctiſſimo Turnebo locus ille reſcribendus)

Et qui non iugulat, victor abire ſolet.

Alludere autem videtur ad morem ac diſciplinam gladiatorum, quorum ſollertiæ, induſtriæ, peritiæque vis omnis, ac præcipuum porrò ad victoriæ conſequutionem momentum, non in feriundo, aut etiam iugulando; ſed verò habili quadam membrorum agilitate potius, modicóque corporis inflexu ac declinatione aduerſarij petitiones, hoc eſt, ictus impetúſque contrà obiectos eludendo, exeundóque; atque ita tractim ac ſedato niſu par ſuum dilaſſando fatigandóque & quaſi ad languorem dando poſitum id temporis putabatur. Vnde & rectè inter alia gladiatorij artificij encomia illud etiam à Martiali haudquaquam præteritum, vel diſſimulatum:

Hermes vincere, nec ferire doctus.

Quanquam eo loci perperam in omnibus volgatis exemplaribus nullo ſenſu, *Sed ferire*, iam inde ab antiquo typis publicatum exſtet. Vnam Iunianam Editionem excipio modò, quæ correctiunculam hanc noſtrã, ex Petroniani loci conlatione & conceptã mihi & edolatam iam olim, paginarum margini adtextam prępfert. Neque id adeò mirandum; quippe in qua adſtruenda viuus ille bono ſanè atque obſequenti chirographo vſus fuerat exemplari. ſed tum denique, poſteaquam eidem anteà de fugitiua hacce, quam dico, lectione primulùm certè aurem velliſſem. quam ille porrò tanti æſtimaſſe viſus, vt eam faſtidioſè etiam pro ſua publici iuris facere neutiquam ſit dedignatus.

Impetrabilis porrò ac clemens illa paginæ ſequentis ſupplicatio, qua non quidem mortem, ſed (quæ morte ipſa intolerabiliora) tormenta à ſe, cruciatúſque corporis deprecatur Eucolpius noſter:

Rogo inquam, domina, ſi quid triſtius paras, celerius confice. Neque enim tam magnum facinus admiſimus, vt debeamus torti perire.

Ita enim legendum. cui ſcripturę Curtianum quoque

illud adſtipulari videmus: *Calliſthenes quoque antè tortus interiit.*

Pag.13. *Operuerat Aſcyltos pallio caput, ammonitus ſcilicet, periculoſum alienis interuenire ſecretis.*

Hoc enim & ipſius ſuo & Eucolpij periculo perdoctus fuerat iam anteà, ob inexpiabile ſcelus, nec conſilio, ſed caſu ab imprudentibus admiſſum, id eſt, ob ſacrum Quartillæ in honorem Priapi inſtitutum, (id quod ſuprà planius oſtenſum nobis) nimium alieno tempore, adde oculis profanis, indigniſsimè vſurpatum. Itaque iam inde cautiori facto placuit operire caput porrò, ne quid in oculos denuò fortuitum incurreret, vnde periculum aliquod ſibi in poſterum crearetur. Prudenter vtique, atque ex diſciplina præcepti eius, cuius Quartilla ipſum commonefecerat prius:

Neque enim impune quiſquam, quod non licuit, adſpexit.

Pag. 14. *Vltimo cinædus ſupervenit, myrtea ſubornatus gauſapina, cingulóque ſubcinctus modò extortis nos clunibus cecidit, modò baſiis olidiſsimis inquinauit.*

Huic conſentaneum quod habes infrà pagina 16.

Ab hac voce equum cinædus mutauit, tranſitúque ad comitem meum facto, clunibus eum baſiiſque diſtriuit.

Sed videtur legēdum potius in Fragmento illo priore:

Modò extritis nos clunibus cecidit.

Ad exemplum Martialis ſcribentis:

Culus tritior Hædili lacernis.

Item Plauti ex Fragmentis amiſſarum Fabularum:

Cum extritis talis, cum todellis cruſculis.

Quòd ſi quiſpiam, *Extortis*, malit, referendum erit ad pygę eiuſdem macritudinem, ità porò à Martiali meo quaſi penicillo expreſſam:

Habere amicam nolo, Flacce, ſubtilem,
Quæ clune nudo radat, & genu pungat:
Cui ſerra lumbo, cuſpis eminet culo.

Cęterùm quod *Equum mutaſſe Cinædum* prędicat, ea verò metaphora à Vertumnis, hoc eſt, equorum deſultoribus, & (quod Propertius ait)

Traiicit alterno qui leue pondus equo;

deſumta videri poteſt. De re taceo, quippe flagitioſa,

& quam, noſtri pudoris non eſt, explicare.

Pag eadem: *Vterque noſtrûm religioſiſſimis iurauit verbis inter duos periturum eſſe tam horribile ſecretum.*

Horribile, id eſt, ſacrum, verendum, & quod hominum mentibus tacitam quandam à ſe religionem incutiat. Vnde & Catullus εἰρωνικῶς ſcilicet:

Dî magni horribilem & ſacrum libellum.

Sic & Petronius poſteà:

Et Protogenis rudimenta cum ipſius naturæ veritate certantia non ſine horrore tractaui.

Id eſt, non ſine religione, metu, ac reuerentia, quę rebus ſacris potiſsimum ac diuinis debetur. Sic *Horrificè*, prò *Venerandè* apud Lucretium: item *Religionem* prò *Metu*, & contrà, plus ſemel poſitum inuenias. ídque ipſum non ſine æmulo ac riuali, Virgilio primùm, cuius hoc de *Lauro* exemplum occurrit modò,

Multóſque metu ſeruata per annos.

I. Religionis ergô. deinde & Valerio Flacco, li. II. de Sacris Bonæ Deæ in Samotracia inſtitutis primulum:

Mane, ſacríſque metum ſeruemus opertis.

CAPVT X.

veteris ludi mos, quo dormientibus ora fuligine oblinebantur, *ad Plauti, ac Petronij plenam ſolidamque exemplorum intelligentiâ nunc primùm Noniano indicio patefactus: accommodatúſque ad ritus æui præſentis, & Regalium noſtrorum feſtiuitates*

PAgin. 15. *Cum Aſcyltos grauatus tot malis in ſomnum laberetur, illa, quæ iniuriâ depulſa fuerat, ancilla totam faciem eius fuligine longa perfricuit, & non ſentientis labra humeróſque ſopitionibus pinxit.*

Spero me gratiam à Lectore non nimium ingrato initurum, ſi ex confragoſa planam fecero loci huiuſce interpretationem, retracto fugitiuo Ludi veteris more. neque id mediuſfidius Petroniani magis, quàm Plautini honoris gratia, meretricem Adelphaſium inducentis in Pœnulo, forma ferocẽ, eóque nomine plus ęquo blandientem ſibi; non ſine contemnifica ſanè, pleniſſimáque faſtidij gloriatione: quam huiuſmodi caſtigatiuncula retundit demum Antheraſtilis ſoror;

Stulta, ſoror, es magis quàm volo, an verò pulcra videre obſecro,
Si tibi illîc non os oblitum eſt fuligine?

Cæterum huiuſdem loci ſententiam, ad Petroniani exempli illuſtramentum mirificè faciuntem, fuliginea ſomniorum ſuorum nube ſolens nobis obleuit Lambinus. quam Marcelliana tandem ſpongia abſterſurus, Grammaticam eiuſdem obſeruationem huicce chartæ illinere non grauabor.

Subleuit, ſignificat illuſit, & prò ridiculo habuit, tractum à genere ludi, quo dormientibus ora pinguntur.

Vnde perſpicuè dilucet, hoc pigmenti genus per ioculum & ludum iis allini ſolere, quos aliis deridendos propinare volebant. ídque turpiculis puellis potiſsimùm, quas hoc contumeliæ genere à procaci iuuentute affici mos erat: credo, vt hac quaſi Cenſione monitæ, deformitatis ſuæ in memoriam reuocarentur. Confirmat opinionem hanc noſtram Adelphaſium, quam ibidem ob amabilitatis ſucceſſum hæc de ſemet ſatis glorioſè prædicantem Comicus induxerat modò:

Certò enim, quod quidem ad nos duas
Attinuit, præpotentes, pulcræ, pacíſque potentes, ſoror, fuimus,
Neque ab iuuentute ibi irridiculo habitæ, quod pòl, ſoror,
Cæteris omnibus factum eſt.

Hinc mos ille, quaſi per manus iam inde ab antiquo traditus nobis, dimanaſſe videri poteſt, quem in ioco & vino pridie Regalium, *optimo dierum* ſcilicet, vſurpare conſuemus etiamnum hodie, Morionem ſortitò ex omni numero creandi ac deligendi, cui inter cætera veræné, an ſimulatæ ſtultitiæ commoda, etiam hęc quaſi Prærogatiua data, vt triclinio in orbem luſtrato, oculíſque quaquâ vorſùm circumactis, ſi quidpiam fortè ab incurioſo, maléque ſedulo conuiua contrà communis Regis (Dialis inquio) Edicta, vel dicto, vel facto per incogitantiam (vt fit) titubatum animaduerterit, ei verò homini multam imponat illicò; hoc eſt, carbone aliquo teterrimo, ſeu fuligineo potius medicamine (vti in Plauto & Petronio fit) os ei totum faciémque perfricatam denigret, cum ingenti accubantium plauſu: qui-

bus tamen pariter delinquentibus, Legéſque communibus ſuffragiis latas migrantibus eadem porrò decoloratio impendet, ſolo Rege excepto modò, quippe ex lege & quaſi ſacro. Atque hæc ipſa ad *Fuliginem* ſatis. Reſtat, vt *Sopitionibus*, quæ ſequuntur, manum applicē: quas lubenter equidem, *Scipionibus*, commutarim, ſi tamen, quid id eſſe verbi dicam *Scipionibus*, ſatis prò comperto habērem. Nam in Catullo auxilij quæ ſpecula, grauiſsimam adeò hanc pœnam puellæ ſuæ deprædatoribus interminante:

Namque totius vobis
Frontem tabernæ Scipionibus ſcribam.

Qua enim ratione *frons Tabernæ Scipionibus* conſcribillari poſsit, non video: non vtique magis, quàm condignus ille doctiſsimo Poëta Interpres Scaliger noſter. cui ſecundas agere, & mendum potius tam hîc, quàm in Catullo latere ſuſpicari mavolò, quàm enarrare, quę non intelligo.

CAPVT XI.

Concrepare æra. Cymbaliſtria: Crotaliſtria. *Horatij ac Martialis locorum ad ſententiam Petronianam accommodatio.* Vrbanitatis vernulæ *vera ac luculenta enarratio, correctúſque Arbiter, eadémque Seneca locu duobus. Mancipiorum id genus in probru meditatè fundıtandis liberrima atque impuniſsima dicacitas. Alia quædam notæ haud proletariæ.*

PAgi.15. *Cum intrans cymbaliſtria, & concrepans æra omnes excitauit.*

Eadem ferè loquutio apud Propertium:

Cymbala Thebano concrepuere Deo.

Item Ouidium: *Themeſæáque concrepat æra.* Quod & Martialis ſequutus: *Et Carteſsiaca concrepat æra manu. Cymbala* proinde ex ære. quemadmodum & Crotala (vnde *Crotaliſtria*, ſimili modo conformatum.) Sed & *Siſtra*, inſtrumentum tinnulum concauum, Matris Deorum ſacris conſuetum adhiberi antiquitus.

Pag.16. *Perfluebant per frontem ſudantis acatiæ riui, & inter rugas malarum tantum erat cretæ, vt putares detectum parietem nimbo laborare.*

Similitudo aptiſsima, quò aptari etiam haud incommodè ſanè poterit Horatianum illud ex Epodis, de Vetula huic Cinœdo non nimium diſsimili:

Quis ſudor vietis, & quàm malus vndique membris
Creſcit odor, quùm pene ſoluto
Indomitam properat rabiem ſedare: nec illi
Iam manet humida creta, colórque
Stercore fucatus crocodili. Item Martialis:
Quàm cretata timet Fabulla nimbum.

átque eadem alibi:

Craßior in facie vetulæ ſtat creta Fabullæ.

Plura qui volet, Succidaneas ad Horatium Notas noſtras conſulito. Pagina eapte:

Complosit illa tenerius manus, &: O (inquit) hominem acutum, & vrbanitatis vernulæ fontem.

Ego, *Frontem*, malim; εἰρωνικῶς. neque aliter ſanè fuerat in manuſcripto. Cæterum *Vernula vrbanitas* quæ ſit, video quæri poſſe. Ego eam interpretor, quæ *Salibus* (vti eſt apud Iuuenalem) *natis intrà pomœria conſtat:* quęque propriè, auctore Fabio, *Vrbanitas* perhibetur. qua idem notari vult ſermonem preferentem in verbis, & ſono, & vſu proprium guſtum *Vrbis*, &c. cui contraria ſit *Ruſticitas*. Niſi potius tamen ad *Vernarum dicacitatem* alluſum, quibus impuniſsimè etiam in dominos iocularia funditare ius erat. ſicuti & Morionibus quoque, Cinædíſque, ac mancipiis denique eum in vſum præſtinatis conciliatíſque, quō initium videlicet ab ipſo conuiuij præbitore facientes in conuiuas porrò ſingulos ſcommata ac dicteria viritim euibrarēt. quibus tantum abeſt, vt perſtricti offenderentur, vt etiam riſu ea ipſa proſequerentur ac plauſu: in ioco quippe & vino vernaliter, hoc eſt, argutè ac ridiculariter profuſa. Probo iſtuc ipſum ex Seneca ita lib. 11. de Tranquillitate vitæ diſſerente:

Eadem cauſſa eſt, cur nos mancipiorum vrbanitas in dominos contumelioſa delectet, quorum audacia ita demum ſibi in conuiuas ius facit, ſi cœpit à domino. Vt quiſque contemtißimus, & vt maximè ludibrio eſt, ita ſolutißimæ linguæ eſt. Pueros quidam in hoc mercantur procaces, & eorum impudentiam

acuunt, & ſub magiſtro habent, qui probra meditatè effundant. Nec has contumelias vocamus, ſed argutias.

Adde iſtuc ex eiuſdem de Diuina prouidentia libro:

Itaque quum videris bonos viros, acceptóſque Dijs laborare, ſudare, per arduum conſcendere, malos autem laſciuire, & voluptatibus fluere, cogita filiorum hos (emendo, *nos*) *modeſtia delectari, vernularum licentia. Illos diſciplina triſtiori contineri, horum ali audacia.* (malim, *audaciam*) *Idem tibi de Deo liqueat.*

Hactenus liquidiſsimè Seneca. Neque enim genus iſtud laxo imperio modò, verum ſoluto quoque: imò etiam *ſub magiſtro* (vti ex eodem Seneca demonſtratum modò) habebatur: quo videlicet præeunte nequitiæ omni, ac ſcurrilibus cauillis, Mimicíſque dicteriis iam inde à prima ac tenella ætate aſſuefierent ſtrenuè. Vnde arbitror planum fieri, cur ſcripſerit Martialis lib..o.

Vernaculorum dicta, ſordidum dentem,
Et fœda linguæ probra circulatricis.

Item 1. *Vrbanus tibi, Cæcili, videris.*
Non es, crede mihi, quid ergò? verna es.

Neque omittendum id hominum genus, *Vernas Equites*, ioculari, imò Satyrico conuicio indigitatos eodem Martiali, ac Iuuenali auctoribus. Proinde haud inſcitè Horatius:

Vernáſque procaces
Paſco libatis dapibus. nec non Tibullus:
Conſueſcet numerare pecus, conſueſcet amantis
Garrulus in dominæ ludere verna ſinu.

Ad Petronium denuò conuortamur:

Per fidem, inquam, noſtram, Aſcyltos in hoc triclinio ſolus ferias agit?

Sententia efflagitare videtur, vt, *Voſtram*, reſcribamus.

Pagin.16.& 17. *Hodie enim poſt aſellum diaria non ſumo.*

Id eſt, Quoniam quidem ex ſententia per diem totum robuſta me voluptate expleui: ipſáque adeò vſque ad ſatietatem quinta Venerei nectaris parte, lepidiſsimo inquam illo Ityphalli flore à molitoribus meis onuſta ac plena naui diſceſsi, vltrà igitur promulſidi locus non eſt, in ſatura præſertim ac ſaburrata probè. cras verò

primo

primo cum diluculo, ſimulátque integram famem ad ouum attulero, tum igitur guſtatione haccе matutina primulùm, ſic quaſi *Rude* aliqua *Velitari*, ſatis pòl in tempore more porrò meo initiabor ſolens.

CAPVT XII.

Rima improbè diducta *unde, quomodóque interpretandum.* Acus *co-gnomento* Laſciuæ, *ex Martiali & Tertulliano declaratio.* Valgia *Petroniana fuse ac dilucide explicata. Turnebi expoſitio defenſa: alia reſecta, una cum ſuffragatore ſuo Monſtroiulienſi.* Valga ſauia *non prò meretricia collabellandi actione (uti volunt alij) ſed vero prò ore ac labella ipſis valgiter, hoc eſt, ad irriſum conformatu in Plautino Milite accipiunda.* Aliquem labiis ductare.

PAg.18. *Itaque, cum incluſi* (Sic & Perſius: *Scribimus incluſi numeros ille, &c.*) *iacerent, conſedimus ante limen thalami, & imprimis Quartilla per rimam improbè deductam applicuerat oculum curioſum, luſúmque puerilem libidinoſa ſpeculabatur diligentia.*

Placet lectio oræ Lugdunenſis Editionis prætexta, in qua,

Per rimam improbè diductam: legitur. Atque iſtuc facit exemplum illud à Martiali lib. 11.

Oblinitur minimæ, ſiqua eſt ſuſpicio, rimæ,
Punctáque laſciua quæ tenebrantur acu.

Vbi cur *Laſciua acus* cognomináta Martiali, in controuerſiam vocari poſſe video. Mihi verò iam id ex Chriſtianiſſimo ſcriptore Tertulliano planum facere eſt benignitas, in opuſculo de Virginibus velandis præeunte nobis in hæc verba:

Simúlque ſe mulieres intellexerunt, vertunt capillum, & acu laſciuiore comam ſibi inſerunt, crinibus à fronte diuiſis apertam profeſſæ mulieritatem.

Pag. eâdem: *Et quia conſiderantium hæſerant vultus*, (ſimile apud Ouidium: *Hæſit, & in vultu conſtitit vſque tuo*) *quicquid à ſpectaculo vacabat, commouebat valgiter labra, & me tanquam furtiuis ſubinde oſculis verberabat.*

Hoc eſt, Quoniam reliqui qui aderant aliouorſùm mẽtes oculóſque diuiſerant ſuos, totíque adeò in Gytonis ac nouæ nuptæ automatis per rimam libidinoſa curio-

ſitate inſpectandis, luſuque puerili exigendo dediti videbãtur; Quartilla interim quicquid temporis nuptiarum ſpectaculo clanculum ſuffurari poterat, id porrò omne ocúliſſima in me contemplatione iniecta auidè & quaſi catillatim conſumebat; oris habitu in laſciuiã conformato, hoc eſt, *obtortis valgiter labellis*, & quod Catullus *Micantibus* amat dicere, ſemihulcum ſauium lingula leniter leuitérq; protenſa eminus amatori ſuo obiectãs. Neq; aliorſum ſpectat illud Aquinatis Satyrici:

Blandáque deuexæ iactaret baſia rhedæ.

De motu oris ad fœdiſſimam patientiam comparato etiam Martialis libro I.

Vnà lauamur: aſpicit nihil ſurſum,
Sed ſpectat oculis deuorantibus draucos:
Nec otioſis mentulas videt labris.

Denique idem Iuuenalis Satyra IX.

Quamuis te nudum ſpumanti Virro labello
Viderit, &c.

Locum fuſius enarraui, mollium exemplorum conlatione vti coactus, probiorum inopia. eò magis, quod videam in *Valgiis* hiſce Petronianis explicandis, valgiter nimis hallucinatum amicum quendam noſtrum, qui rem ſe factam habere eſt arbitratus, ſi capſeſſa cum *Valgis* Planti *ſauiis* confunderet; nõ ſine grauiſſima Turnebi reprehenſione, quaſi valgiter, id eſt, prauè Interpretis hîcce officio functi. At ego aio recte, & Turnebum ab iniquiſſima calumnia libero: hactenus quidem, quod ad furtiuas iſtas Quartillæ oſculationes ſcilicet. Nam de *Valgiis* Plautinarum Meretricum prudentius conſuli potuiſſe, quis verò eſt, qui dubitet, qui quidem hæc viri illius verba aliquanto præſentiore animo ruminetur, VII. Aduerſar. libro lectitata:

Valga ſauia, obtortiones ſunt oris ad deriſionem. Nam ſuauium interdum eſt conformatio oris & labrorum ad ſuauiandum.

Sapienter ſane vſque adhuc. illa, quæ ſequuntur, non item:

Meretrices autem dum Glorioſum Militem ductabant atque captabant, per illuſionem tamen inter oſculandum os obtor-

quebant, valgúmque reddebant, cum ex animo non baſiantes, atque ludificantes.

Neque mouet me ſententię eiuſdem ſuccidaneus Lambinus: quam hoc ipſo etiam Petronij exemplo confirmare adnititur. perperam, vti dictum ac doctum eſt modò. *Suauia* enim non pro ſuauiationibus (proinde vt vulgò ſolet) verùm potius pro *Labris* ipſis accipi oportere ipſa ſententia clamitat. idque diuinitus (vt omnia) à principe illo Scaligero animaduorſum. Non igitur de *Valgiis* inter baſiandum Militem à Meretricum turba per irriſum & contumeliam conformatis, ſed verò de *poſticiis ſannis* intelligendum, ſine baſiatione: quibus faſtidioſæ illæ ac contemnificæ Militem abſentem, ſeu præſentem etiam, ſed auerſum tamen, atque (vt fieri ſolet) à tergo ludos faciebant aſſiduè. quas quidem (*Sannas* dico) oris obtortione laſciuum in morem adumbrare mos erat. indidémque interpretandum, id quod anteceſſerat modò.

Itaque meretrices labiis dum ductant eum.

Quod Prouerbialiter dictum aliud nihil ſignificare videtur mihi, quàm quod ipſe mox porrò explicat Comicus, *Valgis ſuâuiis*, hoc eſt, planè diſtorto ore Militem ſubſannat ſcilicet, habéntque miſerum & Glorioſum illum omnibus modis ludibrio ac deſpicatui.

CAPVT XIII.

Priſcæ beatulorum deliciæ, ſolo nutu, vel digitorum certè crepitu, ſi quid vellent, poſcendi ac ſignificandi. *Iam item Martialis; Tacitus illuſtrati.* Aquariæ prouinciæ Præfectura ad Eunuchos. De Linteorum in balneis vſu: *nonnulla item de* Mappis, *hodiernæ conſuetudini penitus aduerſantia.* Sellæ, ac Lecticæ *diſcrimen.* Curſores falerati. *Locus Tranquilli cum cura diſcuſſus, imò (vt ſpero) cum fructu.* Miniſtri Cathedralitij. *quod genus? Ioſ. Scaligeri coniectura* in Arcuma Feſti, Chiromaxio Petronij *interpretando ſubſcriptum.*

PAgin.18. *Trimalcio lautiſſimus homo digitos concrepuit, ad quod ſignum matellam ſpado ludenti ſuppoſuit.*

Concrepuit digitos, ſic dictum, vt ſuprà: *Concrepare* æra: & quod nos vulgò dictitare conſueuimus: knip ſijn vin=

gheren knippen. Mos vtique ex Martialis diſticho libri XIV. planiſſimo planior, cui Lemma: *Matella fictilis:*

Dum poſcor crepitu digitorum, ac verna moratur,
O quoties pellex culcita facta mea eſt!

Vnde & alterum eiuſdem Poëtæ locum in promtu ſit expedire:

Cum peteret ſeram media iam nocte matellam
Arguto madidus pollice Panaretus.

A lautioribus porrò Eunuchos in deliciis habitos quis neſcit? atque id genus Aquariæ prouinciæ præfultum potiſsimum, eiuſdem quoque Epigrammatarij teſtimonio adſtruere poſſe videor, in re & perſona huic prorſus conſimili, imò etiam cognomini ita more ſuo delicìantis:

Digiti crepantis ſigna nouit Eunuchus,
Et delicatæ ſuſcitator vrinæ
Domini bibentis ebrium regit penem.

Huc accommodandum illud Taciti de ſuperbia Pallantis lib.13. pag.459.

Reſpondit, nihil vnquam ſe domi, niſi nutu, aut manu ſignificaſſe.

Pag.19. *Iam Trimalcio vnguento perfuſus tergebatur, non linteis, ſed palliis ex molliſsima lana factis.*

A lauatione enim tenuiores oleo, ditiores contrà vnguento perfuſos, pro re puta atque opibus vnoſquoſque, carbaſinis velis, id eſt, linteis ſudariiſque ſetabis detergeri mos erat; quemadmodum & hodie: non autem palliis laneis. vnde hoc ipſum quoque inter quæſitiſſimas Trimalcionis elegantias lautitiáſque ponit Arbiter noſter. De Linteis Balneariis, quod dixi, confirmat Martialis libro x.

Lintea ferret Apro vacuus cum vernula nuper,
Et ſupra togulam luſca ſederet anus.

Item alibi: *Lintea ſi ſumas, niue candidiora loquetur,*
Sint licet infantis ſordidiora ſinu.

Vnde hanc quoque ducere eſt coniecturam, eos qui lauandi cauſa balnea publica ingrediebantur, lintea, quibus extergerentur, ſecum prius domo adportare conſueuiſſe. ne quis ea fortè à balneatore ſubminiſtrata

epinetur. Quod mirum nemini videri debet, quando alienas etiam epulas adituri mappam quiſque ſuam abs ſe ad menſam adferre cogebantur. Eius moris teſtem facio eundem Epigrammatarium meum:

Ad cœnam Hermogenes mappam non attulit vnquam,
A cœna ſemper rettulit Hermogenes.

Nec *Mappam* modò, ſed verò & lagenam, indicio eiuſdē:

Sed mappa quum iam mille rumpitur furtis,
Roſos tepenti ſphondylos ſinu condit, &c.

Et mox: *Nec eſculenta ſufficit gulæ præda,*
Miſto lagenam replet ad pedes vino.
Hæc per ducentas quùm domum tulit ſcalas, &c.

Addatur fidei inſuper cauſa ex Lapithis Luciani de mappa, ſeu mantili in rem præſentem teſtimonium multò apertiſſimùm.

Καὶ ἅμα λέγων, τὴν ὀθόνην περιεσπᾶν ἐπεχείρει, ἣν ὁ παῖς εἶχε τοῦ Ζηνοθέμιδος, μεστὴν οὖσαν παντοδαπῶν κρεῶν. καὶ ἔμελλε, λύσας αὐτὴν ἤδη, ἀπορρίπτειν αὐτὰ ἐς τὸ ἔδαφος, ἀλλ' ὁ παῖς οὐκ ἀνῆκε, καρτερῶς ἀντεχόμενος.

Pag. 19. *Hinc inuolutus coccina gauſapa lecticæ impoſitus eſt.*
Sicut hîc *Lecticæ* ſolius, ita *Sellæ* quoque mentio Lecticæ coniuncta legitur apud Senecam libro de Breuitate vitæ:

Nec illos quidem inter otioſos numeraueris qui ſella ſe & lectica huc & illuc ferunt, & ad geſtationum ſuarum, quaſi deſerere illas non liceat, horas occurrunt, quos & quando lauari debeant, &c.

Et mox: *Audio quendam ex delicatis (ſi modò deliciæ vocandæ ſunt, vitam & conſuetudinem humanam dediſcere) quum ex balneo inter manus elatus, & in ſella poſitus eſſet, dixiſſe interrogando: Iam ſedeo?*

Vnde in *Sellis* ſeſſitare, in *Lecticis* verò reſupinos geſtari cubantium in morem ſolitos, prorſus perſuaſum eſt mihi. De cæteris Lipſianum Oraculum adeunto. cuius *Electa* non compilo. Subiungit deinceps Arbiter:

Præcedentibus faleratis curſoribus IIII. & chiramaxio, in quo deliciæ eius ferebantur, puer vetulus, lippus, domino Trimalcione deformior.

De *Curſoribus*, qui in cómitatu nobiliúm quondam vi-
ſebantur, & quidem (ſicuti hîc) faleratis meminit etiam
Tranquillus in vita Neroniana:

> *Nunquam carrucis minus mille iter feciſſe traditur, ſoleis mu-*
> *larum argenteis, canuſinatis mulionibus, armillata & pha-*
> *lerata cum Mazacum turba, atque curſorum.*

Qui locus præter Egnatium & Glareanum etiam Phœ-
nicem illum Europæ, Turnebum dico, miſerrimis mo-
dis exercitum, & quaſi in equuleo tortum habuit. ídque
adeò haud mirandum, in tanto chirographorum Codi-
cum diſſidio, ac varietate. quorum alij *Phalerata coma-*
zecum; alij *Phalerata hamaxicorum*; ſunt etiam, qui *Pha-*
lerata cum amaxicorum nobis repræſentant. nec defuere,
qui *Cynamazacum* præferrent. Ex quorúm omnium pari-
ter lectionum farragine, huiuſce Petroniani loci fidu-
cia maximè ac ſubſidio fretus, in Suetonio reſcriben-
dum præſtare nullus dubitem, *Phalerata chiramaxicorum*
turba, vel certè, *Chiramaxeorum*, &c. vt Rhedarios, Eſſe-
darióſque intelligamus (ἁμαξεὺς enim quidnam aliud,
quàm *Eſſedarius*?) Eos dico, qui *Chiramaxiis* cum heri-
li præerant imperio, & cælatorum vehiculorum auri-
gationi quaſi Præfecti cluebant: in quibus infælicium
catamitorum Pædagogia (quos Martialis meus *Ca-*
thedralitios miniſtros indigitat) oblitá fácie vectari con-
ſueuerant vt ne ſol videlicet, aut frigus teneram ac de-
licatam cuticulam perſtringeret. cuius eximiæ cautio-
nis commonefecit nos Seneca, neque aliena adeo viſa,
quæ huc per cauſſam infarciretur. Sic igitur ille libro
Epiſtolar. xxi.

> *Omnes iam ſic peregrinantur, vt illos Numidarum præcurrat*
> *equitatus, vt agmen curſorum antecedat.*

Et mox lineis aliquot interiectis:

> *Omnium pædagogia oblita facie vehuntur, ne ſol, ne frigus*
> *teneram cutem lædat. Turpe eſt neminem eſſe in comitatu pue-*
> *rorum, cuius facies medicamentum deſideret.*

Selenim hoc nihil ad pompam & comitatum Trimal-
cionis, quem haud longius ſane, quam è balneo ad tri-
clinium proſilientem inducit Petronius, vno exoleto
contentum modò, qui non *Lectica*, aut *Rheda*, ſed verò

Chiromaxio feratur. Atque equidem quid id eſſe dicam verbum *Chiramaxium*, neſcio. & pœnitet expoſitionis, qua id genus geſtatorij cum *Rheda*, aut *Eſſedo* cõfudiſſe videor prius: tametſi non ignorem *Eſſedis* etiam in *geſtatione* locum fuiſſe æuo veteri: & *Geſtatores* nominitatos eiuſcemodi generis vectores: indicium nobis præeunte Martiali verſiculis illis libri I.

Illinc Æmiliæ, Salariæq;
Geſtator patet eſſedo tacente.

Sed multò etiam certiùs, magíſque Hiſtorica ex fide Suetonio Tranquillo, cuius narratio iſta de Claudio mihi commodum hercule ſuccurrit modò:

Solitus etiam in geſtatione ludere, ita eſſedo alucóque adaptatis, ne luſus confunderetur.

Quocircà Scaligero Principi hîc noſtro ſatius eſſe duco ſubſcribere; qui Feſti *Arcumam*, *Chiramaxij* vocabulo interpretatur, pro modici plauſtri genere, neque plurium, quàm vnius hominis capaci: adde, à ſeruis, non à mannis trahi, ac prouchi ſolito: vnde & cauſſa nomini.

CAPVT XIV.

Agamemnon *quiſnam apud Petronium? Picæ Varię conſideratio*. De adoptiuo Trimalcionis Prænomine *quod languida ſane fidei cõiectura*. Cœnatoria *cuiuſmodi fuerint: &, an eadem cum* Veſtimẽtis Cubitoriis *quæſitum*. Cautum Romanis olim Legibus fuiſſe, ne Quæſtoribus, vel Prouinciam ſortitis munera porrò vlla accipere à Prouincialibus liceret. Trimalcionis Petroniani cum Martialis Malchione affinitas. *Habitus vtrorumque, ornatu que in perſona Mecænatis a Seneca tanquam veru illo expreſſus*. Armillarum mollities *à fœminis paulatim ad viros quoq; traduci cœpta*. Cochlearia *quid, & cui potiſsimum vſui apud Romanos? capſe comeſorum ouorum, tum Cochlearum maxime (vnde & etymon rei) calycibus perterebrandis ſuperſtitionis ergò, ſeruiſſe antiquitus*. Pondus eorundem in Petronio expenſum. *Dubius & controuerſus Martialis locus Luciliani teſtimonij ſimilitudine defenſus pariter, ac declaratus*.

PAg. 19. *Sequimur nos iam admiratione ſaturi, & cum Agamemnone ad oſtium peruenimus.*

Agamemnon hic Trimalcio non eſt; ſed is, quẽ *Suaſoriam in ſchola habuiſſe* nobis narrauerat anteà, addita eiuſdem inſuper *de cauſſis corruptæ Eloquentiæ Diſſertatione*: quã Eu-

colpianæ Declamationi conſequam ac ſubiectam ibidem initio huius operis inuenias. Pag. eadem:

Super limen autem cauea pendebat aurea, in qua pica varia intrantes ſalutabat.

De hoc genere Plinius lib. x. cap. xxix.

Nuper, & adhuc tamen rara, ab Appennino ad Vrbem verſus cerni cœpere picarum genera, quæ longa inſignes cauda Variæ appellantur.

Nos patrio ſermone, *Bonte exters*, nominitamus, famoſa garrulitate amabiles. nec mentitus Martialis lib. 14.

Pica loquax certa dominum te voce ſaluto.
Si me non videas, eſſe negabis auem.

Pag. 20. G. POMPEIO. TRIMALCIONI. VI. VIRO AVGVSTALI. CINNAMVS. DISPENSATOR. neque multò poſt: III. ET PRIDIE KAL. IAN. G. NOSTER FORAS COENAT.

Repono vtrobique CN. vt *Gnæus* fiat denique, quem cognomentum etiam Pompeij ferre videmus. Nec verò mirum cuipiam videri debet de Prænomine. cuius ſolius nota in hac nouiſſima Inſcriptione Petronianus iſte Trimalcio inſignitur. In eo enim Ingenuorum dignitas poſita antiquitus. credo, quòd ſerui generis homines inopiam Prænominum paterentur: & cognomine honeſtiores appellare familiarius, quàm pro dignitate habebatur: contrà ac nos hodie factitamus. Qua de re plura ac compertiora noſſe qui volet, cum porrò ego Aduerſaria magni illius Turnebi accedere iubebo lib. II cap. XIX. ad huncce Horatij locum:

Quinte puta, aut Publi (gaudent Prænomine molles Auriculæ,) &c.

Pag. 21. *Veſtimenta mea cubitoria perdidit, quæ mihi Natali meo donauerat cliens quidam Tyria, &c.*

Cœnatoria appellitauerat ſuprà: cuiuſmodi patroni locupletiores, vel etiam aduocati ab anteambulonibus & clientulis ſuis quotannis muneri accipiebant diebus Natalitijs, ex more & diſciplina munificentiæ Romanæ. Martial. lib. x.

Pugnorum reus, ebriæq; noctis
Cœnatoria mittat aduocato.

Vide, quæ notauimus ad illum Horatij locum.

Natales gratè numeras, ignoſcis amicis.

Quibus tamen & hæc quoque ex Plinio Iuniore adiici oportuerat inſuper, per incogitantiam (vt fit) ſilentio nobis prætervecta id temporis; quæ libro Epiſtolarum eiuſdem I V. de Iulio Baſſo, qui Bithyniam ſortitus repetundarum reus redierat, ad hoc exemplum leguntur:

Multis enim, atque etiam Principi dixerat, ſola ſe munuſcula, duntaxat Natali ſuo aut Saturnalibus accepiſſe, & pleriſque miſiſſe.

Item paullo anteà de eodem:

Hoc illum onerabat, quod homo ſimplex & incautus quædam a Prouincialibus, vt amicus (Male enim in H. Stephani Editione; *vt amicus*, procuſum exſtat) *acceperat. nam fuerat in Prouincia eadem Quæſtor. Hæc accuſatores, furta ac rapinas, ipſe Munera vocabat. ſed Lex Munera quoque accipi vetat.*

Vnde hoc quoque præter alia docemur, Præſidibus, ſeu Procuratoribus Prouinciarum iſtud iuris vtique non fuiſſe, vt à Prouincialibus ſuis, quibus aut cùm Principis, aut cum Populi præerant poteſtate, aliqua porrò munera acceptarēt; *ne Natali quidem ſuo, aut Saturnalibus, optimo dierum*: ab amicis tamen & familiaribus licuiſſe. Sed nos ad Petronium noſtrum reueniamus denique: in quo, credo fore, qui *Veſtimenta* iſta *Cubitoria* diuerſa à *Cœnatoriis* fuiſſe aſſeuerabunt; & illa quidem *Cubicularibus*, hæc verò *Tricliniaribus Lectis*, conueniſſe ex vtriuſque vocis etymo fidem haud dubiè ſunt facturi. neque ego huic ſententiæ repugno. Sed quid diutius tricor? quaſi verò Lis iſta non abs Lipſio noſtro in Saturnalib. ſuis publicitus deciſa iampridem! Fateor: &, *Accubitoriæ*, literula in Petronio retracta, pro *Cubitoriis* reponenti meritiſſimo vtique ac lubens ſuffragatorium addo calculum.

Pagi. 22. *Poſitúſque in ceruicalia minutiſſima* (noſtrarum Puerperarum in morem) *expreſſit imprudentibus riſum. Pallio enim coccino adraſum incluſerat caput, circáq; oneratas veſte ceruices Laticlauiam immiſerat mappam.*

Huc ſpectat Martialis illud de Malchionis huius, pænè

dixeram, germano, & quidem gemino:

Iacet occupato galbanatus in lecto,
Suffultus oſtro, ſericiſq; puluinis.

Caput verò *pallio incluſum* Mecœnatico cultui reſpondet peniſſimè; qui tamen non riſum, ſed iuſtam indignationem potius Senecæ ſtomachanti expreſſiſſe videtur. Teſtes hæcce ipſiſſima eius verba libro xx. Epiſt cxv.

Hunc eſſe, qui in Tribunali, in Roſtris, in omni publico cœtu ſic apparuerit, vt pallio velaretur caput, excluſis vtrinque auribus, non aliter, quàm in Mimo Diuitis fugitiui ſolent.

Laticlauiam etiam *Mappam* inter munuſcula alia Saturnalitia, & quidem viliſſima, pretiique minimi, à Piceno cliente muneri miſſam Sabello Cauſſidico commemorat ſalſiſſimus Poëtarum Martialis lib. 4. Epigram. 46.

Et lato variata mappa clauo.

Pag. 22. *Et ne has tantum oſtenderet diuitias, dexterum nudauit lacertum armilla aurea cultum, & eboreo circulo lamina ſplendente connexum.*

Armillæ ſequiori ſexui antiquitus in vſu tantùm, mox etiam gliſcente luxuria ad virorum ornamenta traductæ. Vide Plinium lib. xxxiii. cap. iii. Hiſtoriæ Natural. Eadẽ mollities in Caligula quoque notata à Suetonio ſcribente:

Sæpe depictas gemmatáſque indutus penulas manuleatus & armillatus in publicum proceſſit.

Nec non à Seneca lib. ii. In ſapientem non cadere iniuriam.

Chereæ Tribuno militum Caius ſignum petenti, modò Veneris, modò Priapi dabat, aliter atque aliter exprobrans armato mollitiem. Hoc ipſe pellucidus, crepidatus, armillatus, &c.

Quo loco, *Aliter, atque aliter*; vtraque Venere ſtudioſum, hoc eſt, modò *agentem*, modò *patientem* interpretor. Per *Priapum* enim, Diuiſorem; ſiue Admiſſarium; per Venerem, & mollem & impudicum deſignari res ipſa vociferatur.

Pag. 23. *Accipimus nos cochlearia, non minus ſex libras pendentia, ouáque ex farina pingui figurata pertundimus.*

Hinc *Cochlearium* vſum apud veteres qui fuerit, planiſſimè deprehendimus. neque hinc modò, verum etiam ex Martiali, ita lib. 14 ſub Lemmate Cochlearis diſputante:

Sum cochleis habilis, ſed nec minus vtilis ouis.
Nunquid ſcis potius, cur Cochleare vocer?

Facit eódémque & locus Plinij ex libro 28. cap 2.

Defigi quidem diris deprecationibus nemo non metuit. Huc pertinet ouorum, vt exſorbuerit quiſque, calyces, cochlearúmque protinus frangi, aut eoſdem cochlearibus perforari.

Cuius ſuperſtitionis manifeſtiſſima veſtigia noſtrarum etiamnum mulierculарum animis firmiſſimè impreſſa hodie eſt animaduertere; quibus prima huius quoque rei cautio eſſe conſueuit; vſque adeò, vt quodvis Venerium etiam Vadimonium deſerere præopraturæ videãtur prius, quàm non poſt ouorum exſorbitionem teſtas eorundem ſiue adeò putamina pertuſum ire protinus, imò verò fruſtillatim comminuere. ne *Diris* illis *Plinianis* ſcilicet, id eſt, carminibus Deuotoriis Thyeſtæo ritu conceptis obnoxiæ factæ defigi, aut linguæ malignantis execrationibus faſcinari porrò ab inuidis, vel maleуolis poſſint. Cæterum omnis *Cochlearium* virtus prò ratione ponderis, & argenti modo æſtimata. atque in hoc ipſo quoque pars aliqua elegantia poſita fuiſſe videtur. non quòd ſingula apud Trimalcionem Cochlearia ſingulas ſex libras pependiſſe autumem (apage iſtam ponderis immanitatem, Tudiculæ, ſeu Truæ alicui magis, quàm Cochleari conuenientem) ſed quòd de plurium potius Cochlearium ſtrue, non autem de ſingulis Petronium fabulari perſuaſum ſit mihi. Et tamen malum *Cochlearis* pondus *Saturnalibus, optimo dierum,* dono miſſi ſibi in Poſthumiano exagitat Martialis lib. 8.

Octauus (Annus) *ligulam miſit ſextante minorem.*
Nonus acu leuius vix cochleare tulit.

Sic enim legendum autumo. quaſi diceret Poëta, vix dignum eſſe, quod *Cochlearis* nomine cẽſeatur ad exemplum (ſicuti opinor) Lucillij, ita in re diſſimillima ὑπερβολικῶς argutantis.

Vix viuum hominem, ac monogrammum.

Vnde additum ab Epigrammatario: *Acu leuius*: ad rei vilitatem more ſuo, hoc eſt, Poëtico magis magiſque etiam eleuandam. Ad Lucillianæ quoque Hyperbolæ imitationem Ouidianum illud non inſulſè comparatum iudices:

Si pæta eſt, Veneri ſimilis: ſi flaua, Mineruæ:
Sit gracilis, macie quæ male viua ſua eſt.

Ità enim poſtrema Pentametri eius particula reconcinnanda: neque iis aſſenſus commodandus, quibus nouæ loquutionis gratia ex huius loci interpolatione ingenioſè potius, quàm *Veriſimiliter* quæſita, *Niſa*, prò *Viua*, auſis reſcribillare, deceptis (opinor) proletariæ illius ſcripturæ vanitudine, quæ maiorem ferè ac meliorem exemplarium noſtrorum partem, impunè & vindice nullo, ad hoc vſque tempus perperam inſedit, hoc exemplo: *Macie quæ male viſa ſua eſt.* Nam (vt meus eſt animus) abſque illa lectione fuiſſet, coniectura iſta nata non foret.

CAPVT XV.

Promulſis, *unde dicta*. Guſtatoria. *In veterum* Cœnarũ *legibus fuiſſe, vt conuiuarum nemo ferculi ſui parte fraudaretur: quam haud modo in profundum condere, ſed domum etiam aſportare ius erat. Eam in rẽ Martialis pro teſtimonio adducta auctoritas.* Rectę Cœnę *obſeruatio. Eraſmus in Lucianici loci verſione notatus. De feſtiuiſſimi Epigrammatis cuiuſdam, in fine laborantis, enarratione. Martialis Genio gratificatum.*

PAg. 23. *Iam Trimalcio eadem omnia luſu intermiſſo popoſcerat, feceratq; poteſtatem clara voce, ſi quis noſtrũ iterum vellet Mulſum ſumere.*

Hinc patefit etymon *Promulſidis*; & cur nam ità dicta prior pars Cœnę. Sequitur enim eueſtigiò de *Guſtatoriis*, *à choro cantante pariter raptim ſublatis*. Quò etiam reſpexit Horatius noſter, ex diſciplina Cariana conuiuiorum ſtrategis hoc quoque inter cætera nepotinum præceptum ſatis Satyricè inſtillans:

Vacuis committere venis

Nil niſi lene decet. leni præcordia mulſo
Prolueris melius.

Nec minus Seneca lib. XXII. Epiſt. XII. de Spanio quodam è genere Lucifugarum, prorſus contra conſuetudinem, ordinémque naturæ ſic quaſi ex profeſſo viuẽtium, ideóque non ab octaua hora veſpertina, ſed à prima luce auſpicantium cœnas:

Circa lucem diſcurritur. Pueri vocantur, cellarij, coqui tumultuantur. Quæro, quid ſit? Dicitur, Mulſum & alicam popoſciſſe, à balneo exiſſe.

Poſtremò etiam Plinius Iunior lib. Epiſt. I. de eadem iſta *Guſtatione*, ſiue adeò *Promulſide* verba iaciens:

Paratæ erant lactucæ ſingulæ, cochleæ ternæ, oua bina, alica cum mulſo & niue.

Quò etiam pertinebit illud à Martiali Diſtichon:

Nos alicam, mulſum poterit tibi mittere diues.
Si tibi noluerit mittere diues.

Ad ſuperiorem Arbitri locum aliquandò reueniamus: è quo etiam ille mos declaratur non ita vulgo vulgatus, lautiores olim Dominos conuiuis ſuis voce clara poteſtatem facere ſolitos, in Cœnarum præſertim Rectarum exhibitione, poſcendi quæ vellent, interdum etiam iterata. ídque priuſquam *Guſtatione* ſublata nouum menſæ ferculum inferretur. *Quadram* enim ſingulis, partémque ſuam palàm flagitare ius erat: eamque non in ventrem ablatam modo, verum mappa madente conditam domum quoque aſportare, ſi vellent. Clara omnia de Martiali exempli gratia.

Nihil eſt miſerius, nec guloſius Santra:
Rectam vocatus quum recurrit ad cœnam,
Quam tot diebus noctibúſq; captauit,
Ter poſcit apri glandulas, quater lumbum,
Nec erubeſcit peierare de turdo.

& reliqua ad finem vſque. *Cœnam* porro *Rectam* eãdem eſſe ſuſpicor, quam Graij homines, τὸ ἐντελὲς ἢ πολυτελὲς δεῖπνον appellitant; in qua nihil deſideres ſcilicet menſæ apparatui neceſſarium. Colligo ex Luciano narrante: Καὶ ἅμα ἀπεκεκόμιστο ἡμῖν τὸ ἐντελὲς ὀνομαζόμενον δεῖπνον. Quo loco Eraſmus tamen, dum vim vocabuli

Græci nequicquam exprimere ſatagit, *Abſolutam cœnam*, reddidit inſcitiſſimè. Ex iis verò quæ dicere occœperam prius alterius, quoque in Martiali meo Epigrammatis ſententia illuſtratur, quod lib. II. in Cæcilianum quendam exſtat huiuſmodi:

Quicquid ponitur hinc & inde verris,
Mammas ſuminis, imbricemq; porci,
Communemq; duobus attagenam,
Mullum dimidium, lupúmque totum,
Murenæque latus, femúrque pulli,
Stillantémque alica ſua palumbum,
Hæc quum condita ſunt madente mappa,
Traduntur puero domum ferenda.
Nos accumbimus ocioſa turba.
Vllus ſi pudor eſt, repone cœnam.
Cras te, Cæciliane, non vocaui.

Exemplum integrum adſcripſi, non tam ioci facetia inductus, quàm Iunianę Editionis prauitate: vbi poſtrema hæcce clauſula in qua totius Epigrammatis conſiſtit lepos, inficetiſſimè concepta legitur præterito in futurum perperam commutato, hanc ad faciem:

Cras te, Cæciliane, non vocabo.

Nihil enim iſtuc: nec tanto minus Exhibitore, quàm Poëta ipſo lectio indigna, cuius hæc ſentētia fuerat iam olim: Si quandò à nobis vocatus es ad cœnam fortè, nullum ità nec facetum, nec lepidum menſæ noſtræ ferculum inferri poteſt, quod non vixdum appoſitum ad te trahas illicò, atque in mappam iſtam tuam harpagatim conuerras, domum porrò à puero eueſtigiò auferēdum. haud ſecus, quàm ſi non in commune obſonatum, ſed verò quantum in lancibus eſt epularum ac ſcitamentorum, vni & ſoli tibi antepoſitum foret. Vnde relinquitur, vt ipſe conuiuator ego, ac parochus, cæterique item, quantum eſt, conuiuæ mei dentibus dentientibus, Tantali in morem, tingentes ac famelici, maléque feriati accumbamus: quum tu vnus omnium noſtrum pariter munus iniquiſſimè fungaris, haud quidem ambabus malis expletis tuburcinans modò, verùm etiam catillans inſuper, mappáque ac manibus pariter gypſatiſ-

ſimis circum verrens vniuerſa, oblitus Iuris humani, imò adeò contrà communes Leges Cœnaticæ diſciplinæ, quæ iubent partem cuique ſuam adſignari ex æquo. vt fiat Trimalcionis illud : *Equum Mars amat.* Quare, ſi quid ingenui etiamnum pudoris eſt tibi, cœnam iſtam, nô tibi ſolũ, ſed verò mihi quoque in partẽ, reliquiſque item conuiuis meis deſtinatam atque inſtructam, fac de manibus tuis reglutines ac remittas aliquando : vt & nos de ea, non minus quàm tu ô Cæciliane, bene eſſe poſſimus in commune. Quid enim? non in craſtinum etiam, verùm in hodiernam veſperam tantùm eſſe te volui, atque expetiui conuiuam mihi. Salſè, argutéque. quaſi dicat : O bone Cæciliane, ſi hanc tecum rationem pergis inſtituere in poſterum, vt mappam vſque tuam, ita vnctam effertámque ab alienis epulis redux domum porrò comportare pertendas, faxò cras in totum etiam diem de obſonio abundè ampliterque cautum ac prouiſum ſit tibi, hoc eſt, vt ipſe haud de veſperi hoc meo prandeas modo, verum lautè adeò, atque opiparè inſuper cœnam facias poſtridie. Atqui te (ſi neſcis) ego, non vt poſterum in diem ventrem etiam domi ſaginares tuæ, ſaburraréſque de meo, verũ vti hoc veſpere apud me pari cum cæteris iure hilarem conuiuam ageres familiariter vocitaui. Quid hac quæſo vrbanitate vrbanius?

CAPVT XVI.

Signum miniſtrantibus ſymphonia dari ſolitum ad inferundam cœnam. Obiurgare colaphis. Lecticarius *de conuiuio abdicatus, ſuáque* Supellecticario *dignitas reſtituta. Arbiter correctus.* Carptores. Structores, Sciſſores, Chironomantes, *ſinguli pro* Cibicidis. Petronij cum Iuuenali, ac Martiali meo ſuper Structoris munere *controuerſia.* Structuræ *huiuſce Magiſtros, & quaſi* P*rofeſſores Publicos in pergula preſtare ſolitos Romæ, compluribus ac luculentis teſtimoniis demonſtratum. Eádem Iuuenalis larga diffuſa lucis claritas de Seneca luminaribus accenſa.* Longè arceſſere. Nummos metiri modio. Abire in cœlum.

PAg. 33. *Cum ſubitò ſignum ſymphonia datur, & Guſtatoria pariter à choro cantante rapiuntur.*

Res omnis manifeſta ex Seneca, lib. de Breuitate vitæ: *Conuiuia mehercule horum non poſuerim inter vacantia tempora, quùm videam quàm ſolicitè argentum ordinent, quàm diligenter exoletorum ſuorum tunicas ſuccingant*: (quod poſtremum expreſſit Flaccus: *Vt omnes Præcincti rectè pueri, comitique miniſtrent*) *quàm ſuſpenſi ſint, quomodò aperà coco cæſus exeat, quanta celeritate ſigno dato glabri ad miniſteria decurrant.*

Item Epiſtolarum eiuſdem libro xv.

Tranſeo piſtorum turbam, tranſeo miniſtratorum, per quos ſigno dato ad inferendam cœnam diſcurritur.

Pag. eadem: *Colaphíſque obiurgare puerum, ac proiicere rurſus parapſidem iuſsit.*

Vſus eodem loquendi genere & Perſius:

Solea puer obiurgabere rubra.

Nec non Tranquillus: *Ferulis obiurgari.*

Sequitur deinceps:

Inſequutúſq; eſt Lecticarius, argentumq́; inter reliqua purgamenta ſcopis cœpit verrere.

Inter tot res conuiuij multo electiſſimas *Lecticario* quis locus? Et certè (vt. quod res eſt, fabuler:)

Poterat cœna eſſe ſine illo.

Sed deformatus haud dubiè locus, & quem in decorem priſtinum non aliter ſanè reponi poſſe arbitror, quàm ſi in *Lecticarij* vicem *Supellecticarius* ſuccedat. eum dico, iſtiuſmodi ſupellectilem qui curet, quíque prouinciæ adeo mundulæ præfectus iure optimo, ſuóque ipſius meritiſſimo cluat. ne videlicet abs Eucolpio & cæteris iniurià *laudatus ob elegantias Dominus* exiſtimetur, Lecticarium argento admouere auſus, ὄνος (quod dicitur) πρὸς λύραν. quo quid abſurdius? Reſcribatur proinde:

Inſequutuſq; eſt Supellecticarius.

Quam vocem & Pandectæ Veteres pro Romana identidem agnoſcũt, aſſerítque Præterea probæ & antiquæ fidei, monetæque Gloſſarium illud multo elegantiſsimum, quod Rei noſtræ Literariæ in commune, præſertim Antiquariç, gratificatus eſt non ita pridem induſtrioſiſsimus Typographorum Henricus Stephanus.

Pagi. 24. *Heu heu nos miſeros, quàm totus homuncio nil eſt!*

(In V.C prò *Totus*, *Cæcus* exaratum legebatur:)

Sic erimus cuncti, poſtquàm nos auferet Orcus:

Ergò viuamus, dum licet eſſe bene.

Verſus inſulſiſſimi, nihil adeò minus, quam Genij Petroniani. Itaque ſuſpicatus aliquando fui, Pentametri clauſulã hoc modo interpolari poſſe, haud paullò cõcinnius:

Ergò viuamus, dum licet, eſtq; bene.

Id eſt, dum per occaſionem, pérque valetudinem licet. *dumq; virent genua.* Nũc & me fruſtrà fuiſſe, & Petronium Trimalcionis, hoc eſt, hominis omnium ſubidiſſimi *burras, quiſquilias, ineptiaſq;* in ioco & vino exprimere voluiſſe, video demum atque intelligo, hercle verò ſerio. Itaque recepta ſcriptura ſeruetur.

Pagi. 25. *Non minus & Trimalcio eiuſmodi methodio lætus.* *Methodium*, vt *Exodium*, prò *Methodo*, id eſt, fictione, ſeu ludificatione. eò dico, ne quis de Editionis Lugdunenſis ſententia, prò *Tranſitu*, porrò interpretari pertẽdat. Clara explicatio hæc noſtra ex narrationis ſuperioris argumento. Sequitur:

Carpe, inquit. Proceſsit ſtatim ſciſſor, & ad ſymphoniam ità geſticulatus lacerauit obſonium, vt putares Darium, (Quid ſi, *Daren*, vel *Dareta*, *legamus?*) *hydraule cantante pugnare. Ingerebat nihilominus Trimalcio lentiſsima voce, Carpe.*

Propriè, atque oppidò Latinè Trimalcio. Ab eiuſmodi enim munere, *Carptores*, hoc genus dictitabantur. Iuuenalis: *Librarius, archimagiri,*

Carptores. *Carpere* enim nihil aliud, quàm quod Petronius, *Lacerare*, dixerat anteà. neque aliter ſanè antiquiſſimos illos Romuli nepotes loquutos ſcito. argumento vtique eſt illud XII. Tabularum:

MVLIER FACIEM NE CARPITO.

Eò dico, vti ab errore inſubido eos aliquando in viam reducam, quibus *Carpere*, & *Lacerare*, tantum non contraria eſſe perſuaſum video iampridem. Ouidiano illo teſtimonio ſubnixis: *Carpe cibum digitis.* Quos potius ad verbi iſtius cõpoſita mentem atque animum conuortere oportebat, putà *Concerpere*, ac *Diſcerpere*, eadem cum τῷ *Lacerare* ſignificantia. Notandum porrò, quem *Sciſſo*-

rè hoc loco indigitat Petronius, eúdem à Iuuenali non *Carptorem* (vt diximus modò) ſed verò & *Structorem* ſimul, & *Chironomanta* Græco nomine perhiberi. quomodo & Martiali verſu illo:

Et quæ non egeant ferro Structoris ofellæ.

contrà mentem Petronii noſtri, qui paulò prius *Structoris* meminens, cùm non prò *Cibicida Lucilliano*, aut obſoniorum Diuiſore, ſed prò *Archimagiro*, & penes quem *patinariarum ſtruicum* cõcinnatio; quò ſcilicet rite omnia ordinéque fierent, gabatis & lancibus ſingulis aptè ac ſuo loco diſpoſitis, hoc eſt, prò artifici ferculorum menſæ imponendorum ordinatore, inſtructore, & quaſi arbitro viſus accipere. idque (ſicuti apparet) non ſine ratione, & quidem (vti animus meus eſt) cumprimis probabili, ſi modò verbi ipſius etymòn preſſius aliquanto inueſtigare velimus. Verùm ad Iuuenalem reuoluamur, quò mos geſticulatoriæ iſtius, inter iàm anxias rerum electiſſimarũ lanienas, planior atque illuſtrior fiat. Scribit igitur ille Sat 5.

Structorem interea (ne qua indignatio deſit)
Saltantem ſpectas, & chironomanta volanti
Cultello, donec peragat dictata magiſtri
Omnia. nec minimo ſanè diſcrimine refert,
Quo geſtu lepores, & quo gallina ſecetur.

Item XI. *Sed nec Structor erit, cui cedere debeat omnis*
Pergula, diſcipulus Trypheri doctoris, apud quem
Sumine cum magno lepus, atque aper, & pygargus,
Et Scythicæ volucres, et Phœnicopterus ingens
Et Getulus oryx, hebeti lautiſſima ferro
Ceditur, & tota ſonat vlmea cœna ſubura.

Quæ tum vniuerſa, tum ſingula lumen deſiderant, alioqui per ſe nebuloſa oppido, & (abſque Seneca Interprete foret) Platonis numeris obſcuriora. Proinde parentem illum Philoſophiæ Romanæ audiamus VI. Epiſtol. libro has nobis explicationes præeuntem:

Cum ad cœnandum diſcumbimus, alius ſputa detergit, alius reliquias temulentorum ſubditus colligit, alius pretioſas aues ſcindit per pectus & clunes certis (f. certiſq;) ductibus circumferens eruditam manum in fruſta excutit. Infelix, qui huic

vni rei viuit, vt altilia decenter ſecet, niſi quod miſerior eſt, qui hoc voluptatis cauſſa docet, quàm qui neceſſitatis diſcit.

Vnde liquidò edocemur, inter cæteras Romæ conturbantis lautitias, ſeu Luxurię vèrius probra, etiam doctores in pergulis proſtitiſſe, qui dædalæ huiuſce *Structuræ* ſcientiam profiterentur. ad quam item decuriam pertinere videntur *Popinæ Præfecti*, tum *Culinariæ Artis Magiſtri*. de quibus idem Seneca xv. Epiſtol.

Innumerabiles eſſe morbos non miraberis, coquos numera. Ceſſat omne ſtudium; & liberalia profeſſi ſine vlla frequentia deſertis angulis præſident. In Rhetorum ac Philoſophorum ſcholis ſolitudo eſt. At quàm celebres (i. frequentes) *culinæ ſunt! quanta circà nepotum focos iuuentus premit.*

Emendo, *Quanto circo*, vel certè, *circulo*, id eſt, quàm ſpiſſa; ac frequente corona. Sic Martialis:

Nec calculator, nec notarius velox
Maiore quiſquam circulo coronetur.

Ruſus de Structoribus alibi Seneca:

Quare ars eſt apud te miniſtrare, nec temere, & vt libet collocatur argentum, ſed peritè ſeruatur (corrige *Struitur*, vel mea, vel Lipſiana fiducia potius) *& eſt aliquis ſcindendi obſonij magiſter?*

Idem de Breuitate vitę loco anteà laudato:

Quum videam quàm ſuſpenſi ſint, quomodò aper à coco caſus exeat, quanta celeritate ſigno dato glabri ad miniſteria decurrant quanta arte ſcindantur aues in fruſta, non enormia.

His ſuperaddatur Plinianum illud, de Gallinis arte ſecandis:

Poſteà culinarum artes inuenerunt, vt clunes ſpectentur, vt diuidantur in tergora, vt à pede vno dilatatæ repoſitoria occupent.

Ad Eucolpij narrationem regrediamur denuò:

Non potui amplius quicquam guſtare, ſed conuerſus ad eum, vt plurima exciperem, longè arceſſere fabulas cœpi.

Idem loquutionis genus vſurpatum à Seneca Patre Controuerſiarum IIX.

Hoc vt aliquando faciendum eſt, quum res patitur, ita ineptiſſimum eſt luctari cum materia, & longè arceſſere.

Nec non ipſe Petronius poſteà quoque:

Eumolpus autem dum Epigramma mortuo facit, oculos ad arceſſendos ſenſus longius mittit.

Pag. 26. *Vxor, inquit, Trimalcionis, Fortunata appellatur, quæ nummos modio metitur.*

Ad hoc exemplum ſcripſerat Horatius anteà: *Diues, Vt metiretur nummos.*

Ibidem paulo poſt de eadem Trimalcionis vxore:

Nunc nec quid, nec quare, in cœlum abiit.

Id eſt, vt rē ipſam vernaculo ſermone ſtrictim attingam modo:

Sy en kent haer ſeluen niet.

Cui loquutioni adfinis quoque illa Senecę Philoſophātis:

Subſilire in cœlum ex angulo licet.

Vide an & hinc Dialogi Fabiani de Oratoribus defectus ſarciri poſſit huiuſmodi explemento:

Tum mihi ſupra Tribunatus & Præturas & Conſulatus aſcendere videor, tum in cœlum abire.

Nā in libris noſtris lacuna eſt id loci aſteriſco inſignita.

CAPVT XVII.

In M. Tullij cū Publio Syro cōparatione Trimalcionis iudiciū fuit, hoc eſt Petronianis pōderibus examinatū. Eiuſdē Mimici ingenij acrimonia cū Seneca, tū duorū Iuliorū, & quidē Cæſarū, Caij inquā Dictatoris, ac Scaligeri noſtri æternu præconiū cohoneſtata. Eius rei luculētiſſimū ſpecimē præbitū à Petronio, Publiani Genij elegātia, & eruditius iuxta.

PAgi. 26. *Et Poëtarum cœpit eſſe mentio, diúque ſumma carminis penes Mopſum Thracem immorata eſt* (ita enim Lipſius noſter) *donec Trimalcio; Rogo, inquit, Magiſter, quid putes inter Ciceronē, & Publiū intereſſe. Ego alterū puto diſertiorē fuiſſe, alterum honeſtiorē. Quid enim his melius dici poteſt?*

Vide, & ride (mi Lector) præpoſterum inſcitiſſimi conuiuatoris iudicium. nec vero Arbitrum noſtrum, ſed Trimalcionem nugas blatiētem te audire exiſtimes velim. quē quidem modis omnibus ridiculū ex profeſſo vt

faceret, Poetarum commemoratione abrupta, nouum prorſus atque inexſpectatum de M. Tullio ſermonem ſubito iniectantem inducit: vt *Florem* ſcilicet

Delibatum illum Populi, Suadæq; medullam

cum Mimicis ſordibus, & Publiana tolutiloquentia contenderet. quo quid ineptius, vel abſurdius fingi poſſit, haud video ſanè, niſi (vt meus eſt animus) fieri non poſſe arbitror. At tu fortaſſe nouum iſtud atque inſolēs comparationis genus nō ad prorſam Tullij dictionem, verùm potius ad Poëſim eiuſdem, haud perinde quo merebatur plauſu à poſteris exceptam, pertinere contendes. cuius hercle ſententiæ me ſubſcriptorem minimè es habiturus. Et tamen Trimalcioni noſtro etiam aduocatus vt veniam, nullam mihi linguam eſſe fateor, qua horundem Publij Iamborum argutias, ac fælicem verborum compoſitionem ſatis pro virtute prædicare poſſim. Nam (vt ne à Petronij imitatione recedam) *quicquid dixero, minus erit*. Ità publici ſaporis nihil, itáque nouo vrbanitatis ſale ſparſa omnia, atque ad præſtationem Elogij eius, quod de Syro hoc noſtro teſtatum reliquit ſanctiſſimus Romani Theatri Cenſor Seneca lib. 1. de Tranquillitate vitæ his verbis:

Publius Tragicis Comicíſq; vehementior ingeniis, quoties Mimicas ineptias, & verba ad ſummam caueam ſpectantia reliquit, inter multa alia cothurno, non tantum ſipariis fortiora & hoc ait:

Cuivis poteſt accidere, quod cuiquam poteſt.

Vbi tamen *Sipario*, ad marginem adſcriptum legitur, idque verius. Eſt enim *Siparium genus veli, quo in ſcena Mimi vtuntur*, teſte Pompeio. Credo te iam exſpectare, vti & alteram quoque magni illius I. Cæſaris Scaligeri laudationem hîc imputem referámque expenſam tibi. Merito. Neque enim dicere, aut vllo modo conueuire videtur nobis, vt tanti Herois Cenſuram minoris, quàm ipſius Senecæ iudicium faciamus. Sic igitur ille libri primi Poëtices ſuæ, cap. x. de Mimographo hoc noſtro, Equitis Romani, Laberij dico, haud quidem æmulo ſolùm, ſed & victore: ídque de Diui ipſius Iulij liberaliſſima ſententia.

Tranſlata in Italiam argumenta adeò ſalibus at dicacitate aucta ſunt, vt vnus Publius vniuerſam Græciam ea laude ſpoliarit.

Sed iam tempus, eius rei ſpecimen aliquod vt ſpeciamus, Arbitri noſtri beneficio maximè. Nam abſque illo foret, quid reliquum erat, quàm vt ita lepidi ac venuſti Poëmatis inopiam in perpetuum porrò pateremur?

Luxuriæ rictu Martis marcent mœnia?
Tuo palato clauſus pauo naſcitur, (*f paſcitur*)
Plumato amictus aureo Babylonico:
Gallina tibi Numidica, tibi gallus ſpado:
Ciconia etiam grata peregrino hoſpita,
Pictaticultrix, gracilipes, crotaliſtria,
Auis exſul hiemis, titulus tepidi temporis,
Nequitiæ nidum in cacabo fecit meo.

Video Publio iſti idem, quod noſtris Scauris hodie, vſu veniſſe propemodum, qui grauiſſimi alienæ nequitiæ obiurgatores in propatulo viſi, ſibi ſuæque lubidini nihil non in ſecreto condonant: nec citò, aut temere cuiquam, niſi ſcelerum ſuorum adminiſtro, vel conſcio, gratiam offenſæ alicuius facturi. Huic enim generi flagitium quodvis impune, modò occultũ, ac ſine arbitris; nam *Teſtibus* nõ audeo dicere. credo, illam vt Plinianam ſententiam nobis veriſimilem faciant ſcilicet:

Multi famam, conſcientiam pauci verentur.

De Publiana verò inſolentia, (Ciceroniano more me loqui ſcito) ſeu verius elegantia, quam in aliis potius quàm ſemetipſo Mimus ille tanto dictorum acumine exagitaſſe videtur, ità Plinius:

Publij (inquit) *Mimorum Poëtæ cœna, poſtquam ſeruitutem exuerat* (malim, *Seruitute exierat*. Sic enim & Cicero *Exire ærumna*, prò liberari) *nulla memoratur ſine abdomine, vocabulo etiam ſuminis ab eo impoſito.*

Vt mirum nõ ſit, eum etiam *Ciconiarum* meminiſſe; quas id primum temporis edules factas, nouámque ex earundem conditura ὀψοποιΐαν Romæ inſtitutam didicerat de Sempronio Rufo, auctoritatem eam haudquaquam vtique defugiente, & quidem Prætoriam. quo cognomento inſignem ipſum Horatius facit. ad quem locum

conſule Obſeruatiunculas noſtras. Adiice Fragmentum quoddam Cornelianum, Nepotis dico, apud Plinium maiorem, ita lib. x. cap XXIII. differentem:

Cornelius Nepos, qui Diui Auguſti Principatu obiit, cũ ſcriberet, Turdos paullò ante cœptos ſaginari, addidit Ciconias magis placere, quàm grues, &c.

Cæterùm *Thrax Poëta* iſte qui fuerit, cui *ſumma carminis* in Trimalcionis conuiuio delata, diuinare non eſt meũ. & ſcin', quid verear, ne prò *Eumolpo* ſcilicet præpoſtera ſciolorum diligentia *Mopſum* obiectauerit nobis. *Eumolpo* inquam, de quo non infrequentem ſanè, nec infeſtiuam in poſteriore huius Satyrici parte mentionem habituri poſtea. qui an *Thrax* etiã fuerit, ignoro: hoc ſcio, nõ indignum, qui in principum Poetarum luſtro haud poſtremus cenſeatur.

CAPVT XIIX.

Margaritum inter faleras pelagias. Pedes tollere. Indomita. Stratũ extraneum. Carbunculi vnde Carchedoniorum cognomento famigerati potiſſimum. *Eorum flagrantia, & quaſi ignitus fulgor. Septuoſioru cuiuſdam loci in Publiano verſu edisſertatio.*

PErgamus auſcultare Mimum porro publicæ Luxuriæ accuſatorem:

Quò margarita, cara, tribaca, Indica?
An, vt matrona onerata faleris pelagiis
Tollat pedes indomita in ſtrato extraneo?

Margarita, numero plurali poſita accipio, vt pote generis neutri. quando, *Margaritum*, in ſingulari quoque veteres extuliſſe conſtat. Vel Mecænatis Fragmentum ſpecta, in nuperis ad Horatium Notis integritati ſuæ primitus à nobis reſtitutum. In eo enim ita ſcriptum deprehendes:

Lugens te, mea vita, nec ſmaragdos,
Nec percandida margarita quæro, &c.

Adde quod eiuſdem caſus continuatio deinceps ſequatur. argumento ſunt iſta:

Smaragdum ad quam rem viridem, pretioſum vitrum?

Cæterum vbi idem;

Tollat pedes indomita in ſtrato extraneo?

dixerat modò, Mimica quædam ſententiæ obſcœnitas ſubeſſe videtur: vt, *Indomita* ſignificet, necdum domita, vel ſatiata ſaltem tot ac tam aſſiduis libidinibus; haud quidem in lecto maritali, ſed verò in ſtrato extraneo, id eſt, apud adulterum, vel adulteros verius. quorum (id quod de Clodia ſua Catullus)

Nullus amat verè, ſed identidem omnium
Ilia rumpit.

Nam *Tollere pedes* quid ſit, operam interpretando ſi pergam ſumere, nugas egero. Itaque Scriptorum aliquot exemplis cōtentus, pauſam facere approperabo. *Nonius in Atellanarum Fragmentis:*

Mammas teneas, pedes extollas, congenues, ſauies.

Cicer. Epiſtolar. 11. ad Atticum:

Noli, inquam, de vno pede ſororis queri, licet etiam alterum tollas.

Quibus addas, ſi voles, illa à Martiali:

Tolluntur q; pedes, ô medicina grauis.

Item: *Ille pedem ſuſtulit, hic tunicam.*

Idem porrò Græcis ἄιρειν σκέλη valere, facete ab eruditiſſimo omnium Victorio obſeruatum, hocce Ariſtophanis exemplo, ex Fabula, quam ἐκκλησιαζούσας vocauit, eam in rem producto examuſſim ſcitiſſimè:

Ἐκεῖνο δ᾽ οὐ πεφρόντικα μὲν, ἐν τῷ τρόπῳ
Τὰς χεῖρας ἄιρειν μνημονεύσομεν τότε:
Εἰθισμέναι γὰρ ἐσμὲν ἄιρειν τὰ σκέλη.

Pergit Publius Romanas delicias flagellare porrò huiuſmodi caſtigatione:

Quò Carchedonios optas ignes lapideos,
Niſi vt ſcintillent? Probitas eſt carbunculus.

Horum Senariorum nemo (quod ſciam) clarius, quàm Plinius illuſtrationem præiuerit tibi. Ita enim ille lib. 37. cap. 7.

Principatum habent Carbunculi, à ſimilitudine ignium appellati, cum ipſi non ſentiant ignes, ob id à quibuſdam Apyroti vocati. Horum genera Indici, & Garamantici, quos & Carchedonios vocauere propter opulentiam Carthaginis magne.

& reliqua, quę deinceps ibidem ſequuntur. Quod verò ſubiungit Mimographus noſter: *Probitas, eſt carbunculus:* omnibus credo modis obſcurum pleriſque viſum iri. Videor tamen facile à memet ipſus impetrare poſſe, vt *Probitatem* prò Pudore, ſiue adeò pudicitia Matronali poſitam exiſtimem. cui innuere videtur, ſcintillantibus gemmis exoticis, aut lapidibus pretioſis opus non eſſe: vt quæ, nullis etiam externis adminiculis adiuta, ipſa per ſe carbunculi in moré flagret, atque ſcintillet tamé:

Purpureum toto fundens de corpore lumen.

Sed monendus Lector, perperam nimis in nupera ac poſtrema illa, quam politiſſimæ Lutetiæ debemus, Petronij Editione, *Carbunculos*, impreſſum reſidere. niſi ſi tamen *Carbunculos* id loci recto caſu ἀντὶ τοῦ *Carbunculus* antiqua declinandi forma poſitum exiſtimemus.

CAPVT XIX.

Terna in Petronium correctiones. Gradum ad prœliandum, *ſiue* ſtatū prœliantis componere. Eucolpius, ac Aſcyltus non fortunæ modò, ſed & vitiorum ſimilitudine,

Par inter ſeſe quàm bene compoſitum?

Ex Luciani exempli conlatione clarum Satyrico noſtro lumen accenſum: ſimul mendum ſublatum. Breuis Eucolpiorum ſcelerum enumeratio, quaſi tu Elenchum dicas, De eiuſdem ab arena liberatione, ducta ex argumentorum fugientium ſignis non aliena ſanè, neque incredibilis conjectura.

PAgi. 27. *Itaque quum hora pænè tota per omnes ſcirpos, gaſtarúmque eminentium fragmenta traxiſſemus cruentos pedes, &c.*

Vidi oculis, vidi, ipſe meis exemplar membranaceum, in quo liquidò *Scruptos* expreſſū legebatur. vnde ipſus, *Scrupos*, concinnaui illicò: arbitrórque porrò prò *Gaſtrarúmque*, *Glarearúmque* reponendum, vt terræ petroſæ ſcrupoſæq́ue calculi, ſeu lapilli intelligantur. cuiuſmodi in ripis noſtris ſpectare ac littoribus eſt frequentes, iter faciuntibus moleſtos. *Carices* aliorū nullus moror.

Pagin. eadẽ: *Et forſitan pernoctaſſemus in limine, ni tabellarius Trimalcionis inueniſſet x. vehiculis diues.*

Reſtituo, *Interueniſſet*: ita poſtulante ſententia, manca

Grex, propriè. etenim *Gregem Hiſtricum* (vt Plautus meus loqui conſueuit) hoc eſt, & Chorum, & Cateruam Hiſtrioniam faciuntium deſignat. Quod ſupereſt, videor fidem meam hoc loco obſtringere quamvis audacter poſſe, atque aſſeuerare legendum: *Aſſimulata*, non *Diſſimulata*. & ſententiam ipſius Epigrammatis appello. quam etiam in Necromantia ſua expreſſit Lucianus, haud alia ſanè vſus ſimilitudine. Sic enim inibi:

Οἶμαι δὲ καὶ τῶν ἐπὶ τῆς σκηνῆς πολλάκις ἑωρακέναι τοὺς τραγικοὺς ὑποκριτὰς, τούτους πρὸς τὰς χρείας τῶν δραμάτων ἄρτι μὲν Κρέοντας, ἐνίοτε Πριάμους γιγνομένους, ἢ Ἀγαμέμνονας. καὶ ὁ αὐτὸς, εἰ τύχοι, μικρὸν ἔμπροσθεν μάλα σεμνῶς τὸ τοῦ Κέκροπος, ἢ Ἐρεχθέως σχῆμα μιμησάμενος μετ' ὀλίγον οἰκέτης προῆλθεν ὑπὸ τοῦ ποιητοῦ κεκελευσμένος. ἤδη δὲ πέρας ἔχοντος τοῦ δράματος, ἀποδυσάμενος ἕκαστος αὐτῶν τὴν χρυσόπαστον ἐκείνην ἐσθῆτα, καὶ τὸ προσωπεῖον ἀποθέμενος, καὶ καταβὰς ἀπὸ τῶν ἐμβατῶν πένης, καὶ ταπεινὸς περιέρχεται, οὐκ ἔτι Ἀγαμέμνων ὁ Ἀτρέως, οὐδὲ Κρέων ὁ Μενοικέως, ἀλλὰ Πῶλος Χαρικλέους Σουνιεὺς ὀνομαζόμενος, ἢ Σάτυρος ὁ Θεογείτονος Μαραθώνιος. Pag. eadē, & 30.

Aufugi, iudicium harenæ impoſui, hoſpitem occidi, vt inter audaciæ nomina mendicus, exſul, in diuerſorio Græcæ Vrbis iacerem deſertus.

Eleganter *Nomina audaciæ* appellat, *aufugiſſe à domino, operam arenæ inter Gladiatores, & quidem obſcænos* (id quod Eucolpio pagi. 6. ſuprà obiectauerat Aſcyltos) *auctoratum locaſſe; hoſpitem per fidem necaſſe*. vnde ibidem quoque *Nocturnus percuſſor* ab eodē commilitone ſuo, iure optimo indigitatus. Cæterum ſubdubito, an locum totum reſcribere potius, atque interpungere auſim hoc modo;

Effugi iudicium, harenæ impoſui, hoſpitem occidi, &c.

Quid enim? an non ità Horatius quoque?

Sed tamen admiror, quo pacto iudicium illud Fugeris.

Vtut eſt, aqua mihi hæret vtrobique. & videtur haud obſcurè ſignificare, ſe ſuam illam ad gladios locationẽ ſeu caſu fortuito (Deo ſcilicet, id quod in Prouerbio eſt, ἀπὸ μηχανῆς opitulante ſibi) ſeu calido, callidóque neſcio quo commento, atque effugio ludificatum, incolumem ac ſine noxa euaſiſſe: eáque ratione ſalutem peperiſſe inſperatã ſibi. Quo etiam ſpectat, quod idem ſucceſſus ipſe ſuos miſeratus fuerat modò querimonia huiuſmodi:

Ergo me non ruina terra potuit haurire?

Item exprobratio illa Aſcyltica paginæ ſextæ:

Non taces gladiator obſcœne, quem de ruina arena dimiſit?

Quanquam hæc ex Lipſij Epiſtolicis iam nota. Vt videatur ruina fortaſſe penſilis neſcio cuius Theatri, momẽto aliquo luxatis machinis, arena elapſus fuga porrò conſuluiſſe ſibi Eucolpius, & (quod Plautus inquit) exercuiſſe ſe protenus ad curſuram. eôdémque fortean pertinuerit Fragmentum illud extrà operis huius ordinem, è veteri doctiſſimi P. Danielis Gloſſario, Satyrico noſtro attributum: & inter alia Petroniana exempla ſub Lutetianæ Editionis finem ab eruditiſſimo Collectore relatum huiuſmodi:

Petauróque iubente (*iuuante*, malim) *modò ſuperior.* Nec non alterum quoque iſtud à Turnebo emaculatum ad hanc faciem: *In automatium* (*aumarium* eſt in exemplaribus noſtris) *me conieci.* quod quidem τοῦ *Petauri* mentionem anteceſſiſſe ſanè veriſimile ſit mihi. Scin', quid ſuſpicer? ad *Automati fortè alicuius*, ſiue *Pegmatis ruinam*, coagmentis inter ſe nimio machinamentorum pondere eliſis ac ſolutis ſcilicet, hanc Eucolpiani effugij imposturam quam dicit, prò argumenti ratione probabiliter accommodari poſſe. vnde turbella aliquanta, nouáque (vti in re ſubita ſolet) concurrentis, inuicémque ſe collidentis exorta populi ſpectatoris trepidatione, verſipellis ille, atque in omnes furtorum occaſiones intentus, (ne dicam ipſis pęnè mechanicis ac ſcanſilibus illis, in quæ impoſitus fuerat, Tabulatis verſatilior) lu-

bricitate ſua, quaſi anguilla, ac preſſantis (vt dixi) multitudinis beneficio, per turbam tacitè, ac latenter vt fit, inuiſus atque ignorabilis dilapſus, hoc eſt, fugitiuos imitatus inflexa pedum pernicitate ſalutem porrò pepererit ſibi.

CAPVT XX.

Macula vna, altera, eluta è Petronio. Mutuis libidinibus attriti. *Inter* Sicyonia, *ac* Phæcaſia *diſcrimen, & vtriuſque generis æſtimatio. Quæſtioni acceptus Seneca. Additum nonnihil præterea de colore calceâtus Romani.*

PAgi. 30. *Et quis hanc mihi ſolitudinem impoſuit? Adoleſcens omni libidine impurus, & ſua quoque confeßione dignus exilio.*

Apage *Exilium* iſtud. Leuius hoc enim, quàm prò delicto Gytonis, vel etiam iuſta ac ſeria Eucolpij indignatione. Itaque nihil dubito, quin, *Exitio*, ſcripſerit Arbiter. Hoc enim eſt illud quod pagina 28. manifeſta prò noxia commeritum ſemet Gyton ipſe profeſſus fuerat prius, Fratrum duorum fatali rixæ intercedere auſus, atque ita ſeſe quaſi medium facere, hac perſonata deprecatione proclamans:

Quod ſi vtique facinore opus eſt, nudo ecce iugulum, conuertite huc manus, imprimite mucrones. ego mori debeo, qui amicitiæ ſacramentum deleui.

Quæ Deprecatio non *Exilij*, ſed *Exitij*, & quidem præſentarij res erat: neque aliò vtique Gytonis hęcce confeſſio referunda.

Pag. eadem. *Quid ille alter? die qui tanquam togæ virilis ſtolam ſumpſit; qui, ne vir eſſet, à matre perſuaſus eſt; qui opus muliebre in ergaſtulo fecit.*

Scriptura non dubiè tranſpoſita, & vide, an huiuſmodi additamento ſpes ſit reſtitui poſſe concinnius:

Quid ille alter? qui ipſo inquam togæ virilis die ſtolam ſumſit, &c.

Niſi ſi cui fortè Lectionem hanc Lipſianam potius animatum eſt ſequi:

Quid ille alter, ô Dij! qui tanquam togæ virilis, &c.

Videtur proinde Aſcylto idem quod *Græcorum primo* (vt

cum Criſpo hoc dicam) Achilli euéniſſe. quem parens fati præſcia, quòd filium ad Pergama, *Troiæ ſub mœnibus altis*, oppetiturum prædidiciſſet, periculi huius declinandi, ægrè ab eodem vixque maternis tandem precibus obtinuerat, vt aſſumto habitu virginali in Scyro inſula tantiſper inter lanificas occultatus falleret, dum decennale bellum cum Troianis obſeſſis poſitum eſſet denique. Sed ille virum ſe eſſe maſculo facinore Deidamiæ ſeriò aliquando approbauit: Aſcyltos contrà, accepta ſemel muliebris patientiæ lege, intercutibus probris vſque & vſque flagitatus porrò, poſt fœdiſſimas adeò Diuiſiones, ne capite quidem ſuo iniuriam abſtinuiſſe videtur. Scires & auerſum & aduerſum pariter impudicum fuiſſe, hoc eſt, *per cauſas corporis omnes* (vti apud Carum eſt)lubidinem alienam ſine vlla exceptione excepiſſe. Paret hoc ex ſuperiore quoque illa Eucolpij increpatione, qua eum ſe inclamauerat prius:

Quid dicis inquam, muliebris patientiæ ſcortum, cuius nec ſpiritus purus eſt?

Pergit ſecum porrò Eucolpius ſtomachari:

Iacent nunc amatores obligati noctibus totis, & forſitan mutuis libidinibus attriti derident ſolitudinem meam.

Eandem in ſuſpicioſiſſimo amore ſolicitudinem, multis magníſque experimentis percognitam, etiam expreſſit Propertius, Cynthiam ſuam probri, ſtupri, dedecoris manifeſtò viſus inſimulare:

Quin etiam multo duxiſti pocula riſu.
Forſitan & de me verba fuere mala.

Adumbrauit & popularis noſter, deliciæ meæ, nulli Poëtarum ſecundus tenerrimo hocce diſtichô:

Forſitan & de me teneros motura cachinnos
Miſcetur veſtris fabula nequitiis.

Notanda porrò phraſis illa: *Mutuis libidinibus attriti*, etiam Propertio familiaris, de viroſiſſima Cleopatrâ huiuſmodi nobis Elogium perhibenti:

Et famulos inter fœmina trita ſuos.

Denique ipſi quoque Petronio infrà pagina 26.

Vtcunque igitur inter anhelitus ſudoréſque tritus, quod voluerat accepit.

Ad *anhelitus* iſtos etiam referendum Iuuenalis illud:

Nec queritur, quòd
Et lateri parcas, nec quantum iuſſit anheles.

Habes ſub eiuſdem Petronianæ paginæ finem:

Age ergo (inquit ille) in exercitu veſtro Phæcaſiati milites ambulant?

Ità enim princeps nobis hunc locum reſtituit Turnebus Ritè, atque ex diſciplina Romana. *Militem* enim non *Phæcaſiatum*, ſed *caligatum* eſſe conueniebat. Neque iis aſſentior tamen, qui *Phæcaſia*, muliebre calceamenti, ſeu ſolearum genus fuiſſe volunt, ac tantum nō cum Sicyoniis confundunt. Perperàm. *Sicyonia* enim leuioris pretij, tametſi Lucretius reclamare videatur, ac duarum drachmarum opus: *Phæcaſia* verò bis tanti. Et illud quidem doceo ex Dialogis Meretriciis Luciani:

Δω. Εὖγε ὦ Μυρτάλη, λογισώμεθα. ὑποδήματα ἐκ Σικυῶνος τὸ πρῶτον δύο δραχμῶν.

Alterum ex Seneca de Beneficiis VII. cap. XXI. ità rem iſtam computante:

Pythagoricus quidam emerat à ſutore Phæcaſia (rem magnam) non præſentibus nummis.

Et paullò poſt de eodem ad tabernam Sutoris interdiu occluſam nominis expediundi gratia nequicquam reuorſo:

At Philoſophus noſter tres, aut quatuor denarios (non inuita manu) domum retulit, ſubinde concutiens.

Rem magnam, ſubdit Seneca, εἰρωνικῶς, & ſuo more argutias faciens, credo, quia pretioſiores fortaſſe, quàm prō perſona Philoſophi videbantur; quem *Crepidis* potius, vel *Baxeis* calceatum incedere conueniebat. Et tamen idem ille, quē dico, Romanæ ſapientiæ antiſtes, lib. XX. Epiſt. I. ipſus à ſeſe hac quidem in re ſeorſum mihi ſentire videtur, quo loco monet:

Puto quædam eſſe, quæ decent phæcaſiatum, palliatum.

Vnde in communi etiam omnium Philoſophantium vſu fuiſſe videri poſſunt, haud aliter, quàm amictui *Pallium*, peculiare huic generi geſtamen: cum quo, *Phæcaſia*, coniunxit (vt vides) Seneca. Vtut eſt, Græcanicum genus, ex Plutarcho, ex Appiano coloris etiam candidi

fuiſſe condiſcimus. *Albis* certè *calceis* Romanos quoque in publico vſos de Martiali cognoſcas, ità in Cinnam quendam ludente, more ſuo:

Sordidior cœno quum ſit toga, calceus autem
Candidior prima ſit tibi, Cinna, niue, &c.

Et fortaſſe Phœcaſiatum voluit dicere.

CAPVT XXI.

Inſperata ex trauerſo fieri. Vita truditur. Protogenis rudimenta cum Naturæ ipſius varietate certantia. Lycurgus *quiſnam fuerit, de cuius* crudeliſſima ſocietate *Encolpius ſecum & cum animo ſuo conqueritur.* Literarum ſtudia & odio, & moleſtiæ ſemper iam inde ab antiquo fuiſſe opum ac diuitiarum ſtructoribus. *Mendum e* Petronio *ſubmotum. Alia haud pauca explanata. De* Pinacothecarum poſitura *quiddam non protritum.*

PAg. 31. *Nemo cælum putat, nemo iuſiurandum ſeruat, ſed omnes opertis oculis bona ſua computant.*

Frequens hæc apud probos omnes tàm veteres, quàm nouos ſcriptores querimonia. neque diſſentanea Ouidianæ illi ex libris Triſtium.

At reditus iam quiſque ſuos amat: & ſibi quid ſit
Vtile ſollicitus computat articulis.

Et deinceps interpoſita lacuna Arbiter:

Quod hodie non eſt, cras erit: ſic vita truditur.

Ad exemplũ credo iſtius Horatiani: *Truditur dies die, &c.* Sententiolæ porro iſtæ, interiectis paſſim aſteriſcis, lacunáſque explentibus diſpoſitæ vſque ad poſtremam illam:

Non multum oportet conſilio credere, &c.

Ad Eucolpij derelicti perſonam pertinere videntur, ſemetipſum demum conſolantis de vi atque iniuriis, imò contumeliis ab Aſcylto illatis ſibi, déque perfidia ac diſſidio pulli ſui, Gytonis.

Habes ibidem: *Quod non expectas ex tranſuerſo fit, & ſuper nos Fortuna negotium curat.*

Sic & Seneca quoque loquutus deprehenditur lib. de vita beata:

Morbos dico, funera, debilitates, & cætera ex tranſuerſo in vitam humanam incurrentia.

Eſt iti-

Eſt itidem apud Plautum: *Ex tranſuerſo incedere.*
Pag. 23. *In Pinacothecam perueni vario genere Tabularum mirabilem.*
De *Pinacothecis* conſulendus Plinius lib. 35. cap. 2.
Pag. 23. *Et Protogenis rudimenta cum ipſius naturæ veritate certantia non ſine quodam horrore tractaui.*
Quamvis τὸ *Veritate*, non alienum huic loco, ego tamen aſſenrationem in eam partem flecto, vt *Varietate* potius reſcribendum exiſtimem. Conſule eundem Plinium ſuper Protogene, Statuariæ non minus, quàm Picturæ artibus famigerato.
Pag 24. *Et hos Fabulæ quoque habuerunt ſine æmulo cōplexus,* Non vt ego inuenuſtus, infœlix, deſertúſque, cuius amores ad ſe per ſummam iniuriam tranſlatos æmulus Aſcyltos interuortit. vnde abs eodē ſubiungitur ſtatim:
At ego in ſocietatem recepi Lycurgo crudeliorem.
Atque hic *Lycurgus* ille fuiſſe videtur, de quo mentio pagina 54. cuiúſque adeò *villam à ſe diſpoliatam, veſtéſque latrocinio harpagatas,* ipſus apud Eumolpum poſteà indicium profeſſurus Eucolpius. eó dico, ne quis temerariū Thracem illum Dryantis filium, Liberi patris oſorem,
Veſaniúmque noua nequicquam in vite Lycurgum;
aut Legum etiam Lacedæmoniarum latorem *ex tranſuerſo* ſomniet nobis.
Pagi. 24 *Sed cultu non proinde ſpecioſus, vt facile appareret eum hac nota literatum eſſe, quos odiſſe diuites ſolent.*
Confer cum his ſententiam illam multò arguriſſimam Epiſtolæ Plinianæ libri VII. de Cornelio Minutiano:
Natus ſplendidè, abundat facultatibus, amat ſtudia, vt pauperes ſolent.
Vnde apparet, iam inde à Plinianis tēporibus, humanitatē ac literas odio ſemper diuitiarū amatoribus fuiſſe. proinde non eſſe, quod noſtri modò ſæculi faſtidium ac contemtum tantopere miremur. nec quicquam expediendo huic loco accommodatius inuenies. qui tamē ad veterem hancce formam interpolandus videtur:
Vt facile appareret eum ex hac nota literatorum eſſe, &c.
Qua phraſi itidem infrà vſurus, pagina LXXXV.
Ex hac nota domina mea eſt, &c.

Igitur Eumolpum interrogare properat Eucolpius:

Quare ergo, inquio, tam male veſtitus es?

Sic Martialis quoque in re prorſus huic ſimili, ne dicam gemina, & quidem ipſus de ſe:

Cur ergo, inquit, habes malas lacernas? &c.

Nec Satyricè minus magnus ille Auruncæ alumnus:

Scit ποιητικὸν eſſe, videt tunicam, & toga quid ſit.

Quæ ſequuntur porrò, cum iis quæ deſiderantur, in quorum vicem aſteriſci vacuas lacunas explentes ſucceſſere, eà verò omnia partim aſtricta numeris, partim ſoluta oratione concepta, ex perſona Eumolpi prolata videntur, fortunam caſúſque ſuos Eucolpio commemorantis. in quibus exſequendis binas propemodum horas inſumtas, ex caſtigatione illa Eucolpiana, quam habituri ſumus infrà pagina 30. ducere audere videor coniecturam. Sic enim inibi:

Minus quàm duabus horis mecum moraris, & ſæpius Poëticè, quàm humanè loquutus es.

Vbi *Humanè*, pro, Hominum more ac ritu, ſimplicitérque capiundum, & quod nos patrio ſermone dictitamus, Menſchelifcker vvijs. quaſi verò duo iſta, *Humanè* inquio, & *Poëticè loqui*, contraria inter ſe ac pugnantia forent. Ridiculè & iocus omnis (vt vides) ex nouitate dicti atque inſolentia quæſitus. Ex quibus tum ſingulis, tum vniuerſis apparet, Eumolpum iſtum Petronianum narrátionem inſtitutam longius inſuper producturum fuiſſe, niſi eampſe abrupiſſet ſubitò *hominum in Porticibus ſpatiantium; nec verba, verum lapides loquentium*, odioſa interpellatio. qua ille *aduentitia*, interim dum *Haloſim Troiæ* recitat, exceptus, plauſu ingènij ſui cognito, caput operuiſſe, extráque templum curriculo ſeſe proripuiſſe inibi inuenietur. Vnde item manifeſtò docemur, Pinacothecas templis fèrè ac Porticibus publicis annexas, ſeu continuatas fuiſſe. credo, quò anguſtiores intrantibus ſcilicet, maiorémque adeò religionis ſpeciem habere viderentur: ſimul, ad frigus in vmbra captandum, animi cauſa (vt fit) ſub iiſdem inambulare volentibus, æſtiuis præſertim caloribus.

CAPVT XXII.

Leonum in Lenones *commutatio. Locorum aliquot expoſitiones* Indelectatus. *Illustramentum ſententiæ Titinianæ.* Tropica Petronij *dilucide enarrata. De verbo* Audere, *pro* Velle, *tam Arbitro, quam Plauto noui interpretamenti gratia facta.*

PAgi 24. *Deinde, qui ſolas exſtruere diuitias curant, &c.* Própriè, & antiquè. id quod ad illud Horatij planum fecimus:

Et exſtructis in altum
Diuitiis potietur hæres.

Vide Feſtum in dictione *Struere.*

Pagina eadem: *Nunc veteranus eſt latro, & ipſis leonibus doctior.*

Quid ſi, *Lenonibus*, legas? *genus quod improbiſsimum eſt*, ſiquidem Plauto credimus.

Pag. 25. *Iam ergò cœperam ephebum in gymnaſium deducere, ego ſtudia eius ordinare, egò docere ac præcipere, &c.*

Ex œconomia ſequentium ſatis ſupérque apparet legendum:

Iam ego cœperam, &c.

Ità enim haud paullo concinnior fuerit ter iterata Pronominis repetitio.

Habes ſub eiuſdem pagellæ exodium:

Vt tertia nox licentiam dedit, conſurrexi ad aurem malè dormientis. Idem pag. proxima:

Irrepſi tamen, & male repugnanti gaudium extorſi,

Id eſt, ſimulatè repugnanti, ſiue obluctanti potius ídq; ex diſciplina adeò puellari, cui reſpondet Ouidianum iſtud:

Quæ cum ità pugnaret, tanquàm quæ vincere nollet,
Victa eſt non ægrè proditione ſua.

Etiam Horatij illud Odarum primo:

Pignúſue dereptum lacertis,
Aut digito male pertinaci.

Pag. 26. *Et præter hoc etiam timebam, ne tam grande munus ſuſpectam faceret humanitatem meam.*

Hoc eſt, ne me munificentia largitaſque tam profuſa in aliquà probri poneret ſuſpicione apud pathiciſſimi.

pueri, mei inquam diſcipuli, parentes. Adfine illi, quod iam inde ab initio fuerat profeſſus p. 24. & 25. *excogitaſſe ſe nouam rationem* ſcilicet, qua non eſſet patrifamiliæ ſuſpectus amator.

26. pag. *At ille non indelectatus nequitia mea, &c.*

Nota nouitatem verbi, *Indelectari* Nec enim apud alium ſcriptorem Romanum temerè compoſitionem eam reperias, condignam mehercule venuſtiſſimo ingenio Arbitri noſtri.

Pag. 26. & 27. *Simúlq; cauſſam deſidiæ præſentis excutere, quâ pulcerrimæ artes periſſent, inter quas Pictura ne minimum quidem ſui veſtigium reliquiſſet.*

Eadem ferè de inſipientia ſæculi ſui atque infacetia apud Plinium conqueſtio lib. XXXV. cap. 11. & quidem pænè toto:

Ità eſt profectò, artes deſidia perdidit, & quoniam animorum imagines non ſunt, negliguntur etiam corporum.

Animorum imagines, i. eſt, quoniam omnes, qui nunc ſunt, homines communi hac diuinæ auræ particula ad ignauiam & voluptates corporis prępoſterè abutentes, animorum veluti inopiam pati, ſenſúſque prorſùs ac rationis expertes videntur;

Nil niſi Cecropidæ, &c.

Pagi. 27 *Pecuniæ, inquit, cupiditas hæc tropica inſtituit.*

Hoc eſt, vmbras rerum atque imagines tantum, & ſimulacra quædam inania, ſurdo figurarum diſcrimine. Qua de re ſuperius Plinij caput, qui volet conſulito.

Pagi. 27. *At nos vino, ſcortíſque demerſi, ne paratas quidem artes audemus cognoſcere.*

In peruulgatis hoc loco, *Audemus*, anteà lectitabatur. quò magis ſubit admirari eorum hominum audaciam, ne imperitiam dicam, qui principes illud in *Auemus* commutare inſtituerunt. quo in numero Burthum noſtrum nollem equidem fuiſſe, fruſtrà quippe ſerò, ac depugnato iampridem prœlio. Sed hoc beat ſaltem, quòd ità coniectura ductum de ingenio, (quo ſuprà Sicambrum præditus) ipſus ſe reſtituiſſe inficias non eat. nam (ita me Deus amet) à blattariis Codicibus

male metuebam miſer quos ille, quoties videtur, perpetuos auctores habet, & quidem in mundo; ne apud Parthos, aut Armenios cenſeas. Cæterum in rem præſentem. *Audemus*, inquam reuocandum cenſeo, & retrahendum è fuga. atque eo audacius, quò compertius mihi, verbum iſtud notione longè diuerſa priſcis illis, quàm nobis hodie in vſu atque in conſuetudine fuiſſe. Argumento, quod dico, abundè fuerit Plautinum illud Menechmi:

Ecquid audes de tuo iſtuc addere?

Hoc eſt, Nunquid ſuſtines addere iſtuc inſuper aliquid de tuo? vel: Nunquid nam abs tete impetrare potes, vt præterea de tuo iſtuc vel corollarij vicem addas quidpiam? Item alibi:

Nunquid audes gratiam mihi aliquam facere hîc (ſcribo: *hinc*) *argenti?*

Sic, *Sodes*, eidem prò *Si audes*, Comico more toties celebratum, an verò aliud, quàm *ſi vis* notare cenſeas, quod prò *Si vis*, antiquè poſitum capiunt Literatores?

Pagi 27. *Ipſe Senatus, recti boníque præceptor, mille pondo auri Capitolio promittere ſolet.*

Promittere in Votis, I. addicere, ſeu Vouere. Sic Tibullus:

Intereà nigras pecudes promittite Diti.

Cæterum de ſollenni Promiſſionis huius ritu, quem tangit Arbiter, nihil aliunde extrico, hactenus quidem, quod ad Senatum. nam, ad Imperatores ipſos, non auſim dicere inter quos Auguſtum memorat Suetonius; *in cellam Capitolini Iouis xvi. millia pondo auri, gemmáſque ac margaritas quingenties LLS. vnâ donatione contuliſſe.* Quò item referri poterit Horatianum illud ex lib. Carm. III. Oda XXIV.

Vel nos in Capitolium,
Quò clamor vocat & turba fauentium:
Vel nos in mare proximum
Gemmas, & lapides, aurum & inutile
Mittamus, &c.

CAPVT XXIII.

Haloſis Ilij. Suſpectiorum aliquot locorum *reſtitutio, partim ab ingenio, partim a Manuſcripto.* Ferus, *pro Equo poſitum, ſubſtantiue: indidemque &* Semiferus, *pro* Lapitha ac Centauro *cõflatus, etiam* Semifer. IANI PANNONII, *& Pontifice, & Poetæ* Quinqueecclеſienſis *meritiſsimum Encomium. Fugitiuæ nonnullæ Lectiones retractæ: retractatæ aliæ.* Correctionum triga, *vel quadriga verius.*

PAg. 27. *Sed video te totum in illa hærere Tabula, quæ Troiæ haloſin oſtendit:*

Etiam *Haloſin Ilij* dixit Suetonius in Nerone.

Pag. 17. & 28. de Equo Durateo: *Cæſi vertices*
Idæ trahuntur, ſciſſaq; in molem cadunt
Robora.

Vidi Manuſcriptum, in quo *Spiſſáque*, non *Sciſſáque* planè & probè exaratum habebatur. Et dubitamus adhuc, vtri ſcripturæ adhæreamus potius?

Legimus ibidem: *Huc decenni prælio*
Irata virtus abditur.

Mihi valdius arridet, *Iurata virtus*, I. coniurata: Simplex prò compoſito.

Nec multo poſt:
Hoc Titulus fero
Inciſus, hoc ad fata compoſitus Sinon
Firmabat, & mendacium in damnum potens.

Ità enim ableсtiſſima illa Pariſienſis Editio, quomodò & nos ante decennium emendaueramus iam olim: examuſſim oppiné. vt ſit ſenſus: *Hoc Titulus Equo durio inſcriptus, hoc ipſum & Sinon Troiæ proditor confirmabat.* Itaque pro *Hæc*, quod eſt in aliis, *Hoc* repetendum; tum vero poſtrema copula ante τὸ *Mendacium* inducenda: eiúſque vicem, *Hei*, ſiue etiam, *Heu*, reſcribundum cum hac interpunctione:

Firmabat. hei mendacium in damnum potens:

Id eſt, detrimentoſum Ilienſibus, imò calamitoſum oppidò. ſenſu manifeſto, atque etiam pereleganti. quod cur de noſtro alius adſcriberet ſibi, cauſſa non erat. Sed tamen credo fore, qui *Mendacium* iſtud, accuſandi caſu poſitum interpretabuntur, coniunctéque cum ſuperioribus conſtruendum: vt intellexerit Arbiter, Sinonem

tum ad *Fata*, hoc eſt, ad implendum Fatum, (*nouiſſimum illud de tribus dico, quò Portæ Scææ limen ſuperum ſcinderetur*) tum ad *Mendacium* pariter *in damnum potens*, I. Troianis (vt diximus) calamitoſum, ſiue exitiale & funeſtũ potius, doctè meditatéque inſtructum atque compoſitum fuiſſe. Neque ego ſanè huic ſententiæ repugno. pax ſit potius: & ſequi ipſe malo adeò, quam trahi; vel rei tantillæ cauſſa contentionis funem ducere, cum aduerſario præſertim valentiore. Et quoniam in mentionem *Feri*, pro *Equo* poſiti, occaſione oblata potius, quam quæſita incidimus, etiam ad partes vocitetur Prudentij locus è libro περὶ στεφάνων, Hymno XI. qui Hippolyto Martyri inſcriptus legitur:

Poſtquam compoſito ſatis inſtruxere paratu
Martyris ad pœnam verbera, vincla, feros:
Inſtigant ſubitis clamoribus atque flagellis.

Sic enim hunc locum ex Vet. Cod. doctiſſimi Giſelini primitus reſtituit Giſanius noſter, quùm *Feras* anteà in Prudentio imprudenter excuſum ſeriò cum Antiquariis ſtomacharemur. Quod vt ita eſſe mihi cum amico conueniat meo, ità ſeorſum rurſùs ab eodem ſentire neceſſitas ſubigit me, in verborũ ſimul ipſorúmque verſuum conſtructione. quam quidem continenter ipſus atque coniunctim conſtituendam cenſeo, eoſdémque huncce in modum interpungendos:

Martyris ad pœnam verbera, vincla, feros
Inſtigant ſubitis clamoribus atque flagellis.

Feros enim pro *Equis* antiquitus vſurpatos haud Catulli modò, Virgiliíque auctoritatibus confirmare poſſis; ſed & liquidius multo eius Epitheti contemplatione, quod Hippocẽtauris Lapithiſque omnes vno ore cõtribuunt Poetæ. Etenim genus iſtud *Semiferos* indigitant, nõ quidem à *Feritate* vocabuli eius etymologia petita, ſed verò à forma ipſa, qua *Feros* (vt diximus) hoc eſt, Equos dimidiata ſui parte aſſimulaſſe finguntur. Vnde illorum hominum error caſtigandus pariter, quibus in cõpoſitione iſta, τὸ *Ferus*, adiectiuũ potius, quàm ſubſtantiuũ eſſe, falſò quidẽ hactenus, ſed tamẽ ſerio fuerat perſuaſum. quorum offenſa tamẽ non minus tolerabilis, quàm

felix illorũ hominum audacia laudanda, qui rectũ eius verbi caſum admutilantes nouiſſimæ ſyllabæ detruncatione bimembre hoc genus *Curto* Horatij *Mulo* prorſus adſimile reddiderunt, ita vt *Apellæ* propemodũ videantur, *Semifer*, pro *Semiferus*, nobis triſyllabum nominatiuum commenti. Vtque non mendicè, ſed plena manu tecum porrò agere perſeuerem, mi Lector, etiam recens quoddam ſuperioris ſæculi exemplum iſtuc pertinens in cõmune hoc loco proponam, à Poëta vno omnium elegantiſſimo IANO PANNONIO petitum, in cuius Elegiarum opere verſus iſtiuſmodi exſtare inuenitur:

Nec niſi duratum Lambro thoraca volebam,
Nec niſi ferrato ferreus ire fero.

Pa. 18. *Ecce alia monſtra, celſa quà Tenedos mare*
Dorſo repellit, &c.

Lectio & proba & plana. at in Lutetiana Editione, *Repleuit*, legitur. non rectè, neque ad diſertiſſimi Poëtæ Genium.

Pag. 19. De geminis Laocoontis filiis in Virgiliano illo anguium totidem improbo atque inexplicabili nexu ſatagentibus laborantibúſque:

Neuter auxilio ſibi,
Vterque fratri tranſtulit pias vices.

Ità Editiones Gallicanæ. Mihi tamen neſcio quo pacto Antuerpienſis ſcripturę interpunctio arridet impenſius, ea ipſa inquam, quam Clariſsimi Sambuci Bibliothecæ debemus. in qua ità hæc diſtincta obſeruauimus iam olim:

Neuter auxilio ſibi;
Vterque fratri, tranſtulit pietas vices.

Ibidem: *Tentant in armis ſe duces, ceu vbi ſolet*
Nudo remiſſus Theſſali quadrupes iugo
Ceruicem, & altas quatere ad excurſum iubas.

Placet ſcriptura libri veteris, in quo diſertè calamo exaratum legebatur:

Tentant in armis ſe duces, ceu ſolet vbi,

Neque id tud ſatis, niſi verſus item proximus in priſtinum tandem decorem me porrò coniectore reponatur hoc modo:

Nodo remiſſus Theſſali quadrupes iugi
Ceruicem, &c.

Nam & hæc quoque correctio à nobis erat; verùm anteuortit neſcio quis, qui eampſe in rationum ſuarum Tabulas referre ſuſtinuit non ita pridem; expenſi, haud accepti inquio; *oblitus Iuris humani.*

Pag. 19. *Hic graues alius mero*
Obtruncat, & continuat in mortem vltimam Somnos.

Sic & paullò prius pagina 20.

Ego dubitaui an vtrumq; traiicerem gladio, ſomnumq; morti iungerem.

Malim tamē in Petroniana Troiæ Haloſi, *Noctem*, legi. Nam quanti obſecro eſt illud, *Mortem vltimam*? An verò mors vlla (naturalis inquio) homini euenire poſſit, quæ vltima non ſit?

Pag. 29. *Timui ego, ne me Poëtam vocarent.*

Ita enim malo quàm (quod omnes vſque adhuc Editiones inſedit) *Vocaret* legere. vt ad Eumolpi lapidatores referatur, non ad Eumolpum ipſum, eò quod in comitatu eius Encolpium vidiſſent anteà, ex perſuaſione Parœmiæ illius coniecturam ducentes, qua vulgo dictitare conſueuimus, *Aues concolores vnà ferè volitare ſcilicet.*

Pag. eadem: *Rogo inquam, quid tibi vis cum iſto morbo?*
Minus quam duabus horis mecum moraris, & ſæpius Poeticè, quàm humanè loquutus es.

Humanè, & *Poëticè* opponit. Facetè ad exemplum opinor ſententiæ illius Horatianæ:

Surge, & inhumanæ ſenium depone Camœnæ.

Qui locus, quantus eſt, huic Petroniano explicando mirabiliter facit. Vide Notulas noſtras in biformem Poetam illum Venuſinum.

Habes ibidem:

Imò quoties Theatrum, vt recitem aliquid, intraui, hac me aduentitia excipere frequentia ſolet.

Reſcribe *Hac me aduentitia, &c.* Arguté. Etenim ad *Cœnæ* præbitionem quæſita alluſio, quæ *Aduentoria* Marriali, Plauto *Viatica* indigitatur. & perſiſtit in Metaphora ſemel inſtituta Eumolpus ſubiectans porrò è veſtigiò:

Cæterum ne & tecum quoque habeam rixandum, toto die

me ab hoc cibo abſtinebo.

CAPVT XXIV.

Illuſtramentum Hiſtoriæ Petronianæ. De Linteis, ac Strigilibus balnearis *cum cura & fide diſſertum.* Tergeri, Fricari, *seu* Deſtringi, *peculiaria yſce rebus vocabula.* Gyton quid Aſcylto: *De Gutto, atque Ampulla nonnihil. Veſtimentu aſſeruandi cautio cuiuſmodi in balneis publicis adhiberi ſolita antiquitus.* Capere experimentum: *Obſcurioris argumenti declaratio. Hominum quorundam importunitas, nulla aut loci, aut temporu habita ratione, frequentes, imo aſſiduas alienis auribus Poematum ſuorum recitatione arguitas, hoc eſt, moleſtias exhibentium. Idonea eiuſce rei exempla ab Horatio, & Martiali. Ambigua alterius loci interpolatio.*

PAg. 30. *Video Gytona cum linteis & ſtrigilibus parieti applicitum, triſtem confuſumq́; . Scires non libenter ſeruire.* ſ. Aſcylto.

Ergò in balneo erat Gyton, quum hæc acciderent. vnde ſtatim ab Encolpio extractus, atque inde in hoſpitium porrò, interimdum carminum ſuorum recitationi intentus Eumolpus, corporis verò lauationi Aſcyltus dans operam, non notat ſibi fugitiuam fratris harpacitatem. Quæ mox cauſſa etiam fuiſſe videtur cur oſtreoſus ille palam veſtimentis ericumductus magna clamoris indignatione reflagitatum puerum veſtigiis fuerit perſequutus : cuius dilapſu ac perfugio tantam porrò jacturam feciſſet miſer. quam æquiore animo tamen laturus videbatur, ſiquidem prò veſte modò inueſtem ſibi pullum recipere contingeret. Facit huc locus Iuuenalis Satyræ III.

Et ſonat vnctis
Strigilibus, pleno componit lintea gutto.

Item Flacci:

I puer, & ſtrigiles Criſpini ad balnea defer.

Denique Epigrammatarij illud:

Lintea ferret Apro vatius quum vernula nuper,
Et ſuprà togulam luſca ſederet anus.

Illuſtris enim *Strigilum, Linteorumq́;*, ad deſquamandum, fricandum, exſaniandum, purgandúmque corpus, in balineis vius tẽporibus illis. haud paulò illuſtrior futurus

tamen Pliniani huius loci commonſtratione libri Epiſt. III. de Plinio auunculo:

In ſeceſſu ſolum balinei tempus eximebatur. Cum dico balinei, de interioribus (id eſt, quæ in ſecreto ſine arbitris fieri ſolent) *loquor. Nam dum deſtringitur tergiturq́;, audiebat aliquid, aut dictabat.*

Vbi diſertè rem vtramque ſic quaſi indice digiro deſignari videmus. *Deſtringitur* enim ad *Strigilum* (vnde & etymon nomini) *frictionem*, *Tergitur* verò ad *Lintea*, & ſudatiorum poſt balnea abſterſionem referundum. Adde, fidei cauſſa, ex magni illius Turnebi Aduerſar. lib. 26. cap. 20.

Apud Senecam lib. 12 Epiſt. 123. elegantiſsimè, Deſtringere, eſt ſudorem ſtrigilibus ſiccare & detergere. Vt (inquit) ſudorem quem mouerunt potionibus crebris & feruentibus, ſubinde deſtringant. Et apud Plinium lib. 34. cap. 8 Se deſtringentem, eſt ἀποξυόμενος, qui ſtrigilibus ſe defricat, & ſudorem ſordeſque deterget.

Et hactenus quidem ille. Nunc ad Gytona inuitè atque ingratiis (quæ quidem ſomnia de nihilo ſibi fingit Eucolpius) hero ſuo ſeruientem remigremus denuò: qui vtrique vtique huic miniſterio ab Aſcylto (cui etiam prò culcitella erat, omnibus & horis & locis officium faciũdo ſuum) præfultus fuiſſe à nobis exiſtimatur, quò videlicet lauanti domino præſto eſſe poſſet, *pleno gutto* (id quod ex Iuuenali docuimus ſuprà) hoc eſt, ampulla vaſe olearióne, an aquario potius ad abluendas infuſione ſordes, *linteis componendis*, *ſtrigilibúſq́;*, ad detergendum delicatiſſimum ſudorem promtè paratéque, quum vſus poſceret, *expediendis*. ſimul, vti malas balneariorum furunculorum ſiniſtras veſtimentis herilibus (quomodo anus illa Martialis, quam *Cinnana in Togula præſidentem* induximus prius) curioſa obſeruatione prohibitum iret ac defenſum. Quæ tamen omnia perfidia eiuſdem & transfugio maximè, Aſcylto contraria, ac præter omnem exſpectationem etiam flagitioſa euenerant.

Sequitur in Petronio:

Itaque vt experimentum oculorum caperem. &c.

Eadem loquendi ratione non indelectatus Plinius: ſed & Seneca de *Remed. fortuit.*

Ægroto: venit tempus, quo experimentum mei caperem.

Habes deinceps ex ordine Petroniano.

Conuertit ille ſolutum gaudio vultum, & , Miſerere, inquit, Frater: vbi arma non ſunt, liberè loquor.

Blanda & amatoria præteriti metus ſimulatio. Hoc enim dicitGyton, ſe tandem ſine cura ac corde libero cōtrà conſiſtere, comminúſque & ex propinquo magis Eucolpiū compellare audere, quoniā inermē eū ac ſin telo obuiam occeſſiſſe videt ſibi, quem armatum ac diſtricto gladio ferocem pueriliter nimis expauerat anteà. Vel referendum certè ad delenimenta illa Satiſfactionis Gytonicæ, quam proximè conſequente pagina habitum, idque verius puto. cæterùm rem vide:

Equidem fateor, & pre me fero, quum duos armatos viderem, ad fortiorem confugi.

Vt ſignificet Gyton, ſe iam primùm denique, remoto armorū metu, atque Aſcylto maximè, fidem amorémque ſuum aduerſus Eucolpium liberè atque ex animo depromere audere ſcilicet: quem præſente, & (quæ ratio maxima) armato Aſcylto nimis hercule præter animi ſui ſententiam diſſimulare fuerat coactus; ſéque in fidem eiuſce patroni tradere quem minimè voluiſſet, præſertim fortioris. *Deliciæ pueri.*

Pag. 30. *Relictóque Eumolpo (nam in balneo carmen recitabat) per tenebroſum, &c.*

Aduerte mirificam obſeruationem decori in homine nimis Poëta & quem ita totum recitandi cacoëthes, vel morbus potius peniſſimè occupatum tenet, vt nullo nō & loco & tempore hominum auribus moleſtias argutiáſque vel ad faſtidium vſque, ne lāguorem dicam, verſuum ſuorum prælectione exhibeat. Quod genus etiam a Flacco vrbaniſſimè in Satyra perſtrictum:

Non recito cuiquam, niſi amicis, idq; coactus:
Non vbiuis, coramúe quibuſlibet. in medio qui
Scripta foro recitent, ſunt multi, quíque lauantes.
Suaue locus voci reſonat concluſus. inanes
Hoc iuuat, haud illud quærentes, num ſine ſenſu,
Tempore num faciant alieno.

Lauantes inquit, hoc eſt, in balneo ac circà ſolium ſeden-

tibus carmina ſua vel ingratiis ad nauſeam vſque inge-rentes. ad exemplum credo Eumolpi Petroniani, cui etiam *in vicinia mortis, lethique modo non limine in ipſo* carmẽ facere vacabat, ſicuti narrabitur poſteà: item Ligurini illius, de quo apud Martialem meum feſtiua mentio lib. 3. Epigr. 44. Eius tibi hîc etiam guſtum aliquãtum dabo.

Et ſtanti legis, & legis ſedenti,
Currenti legis, & legis cacanti:
In thermas fugio, ſonas ad aurem:
Piſcinam peto, non licet natare.
Ad cœnam propero, tenes euntem:
Ad cœnam venio, fugas ſedentem:
Laſſus dormio, ſuſcitas iacentem, &c.

Vide prætereà, mi Lector ea quæ ad ſuperiorem Horatij locum ſuo in loco adnotauimus.

Pagina eâdem Petronius porrò:

Inuado pectus amplexibus, & perfuſum os lachrymis vultu meo contero.

Quid ſi verò nobiſcum legas, *Contergo*? tametſi cum recepta lectione faciat locus ſuperior, quem retrò habes pag. 10. de vno exoletorum omnium inſulſiſſimo Embaſicœta:

Tranſituq; ad comitem meum (ſ. Aſcyltum) facto, clunibus eum baſiuq; diſtriuit.

Nec non venuſtiſſimus ille Venerum omnium ac Leporum pater Ariſtænetus in Epiſtolis ſuis verè Eroticis:

Τοὶ γὰρ οὖν ἐκβακχευθεῖσα τῷ ἔρωτι, ἀνέκλασέ τε πρὸς ἑαυτὴν τὸν αὐχένα. καὶ περιφίληκεν, οὕτω προσφῦσα μανικῶς, ὥστε μόλις ἀποσπάσαι τὰ χείλη. καὶ κατέτριβε μου τὸ στόμα.

IANI DOVSÆ NORDOVICIS PRO SATYRICO PETRONII ARBITRI, VIRI CONSVLARIS, PRAECIDANEORVM LIB. SECVNDVS.

CAPVT I.

Drauceos, hoc eſt, grandioris peculij homines in balineis publicis communi pariter lauantium plauſu exceptari ſolitos & Petronij & Martialis indicio patefactum: eâdem alter eiuſdem Epigrămatarij locus per cauſſam explicatus. Lucilij verſus tentati, correctúſque Arbiter.

ET nuptis & prætextatis verbis vſurus hôc Capite, veniam hercule (*Prudenter ſimul, vt puto, ac pudenter*) anteà præfabor mihi: Socratémque imitatus, *in re mollicula & paruri ſeuera*, caput operire inſiſtam, Arbitri noſtri arbitratu maximè, ita pagi. 31 ſcriptitantis:

Illum autem frequentia ingens circumvenit cum plauſu & admiratione timidiſſima, &c.

Aſcyltum refert plauſu & admiratione ſecundiſſima à fauente vndique circumſtantium corona exceptũ, quos commendata ſupellectilis eius bonitas ad grauiſſimum ſibi ſpectaculum (Romanè loqui me ſcito) in rem præſentem porrò frequentéſque ac conglobatos exciuerat. nemine non Votorum conceptione tacita, hoc eſt, timidiſſimo murmure (quæ illius ſæculi mollities fuit) rutabulum iſtiuſmodi in poſtfurnium ſuum oculis deuorantibus muliebriter exoptante. fruſtrà: quãdoquidem non niſi in Equeſtribus ſedere ſolitus Aſcyltos, omnes porrò à ſe admiſſarios ſpernere ac ſegregare quàm longiſſimè: neque quenquam tanta fortuna dignum iudicare, præter Equitem Romanum iſtum, Ordinis ſui dehoneſtamentum; qui eumpſe veſte diſpoliatum, tunicáque & pallio circumductum, ſimúlque improbiſſima clamoris indignatione Gytona flagitantem miſeratus, ſuis ſibi

ipſe exuuiis nudum deſtitutum circumdedit; atque in penates, imò in cubile tranſtulit ſuum credo, ne diutiùs ſine integumento circà balneas exuallıatus erraret miſer, homo Equeſtri tantum culcitella dignus. quippe à peculio ac penſilibus ità baſilicè opiparéque inſtructus, vt non cum ſui ſæculi Draucis modò, ſed & cum Hercule illo Goropiano de vaſorum luculentitate in ambiguum certamen deſcendere poſſet. Atque hinc, veluti de plano, cuivis illuſtre iam tandem factum confido, in quam ſententiam à Celtibero Poeta ſcriptum fuerit:

Audieris in quo, Flacce, balneo plauſum,
Mathonis illic eſſe mentulam ſcito.

Neque aliunde, quàm ex hocce Arbitri loco verſuum iſtorum explicationem commodius peti poſſe exiſtimo, mirè alioqui frigentium. Quanquam quiſnam adeò in Re Antiquaria hoſpes obſecro, vt neſciat, Equites iſtiuſmodi ſeſſorem pati ſolitos; hócque morbo vſque ad infamiam laborantes, Magiris, vel *Salus* potius domeſticis non contentos, emiſſarios inſuper habuiſſe, qui impenſa mercede oſtreoſos vndique ac bene vaſatos conquirerent ſibi, ad ſe eueſtigiò domum perducendos ſuam; quò videlicet fortuña tàm magna ſoli porrò, ac ſine æmulo potirentur. Atque is delectus, eáque Cenſio in balineis publicis exigebatur potiſſimum, vbi loturos omnes, quaſi Venales, inſpectare, palámque ac cominus & veluti oculato die pretium pro virtute atque *ad menſuram inguinis* (vti apud Iuuenalem eſt) vnicuique facere erat copia. Probo ex Seneca lib. I Natural. Quæſt *de dinite neſcio quo obſcænitatis vſque in Scenã productæ*, & per vtrã῀ *cauernam* (id quod Auſonius ait) *moli conſueto*. Sic enim inibi:

In omnibus quidem balneis agebat ille delectum, & aperta menſura legebat viros.

Et reliqua, quæ ſequũtur. Etenim pudet ac piget adſcribere. Quòd verò ſubdit Arbiter:

Habebat enim inguinum pondus tam grande, &c.

cum illa Martialis loquutione germanitus conſentit, qua ait lib. 7.

Sed meus (vt de me taceam) Lecania, ſeruus

Iudæum nulla ſub cute pondus habet.

Vbi curnam *Iudæum pondus* dicat, in controuerſiam vocari poſſe video. nec quicquam à Domitio auxilij, qui *Inguina Iudæa, I. circumciſa & aperta, (vt Iudæus eſt) Epithetum iſtud Ponderis interpretatur.* quaſi intellexerit Martialis, *Seruum ſuum Iudaicæ ſuperſtitioni addictum ideóq; quamvis ex gentis illius Lege præputiis circumciſis, ſine ſcorteo tamen ſubligaculo, multò minus theca aliqua (quam Fibulam appellitabant) ahenea munitum pàlam atque in publico lauari.* Seu cum *Gutto* potius, & *Linteo* ad herilem ſudorem deſtringendum extergendumque, *Strigileſq;* (vti docuimus) expediendos domino coram lauanti adſiſtere, media etiam parte corporis nuda. Neque enim aliam ſententiam vllam commodiorẽ ex ipſius verbis elicere poſſũ. Vt ut eſt, *ſolennia inſanit Domitius*, & quidem ſolens. Non enim hoc vult Poëta noſter: ſed *Iudæum pondus* vocat ſalſiſſimè partem eam, qua viri ſumus, non quidem *teſta Samia circumciſam*, tanquam hominis recutiti, & cui Sabbatarium in morem decorticata fuerit pellicula illa verendorum ſcilicet; verum glandem potius præputio ſuo vi tentiginis retectam, ſuáque ſponte magis, quàm Iudaicæ circumciſionis adminiculo denudatam. Vnde & vocabuli Verpæ originatio deducta: & τὸ *Verpus*, nunc contumelioſè prò Apella, I. curto ac recutito Iudæo, nũc viciſſatim prò eo, cui αἰδοῖον ἀποψωμένον, ϗ ἐσκολυμμένον, quaſi tu λιποδέρμον dicas. vſurpatum antiquitus eadem nimirum ratione, qua apud Catullum Leſbia

Glubit magnanimos Remi nepotes.

Quáque Pœnum illum Plautinũ in Fabula ſibi cognomine, inter alia Militaria opprobramenta, *Degluptæ* quoque *Manæ* cognomento inſigniri videmus. Quò etiam ψωλὸς, & ἀπεψωλημένος Ariſtophanis, tùm delicatiſſimi illi Lucilii verſus pertinere iudicandi, à Iunio noſtro apud Marcellum reſtituti primitus ad hanc faciem:

Cum poclo bibo eodem, amplector labra, labellas
Fictrices compono, hoc eſt, tum (lego *cum*) ψωλοκοποῦμαι.

Malim tamen, vt antea legebatur, priorem partem relinquere, hujuſcemodi interpunctione ſcilicet:

Cum poclo bibo eodem, amplector, labra labellis

Fingens

Fingens(*ſ figens*, *compono*, *hoc eſt*, *cum* ψωλοκοποῦμαι.
Idque haud paullò ſimplicius. vt nouiſſimum O, τοῦ *Compono* dico, in numerorum dimenſione nullum exteratur. Cæterum deinceps quo loco in Petronio legitur:

Itaque ſtatim inuenit auxilium, neſcio quis enim
Eques Romanus, vt aiebat, infamis, &c.

Ecquis vero homo tàm macula, qui hîc ſtatim, *Aiebant*, reſcribendum non videat: vel ſubaudiatur, *Vulgò, atque in turba ſcilicet*. Neque enim ad Helleniſmum illum Catullianum aptè ſatis accommodari poſſe opinor, quo idem in Phaſeli vſus Dedicatione,

Ait fuiſſe nauium celerrimus.

CAPVT II.

Officium Petronio factum in noua, imo verò antiqua, τοῦ Officioſi *enarratione. Veſtimentorum in balneo depoſitorum cuſtodia cuiuſmodi hominum fides delegata antiquitus.* Notores *eam quoque in rem cautionis loco dari atque adhiberi ſolitos. Ei generi fulcimentũ, fides cluſſa, à Seneca petitum, atque impetratum: Iunij, tum Rhenani coniecturis (tam hic, quam in voce* Iuratores *apud eundem Senecam) in perpetuum porrò exploſis, atque eiuratis denique.*

PAgi 42. *At ego ne mea quidem veſtimenta ab officioſo recepiſſem, niſi Noterem dediſſem, &c.*

Officioſum qua notione hoc in loco accipi velit, needum ſatis etiam liquere mihi pronuncio lubẽs; niſi hillas abs ſe cæſas fortaſſe ſignificat ei, apud quem, tantiſper dum lauatur, veſtimenta ſua depoſuerat Eumolpus. Hoc enim cognomentum, paullò ante Petronij ætatem primitus, impudicis atque inforari ſolitis inditum qui neſcit, is certè Senecę Patris Controuerſias vel nullus legiſſe, vel, ſi oblitus, legiſſe quaſi per nebulam modò, caliginemque mentis potius, quam corporis luminibus infeſtam habuiſſe videtur. Loquitur autem de Aterio Declamatore libro earundem Controuerſiarum IV. hiſce verbis.

Memini illum (quum Libertinum reum defenderet, cui obiiciebatur quòd patroni concubinus fuiſſet) dixiſſe: Impudicitia in

ingenuo crimen eſt, in ſeruo neceſsitas, in liberto officium. Res in iocos abiit: Non facis mihi officium, & , Multū ille, hic in officiis verſatur. Ex eo Impudici, & obſcæni aliquandiu Officioſi vocitati ſunt.

Cæterum hoc veriſimile non eſt: videórque potius eam in partem aſſentationem flectere debere, vt *Seruum Capſarium* hîc notari exiſtimem, penes quem erat veſtimentorum cuſtodia, eorum videlicet qui in balineis publicis calida macerabant ſeſe, quo elixi potius, quàm aſſi ſuauiores exiſterent ſcilicet. At hoc ipſum haud ſine mercedula, inquiet aliquis. Fateor. atque ideò tenuioris notæ homines vernam ad pedes, vel vetulam certè aliquam peculiarem ſecum ductabant: quibus eius rei cura potiſſima incūbebat, operam obſeruationi vt darent, ne quis rurſùm grauior aut propēſior, quàm aduenilſet, domum è balineo ſe reciperaret, Corniculę illius Æſopicę in morem furtiuis lauantium plumis haud decorè exornatus, fures balnearij vt conſueuere.

Lintea ferret Apro vacuus quum vernula nuper,
Et ſuprà togulam luſca ſederet anus.

Quò magis demiror Eumolpum iſtum non Coracem mercenarium ſuum huic negotio præfulſiſſe. verùm is fortaſſe, quàm hæc fierent, aliò quopiam ablegatus fuerat anteà. niſi eumpſe autumemus tamen in ſtrigilibus, linteis, atque olei ſtilla hero, ſeu potius conductori ſuo ſubminiſtrandis deditū atque occupatum fuiſſe. quod non arbitror. & paret ex ſequentibus Eumolpū ſolum poſteà ſine aſſecla aliquo, aut pediſſequo ad hoſpitium Eucolpij, cui cœnulam condixerat, plena ſe demum nocte recepiſſe, quoniam ob importunam recitationem de balneo, tanquam de theatro, eiectus fuiſſet. Vnde & nobis inſuper, quorſum lauatio iſta pertinuerit, clarè ac perſpicuè dilucet. nimirum ad morem illum tam Græcienſibus, quàm Italicis hominibus frequentatum, quo non niſi munditer prius eloti ac lixati probè ad cœnas itare condidicerant, iam inde ab antiquo. Quod verò addiderat Eumolpus: *Niſi notorem dediſſem*: nihil potuit feſtiuius: ſignificàtque, omnes iampridem ſeſe fu-

rum balneariorum mores experimentis certiſſimis prouiſos probè anteà atque exploratos habuiſſe. ac propterea de veſtimentis ſuis ſolicitum, priuſquam eaipſa exuta *officioſo* illi aſſeruanda concrederet, cautionem iſtam conſulto abhibuiſſe, vt *Notorem* depoſito apponeret ſuo: hoc eſt, præſentium aliquem teſtem, & quidem oculatum vt faceret, qui porro ſeſe poſteà (ſiquidem viuus reniret) & Eumolpum res ſuas vindicantem probè cognitum habere aſſeueraret: eidémque, quantum pote, ſuffragio ſuo aduerſus veſtirapos omnes, tricones nempe atque inficiatores lentiſſimos, in partem præſto foret illico; conuincerétque cauſſa vtique liberali Eumolpi eſſe ſpolia, quæ Harpax ille balnearius poſſideret. Hoc adeo genus hominum *Notores* dicebantur. cui rei firmandæ *Notorem* quoque à me Senecam Philoſophum dabo, ità in Ludo de morte Claudiana, ex eiuſdem conclamari perſona Herculis Fidem appellitantis, iocosè & lepidè cauillantem:

Ego te, fortiſſime Deorùm Hercules, ſperaui mihi adfuturum apud alios, &, ſi quis à me Notorem petiſſet, te fui nominaturus, qui me optimè noſti.

Quid igitur? vincóne iam argumentis *Notorem* retinendum in Seneca? neque Iunium noſtrum audiendum qui Petroniano *Notore* deſtitutus, ac ſingulari vocabulo non contentus binas ex vna nobis dictiones exſculpſit, in quas, ſi in alias vllas, Plautinum illud conueniat peniſſimè: *Nec pes: nec caput.* Sic enim vult legi:

Et ſi quis à me noto rem petiſſet, &c.

Deſcẽlurus alioqui (id quod ipſus de ſe fatetur) in multò abſurdiorem Rhenani ſententiam: & cum eodem quamvis audacter auxilium etiam à Græcis petiturus huiuſmodi:

Et ſi quis à μωλογα petiſſet, &c.

Nodum in ſcirpo. Quanquam vtriuſque Manibus ignoſcendum, qui abs ſe porrò *Iuratores* exigi vetuere: quos vnà cum *Notoribus*, quos dixi, ab eodem Senecæ Ludo excluſiſſimos fecerunt: ἀντὶ τῦ *Iuratores* caſtigationem multò inſcitiſſimam, ac pariſſimam priori illi, quam po-

ſuimus modò, à ſe ſubſtituere auſi ad hoc exemplum:

Quis vnquam ab Hiſtorico iuratores exegit?

Nec ſatis, acceſſit etiam tertius, qui neſcio quo iure (more tamen Correctoribus noſtris non inſolito; qui, ſi quid ignorant, ſtatim de vicino mutuantur) *Iure auctores*, in Seneca ſcriptitandum pronunciauit. quaſi verò *Iuratores* omni Romanæ Ciuitatis iure expertes, imò extrà numerum Quiritibus illis fuerint. Vides, Plautinæ Latinitatis inſcitia ſcriptoribus priſcis quantum detrahat gratiæ: quantum denique emēdandi rationi noua hæc, qua vulgò vti conſueмus, Hypercritici acuminis inſolentia: quicquid auribus noſtris minus familiare obiicitur, ſtatim extrà Romanam Decuriam exigētes, quaſi aut Barbarum, aut exoletum, vt nunc quidem, Antiquitati facimus nomina. Neque pol aduortimus, nobis id ipſis vitium hærere, cuius alios inſimulamus: imperitiámque ac ſordes noſtras cauſſam eſſe, quò minus munditias illas germanas, ac meras Latinæ linguæ Veneres (quibus architectus Plautus) ſagaciter odorari, ac perſentiſcere valeamus. Nam niſi à Plautinæ Scenæ facetiis ac feſtiuitatibus homines, quos dixi, manum ſic quaſi iurati abſtinuiſſent; nūquam ædepol ita madida memoria, adeóque ſublesto iudicio fuiſſent, vt non meminiſſent *Iuratores* hoſce, prò *Iuratis teſtibus* accipi opórtere: quos *Sacramentum adigi*, ſollenne etiamnum hodie.

CAPVT III.

Emaculatus Arbiter. *Idē enarratus. Exhibita veteris libri ſcriptura. Formoſis olim pueris Tonſorium quoque miniſterium ab heris impoſitum, ex* Petronij, *&* Martialis *auctoritatis ius fides facta.* Pauoris *proprietas excuſſa. Mendum exſtirpatur.* Coctores, *pro* Coci. Mulcare, *à* Multare *diuerſum.* Conſidit *pro* Conſedit *repoſitum. Petroniana metaphoræ illuſtratio à* Plauto. Rixa, *ex definitione* Iuuenalis. *Vnius, alterius loci de* MSC.ti *Codicis ſententia reſtitutio.* Scrutatores.

PAgin. 42. *Tanto magis impedit inguina, quàm ingenia fricare.*

Elegans in re turpicula παρήχησις, ſi tamen *Expedit*, prò *Impedit* reſcribatur. Enimverò hocce coliculi genus fri-

ctionibus vel ad ruptionis periculum vſque grandiri, aiunt qui ſciunt. eò impenſius, ſiquidem tractatrix accedat. ſcin', cuiuſmodi? haud dico amplius. Pag. 43.

Ales Phaſiacis petita Colchis,
Atque Afræ volucres placent palato,
Quod non ſunt faciles, &c.

Hoc eſt, facili, vili, ſeu minuto pretio parabiles: eodemque planè ſenſu, quo Horatius ipſus de ſe prædicat:

Namque parabilem amo Venerem, facilemq;.

Pag. 44. ex perſona pathiciſſimi Gytonis:

Ego, ſi te non inueniſſem, periturus per præcipitia fui.

Ita in Gallicanis Editionibus. at in manuſcripto, quod mihi oculis vſurpare contigit, *Petiturus præcipitia fui*, diſertè exaratum legere memini iam olim.

Pagi. 45. *Rudis enim nouacula, & in hoc retuſa, vt pueris diſcentibus audaciam tonſoris daret, inſtruxerat thecam.*

Mollitiem ſæculi illius perditiſſimi conſidera. Homines enim elegantes haud contenti olim Catamitis ad pocula, calonibus ad Lecticam forma & patientia cõſpicuis ex libidine ſua ad omne ludibrium ac flagitium impuniſſimè abuti: etiam Tonſores inſuper in miniſteriis, imò in deliciis habebant. quorum frequenti opera non in tondenda coma, pilíſque vellendis modo, aut barba raſitanda, æquandíſque ſimul atque expungendis genis, ſed vero & pygiacis ſacris Cynœdicè, ne nefariè dicam, de nocte adminiſtrandis vtebantur. Cæterum quoniam *mortalium nemo* (vti in Prouerbio eſt) *artifex naſcitur*, antequàm artis experimentum caperent, collúmque nouaculæ ſubmitterent, ſtrictim, aut per pectinem attondendi, impuratos iſtos veteranis tonſoribus in magiſterium prius ac diſciplinam tradebant, qui eoſdem & præceptis ſuis, & quotidiano operæ eius vſu exercitatos porrò, idoneóſque in poſterum redderent herili occipitio radundo. videlicet, ne quid per imperitiam (vt ſolet) titubarent, *tanquam virum tonderent*. Martialis libro IIX.

Tonſorem puerum, ſed arte talem,
Qualis nec Thalamus (Lipſianam correctionem ſequimur) *fuit Neronis* (malim Neroni)
Druſorum cui contigere barbæ, &c.

Proinde quum res ea à periculo nõ abeſſet, Tyrocinium artis acie nouacularum retuſa auſpicabantur. (Id cum ex hocce Petronij loco, tum verò ex ſequentibus manifeſtò docemur) quò videlicet audaciores redderentur: nec ad ſtrictum ferramenti mucronem, animo non minus, quàm corpore effœminati, pueriliter, an muliebriter dicam?) de nihilo expaueſcerét. Vnde non inſcitè ex argumento ſubtexitur porrò:

Itaque nec mercenarius ad raptum ferramentum expauerat, nec Eumolpus interpellauerat mortem inimicam.

Propriè *Expauerat*. *Pauor* enim (vt quidem Fronto interpretatur) *puerilis eſt*. Sic Horatius 1 Odarum de Cleopatra virilis audaciæ Heroina diſſerens;

Quæ generoſius
Perire quærens, nec muliebriter
Expauit enſem, &c.

Item Suetonius de muliebris ignauiæ Imperatore Claudio:

Quaſdam inſidias temerè delatas adeò expauit, vt deponere Imperium tentauerit.

Sub paginæ eiuſdem finem:

Fit concurſus familiæ, hoſpitumq; ebriorum frequentia.

Reſcribo, *Hoſpitum ebriorum*, commate, copuláque inductis. aberátque eadem etiam à Msc. to. vt *Frequentia* auferendi caſu accipiatur.

Pagin. 46. *Interim coctores, inſularijq; mulcant excluſum.*

Coctores, Coquos interpretor ac prò eo hominum genere, qui (vt noſter fabulatur Comicus) *non machæra ad Legionem, ſed verò veru in culina acres bellatores cluunt*. Etiam *Mulcant* (vnde Mulciberi quoque appellationem deriuant Grammatici) ſignificantiſſimè vſurpauit: vti idem Comicus ſæpe, itém Liuius, Tacitus, denique ipſuſmet infrà:

Et harundinem ab oſtio rapuit, iterumq; nihil reſpondentem mulcauit.

Quod propterea viſum eſt ponere, ne quis verbum iſtud cum *Multare*, confundere de communi porrò ſententia inſiſtat.

Habes ibidem:

Et ille flens quidem conſedit in lecto.

Lectum, habebat V C. vnde fit, legendum vt ſuſpicer, ſed ſuſpicer tantum, haud certa inquam, verùm arbitraria ſententia potius: *Conſidit in lectum.* præteritum iſtud verbi perfectum non à *Conſideo*, verùm à *Conſido* deflectens.

Idem eadem:

Iniuriámque Eumolpi, aduocationemq́; commendabam, & veluti quodam cibo me replebam.

Sæpe eſt apud Plautum, *Iſtuc mihi cibus eſt, quod fabulare.* Item: *Qui prò cibo habeas te verberarier.* & alia talia.

Sequitur:

A duobus lecticariis in mediam rixam perfertur.

Propriè, ac ſignatè *Rixam* vſurpat, ſiquidem *Rixa eſt*, ex Satyrica illa Iuuenalis definitione,

Vbi tu pulſas, ego vapulo tantum.

Quod tamen non ex mea, ſed ipſius perſona dictum poſtulo. Nihil enim eſt tanti.

Sequitur ſubinde: *Contubernalis mea mihi factum facit. Ità, ſi me amas, maledic illam verſibus, vt habeat pudorem.*

Nota verbum *Male dicere*, cum accuſandi caſu coniunctum. cui reſpondet *Bene dicere*, eidem caſui à Tibullo copulatum verſu illo:

Sed bene Meſſallam ſua quiſque ad pocula dicat.

Pagi. 47. *Intrat ſtabulum præco cum ſeruo publico, aliáq; ſanè modica frequentia.*

Concinnior ſanè veteris libri lectio, quæ negationem interpoſitam oſtendit, hoc modo:

Aliáque ſanè non modica frequentia.

Eâdem: *Extentus infrà grabatum ſcrutantium eluderet manus.* Huc refer *Scrutatorum* nomen apud Tranquillũ in Claudio.

Ibidem: *Publicus verò ſeruus inſertans commiſſuris ſecures, clauſtrorum infirmitatem laxauit.*

Firmitatem, erat in Chirographo. ídque haud paulò opportunius ad ſententiæ concinnitatem facere nobis viſum.

CAPVT IV.

De Pertica oſtiarij, ſiue harundine foribus præfigi ſolita, quædam monetæ non protritæ. indidemque Propertiani loci obſcuritas in partem diſcuſſa, atque illuſtrata. Ritum bene ſternutantibus dicendi, ſcl. & nobis etiamnum hodie, multo vetuſtiorem eſſe, quam vulgo exiſtimetur: neque aliunde, quam à religioſa illa Gentilium conſuetudine natum primitus, propagatumque in hæc tempora. Id ſuperſtitibus tã Plinianis, quam Petronianis teſtimoniis liquidiſſime demonſtratum.

PAgi. 48. *At non ſeruus publicus tàm languidè agit, ſed raptam cauponi harundinem ſubter lectum mittit, omniáque etiam foramina parietum ſcrutatur,*

Harundinem oſtio appenſam affixámque intellige: dę qua planius idem infrà quoque pagina 97.

Et harundinem ab oſtio rapuit, iterúmque nihil reſpondentem mulcauit. ac niſi primo ictu harundo quaſſata verberantis impetum minuiſſet, forſitan etiam brachia mea, caputq; fregiſſet.

Ea *Virga* appellatur Senecæ, Ianitoris, ſiue oſtiarij geſtamen, libro II. de Tranquillitate vitæ:

Ille puſilli animi eſt, qui ſibi placet, quod hoſtiario liberè reſpondit, & virgam eius fregit, &c.

Vide, quæ cultiſſimo Poëtarum Tibullo in Præcidaneis noſtris imputauimus nuper. Neque aliouorſùm Propertianũ illud attinere facilè ipſus perſuaſerim mihi, quod libro IV. ex perſona Cynthiæ defunctę Poetæ amatori obiectum legitur:

Nec crepuit fiſſa me propter arundine cuſtos,
Læſit & obiectum tegula curta caput.

Eádem: *Dum hæc ego iam credenti perſuadeo, Gyton, collectione ſpiritus plenus, continuò ità ſternutauit, vt grabatum concuteret. Ad quem motum Eumolpus conuerſus, Saluere Gytona iubet.*

Vnde diſertiſſimè apparet etiam hunc in vſu antiquitus fuiſſe morem, vt *ſternutantibus*, ſi qui in re præſenti forent, bene comprecarentur, ac ſalutem ſubinde ingererent, conceptiſſima illa voti formula dicentes: *Salue.* Qui ritus a Paganis ac Gentilibus illis ad nos, qui Chriſtiani cluimus, deuolutus, & quaſi per cõtinuas ſucceſſo-

rum manus traditus porrò, vſque in hunc etiam diem ſanctiſſimè ſimul, ac religioſiſſimè cuſtoditur. Argumento eſt ſollenne illud. quo vulgò *ſternutantes* afficere conſueuimus, bene ominatis verbis vernaculam phraſim vſurpantes: De Heere vvil v ſeghenen, quaſi ſi Latinè dicas: *Seruet, aut ſoſpitet te Deus.* quod quid quæſo aliud fuerit, quàm *Salutatio* iſta priſcorum? *Seruari* enim, item *Saluere, germana inter ſe, ne dicam penè gemella.* vtrumque *in Deo* poſitum, ſalutis omnis ac conſeruationis auctore. Vnde & ab Arnobio veriſſimè iuxtà, ac auguſtiſſimè *Soſpitatoris* cognomento inſignitus. Neque verò ſubleſtæ illorum fidei fides habenda, qui Precationis iſtius gloriam priſcis illis Latinis adimentes, eam in nuperos ac nouitios auctores tranſtulerunt; antiqui moris inſcitia maximè. quibus propterea errationem iſtam, vt cætera quoque, haud grauatim condonamus. tantùm peruicaces eſſe deſinant; améntque condiſcere aliquando, quod neſciunt. quo in numero etiam Plinianum illud eſſe comperient, ad hanc ipſam (quam dico) conſuetudinem, ſi quod aliud, accommodatum cumprimis è libro XXIIX. cap. II. Hiſtor. Natural.

Cur ſternutamentis ſalutamur? Quod etiam Tiberium Cæſarem, triſtiſſimum (vt conſtat) hominum, in vehiculo exegiſſe tradunt. Et aliqui nomine quoque conſalutare, religioſius putant.

Hactenus ille. Nec abhorret à vero huius item *religionis* (ne *ſuperſtitionis* dicam) *ceremoniam in ſternuente Gytone ſalutando* adhibuiſſe callentiſſimum ſanè Eumolpum: eundémque nomine etiam ſuo cautè conſultóque ac meditatè compellaſſe ſcilicet; & quidem ad hoc exemplum: SALVE GYTON. Quod & ipſum conſequæ Petroniana narratio apertè ac palam indicare videtur, qua ſcribitur:

Saluere Gytona iubet, &c.

CAPVT V.

Veteris cuiuſdam medicinæ obſeruatio ad præſentis æui conſuetudinẽ accommodata. Copula inductio. Periphraſis Zelotypiæ. Auxilium Petronio opportunè latum: eâdémque tàm Tibulliano quàm Iuuenalis loco,

Per cauſſam, lucis copia facta nouæ.

Trium, quatuor mendorum purgatus Arbiter. Idem variis interpretamentis illuſtratus. Circumamictus ſomnio. *Iterum emendatus Satyricus noſter.* Adducere laciniam. Conſtratum puppis, quiáque Fulminatus. *Macula quæ Patiſſonij Editionem infuſcauerat, deleta: non ſine nebuloſioris loci declaratione.*

PAgin. 49. *Gyton longè blandior, quàm ego, primùm araneis oleo madentibus vulnus, quod in ſupercilio erat, coártauit.* *Araneas*, pro textricibus ipſis, caue interpreteris hoc loco. potius eſt, vt Veſcas earundem telas (quam *Vietam aranei veſtem* indigitat Lucretius) Arbitrum intellexiſſe credamus. Et verò, quum recogito, eandem quoque & nos medicinam vulgò factitare conſueuimus, ſi quando digitulum forte, aliudúe quod membrum temerè (vt fit) atque imprudentes incidimus nobis.

Eâdem: *Vtinam me ſolum inimicus ignis hauriret,*
& vtinam hibernum inuaderet mare.

Hibernum placet, præ quod in Pariſienſi Editione legitur, *Hiberum.* tantum copula inducenda ante ſecundum, *Vtinam.* neque aliter Patiſſonius.

Ibidem: *Neque enim in amantium eſſe poteſtate furioſam æmulationem.*

Eleganter amentium potius, quàm amantium zelotypiam hacce circuitione deſcribit, ſeu potius circumloquitur.

Et mox: *Vt ſcias, inquit Eumolpus, verum eſſe quod dicis, ecce etiam oſculo iram finio.*

Ex priſca amoris poſt offenſiunculas (vt ſolet) integrandi conſuetudine. quo idem quoque reſpecturus poſteà pagina 62.

Et ne reſidua in animis etiam poſt iuſiurandum ira remaneret, præterita aboleri oſculis placet.

Pag. 50. *Vinus, & ſenex non erit grauis: etiam, quum voluerit aliquid ſumere, opus anhelitu perdet.*

Placet legi, *Prodet*. neque id ſine auctore ſanè, Editione inquam Lugdunenſi; nec non Mſc.to Codice toties à nobis laudato. quibus etiam ſententiæ ipſius ratio aſtipulari videtur cumprimis. Senes enim (vt ſcimus) aſthmatici, hoc eſt, anheli. Spiritus autem timidè reducendùs tàm in reddendo, quàm recipiendo anhelitu, illud *reciprocando* volui dicere: præſertim ſi furti res fuat. Vnde de ſemet cautiſſimè multis magníſque experimentis hac quoque in parte firmus ac prudens cognitus Tibullus noſter:

Nota Venus furtiua mihi eſt, vt lenis agatur
Spiritus, vt nec dent oſcula rapta ſonum.

Aliter Iuuenalis Satyra VI quum ſcribit:

Nec queritur, quòd
Et lateri parcas, nec quantum iuſſit, anheles.

Ibi enim de obſtinatione ac perſeuerantia in re voluptatum eſt ſermo. hîc verò de collectione ſpiritus tantùm, quem niſi intrà pulmones penitiſſimos ſuſpenſum retrò pertinaciter inhibeas, cùm ſonitu erumpere neceſſe ſit, téque ipſum manifeſta in noxia, veluti ſoricem, tuopte indicio deprehenſum perire.

Pag 50. *Haud mora, omnes conſurgimus.*

In Rogeriano Codice, *Hac*, pro *Haud*, viſitabatur. cæterùm quum copulam negatiuam flagitat ſententia, labor, vt *Nec*, ex *Hac* concinnandum harioler.

Pag. 50. *Hoc vt infrà fiduciam poſui, fraudauíque animum diſſidentem.*

Quid ſi, *Diffidentem*, ſcribas?

Sequitur: *Cæpi fœminum obruto tunicula capite mentiri.*

Obruto non placet, & fortaſſe, *Obnupto legendum*, hoc eſt, velato, obtectóque. antiquè.

Ibidem: *Ergo me deriſit?*

Licæ ſermo abruptus de iniuria Eucolpij, tanquam abſentis (quippe quem in naui, hoc eſt, in poteſtate ſua eſſe neſcibat) apud Tryphenam cum iuſtiſſima indignatione conquerentis.

Et mox: *Et, Si quis Deus manibus meis, inquit, Gytona imponeret, quàm bene exſulem exciperet!*

Scilicet me Triphenam. Rectè ergo erit, *Exciperet*: niſi

ſi quis *Acciperet* malit, ac Plautum ſequi potius.
Item ſub paginæ finem:

Ego præcipue, quaſi ſomnio quodam turbulento circumamictus, diu vocem collegi.

Loquutio verè Poetica, atque ad exemplum (vti apparet) illius Tibullianæ:

Et cum te fuſco ſomnus velauit amictu,
Vanum nocturnis fallit imaginibus.

Atque huiuſcemodi tranſlationibus efferta ferè omnia Poëtarum volumina. Sequitur eueſtigio:

Tremuliſque manibus Eumolpi iam in ſoporem labentis laciniam duxi.

Ambigo de lectionis veritate; eo magis, quod in Editione Lugdunenſi aſteriſcus ad poſtremam vocem adpictus. & credo reponendum: *Adduxi*, id eſt, vorſus me attraxi adprehenſam laciniam. propriè, ac ſignificanter.
Pag. 51. *Et, Hoc, inquit, placuerat tibi, vt ſuper conſtratum nauis occuparemus ſecretiſſimum locum, &c.*
Sic idem quoque eloquutus anteà:

Euiuſmodi vox ſuper conſtratum puppis congemuit.

Videtur autem *Foros*, ſeu *Tabulata* potius intelligere. Vnde *Conſtratæ*, & *Contectæ naues* dictæ ſcilicet.
Ibidem: *Intremui poſt hoc fulmen attonitus.*
Eodem Metaphoræ genere vſus fuerat & ſupra:

Fulminatus hac pronunciatione, &c.

Sequitur deinceps: *Aliquando, inquam, totum me Fortuna vicisti.*
Aliquando, pro *Tandem*: quomodo & Plautus Rudente:

Aliquando oſculando, vxor, melius eſt pauſam facere.

Item M. Tullius: *Collegi me aliquando.*
Compluries tamen hæc duo in vnum cõiuncta, & quaſi inter ſe conciliata reperias: puta, *Tandem aliquando*, vel, *Aliquando tandem.*
Eâdem: *Quæ autem hîc inſidiæ ſunt? (inquit) aut quis nobis Hannibal nauigat?*
Emendabis de Lugdunenſis Editionis ſententia:

Aut quis nobiſcum Hannibal nauigat?

Videtúrque ad Punicam calliditatem Hannibalis alluſum a Petronio: qua veteranus Imperator ille, *omnibus*

Pœnis pœnior, inſidias theſauris ſuis furtim comparatas vaferrimo commento traditur eluſiſſe: non quidem ex *Harpacum theſaurariorũ* manibus elapſus modò, ſed verò eos ipſos etiam probè atque ex animi ſui ſententia vltus oppido. Vitam vide, réſque eiuſdem geſtas ac patratas apud Plutarchum.

CAPVT VI.

Petroniani exempli integratio. Alia explicata. Crura in orbem pandere, *ex Martiali meo interpretatum. Quatuor plus minus locorum reſtitutio, partim ex chirographa fide, partim ex coniectura.* Manus literalis.

PAgin. 53. *Prætereà illud miror, Eucolpi, tibi non ſuccurriſſe, vnum nautam ſtationis perpetuæ interdiu noctiſque iacere in ſcapha.*

Quis tam ſtipes, vel plumbeus, qui non videat reſcribendum eſſe, *Interdiu noctúque, &c.*

Ibidem: *Nam quod ad meum quidem comitatum attinet, nullum recuſo periculum.*

Nouo more dictum, vel perantiquo potius, pro ſocietate, ſeu communione periculi mei cum veſtro.

Cicero: *Societas & comitatus alicuius.*

Item alibi: *Abſtrahere ſe ex comitatu ampliſſimorum virorum.* Ibidem ſub finem:

An tanquam eos qui ſternutare non ſoleamus, nec ſtertere? an quia hoc genus furti ſemel mihi fœliciter ceſſit?

De Sternutamento Gytonis, cuius indicio proditus fuerat Eumolpo, ſubter grabatum abſconditus, diximus anteà ad paginam 48.

Pagin. 54. *Age nunquid & labra poſſumus tumore teterrimo implere?*

In Chirographo exemplari hæc poſtrema tranſpoſita legebantur hunc in morem: *teterrimo implere tumore?*

Et paullò poſt: *Nunquid & crura in orbem pandere? nunquid & talos ad terram deducere?*

Poplites diuaricatos, cruráque Lunæ diuiduæ in morem, ſic veluti in cornua extrorſum ſinuata intellige, infrà coëuntibus talis: vitium Æthiopum genti (ad eos enim ſpectat hæc oratio) proprium ac genuinum. qui

maximam ferè partem diuerſas, ſeu diſplicatas habent ſuras, prauis & vitioſis talis ſubnixi. quo fit, vt cancros, ſiue etiam lacertos in inceſſu imitari videantur, cuiuſmodi genus hominum *Valgos* Plauto indigitatos reperimus. Talem & Phœbum quendam omnibus Poëticis coloribus depictum propoſuit Epigrammatarius nobis lib. 11.

Cum ſint crura tibi, ſimulent quæ cornua Lunæ,
In Rhytio poteras, Phœbe, lauare pedes.

Rhytium enim vaſis genus pandum, incuruum, ac ſimillimum cornui. vnde & à nonnullis κέρας, hoc eſt, cornu vocitatum. Quod quidem Martialis Epigrammation loco huic explicando vniter vnicéque comparatum videtur.

Pag. 54. & 55. *Audite, quid timenti ſuccurrerit.*

Chirographæ membranæ manifeſtò, *Dementi*, repræſentabant: neque aliena mehercules ab hocce loco ſententia, ſi quidem ad loquendi rationem popularibus noſtris in conſimilibus rebus vſitatam reſpicere nos poſtulemus, qua vulgò dictitare ſoliti: Segghet/ dat het v een dvvaes gheſeyt heeft. quum tamen diuerſum prorſus, & contrà quàm verba hæc ſonant, intelligi volumus.

Pagi. 55. *Sequar ego, frontes notans inſcriptione ſolerti, vt videamini ſtigmate eſſe puniti.*

Puto reſtituendum, *Stigmate eſſe puncti.* neque aliter Cicero, *Notis compunctum*, pro Stigmatico vſurpans. Sequitur exinde:

Ita eædem literæ & ſuſpicionem declinabunt quærentium, & vultus vmbra ſupplici tegent.

Quid ſi, *Supplicij* legamus?

Pagi. eadē: *Impleuit Eumolpus frontes vtriuſque ingentibus literis, & notum Fugitiuorum Epigramma per totam faciem liberali manu duxit.*

Epigramma quod dicit, reperies infrà pagina 116. inter reliquias eas, quæ extra opuſculi iſtius ordinem leguntur in lectiſſima illa Patiſſonij Editione, quam vni omnium eruditiſſimo Pithæo memores ſanè ac grati acceptam ferimus meritiſſimo. Cæterum commonen-

dus Lector exemplar manuſcriptum hoc loco non *Liberali*, *ſed Literali*, diſertè adeò, ac ſine litura vlla repræſentaſſe. neque aliter ſanè Petronium ſcripſiſſe, animus induci poteſt. *Literalis* ergo, vt *Virginalis*, *Verberalis*, alia apud vnum Plautum infinita, ad eandem ſpeciem conformata atque compoſita. Vnde & *Literatus*, pro Inſcripto, ac Stigmoſo apud eundem Comicum. ad quod ipſum Arbiter etiam noſter haud diſſimulanter alluſiſſe videri debet.

CAPVT VII.

Bini Petronij loci (quorum alter interpunctionis, alter ſuperfluæ negationis vitio laborabat) opinione correcti. Facere ſibi auſpicium. Plagas imponere cuipiam. Mille hominum. Tutelæ naualis expiatio. *Inuicta Laconicæ iuuentutis ad flagellorum ictus ſufferendos fortitudo. Facile, quod quiſque vult, credit. Alterius loci caſtigatio.* Porticus Herculis, *vbi gentium? Aliorum exemplorum collatione Petronianæ Hiſtoriæ lumen accenſum.*

PAgi. 55. *Non diſsimulata nauſeantis deuotione ad ordinem triſtitiæ redimus.*

Emendo, *Nos diſsimulata, &c.* mecum faciunte ſententia, ac receptam lectionem contumaciter repudiante. Legitur ſubinde:

Videbatur mihi ſecundum quietem Priapus dicere:
Encolpium quem quæris, ſcito à me in nauem tuam eſſe perductum.

Ità enim hæc legenda, ac diſtinguenda: credóque eſſe verba Licæ ſomnium ſuum Triphenæ, ac Eumolpo narrantis.

Pag. 56. *Ego (inquit Eumolpus) hoc iuſsi, necnon eodem futurus nauigio, auſpicium mihi feci.*

Sic Horatius:

Cui ſi vitioſa libido
Fecerit auſpicium, &c.

Sub finem eiuſdem:

Itaque vt Tutela nauis expiaretur, placuit quadragenas vtriſque plagas imponi.

Antiquus & vetus loquendi modus, quippe à Lucillio; in cuius Fragmentis hic Senarius inuenitur:

Cui ſæpe impoſui mille plagarum in diem.
Appone ex Propertio: *Impoſitque notam collo.*
Mille verò *plagarum*, ſic dictum, quomodo *Mille hominum* apud Quadrigarium: nec non apud Horatium, *Mille ouium.* Vide Agellium libro Noctium 1.
Ibidem: *Aggrediuntur nos furentes nautæ cum funibus, tentántque viliſſimo ſanguine Tutelam placare.*
Viliſſimo ſanguine, id eſt, ſeruili, & (quod vilius etiam) Fugitiuorum: vt quidem de compacto perbellè ab Eumolpo aſſimulabatur: phraſi & Suetonio & Tacito perquam familiari. *Tutelam* verò *nauis placare*, eſt *Expiare*, quomodò ipſuſmet prius interpretatus fuerat modò.
Pag. 57. *Et ego quidem tres plagas Spartana nobilitate concoxi.*
Nota enim Spartanorum animi firmitudo ac tolerantia in ſufferendis plagis: quibus à teneris etiam in ore, hoc eſt, in conſpectu parentum adſuefacta tantum non occalluerat iuuentus Lacedæmonia. Seneca de Diuina Prouidentia cap. IV.
Nunquid tu inuiſos eſſe Lacedæmoniis liberos ſuos credis, quorum experiuntur indolem publicè verberibus admotis? (al. admotos) Ipſi illos patres adhortantur, vt ictus flagellorum fortiter perferant, & laceros ac ſemianimes rogant, perſeuerent vulnera præbere vulneribus.
Vnde meritò Horat. Odar. 1.
Me nec tam patiens Lacedæmon.
Nec non Martialis noſter:
Vel non cæſus adhuc matre iubente Lacon.
Habes ſubinde in Arbitro:
Deflectit aures Triphena, iam ſua ſponte credentes, &c.
Quemadmodum vſu venire ſolet in rebus, quas cupiēter nimis, atque auariter obtingere nobis deſideramus, Galla credulitate tumidi. Meritò. *Quis enim* (vti verè à Poeta Hiſpano ſcriptum) *damnet ſua vota libenter?* Sed & Ouidio:
Cur ego non votis blandiar ipſe meis?
Eapte pag. *Miretur nunc aliquis, Vlyxis nutricem poſt viceſimum annum cicatricem inueniſſe, originis indicem, cum homo prudentiſſimus, &c.*
Non equidem dubito, quin ſcribēdum ſit, *Pudentiſſimus.*
Hoc

Hoc enim Elogio eundem ſuprà quoque honeſtum fecerat Eumolpus pagi. 51. quum diceret: *Licas Tarentinus homo verecundiſſimus.*

Pag. 58. *Volebat Triphena miſereri, quia non totam voluptatem perdiderat.*

Malim, *nondum totam.* Sequitur ſubinde:

Sed Licas memor adhuc vxoris corruptæ, contumeliarúmque, quas in Porticu Herculis acceperat, &c.

Ergo facinora hæc in Vrbe, terrarum domina, patrata ab Eucolpio. Romæ enim Porticus Herculis, quam Æde eiuſdem Dei inſtaurata Martius Philippus exſtruxerat, Auguſti vitricus. Vnde & Philippi apud Martialem titulo inſignita libro Epigr. v.

Vites cenſeo Porticum Philippi:
Si te viderit Hercules, periſti.

Cui vrbanæ iniuriæ altera quoque ab eopſe Eucolpio Licæ Tarentino per ſummam contumeliam illata, ſic quaſi ſuccidanea, ſubiungitur poſteà pag. 68.

*Non dubiè redierat in animum * edile, expilatúmque libidinoſa migratione nauigium.*

Quo item referri debere videtur, quod habes pagina 69. ex perſona ipſius Licæ in propinquo naufragij articulo ſuppliciter prolatum:

Et tu (inquit) Eucolpi, ſuccurre periclitantibus, id eſt, veſtem illam diuinam, ſiſtrúmque redde nauigio. Per fidem, miſerere, quemadmodum quidem ſoles.

Ex quibus verbis liquido eſt coniectare, anteà item eodem quoque Licæ nauigio vectum cum Gytone Eucolpium: ſed enim vtrumque maritumis moribus cum illo, ac Triphena expertum, furtim inde ſe ſubduxiſſe, abacta inſuper præda (cui *Siſtrum* iſtud, *veſtémque diuinā* infuiſſe eſt veriſimile) & compilato per fidē Lica, quaſi Fugitiuos, & quibus in odium bona ſua veniſſent. id quod paullò ſuperius iiſdem exprobratum à miſericordiſſima fœminarum Triphæna ſcilicet.

Ait ibidem Licas: *Quod ad me attinet, non ſum crudelis, ſed vereor ne quod remiſero patiar.*

Superſtitioſus hic quidē eſt, vera prędicat. Euenit enim, cuius metuens fuerat maximè; ſcilicet, vt in profundū,

hoc eſt, in maximam malam crucem ipſe nauigij dominus peſſum ac præceps ſine viatico diuorſus abiret miſer; piſcibus in alto (opinor) pabulum præbiturus: captiui contrà ſalui ac ſuperſtites in ſoſpitale littus eiecti ex inimici manibus per tempus ſanè elaberentur.

CAPVT IIX.

Ciceronis locus cum Petroniano collatus. Interuortere pecuniam. *Enucleatus Arbiter, idem q; correctus.* Pharmacus, *pro ſcelesto.* De Triphenæ damnatione *non nulla.* Vti viribus ſuis. *Alterius loci integratio.* Pelagiæ volucres, *Petronius ope Propertiana illuſtratus.*

PAgi. 58. *Niſi forte putatis iuuenes caſu in has plagas inci-diſſe, cum omnis vector nihil prius quærat, quàm cuius ſe diligentiæ credat.*

Veriſimiliter vtique, atque ex ſolenni nauigantium cõſuetudine. Vnde & Cicero Tyroni ſuo conſuadet, vt non niſi cautè atque explorato itineri committat ſeſe. Quò enim alio ſpectent quæſo cautiones illæ toties iteratæ? verbi cauſa Epiſt. lib. 16.

Reliquum eſt, vt te hoc rogem, & à te petam, ne temerè nauiges. Solent nautæ feſtinare quæſtus ſui cauſa. Cautus ſis, mi Tyro: mare magnum, & difficile tibi reſtat. Si poteris, cum Meſſinio (cautè is ſolet nauigare:) ſi minus, cum honeſto aliquo homine, cuius auctoritate nauicularius moueatur.

Pag. 59. *Si mehercules interuertiſſent pecuniam veſtram, ſi fidem proditione læſiſſent, &c.*

In Manuſcriptis membranis erat, *Pecunia.* vnde ſuſpicor deſiderari, *Vos*, aut aliud aliquid, affine huic quod ſit, hoc modo:

Si mehercule vos interuortiſſent pecunia, veſtram ſi fidem proditione læſiſſent.

Et tamen, *Interuortere*, cum accuſandi caſu in Plauto offendas haud ſemel, exempli gratia:

Interuortere argentum. Item Aſinar.

Vnde ſumam, quem interuortam?

Nihil ergo immutandum.

Pagi. 60. *Quanquam quid attinet veritatem per interpretem quærere?*

ſcrere, qui vicem Interpretis ſuſtinens, pro deprehenſis ac conuictis cauſam audes dicere, tanquam ſi ipſi pro ſemet loqui non poſſent? Pergit tinnire Licas:

Quid dicis tu latro? quæ ſola ſalamandra ſupercilia tua excuſsit?

Corrigendum, *Exuſsit*; atque interpretandum ex Plinio, ità libro x. cap. LXVII. ſcribente:

Salamandræ ſanie, quæ lactea ore vomitur, quacunque parte corporis humani contacta, toti defluunt pili; idque quod contactum eſt, colorem in vitiliginem mutat.

Reſpexit haud alio ſanè Epigrammatarius Celtiber:

Hoc Salamandra notet, vel ſæua nouacula nudet,
Vt digna ſpeculo fiat imago tuo.

Subdit deinde cum ſtomacho Licas iſte Petronianus:

Cui Deo crinem vouiſti? Pharmace reſponde.

Pharmace, I. ſacrilege, ſceleſte, piacularis, ſacer. Vtitur voce ea in βατράχοις ſuis Ariſtophanes:

Καὶ πονηροῖς κ'ακ πονηρῶν εἰς ἅπαντα χρώμεθα,
Ὑςάτοις ἀφιγμένοισιν. οἷσιν ἡ πόλις πρὸ τοῦ
Οὐδὲ φαρμακοῖσιν εἰκῇ ῥᾳδίως ἐχρήσατ' ἄν.

Sed & Hipponax ille: Βάλλοντες ἐν χειμῶνι, καὶ ῥαπίζοντες
Κράδῃσι, καὶ σκίλλαισιν, ὥςε φαρμακόν.

Sub finem eiuſdem paginæ:

Sed intentans in oculos Triphenæ manus, vſurum me viribus meis clara liberáque voce clamaui, nî abſtineret à Gytone iniuriam mulier damnata, &c.

Multata enim exilio Triphena: vnde & ſuprà lamentata fuerat miſera, *ſe non minus, quàm Licam, grandi iniuria vexatam; quippe cuius pudoris dignitas in concione fuiſſet proſcripta.* ídque Eucolpij iſtius potiſſimum, tum Gytonis opera ac comitate eueniſſe ex argumẽto ipſo poſſe videor conіectare. Cæterùm, quòd Triphenæ interminatur Eucolpius, *viribus ſuis ſeſe vſurum* tandem, ea forma dictum, qua Senecæ illud de Diuo Auguſto apud Pollionem cœnitante:

Fuit Cæſari ſic caſtigandus amicus; bene vſus eſt viribus ſuis.

Pag. 61. *Sed contemtus amor vires habet, &c.*

Ex perſona Triphenæ, ſecundum Maronianum illud:

Spretæq; iniuria formæ.

Quo pertinent & illa paginæ 50. *Ergo me deriſit?* & quæ ſequuntur.

Pag. 63. *Alius exſultans quærebat fuſcina piſces.*

Probior (meo quidem animo) Lugdunenſis Editionis ſcriptura, quæ non *Piſcatorem*, ſed *Piſces exſultantes* facit. quomodo & Martialis noſter.

Et piſcem tremula ſalientem ducere ſeta.

Fuſcinam verò cum Cicerone appellat, quam *Tridentem* Plinius, pro inſtrumento, quo piſces, aut anguillæ confodiuntur, nota etiamnum noſtris hominibus captura, qui hoc genus, *Elgers*, patrio ſermone indigitant, terna dentium ſerie inſigne.

Et mox: *Ecce etiam per antenram pelagiæ conſederant volucres, quas textis arundinibus peritus artifex tetigit.*

Frequens Epithetum iſtud apud Iunium Columellam, etiam Pelagicus. Sed & in Senariolis illis Publianis ſuprà an non diſertim lectum?

An, vt matrona onerata faleris pelagiis, &c.

Ouidius noſter *Volucres Marinas* appellitat. quinimò & Propertius verſu illo in Pætum naufragio præreptum ſibi:

Sed tua nunc volucres aſtant ſuper oſſa Marinæ.

Etiam *Arundinum* mentionem ex hoc Propertiano explices licebit:

Sed arundine ſumta,
Faunus plumoſo ſum Deus aucupio.

CAPVT IX.

Bina ex vno diſticho maculę elutæ. Calliblephara. Corymbion. *Complurium emendationium cumulus.*

HAbes ſubinde ab Eumolpo capillorum Elegidarion multò hercule feſtiuiſsimum: cuius primum diſtichon hunc in morem typis diuulgatum exſtat:

Quod ſolum formæ decus eſt, cecidere capilli,
Vernantéſque comas triſtis abegit hiems.

Ratio peruerſè nimis, improbéque ſubducta. Neque enim omne puerilis formæ decus in ſola poſitum cęſarie. Miror proinde hoc mendum tanto iam tempore inſediſſe exemplaria noſtra. Itaque tollatur quamprimum, haud quidem mea, verùm manuſcripti Codicis fiducia maximè, in quo diſertè, *Summum*, non *olum* exaratum legebatur; ſententia aptiſſima, nec ſine quadam ambiguitatis gratia, quæ voculæ huic ſubeſt, quàm *Præcipuum*, tam *Supremum* pariter ſignificanti. Videtúrq; inquam ad *Capitis poſituram* alluſum, quę in homine pars ſumma. Repono etiam deinceps, ab eodem exemplari veluti manu in hanc correctionem inductus:

Triſtis adegit hiems.

In illo enim, *Adegit*, comparebat planiſſimè. vnde nuperi *Abegit*; priores, *Ademit*, exſculpſerant. Neutrum ad Bacchum. Acceſſit tamen tertius, qui coniecturam hanc noſtram in Racemationes tranſtulit ſuas, diſſimulato vnde acceperat, nomine.

Pag 64. *Imò ſupercilia etiam profert de pyxide, ſcitéque iacturæ lineamenta ſequuta, totam illi formam ſuam reddidit.*

Calliblephara deſignat, quibus ſupercilia ad ornatum denigrant mulieres interpoles. quod genus medicaminis tetigit etiam Iuuenalis in Satyra:

Ille ſupercilium madida fuligine tinctum
Obliqua producit acu.

Nec non Martialis meus lib. ix.

Nec tecum facies tua dormiat; innuis illo,
Quod tibi prolatum eſt mane, ſupercilio.

Denique diſertiſſimus Chriſtiani generis ſcriptor Tertullianus de habitu muliebri, quo loco de Angelis, qui ad fœminas hominum ſe penetrarunt, agitat:

Illi (inquit) *propriè & peculiariter fœminis inſtrumentum iſtud muliebris gloriæ contulerunt, lumina lapillorum, quibus monilia variantur, & medicamenta ex fuco, quibus lanæ* (*f. malæ, vel certè Genæ*) *colorantur, & illum ipſum nigrum puluerem, quo oculorum exordia producuntur.*

Sed & ibi fortaſſe *Ciliorum exordia* (niſi ſi cui, *Exodia*, arrident potius) ex altero Petronij loco emendandum; quem habes pagina 88. his verbis conceptum:

Supercilia vſque ad malarum ſcripturam currentia, & rurſus confinio luminum penè permixta.

Vide Plinium præterea, non vno in loco *Calliblephara* iſta ſequiori ſexui concinnantem.

Ait ibidem Arbiter:

Imò commendatior vultus enituit, quia flaucorum corymbion erat.

In Codice MSC.to duabus literulis minus, quàm *Flaucorum* referebatur, ad hoc exemplum: *Flaucor.* Vnde nos *ſcripturæ vtriuſque lineamenta ſequuti totam Gytoni formam ſuam reddere poſſe* videmur, hac leuicula commutatione, reſcribendo ſcilicet: *Glaucum.* niſi fortè Germanicæ cuiuſdam gentis nomen reponendum, *Cauchorum* puta, aut ſimile aliquod: vnde tanquam à victis deditíſque ſibi flaua potiſſimum capillamenta petere gaudebant Romani, iuxtà illud Naſonis:

Iam tibi captiuos mittet Germania crines,
Culta triumphatæ munere gentis eris.

Qui mos apud Poëtas, tum Hiſtoricos ità tritus atque obuius paſſim, vt in re nota plura nos verba deperdere pudeat pigeátque. Pagi.66.

Donec ancilla vini certè ab eo odore corrupta, &c.

Ità nouiſſima quidem Editio. Lugdunenſis autem, *Incertum habeo.* Quæ verba inſiticia videntur. certè à manuſcripto, quo ego vſus, aberat vtrumque; legebatúrque hoc modo, & quidem probiſſimè:

Donec ancilla vini odore corrupta, &c.

Niſi fors ſcripſerit Arbiter:

Vini adeò odore corrupta,

Omiſſo τῷ *Certè.* quod quaſi gloſſema quoddam fuiſſe videtur τοῦ *Adeò,* à ſtudioſo aliquo (opinor) extrà lineæ ordinem ſupernè collocatum. vnde poſteà in contextum ipſum ab Exſcriptoribus relatum denique.

Eâdem: *Ipſum te tacentis corpus commouere debet, vt viuas.*

Quid ſi, *Commonere? Admonere* enim eſt in Editione Sequanica.

Sequitur: *Nemo inuitus audit, cum cogitur aut cibum ſumere, aut viuere.*

Omnia mira ſunt, niſi ad illam fortè Trogi Pompeij

ſententiam reſpexerit, quam de Poro Indorum Rege hoſtium potito commemorat nobis abbreuiator eius Iuſtinus libro XII.

Qui victum ſe adeò doluit, vt quum veniam ab hoſte accepiſſet, neque cibum ſumere voluerit, neque vulnera curari paſſus ſit: ægréque ſit ab eo obtentum, vt vellet viuere.

Ibidem: *Quid diutius moror? ne hanc quidem mulier partem corporis abſtinuit.*

Membranæ calamo exaratæ:

Nec hanc quidem, &c.

Cæterum non nauci illud; vti nec iſtud, quod apponam inſuper:

Vt quiſque ex notis ignotiſque ad monimentum veniſſet.

Quo loco liber idē, *Quiſquis*, nobis repræſentabat. tametſi haud ignorem alterum interdum pro altero, & quidem promiſcuè ſumi. Videtur &, *Notis, agnatiſque*, non incommodè reſcribillari poſſe.

Pagin. 67. *Nec iſtud (inquit) Dij ſinant, vt eodem tempore duorum mihi cariſſimorum hominum funera ſpectem.*

Hominum, in Chirographo non erat. & credo ab aliquo Librariorum Arbitro condonatum.

Pag. 68. *Non dubiè redierat in animum * edile, expilatúmque libidinoſa migratione nauigium.*

Mœchile legendum, puto monuimus ſuprà, pro *Mœchimonio*, vt quidem loquitur Laberius. vt referatur ad *vxorem Licæ corruptam*. qua de re vide retrò paginam 57. Ibidem:

Sed obliquis trucibúſque oculis vtrumque ſpectabam.

Hinc & Flaccus: *Non iſtic obliquo oculo mea commoda quiſquam Limat.*

Item Ouidius: *Obliquo lumine cernit.*

Pagin. 69. Et quod omnibus procellis procelloſius (ſic enim & V.C. alij, *Periculoſius*) *erat, tam ſpiſſæ repente tenebræ lucem ſuppreſſerant, vt ne proram quidem totam gubernator videret.*

Huic nō diſſimile Curtianum illud ex libro Hiſtori. IIX.

Deinde momento temporis repreſſus eſt imber. Cæterum adeò ſpiſſæ intendere ſe nubes, vt conderent lucem, viſúque colloquentium inter ipſos facies noſcitaretur.

CAPVT X.

Propertio duobus in locis ex Petronij collatione lumen prælatum. De religioſâ priſcorum pietate, vt corporibus inhumatis ac ſepulturę honore carentibus de puluere glebâque ter iniecta, gratia à prætereuntibus fieret, religioſiſſimè diſſertum. Diæta magiſtri. Diætarij. *Obſcuriſſimi loci declaratio, alterius etiam correctio.* Eumolpus mentem ſuſſus habere bonam. *Superfluentis pronominis exſtirpatio. Verbi cuiuſdam reuocatio de manuſcripti Codicis diſſenſione nata primitus.* O mi hoſpites, *ſic dictum, quomodò* Mi dulcis anus, Mi ſidus. SVOS HÆREDES habere. Commoda, quæ? *Binæ maculæ fugatæ de Petronio.*

PAgin. 69. de Lica pelagiis fluctibus per tempeſtatem abſorpto.

Et illum quidem vociferantem in mare ventus excuſſit, repetitúmque infeſto gurgite procella circumegit atque hauſit.

Atque hoc illud eſt, quod in conſimili caſu nobis iteratur à Propertio:

Tu Pætum, ad Pharios tendentem lintea portus,
Obruis inſano térque quatérque mari.

Pagi. 70. *Aut præteriens aliquis tralaticia humanitate lapidabit; aut, quod vltimum eſt,* (ità enim diſtinguo atque interpungo) *iratis etiam fluctibus imprudens arena cõponet.* Hoc ex veterum religione, vel ſuperſtitione potius; Iuríſque adeò Pontificij cautionibus prædicat. Fraudem enim pluſquam capitalem, ne Piaculum dicam ſibi capitique ſuo accerſere cenſebatur, ſi quis naufrago, ſeu cadaueri alioqui inſepulto, temere fortuitóque (vt fit) in via obiecto ſibi, de glebæ, ſeu puiueris iniectione, & quidem ter repetita (quam *Lapidationem* hîc vocat Arbiter) gratiam facere quaſi per contemtum neglexiſſet. Vnde ritè etiam Horatius 1. Carm. ex perſona naufragi ad nautam prætervehentem:

At tu nauta, vagæ ne parce malignus arenæ
Oſſibus, & capiti inhumato
Particulam dare, &c.

Nec non ſub eiuſdem Odæ exodium:

Quanquam feſtinas, non eſt mora longa, licebit
Iniecto ter puluere curras.

Iã quod de *Imprudentis arenæ Libitinaria opera* ſubiũgitur à Petronio, explicat nobis Propertianum illud libri III.

Reddite corpus humo, poſitáque in gurgite vita
Pετum ſponte tua vilis arena tegas.

Pag.70. *Audimus murmur inſolitũ, & ſub dieta magiſtri, quaſi cupientis exire belluæ gemitum. Perſequuti igitur ſonum inuenimus Eumolpum ſedentem, membranæq; ingenti verſus ingerentem.*

Dietam pro Cænatione hoc loco, an cubili potius, in quo nauicularius, hoc eſt, nauigij magiſter conquieſcit, ſumere videtur. Vnde & *Dietarij apud Iuriſconſultos, qui in nauibus cuſtodiæ cauſſa preponuntur*. Lege 1. § Et ſunt quædam. De *Belluæ* porrò *gemitu* neſcio quid è Senecæ Ludo mihi de morte Claudiana videor electaſſe. & credo Eumolpum ſignificari, alieniſſimo tum loco, tum tempore, quippe in ipſa mortis vicinia, Poëtantem: imò & cum mugitu quodam verſus ſuos, naucleri Diætæ tanquam Muſæo incluſum, ridiculè ingerentem membranç. Idem enim propemodum illîc de ſtupore illo Cæſare, ouicula mera, Cordubenſis noſter Philoſophus:

Tum Hercules, primo adſpectu ſanè perturbatus eſt, vt qui etiã non omnia noſtra timuerit (lego, *domuerit*) *vt vidit noui generis faciem, inſolitum inceſſum, vocem nullius terreſtris animalis, ſed qualis eſſe marinis belluis ſolet, raucam & implicatam, putauit ſibi tertium decimum laborem veniſſe.*

Adiuuat ſuſpicionem noſtram haud timidè ſanè quod ſequitur, de eodem Eumolpo lepidiſſimè confictum:

Inicio ego phrenetico manum, iubeoq; Gytona accedere, & in terram trahere porcam mugientem.

Siquidem & illîc fortè *Phocam*, ἀντὶ τοῦ *Porcam* reſcribendum, vt *Belluæ* (quod præceſſerat) *gemitui* omni ex parte reſpondeat.

Pagi.71. de eodem: *Extraximus clamantem, iubemúſque bonam habere mentem.*

Id eſt, ſanam & validam, quaſi dicas, ad priſtinam ſanitatem redire. Sic & ſuprà pagi.2.

Et (quod rariſsimum eſt) amas bonam mentem.

Nec minus pagi. 33.

Neſcio quo modo bonæ mentis ſoror eſt paupertas.

Item 37. *Ac ne bonam quidem mentem, aut bonam valetudinem petunt.*

Vbi poſtremum τὸ *Bonam*, puto abundare. Sed & Propert.lib.3. *Mens bona, ſi qua Dea es.* denique paſſim alibi Ouidius.

Pag.eadem: *Aut patrem vtique reliquit aliquem, cui proficiſcẽs oſculum dedit.*

Aliquem, aberat à Manuſcripto. & ſine illo vtique per ſe conſtat ſententia.

Ipſa ſuis pollẽs opibus, neque Pronominis alicuius indiga.

Pag. proxima: *Illum Diis vota ſoluentem penatium ſuorum ruina ſepelit.*

Variare hocloco ex Chirographi Codicis auctoritate liceat mihi. Namque in eo non *Sepelit*, verùm *Cœperit*, memini lectitare. Vnde & mihi ſcripturæ huiuſce lineamenta quaſi veſtigiis perſequuto viſum eſt emendare: *Cooperit*. Nec tamen (vt ne hoc quoque diſſimulem) hac manuſcripta deterior cuſa lectio. Habes ibidem: *At enim fluctibus obruto non contigit ſepultura.*

Tanquam interſit periturum corpus quæ ratio conſumat, ignis, an fluctus, an mora. Quicquid feceris, omnia hæc eodem ventura ſunt. feræ tamen corpus lacerabunt. Tanquam melius ignis accipiat &c.

Totam ferè huiuſce loci ſententiam ab Arbitro mutuatus Minut. Felix, quum ſcribit.

Inde videlicet & exſecrantur rogos, & damnant ignium ſepulturas quaſi non omne corpus, & ſi flammis ſubtrahatur, annis tamen & ætatibus in terram reſoluatur: nec interſit, vtrum feræ diripiant, an maria conſumant: an humus contegat, an flamma ſubducat: quum cadaueribus omnis ſepultura, ſi ſentiunt, pœna eſt, ſi non ſentiunt, ipſa conficiendi celeritate medicina.

Eâdem: *Et Licam quidem rogus inimicis collatus manibus adoleuit.*

Inimicis, qui paullò anteà cum eodem inimicitias, & quidem capitales, ingratiis vtique, nimiſque adeò aduorſus animi mei ſententiam exercere fueram coactus.

Pa.73. *O mi (inquit) hoſpites, ſi negotiatores eſtis, &c. Mi*, ſingulari prò plurali poſito, antiquè. quomodò ſæpiculè Plautus noſter, vt vel Ciſtellaria:

Mi homines, mi ſpectatores, &c.

Nec minore inſolentia Apuleius neutro genere, & quidem numero ſingulari, eundem vocatiuum efferre auſus Apologia prima in lepidiſſima illa Platonici Epigrammatis verſione:

Aſtra vides: vtinam fiam (mi ſidus) Olympus,
Vt multis ſic te luminibus videam.

Quomodo & fœminino Tibullus lib. 1.

Viue diu mi dulcis anus, &c.

Quod quidem vni omnium ſolertiſſimo Caſtigatori Ioſ. Scaligero aſſentior lubens. Nam abſque illo foret, *Mi* pro *Mei* à Plauto vſurpatum poteram ſuſpicari, virtute contractionis ſcilicet: ſicuti *Dî* quoque prò *Dei*, ſeu *Dij*, monoſyllabum prò diſſyllabo ſcriptitatum animaduertimus.

Ibidem *In hac vrbe nemo liberos tollit, quia quiſquis ſuos heredes habet, &c.*

Notum apud I C^tos^ quid ſit, SVVS HAERES.

Sequitur exinde: *Nec ad ſcenas, nec ad ſpectacula admittitur, ſed omnibus prohibetur commodis.*

Scenæ, & ſpectacula, quanam inter ſe nota diſtingui poſſint, haud ſanè video: ſuſpicórque non *Scenas*, verum *Cœnas* ſcriptitaſſe Petronium. eas dico, quas & orbis & locupletibus maximè ſenibus aſſiduè ingerebant turpilucricupidi captatores, hæreditates aliorum animis auidis præcipientes, atque inhiãtes vulturinum in morem. *Commodis* porrò, I. honoribus atque immunitatibus, prò queis nos *Priuilegia* (opinor) diceremus.

Pag. eadem: *Genúſque diuinationis ſibi non diſplicere confeſſus eſt.*

Diuitionis habebat exemplar Manuſcriptum. Vnde nos *Ditationis*, exterebrare auſi fuimus.

CAPVT XI.

Largior, *ſeu* laxior ſcena. Scema, *fœminino genere.* Gloſſema, *quod in contextum irrepſerat, ſubmotum,* Puteana *coniectura ſubſcriptum.* Familiæ, *nec non τῦ* Familiaris *ſignificatio haud ſanè familiariter accepta. Lacunæ explementum.*

Tribus locis redintegratus Arbiter.

PAg.73.ſub finem: *Vtinam quidem ſufficeret largior ſcena, id eſt, veſtis humanior, quæ præberet mendacio fidem.*

Ità enim lego, inductus ſuperfluis illis è gloſſemate, vt apparet procuſis: *Veſtimentum latius*. Verum tempeſtas memini quum quondam fuit, quùm *Scema* reponendum arbitrarer, motus cùm Veterum auctoritate, tum Comici noſtri cumprimis, apud quem τὸ *Scema*, *Scemæ*, hoc eſt, genere fœminino prolatum memineram lectitaſſe. vt Amphitr.

Quod ego huc proceſſi ſic cum ſeruili ſcema.

Prò veſtimenti genere. Nunc Plinianæ potius ſententiæ accedo, Nepotis dico, ità Epiſtol. lib. VII argumentantis:

Nonne quum ſurgis ad agendum, tum maximè tibi ipſe diffidu?tum commutata, non dico plurima, ſed omnia cupis? vtique ſi latior ſcena, & corona diffuſior.

Suſpicórque de comitatu ſuo loqui Eumolpum, quem ampliorem, id eſt, frequentiorem, minúſque adeò æſtiuè viaticatum ſibi, tum cultius aliquanto exornatum deſiderare prædicat ſeſe. ne videlicet ſimulatas diuitis domini partes, & quaſi Mimicam perſonam actitare videatur. tametſi non ignorem, ſumi quoque interdum pro loco ipſo, vbi quiſpiam ſe oſtentat, ſuíque ſpecimen facit. Vnde, *In Scenam prodire*, μελαφιειχϭς. quomodo & ipſe Arbiter aliquanto poſt pagi. 75. in eodem adhuc argumẽto verſans:

Et ne quid ſcenæ deeſſet &c.

Sequitur pag. 74 *Non mehercules pœnam iſtam differrem, ſed continuò vos ad magnas opes ducerem.*

Ità Editiones, quas correctiſſimas nobis exhibuit Gallia. prò quo vnus atq; vnicus ille Pithæus noſter, *Peram*, reſtituit. cui etiam Codex Chirographus toties à me ob probitatem laudatus hac vtique in parte aſſentabatur. Cuius vicem haud inſcitè mihi ſupplere videtur poſſe Græca dictio, in hunc locum (ſi qua alia) conuenientiſſima; πεῖραν inquio, hoc eſt tentamentum, ſiue adeò Experimentum, atque id quod Gallico, *La preuue*: vernaculo ſermone, Een proeue, perhibere vulgò ſolemus, facta à guſtatu in alienum migratione. Neque aliam ſanè Pithæi mentem ſuper hocce loco fuiſſe, perſuaſum mihi.

Sub eiuſdem pagellæ finem:

Nam familiam quidem tàm magnam per agros
Numidiæ eſſe ſparſam, vt poſſit vel Carthaginem capere.

Propriè *Familiam* dicit. neque enim alio Titulo ſeruæ conditionis homines cenſi antiquitus, nimirum à *Famulando*, auctoribus I C. tis & Vlpiano in L. I. ff. de vi, & vi arma Vnde & *Gladiatorum Familiæ* apud Ciceronem. Cuius rei cauſſam hanc reddit Seneca lib. VI. Epiſtol. XLVII.

Ne illud quidem videtis, quàm omnem inuidiam maiores noſtri dominis, omnem contumeliam ſeruis detraxerint. Dominum, Patremfamiliæ appellauerunt, Seruos (quod etiam in Mimis ad huc durat) Familiares.

Confirmat hoc ipſum Plautus Amphitr.

Aduenisſe familiares dicito. Item Epidico:

Quis properantem me reprendit pallio?
TH. *Familiaris.*

Denique alibi compluries.

Pag. 75 *Sedeat præterea quotidie ad rationes, Tabulaſq; teſtamenti omnibus * renonet.*

Videtur deſiderari, *Horis*, vel aliquid tale ad lacunæ explementum. Ibidem:

Ridebat contumaciam Gyton, & ſingulos ſtrepitus eius pari clamore proſequebatur.

Malim *Clangore*: idque Petronianæ ſentētiæ haud paullò accommodatius.

Pag. 76. *Neque concipere, aut edere partum mens poteſt, niſi ingenti flumine literarum inundata,*

Ità quidem rectiſſimè poſtrema Editio, quùm in prioribus omnibus, *Inundante*, anteà legeretur Vtitur eaipſa Metaphora ſolens Petronius vt vel paullò prius:

Inundatus hac Eumolpus inuidia.

Item initio: *Vino etiam Falerno inundamur.*

Habes eadem pag. *Ceteri enim aut nòn viderunt viam, qua iretur ad carmen, aut verſum timuerunt calcare.*

Scio, cuiuſmodi ſententiam ex hocce loquendi genere nobis exculcauerit Turnebus, receptæ ſcripturæ vanitate deceptus: quæ mihi ipſa *Via* illa, quam & Homerum principem, ſequutóſque mox Lyricos, ac Roma-

num Virgilium cum Horatio legitimè inſtitiſſe vult credi Arbiter, aſperior ac petricoſior videtur. Quis enim *bonæ mentis* ad hunc quidem modum loqui ſe poſtulet, *Verſum calcare*? Non ego: nam quod ad me attinet, ſanè nolim. Proinde magna cum fiducia reponendum pronuncio atque edico:

Non viderunt viam, qua itetur ad carmen, aut viſam timuerunt calcare.

Idque non mihi, ſed verò Lectioni manuſcriptæ credi, atque acceptum referri cupio.

CAPVT XII.

De Lucani coætanei ſui Pharſalia, ab Arbitro hoc noſtro, haud arbitrariè, ſed certo Cenſoria animaduerſionis præiudicio notata, grauiſſimæ ſuſpicionis coniectura. Iniquiſsima amborum inter ſe commiſsio, ferè ſimilitudine parium potius, quam laudis. Inopiæ audacia tuta eſt, *ad confinem quandam Salluſtianæ Hiſtoriæ ſententiam opportuniſsimè traductum: in eáque enarranda quantum Glareani acies caligauerit, oſtenſum. Locorum aliquot cum Martialis, tum aliorum teſtium ſimul cum* Petronianis *collatio.* Simplex, *prò* Compoſito: *ſimul* Peragere, *prò* Perorare *poſitum. Totidem quot ego, ac tu ſumus (mi Lector) mendæ de* Petronio *ſublatæ.*

PAgi. 76. *Ecce belli ciuilis ingens opus quiſquis attigerit, niſi plenus literis, ſub onere labetur. Non enim res geſtæ verſibus comprehendendæ ſunt, quod longè melius Hiſtorici faciunt, quàm Poëtæ, &c.*

Aut fruſtrà ſum ego, aut ad Lucanum Poetam, notiſſimum illum Ciuilium bellorum compoſitorem, trahendum hanc digreſſionem, qua Satyricè eiuſdem Pharſaliam perſtringit hic noſter; ἀνωνυμεὶ quidem, & quaſi ex trauerſo, verùm ita tamen, vt eum ipſum veluti digito indicare videatur. In quo Petronium quantum à corrupto, & quidem communi ætatis ſuæ iudicio abfuerit, haud obſcurè eſt animaduertere. quo tanti æſtimatus Lucanus, vt non defuerint illis, ſequutiſque temporibus viri doctrinæ nomine cumprimis celebres atque in his Papinius, & Martialis illi conterraneus ferè, qui eum & Virgilio (ſi Diis placet) & Homero ipſi parem facere, ne dicam anteponere, haudquaquam dubitauere. qua

fiducia ſufflatus ipſe virtutis ſuæ etiam præconium facere, atque in has iniquiſſimæ contentionis inanias erũpere veritus non eſt:

Et quantum mihi reſtat ad Culicem.

Iuuat opinionem hanc noſtram Cenſoria illa, quam ibidem præmiſerat Eumolpus, principum Poëtarum commemoratio, non vltrà *Romanum Virgilium, & curioſam Horatij* fælicitatem à Petronio extenſa. Subdit enim, *Ceteros* (Lucanum, vt dixi, & totam illam Poetarum manũ haud dubiè deſignans) *aut non vidiſſe viam, quâ iretur ad carmẽ, aut viſam timuiſſe calcare* idque mihi Oraculi inſtar; & (ſi mei arbitrij res ſtat) vnam mehercule à Petronio *Eumolpicam Troiæ Haloſin*, aut hanc ipſam potius verè Poeticam belli ciuilis vaticinationem multò mauelim mihi,

Quàm vel trecenta Cordubenſis illius
Pharſalicorum verſuum volumina.

Quod ipſum & Quintilianus circumſpectè conſiderans Oratoribus, quàm Poëtis potius hunc Cæſariani belli ſcriptorem cenſuit adnumerandum. Vtut eſt, σύγχρονοι certè Lucanus ac Petronius noſter. indidémque fortaſſe in contentione ſtudiorum communium aliquanta æmulationis ſimultas. Vtrique enim, imperante crudeliſſimo Nerone, tum vitæ, tum Genij ſimilitudine diſpares, parem vitæ exitum ſortiti. ſed hic (Arbitrum dico) vertente anno poſt C. Suetonio, L. Teleſino. Coſs. quum alter Annæus ille Silio Nerua, & Attico Veſtino Coſs. anno qui præceſſerat modò, ab V.C. DCCCXIIX. eiuſdem Principis iuſſu fatalia Parcarum fila venis ante diem inciſis abrupiſſet ſcilicet.

Pagina 77. in deſcriptione belli ciuilis:

Atque Arabum populus ſua deſpoliauerat arma.

Quis verò mente vſque adeo exſenſa, vt *Populis*, ſtatim emendandum non videat? Et mox:

Perſarum ritu, male pubeſcentibus annis
Surripuere viros, exſectaq; viſcera ferro
In Venerem fregere.

Cuius ſententiæ acrimoniam in animo habuiſſe videri

poteſt ſanctiſſimus Martyr Cyprianus lib. Epiſtol. 11. ad Donatum, de exoſſi ac Cinædica illa Hiſtrionum ſaltatione condignos homine Chriſtiano ſermones diſſerẽs:

Videte contrà fœdus iuſq; naſcendi patientiam inceſtæ turpitudinis elaboratam. Euirantur mares: omnis honos & vigor ſexus, euirati corporis dedecore emollitur, pluſquam (lego *plúſque*) *illic placet, quiſquis magis virum in fœminam fregerit.*

Sequitur in Petronio:

Atque vt fuga mobilis æui
Circumſcripta mora properantes differat annos,
Quærit ſe natura, nec inuenit.

Huc ſpectat capitalis illa Legis pœna Conſtantino & Conſtante auctoribus perlatæ, quam Variarum ſuarum ex Codice ad L. Iuliam de adult. laudat nobis exactiſſimę eruditionis Cenſor Durant. Caſellius, ex veteri quadam membranula, noua hacce forma à ſeſe interpolatam primitus:

Cum vir nubit, in fœminam viris porrecturam quid cupiatur, vbi ſexus perdidit locum? vbi ſcelus eſt id quod non proficit ſcire? vbi Venus mutatur in alteram formam? vbi amor quæritur, nec inuenitur?

Quum in libris, quantum eſt, formulariis: *Vbi amor quæritur, nec videtur?* perperam inibi vulgò procuſum exſtet. Legitur ibidem:

Et laxi crines.

Prò quo ego *Fluxi*, lubenter repoſuerim, ad illud Martialis mei accommodandum: *Molleſque flagellent Colla comæ.* vel certè *Lixi* reſcribendum, id eſt, lixiuio (quam *Cauſticam* ſeu *Batauam ſpumam* idem Poëta appellitat) loti atque imbuti crines. verbi cauſſa:

Et mutat Latias ſpuma Bataua comas.

Niſi ſi tamen, *Laxos*, pro ſolutis interpretari malimus.

Pagi. 78. *Inops audacia tuta eſt.*

Sententiam mehercule ſcitam oppidò, argutámque ac breuem. nec minore adeò elegantia à Principe illo Hiſtoricorum in conſimili pæne Catilinariæ coniurationis argumento expreſſam, quaſique enarratam dicto iſtiuſmodi:

Nam ſemper in ciuitate quibus opes nullæ ſunt, bonis inuidēt, malos extollunt: vetera odere, noua exoptant: odio ſuarum rerum mutari omnia ſtudent: turba atque ſeditionibus ſine cura aluntur, quoniam egeſtas facile habetur ſine damno.

Quam tamen ſententiam haudquaquam fueram laudaturus, niſi in luce mera miſerè caligaſſe hoc loco Glareani aciem aduorterem, qui tàm argutæ clauſulæ intellectum ignarum ſibi, ac ſuprà captum eſſe fateatur ſuū; niſi poſt, *Habetur*, diſtinctioni locus fiat, ac poſteà inferatur *ἀσυνδέτως Sine damno.* Ridiculè, & verè adeò *Nodum* (quod dicitur) *in ſcirpo.*

Habes eadem porrò apud Petronium pagina:

Tres tulerat Fortuna duces, quos obruit omnes
Armorum ſtrue diuerſa feralis Enyo.
Craſſum Parthus habet: Libyco iacet æquore Magnus:
Iulius ingratam perfudit ſanguine Romam.
Et, quaſi non poſſet Tellus tot (ita v.c.) ferre ſepulcra,
Diuiſit cineres.

In membranaceo Codice,

Tres dederat Fortuna duces,

liquidò referebatur. A reliquorum verò verſuum argutia Epigrammatis vnius acumen Martialis noſter mutuatus videri poteſt, quod Magni Pompeij, eiúſque filiorum Manibus meritò hercule ac lubens à ſe ſuáque Muſa imputandum cenſuit hoc exemplo:

Pompeios iuuenes Aſia atq; Europa, ſed ipſum
Terra tegit Libyæ, ſi tamen vlla tegit.
Quid mirum, toto ſi ſpargitur orbe iacere?
Vno non poterat tanta ruina loco.

Quid mirum verò? qui vel acutiſſimum etiam Hemiſtichium illud ex hoc ipſo Poëmate ad alterius item Epigrammatis concluſionem tranſcripſerit ſibi:

Ingenioſa gula eſt.

Alterum præterea quoddam à D. Hieronymo, in Epiſt. ad Demetriad. de virginitate ſeruanda, Arbitro, non Martiali auctori condonatum:

Non bene olet, qui bene ſemper olet.

Quem tamen verſum nulla ſui parte minutum, aut immutatum, apud Martialem reperias etiamnum hodie

lib. II. Epigram. XII.

Pagi 58. *Vota mihi cedunt.*

Ità Editio Lugdunenſis. Ego tamen Pariſienſi potius, tum Chirographo Codici meo ſubſcribendum autumo: in quo, *Vota tibi cedent*, diſertiſſimè legebatur, id eſt, ſuccedent, eueniéntque tibi ex ſententia, quæ vouiſti omnia.

Pagin. 60. In eodem Poëmate ex perſona Cæſaris iam Dictaturientis:

Certè mea cauſſa peracta eſt.

Hoc eſt, *perorata*. Quomódò apud Callimachum illum Romanum: *Cauſſa perorata eſt. Agere* enim ſiue *Orare cauſſas*, germana, imò gemina eſſe,

Nec pueri ignorant, niſi qui nondum ære lauantur.

Pag. eadem: *Fortior ominibus mouit Mauortia ſigna*
Cæſar, & inſolito greſſu prior occupat auſus.

Aliis, *Hauſtus*, placet: neutrum mihi, verùm iſtuc potiùs quod ponam:

Et inſolito greſſus prior occupat auſu.

Habes ibidem: *Mox flumina montibus altis*
Vndabant modò nata, ſed hæc quoque miſſa putares.

Quo loco alij, *Spiſſa*, legunt: at Rogertis mei Codex calamo exaratus, *Iuſta*, habebat. Vnde nouiſſima Editio, *Iuſſa*, nobis concinnaſſe videtur. Mihi verò, ſi quis in tanta diſſentientium ſcripturarum varietate coniecturæ locus eſt reliquus, *Stare*, ſtat reſtituere, idque proximè ſequentis verſus cauſa maximè. quem in optima illa Pariſienſi Editione hac forma conceptũ memini reperitare:

Stabant, & vincta fluctus ſtupuere pruina.

Pag. 63. *Quid porrò tu Diue tuis cunctaris in armis?*

Apoſtrophe Poetica ad Diuum Iulium, infeſta patriæ ſigna inferre ſatagentem.

CAPVT XIII.

Macula bina, qua Petronium inquinabant, deleta. Alterum huiuſdem Satyrici locum ad Tibulliana ſententia ſimilitudinem conformatum videri. Libidinẽ concitare. Obſculari. *Turnebi ea opinioni aſſenſum.* Digiti gubernantes vocem. Conciliare, quid.

PAg. 63. *Ceterum ego, etſi quotidie magis magiſq; ſuperfluentibus bonis ſaginatum corpus impleueram, putabámque à cuſtodia mei remouiſſe vultum fortunam: tamen ſæpius tam conſuetudinem meam cogitabam, quàm cauſſam.*

Nō mehercules intelligo (de clauſula poſtrema loquor) niſi porrò (mi Lector) negatiuæ particulæ des locum, ante τὸ *Tam*, collocandæ, hocce exemplo ſcilicet:

Tamen ſæpius non tam conſuetudinem meam cogitabā, quàm cauſſam.

Pag. ead *Totamq; fallaciam inuidioſa proditione detexerit.*

V. C. *Ambitioſa proditione*; in ipſo contextu præferebat planiſſimè. Ibidem:

Quia noſti Venerem tuam, ſuperbiam captas, vendiſq; amplexus non commodos.

Reſcribo, atque interpungo:

Vendiſq; amplexus, non commodas.

ipſa adeò ſententia hanc nobis coniecturam præeūnte. quam & Lipſio pariter noſtro in mētem veniſſe gaudeo gratulórque meritò mihi, etiam ſequēti inſuper ratione corroboratam; hoc inquam non inani argumento, quod mox ab eaipſa ancillula amatrice obiicitur Polyæno:

Siue ergo nobis vendis, quod peto, mercator paratus eſt: ſiue (quod humanius eſt) commodas, effice vt beneficium debeam.

Pag 64? *Quò inceſſus tute compoſitus?*

Quid eſt, *Tute*? Nihili id quidem, atque adeò Petronio indignum: cui porrò commodare vt pergam, prò *Tute*, *Arte*, de opinione reſtituere haud grauabor.

Habes inibi: *Vides me? nec auguria noui, nec Mathematicorum cœlum curare ſoleo: ex vultibus tamen hominum mores colligo, & cùm ſpatiantem vidi, quid cogites, ſcio.*

Eadem de ſe ferè Tibullum promittentem operæ pretium fuerit auſcultare epidiſſimis verſiculis illis:

Nec mihi ſunt ſortes, nec conſcia fibra Deorum,
Præcinit euentus nec mihi cantus auis.
Ipſa Venus magico religatum brachia nodo
Perdocuit multis non ſine verberibus.

Pagina eadem:

Quædam enim fœminæ ſordibus calent: nec libidinē concitant,

niſi aut ſeruos viderint, aut ſtatores altius cinctos.
Libidinem concitant, ea forma vſurpatum, qua Poëtarum, Deus; *Martemq; accendere cantu* Martialis verò:
Inde lego, Muſaſq; cio, Phœbúmque laceſſo,
dictitare auſi.
Pag. 88. *Viderint matronæ, quæ flagellorum veſtigia oſculantur.*
In MSC. exemplari: *Oboſculantur*, viſus ſum legere, ſic ferè dictum, quo modò, *Obligurire*, apud Suetonium.
Et mox: *Procedentibus deinde longius iocis, rogaui vt in platanôna produceret dominam. Placuit puellæ cõſilium, itaque collegit altius tunicam, flexitq; ſe in eum daphnona, qui ambulationi hærebat.*
Ità eſt in Editione Gallicana, & quidẽ vtraque. in prioribus verò: *Vt platea noua duceret*, lectum hactenus. Vnde fuit tempus, quum, *In prata noua*, emendandum hariolarer. nunc Turnebi potius ſententiæ accedo, lectionem nouiſſimè procuſam auctoritate ſua ſtabilientis, docentíſque porrò, *Platanona*, item *Daphnôna*, nihil aliud quicquam, quàm loca Platanis, ac Lauris conſita ſignificare, Latinæ Ciuitatis iure, haud ſanè repugnantibus Græcis, donata iam olim, & quidem ab antiquo. Addo fidei cauſſa bina à Poeta Celtibero teſtimonia. vt:
Exornant picta quà Platanôna feræ:
Item: *Diſpoſuit daphnôna ſuus Torquatus in hortis.*
Pag 89. *Mox digitis gubernantibus vocem, &c.*
Arguté, de actione, ſeu geſticulatione digitorum verius, nimium illecebroſa, concinnáque, ac prorſus meretricia. cui non multum abſimile, in diſſimili licet argumẽto, illud Tibulli noſtri:
At poſtquàm fuerant digiti cum voce loquuti.
Subiungitur deinceps à Circe:
Si non faſtidis, inquit, fœminam ornatam, & hoc primùm anno virum expertam, concilio tibi, ô iuuenis, ſororem.
Propriè, *Concilio*, in re lenocinij vſurpat Petronius. Sed enim & Ouidius, non minus vrbanè de Tithoni nuptiis apud Auroram expurgans ſeſe:
Cur ego plector amans, ſi vir tibi marcet in armis:
Non me nupſiſti conciliante ſeni.
Vnde & *Conciliatrix*, prò *Adductrice*, id eſt, lena, ſeu ſtupri

ſequeſtra (quod genus nos patrio ſermone Coppelerſen, vulgò hodie indigetamus) Plauto, Comicíſque frequentata.

CAPVT XIV.

In amoris curioſitatẽ ſeuera ſeriaque habita quæſtiones, productis eius rei à Plauto, Horatio, Ouidio auctoritatibus. Cultores, prò amatoribus. Duûm ſuſpectæ fides locorum, repurgatio. Item de Faſcino nonnihil.

PErgit delicias porrò Polyæno dicere Circe:

Habes tu quidem & fratrem, neque enim me piguit inquirere.

Nequiter ſanè, atque ex præſcripto diſciplinæ Lenoniç, ità in Menechmis adumbratæ à Plauto, vbi quum herus admirans dixiſſet.

Sed miror, qui ille nouerit nomen meum:

Ecce ſeruus non paulò ſapientior,

Minimè hercle mirum: (inquit) *morem hunc meretrices habent,*
Ad portum mittunt ſeruolos, ancillulas:
Si qua peregrina nauis in portum aduenit,
Rogant, cuiatis ſit, quid ei nomen ſiet.
Poſt illæ (ſcribo, *Poſtillà*) *extemplò ſe adplicant, agglutinant,*
Si pellexerunt, perditum amittunt domum.

Quò etiam applicare poſſis Ouidianum illud, ex ipſius Helenes perſona benignius ſanè, quàm neceſſe fuerat probæ, ad captioſiſſima Paridis blãdimenta reſcriptum:

Nec tamen ipſe negas: & nobis omnia de te
Quærere ſi neſcis, maxima cura fuit.

Ain' verò, mi Helena? tantúmne à re domeſtica operæ otiíque fuiſſe tibi, vt oblita pudicitiæ tuç matronalis, ac Genialis thori immemor, res omnes relictas habuiſſe te fatearis, præ iſtorum facinorum cognitione, quæ Paris iuueniliter per anteactam vitam bene, an ſequius, turpiter certè ac libidinosè patrata deſignarit? Cui bono autem? quídue curatio iſtæc ad Menelai coniugem, de Barbaro & alieno adoleſcẽtulo ità anxiè iſſe inquiſitum ſingula? quò niſi vti per literas quoque interpretes

turpitudinem ipſa denudes tuam: tibíque inuicem amationéſque Ilienſis hoſpitis curæ atque adeò ſolicitudini haud minori, quàm illi tuas fuiſſe tuopte manifeſta indicio oſtendas. vtque ex inſano inſaniorem Alexandrum tuum concinnes ſcilicet, quem ſic tu amas, quemadmodum ille te vult: cuiúſque adeò pulcritudinis propius ac penitius percognoſcendæ multò cupientior videris, quàm puellæ Horatianæ Barri illius formoſi, quem lib. Sermon. 1. Sat. VI. à Satyrico illo huiuſcemodi coloribus depictum habemus:

Vt, ſi qui ægrotet, quo morbo Barrus, haberi
Et cupiat formoſus: eat quacunque, puellis
Iniiciat curam quærendi ſingula, quali
Sit facie, ſura quali, pede, dente, capillo, &c.

Pag. 65. *Imò inquam, ego per formam tuam te rogo, ne faſtidias hominem peregrinum inter cultores admittere.*

Nota *Cultores* prò Amantibus poſitos, tralatione verecunda. à qua haud longè ſanè abludere videtur, quod nos, ſeruile hoc hominum genus Gallicano ſermone deſignare volentes, prò *Amatorculis, Seruos*, ſeu *Famulos* perhibere cõſuemus. ſicuti & puellas quoque in delitiis habitas, non quidem *Amicas*, ſed *Dominas* eadem ratione vulgò appellitamus; loquendi forma (credo) ab ipſis vſque Latinis accerſita. Sed enim hîc non ad *Culturam*, quæ Reges, Dominóſque, id eſt, potentiores amicos ſequi ferè, & quaſi comitari ſolita; verùm potius ad neſcio quam Religionis ſpeciem, Numinum magis, quàm hominum venerationi debitam (quæ *Cultûs* nomine propriè ac ſignatè Romanis exprimitur) vocabuli huius virtus referunda. cuius Metaphoræ continuandæ porrò, *Religioſam* etiam *Adorationem*, & neſcio quid de *Templo* inſuper ſubiungit Polyænus. neque id adeò iniuria; quippe qui & *Deæ*, & *Reginæ*; non ſolùm *Dominæ* titulo mactam, auguſtámque factam Circen aduenerat urus poſteà.

Pagi. eâdem. *Quid ni, inquit illa, donas eum mihi, ſine quo non potes viuere: ex cuius oſculo pendes; quem ſic tu amas, quemadmodum ego te volo?*

Deliciæ meretricis. Sed videtur emendandum:

Quid? inquit illa, donas eum mihi, &c.

Neque aliter ſanè fuerat in manuſcripto, niſi quod, ἀντὶ τοῦ *Eum mihi*, *Mihi illum*, tranſpoſitum inibi legebatur. Quid? quod *Dones* potius, quàm *Donas*, reſcribendum videtur? ſi tritam lectionem retinere porro, mordicúſque defenſitare velimus.

In eodem exemplari pagina ſequente huiuſcemodi viſitabatur ſcriptura:

Non ſum quidem ſolis progenies, nec mea mater, dum placuit, labentis mundi curſum detinuit.

Quæ placet, vtique præ ea, quæ exſtat in impreſſis omnibus: *Dum placet.* impenſius etiam placitura, ſi quidem, *Cum placuit*, reſcribatur: hoc eſt, quotieſcunque matri meæ aut viſum, aut complacitũ fuit. ad exemplum (opinor) Tibulliani illius in materia huic prorſus pariſſima:

Cum libet, hæc triſti depellit nubila cælo:
Cum libet, æſtiuo prouocat orbe niues.

Denique Ouidij quoque ex libro Amorum I.

Quum voluit, toto glomerantur nubila cælo.
Quum voluit, puro fulget in orbe dies.

Habes ibidem: *Sume ergò amplexum, ſi placet: neque eſt, quod curioſum aliquem extimeſcas: longè ab hoc loco frater eſt.*

De hac ridicularia veterum ſuperſtitione, qua nimiæ fælicitatis ſucceſſum, certùmque ac præfinitum bonarum rerum numerum *Faſcino* obnoxium opinabantur, conſulendus æui noſtri Phœnix Ioſ. Scaliger, ad Votum illud Baſiaturientis Catulli:

Tam te baſia multa baſiare
Veſano ſatis & ſuper Catullo eſt,
Quæ nec pernumerare curioſi
Poſſint, aut mala faſcinare lingua.

CAPVT XV.

Loca nõ pauca de opinione correcta, plura interpretata. Quaſillariæ. *Immoderata muliebris libidinis intemperantia, ne dicam importunitas in* Tribunatum *quaſi* Verberalem *erumpere denique; atque in inſontis famulitij terga languorem ſicula maritalis expiare ſolita antiquitùs; ne quis nunc cenſeat.* Frons conſtricta.

PAgi. 90. ex perſona Polyæni, *Militis quidem pranſi parati*, ſed nec arma, nec rem (vbi re cumprimis opus) habentis in mundo: prorſus, *Lorum* (quod dicitur) *in aqua &c.*

Perfuſus ego rubore manifeſto, etiam ſi quid habueram virium perdidi, totóq; corpore velut laxato, &c.

Eundem *Languorem*, an *Paralyſin* dicam, ſibi in Corinna quoque aliâs obueniſſe tota Elegia v. libri Amorum III. ſecum poſt irritas minas lamentatur Ouidius:

Huc pudor acceſſit facti: pudor ipſe nocebat.
Ille fuit vitij cauſſa ſecunda mei.

Etiam de *Veneficio*, & cæteris quæ ſequuntur, eandem Naſonis Elegiam conſulas licebit. Ea enim, quanta quāta eſt, haud aliò ſanè, quàm ad hæc Arbitri explicanda, nata mihi prorſus, ac compoſita videtur.

Pagi. 91. *Rapuit deinde tacenti ſpeculum, & poſtquàm omnes vultus tentauit, quos ſolet inter amantes riſus frangere.*

Riſus, huic loco quid faciat, nobis necdum in mentem venire potuit: itaque mihi quoque *omnes vultus tentanti*, *Niſus*, tandem viſum eſt emendare, prò eo, quod ſuprà ſcilicet, *Furtiuam molitionē*, appellitauerat, interpretandū.

Sequitur porrò: *Excuſſit vexatam ſolo veſtem, &c.*

Vexatam: inquit, quod nos opinor, Ghecreuckt/ diceremus, ſcilicet ſuperiori illi in gramine volutatione. malo aſtro, Deáque Perſica non fauente, hoc eſt, ſine *robuſtæ* adeò *voluptatis* effectu, præter ſpeciem, ætatem, atque vtriuſque ſententiam denique, cum Polyæno amatore ſuo tentata ſiue inchoata potius, quàm ad *Patratum* perducta.

Et mox: *Ego contrà damnatus, & quaſi quodam viſu in horrorem perductus, &c.*

Quid, ſi hoc potius eſt, vt, *Viſo*, reponatur, prò *Spectro*, & quaſi ſomnio quodā turbulēto? proinde vt idē loquutus ſuprà pag. 50. *Viſa*, certè pro *Inſomniis* ponis, quis neſcit, qui Muſæas fores vel primis digitis impulerit modo?

Pag. 91. in Epiſtola illa multo vrbanitatis ſale cumulatiſſima:

Narrabo tibi adoleſcens, paralyſin caue. Nunquam ego ægrum tam magno periculo vidi.

Eadem loquutionis forma vſus quoque ad Ciceronem ſuum M. Cælius; de abſoluto Meſſalla ſcribens:

Itaque relictus Lege Licinia, maiore eſſe periculo videtur.

Pag. 95. *Nec contenta mulier tam graui iniuria mea, conuocat omnes quaſſitarias, familiæq́; ſordidiſsimam partem, ac me conſpui iubet*

Ita eſt in Editione Lugdunẽſi; in Lutetiana verò, *Quaſſillarias:* vnde nos, *Quaſillarias*, extricaueramus iam anteà: hoc eſt, genus ancillularum omnium ſpurciſſimũ ſimul ac deſpicatiſſimum: quas *Robuſtum* ad *Codicem* detruſas, inibique herilibus penſis in perpetuum damnatas interpretabamur ex Plauto, Tibullo, Propertio, Ouidio, Iuuenali denique. vnde & *Codicariarum* cognomẽto inſignitæ antiquitus. Hactenus hæc ſcripſeramus, quum ecce potiorem eiuſdem item ſententiæ fundum nobiliſſimum Ioſ. Scaligerũ eſſe percepimus denique, qui ad locum illum Albianum:

Sit tibi cura togæ potior, preſſúmque quaſillo Scortum, &c.

Hoc ipſum Petronij exemplum, (quod inani ſtrepitu aures Turnebi verberauerat iam olim) ità vt nos emendauimus, Lectori porrò arripiendum reliquit. Reſcribo deinceps:

Oppono ego manus oculis meis, multiſque precibus effuſis, quia ſciebam quid meruiſſem, verberibus ſputiſque extrà ianuam eiectus ſum

Male enim in omnibus Editionibus, *Nulliſque precibus*, hodie cuſum comparet: noſtráque correctio iſta non audacis ingenij curioſitatem, ſed verò Chirographum optimæ & notæ & fidei, Rogertinum inquam Codicem auctorem habet. Pergit narrare porrò:

*Eiicitur & Proſelenos, Chryſis vapulat, totáque familia triſtis inter ſe muſſat, quærítque quis dominæ hilaritatem conjuderit **

Ridiculè; ſed tamen ex eius ſæculi conſuetudine ſtolatis pariter ac togatis mulieribus recepta: quæ libidine indomita atque inexſtincta ad furorem vſque prurientes, nihil peius adeò deteriúſque metuebant ſibi, quam ne vir ſuus, vel adulter vtique haud paullo virilior vidua pudicáque contentus noctę fundum familiarem,

hoc eſt, officium ſuum colere negligens parcúſque exiſteret:

Neu tenuem texens riualis aranea telam
Deſerto in Veneris hortulo opus faceret.

Ideóque (quæ illius temporis inſolentia fuit) quoties eueniſſet fortè, vt admiſſarius ſuus virum ſe eſſe quodammodò quaſi oblitus videretur, parte illa corporis funerata ſcilicet, quam potiſſimam in nobis fœminę appetunt ſibi: reliquum erat, vt in ſeruorum ancillarúmque inſontium gregem herilis expeteret culpa; hoc eſt, vt *Caudicariæ* omnes cum librariis, ac ornatricibus, cæteráque familiæ pars multò ſordidiſſima, piaculares ob alienam ignauiam fierent: vtque tot miniſteriorum infælicium terga capitis vnius lentitudini, haud ſecus vtique quàm ſuccidanea, ſubderentur. Cui diſciplinæ etiā lux fœneranda à Iuuenali meo, hanc ipſam matronarum impotentiam, atque inſatietatem ad hoc exemplum Satyricè caſtiganti, *Cenſione*, dico, non *bubula*, ſed *papyrina*, vt vides:

Eſt operæpretium penitus cognoſcere, toto
Quid faciant, agitentque die. ſi nocte maritus
Auerſus iacuit, periit libraria; ponunt
Coſmetæ tunicas: tardè veniſſe Liburnus
Dicitur, & pœnas alieni pendere ſomni
Cogitur. hic frangit ferulas, rubet ille flagellis,
Et ſcutica, ſunt, quæ tortoribus annua præſtent.
Verberat, atque obiter faciem linit, audit amicas,
Aut latum pictæ veſtis conſiderat aurum;
Et cædens longi relegit tranſuerſa diurni.
Et cædit, donec laſſis cædentibus: Exi,
Intonat horrendum, iam cognitione peracta, &c.

Habes protenus: *Itaque penſatis vicibus animoſior verberum notas arte contexi, &c.*

Vibicibus edendum eſſe tam ſcio, quàm me amare Petronium.

Pag. 71. *Quid me ſpectatis conſtricta fronte Catones?*
Id eſt, adducta, ſeu contracta, & quaſi caperata fronte. Vſus eodem loquendi genere & Martialis lib. x.

Et numeras noſtros aſtricta fronte trientes.

Nec minus Propertius libro Elegiarum II.

Differet hæc nunquam, nec poſcet garrula, quæ te
Aſtrictus ploret ſæpe dediſſe pater.

Adde huc *Adductus*, ex Cornelio Tacito, pro ſeuero, tetricóque ac ſupercilioſo, cuiúſque frons ſemper adeò matutina, id eſt, ſtriata, ſeu corrugata Catonianã quandam, ac pluſquàm Cenſoriam præferat grauitatem. Quærit in eodem Epigrammatio Arbiter noſter:

Nam quis concubitus, Veneris quis gaudia neſcit?
Quis vetat in tepido membra calere thoro?

Ità repono, itáque repoſui iam olim: antequam certè Pictorius neſcio quis hac ipſa, quam quidem à me acceptauerat, coniectura Racemationes porrò ſuas auctiores facere inſtitiſſet. Sequitur:

Ipſe pater veri doctus Epicurus in arte
Iuſſit, & hoc vitam dixit habere telos.

Perpera hæc Sequanicæ Editionis ſcriptura, quam ex Lugdunenſi partim, partim ex ingenioſis cùm meis, tùm alienis ſuſpicionibus, ita porrò me præeunte in priſtinum honorem reſtituas licet:

Ipſe pater veri doctos Epicurus amare
Iuſſit, & hanc vitam dixit habere Deos.

Qua lectione nihil verius, nihil adeò argutius. Scias, è Petroniana officina profectam bonum pedem ad nos porrò Gallobelgas attuliſſe.

CAPVT XVI.

Fidei Tutamen *appoſitum.* Volenti neque vim, neque vllam iniuriam fieri. Res attritæ. Culina mortualis, ſiue buſtuaria. *Locorum alia explanata, alia refictа, ad incudem dico Petronianam.* De Clauo numerali, annorum indice, *priſca quadam ac moneta Romana.* Fortuitum, Gratuitum, Pituita *denique, penultima producta enunciari debere: ideoque hæc, aliaque talia triſyllaba fieri, quoties in Hexametris occurrant.* Tegilli Plautini *conſideratio.*

PAgi. 71. *Hac declamatione finita Gytona voco, &: Narra mihi, inquam frater, ſed tua fide, &c.*

Quid verò eſt? *Tua fide.* Apage tam frigidum ſchema à Petronianis facetiis, & quidẽ quàm longiſſimè. nihil enim indignius. Mihi certè dubiũ non eſt, quin pro *Tua,*

Tuta fide, debeat emendari, hoc eſt, quæ ex ſeſe nihil incommodi tibi, tuæque adeò exiſtimationi in poſterum ſit paritura: quippe arcano dicturo, atque ei, qui culpis tuis & veniam ſimul & ſilentium præſtare condidicerit ſolens.

Ibidem: *Tetigit puer oculos ſuos, conceptiſſimiſque verbis iurauit, ſibi ab Aſcylto nullam vim factam.*

Nihil hoc mirum; quippe cupienti omnia Gytoni facta; neque quicquam adeò graue, vel præter animi ſui ſententiam paſſus. Sic ſuprà idem de Ioue:

Et peccaturus in terris, nemini tamen iniuriam fecit.

Feſtiuè: atque ex opinione noſtris etiamnum I. C. tis celebrata, qui, *Volenti nullam fieri iniuriam*, ſeriò nobis ac vero vultu aſſeuerant.

Habes eâdem pagina:

Sed inops, & rebus egenis
Attritus, facinus non toto corpore feci.

Lego: *Et rebus egenus Attritis, &c.*

Phraſi Poëtis omnibus vſitatiſſima: item Liuio Hiſtorico, qui *Attritas opes*, alibi dictitaſſe inuenitur: quomodò & ipſe Petronius anteà.

Poſt attritas bellis frequentibus opes, &c.

Et tamen recepta lectio vel Plauti auctoritate defendi poſſe videtur, qui, *Res dubias, egenas*, coniunxit non ſemel. Denique quid vetat Arbitrum noſtrum obſcœnitatis (vt ſolet) latebram ſub honeſtiſsimæ tranſlationis ſipatio quæſiuiſſe?

Pag. 98 *Quid vos, inquit, in cellam meam tanquam ante recens buſtum veniſtis?*

Culinam his verbis circumſcribere videtur, vnde & *Inquilini* etymon deductum. Ità enim *Loca quædam ſub Vrbe inopum funeribus deſtinata, vbi Ferales, ſiue ſepulcrales Epulas comburi mos erat, antiquitus indigitata*, ex Feſto, & Aggeno Vrbico docuit nos omnium doctiſsimus Ioſ. Scaliger. Quaſi innuat Enothea, Eucolpion, & Proſelenon ex hac eſuritorum nota eſſe, *quos cibum è flamma petere poſſe*, vrbanè ſanè cauillatur Terentius: hoc eſt (vt Catulli quoque interpretamento in rem Petronij vtamur) *in ſepulcretis*, tuburcinandi cauſa, quamvis *ſemiraſo vſtore*

prohibente, *ipſo carpere è rogo cœnam.*

Pag. 99. *Et ne putetis perplexè agere, rogo vt adoleſcentulus mecum nocte dormiat, niſi illud tam rigidum reddidero, quàm cornu.*

Eadem ſimilitudine in Fauni quoque Satyriaſmo vſus Ouid. vbi narrat:

Et tumidum cornu durius inguen erat.

Verum huiuſmodi commentanti venia pręfanda fuerat prius, capútque Socratico exemplo operiundum.

Ibidem: *His ego callens*

Artibus, Idæo frutices in gurgite ſiſtam,

Et rurſus fluuios in ſummo vertice ponam.

Ità Editio Pariſienſis. malim tamen cum Lugdunenſi, *Latices*, in *Fruticum* locum reponere; tum *Ægæo* potius, quàm *Idæo* legere, ex coniecturâ.

Malè eſt ibidem in Editione poſtrema:

Ergo exclamat, ô Enothea, imperio parete.

Reuocanda enim priorum Editionum ſcriptura, quæ, *Imperio para te*, liquido nobis anteà repræſentabat.

Pagi. 100. *Non Indum fulgebat ebur, quod inhæſerat auro.*

Fallor? an ad Horatianum illud ſpectauit Arbiter libri Carm. II.

Non ebur, neque aureum

Mea renidet in domo lacunar, &c.

Ibidem: *Et paries circa palea ſatiatus inani,*

Fortuitóque luto: clauus numerabat agreſtis.

Clauos, proculdubio emendandum, diſtinguendúmque hoc modo:

Fortuitóque luto clauos numerabat agreſtes.

Vt de *Clauis Annalibus* loquatur, qui pangebantur, id eſt, figebantur in parietibus ſacrarum Ædium, per annos ſingulos, vt per eos numerus colligeretur annorum. qua de re Feſtum, qui volet, adito, in dictione *Clauus annalis*. Adde ex Liuij lib. VII.

Volſiniis quoque clauos indices numeri annorum fixos in templo Nurſciæ Etruſcæ Deæ diligens talium monimentorum auctor Cincius adfirmat.

Plura darem, iſtius niſi quantula coniecturæ

Gloriola eſt, alio nuper migraſſe viderem:

Tuta fide, debeat emendari, hoc eſt, quæ ex ſeſe nihil incommodi tibi, tuæque adeò exiſtimationi in poſterum ſit paritura: quippe arcano dicturo, atque ei, qui culpis tuis & veniam ſimul & ſilentium præſtare condidicerit ſolens.

Ibidem: *Tetigit puer oculos ſuos, conceptiſſimiſque verbis iurauit, ſibi ab Aſcylto nullam vim factam.*

Nihil hoc mirum; quippe cupienti omnia Gytoni facta; neque quicquam adeò graue, vel præter animi ſui ſententiam paſſus. Sic ſuprà idem de Ioue:

Et peccaturus in terris, nemini tamen iniuriam fecit.

Feſtiuè: atque ex opinione noſtris etiamnum I. C. tis celebrata, qui, *Volenti nullam fieri iniuriam*, ſeriò nobis ac vero vultu aſſeuerant.

Habes eâdem pagina:

Sed inops, & rebus egenis
Attritus, facinus non toto corpore feci.

Lego: *Et rebus egenus Attritis, &c.*

Phraſi Poëtis omnibus vſitatiſſima: item Liuio Hiſtorico, qui *Attritas opes*, alibi dictitaſſe inuenitur: quomodò & ipſe Petronius anteà.

Poſt attritas bellis frequentibus opes, &c.

Et tamen recepta lectio vel Plauti auctoritate defendi poſſe videtur, qui, *Res dubias, egenas*, coniunxit non ſemel. Denique quid vetat Arbitrum noſtrum obſcœnitatis (vt ſolet) latebram ſub honeſtiſsimæ tranſlationis ſipario quæſiuiſſe?

Pag. 98 *Quid vos, inquit, in cellam meam tanquam ante recens buſtum veniſtis?*

Culinam his verbis circumſcribere videtur, vnde & *Inquilini* etymon deductum. Ità enim *Loca quædam ſub Vrbe inopum funeribus deſtinata, vbi Ferales, ſiue ſepulcrales Epulas comburi mos erat, antiquitus indigitata*, ex Feſto, & Aggeno Vrbico docuit nos omnium doctiſsimus Ioſ. Scaliger. Quaſi innuat Enothea, Eucolpion, & Proſelenon ex hac eſuritorum nota eſſe, *quos cibum è flamma petere poſſe*, vrbanè ſanè cauillatur Terentius: hoc eſt (vt Catulli quoque interpretamento in rem Petronij vtamur) *in ſepulcretis*, tuburcinandi cauſa, quamvis *ſemiraſo vſtore*

prohibente, *ipſo carpere è rogo cœnam.*

Pag. 99. *Et ne putetis perplexè agere, rogo vt adoleſcentulus mecum nocte dormiat, niſi illud tam rigidum reddidero, quàm cornu.*

Eadem ſimilitudine in Fauni quoque Satyriaſmo vſus Ouid. vbi narrat:

Et tumidum cornu durius inguen erat.

Verum huiuſmodi commentanti venia prǽfanda fuerat prius, capúrque Socratico exemplo operiundum.

Ibidem: *His ego callens*

Artibus, Idæo frutices in gurgite ſiſtam,

Et rurſus fluuios in ſummo vertice ponam.

Ità Editio Pariſienſis. malim tamen cum Lugdunenſi, *Latices*, in *Fruticum* locum reponere; tum *Ægæo* potius, quàm *Idæo* legere, ex coniecturá.

Malè eſt ibidem in Editione poſtrema:

Ergo exclamat, ô Enothea, imperio parete.

Reuocanda enim priorum Editionum ſcriptura, quæ, *Imperio para te*, liquido nobis anteà repræſentabat.

Pagi. 100. *Non Indum fulgebat ebur, quod inhæſerat auro.*

Fallor? an ad Horatianum illud ſpectauit Arbiter libri Carm. II.

Non ebur, neque aureum

Mea renidet in domo lacunar, &c.

Ibidem: *Et paries circa palea ſatiatus inani,*

Fortuitóque luto: clauus numerabat agreſtis,

Clauos, proculdubio emendandum, diſtinguendúmque hoc modo:

Fortuitóque luto clauos numerabat agreſtes.

Vt de *Clauis Annalibus* loquatur, qui pangebantur, id eſt, figebantur in parietibus ſacratum Ædium, per annos ſingulos, vt per eos numerus colligeretur annorum. qua de re Feſtum, qui volet, adito, in dictione *Clauus annalis*. Adde ex Liuij lib. VII.

Volſiniis quoque clauos indices numeri annorum fixos in templo Nurſciæ Etruſcæ Deæ diligens talium monimentorum auctor Cincius adfirmat.

Plura darem, iſtius niſi quantula coniectura

Gloriola eſt, alio nuper migraſſe viderem:

opera inquam, & comitate hominum eorum, qui Adverſariis noſtris per fidem inſpectis, partem horundem diutius ſub ſigno eſſe, atque intrà Veſtæ penetralia

Verſari æquo animo non potuere pati.

credo, ne parum in largiendo prothymi, parumue munifici viderentur, de alieno præſertim. nam quanti id refert? modò Lectori conſtet, *omnia inter amicos communia eſſe debere*, iure familiaritatis maximè: quò quidem hoc genus, vel ad plagiorum vſque infamiam, illiberaliſſimè abuſi. Quod ſupereſt, illud indictum nobis abire non debet, *Fortuito*, hoc loco trium in ſe ſyllabarum numerum habere, non quatuor: quomodò & *Pituîta*, apud Horatiũ. Fallunt enim, atq; adeò falluntur ipſimet, qui verbũ illud, quotieſcunq; auferendi Caſu poſitũ occurrit, aut ex Iõnico minore, aut ex Choriambo cõſtare ſic quaſi pro cõperto confeſſóque (vt cõtrà ſi quis ſentiat, nil ſentiat) perſuaſum habẽt ſibi: priorẽ quidem ſyllabã pro verſificantis arbitrió communẽ, tertiam verò vbiq; breuem facientes: ſola (ſicuti apparet) pronunciatione ſeducti: qua nos hodie ſanè prauè nimis ac præpoſterè vti, omniũ Poëtarum teſtimoniis conuincimur: in verbis præſertim hoc exemplo formatis, *Gratuitum*, *Fortuitum*, aliiſque talibus: quę omnia tertiis ſyllabis correptis publica exprimit conſuetudo, quum ex trauerſo tamen debeant produci. Indicio fuerit hoc ipſum, quod inter Petronianos Hexametros laudauimus modò. clarius verò Horatianum illud ex II. Carminum Oda XV.

Nec fortuitum ſpernere ceſpitem
Leges ſinebant, &c.

Sequitur verſu interiecto:

Præterea quæ fumoſo ſuſpenſa tigillo
Conſeruabat opes humilis caſa, mitia ſorba
Inter odoratas pendebant texta coronas.

Pithæanæ Editionis ſcripturam vides: in qua nihil deſideres vtique, niſi fortè ſingularis literæ ſuppoſitionem in prouocabulo *Quæ*, E ſcilicet in S commutata, ad hanc faciem:

Præterea quas fumoſo ſuſpenſa tigillo
Conſeruabat opes humilis caſa, &c.

Vt *Mitia ſorba*, & *Veteres*, quæ mox ſequuntur, *Thymbraeuvámque non ſine paſsis racemis, pariter inter odoratas coronas pendentia*, appoſitione decentiſſima appellet *Opes Tugurij iſtius paupertini*: quas ego ſanè (ſi quidem optio vtriuſque eueniat mihi) adipatis Regum Epulis, omníque Perſico apparatu recuſem commutare:

Sat, ô, beatus vnicis Camœnis.

Atque ita, *Humilis caſa iſta fumoſo ſuſpenſa tigillo* aptiſſimè congruet: eâdémque Plauto meo opera commodabitur, ità in Aulularia argutanti:

Quin Diuûm atque hominum clamat continuò fidem,

De ſuo tigillo fumus ſi quà exit foras.

Qui quidem totus ſuper triparca Euclionis auaritia inter Coquos, ſeruúmque Megadori ceditur ſermo. Plura enim hîc à nobis eam in rem exſpectes, caue; hoc vnum didiciſſe contentus, *Tigillum* iſtud haud aliundè, quàm à *Tigno* formatum, quaſi tu *Diminutiuum* dicas: quod ego pro *Tranſtillo*, hoc eſt, longurio tranſuerſo: vnde Lardum, Tomacula, Succidias, alia id genus ad diuturnitatem vſus in carnario ſalita ſuſpendere ſolemus: lubentiſſimè hercule interpretarer, ſi tamen iſtiuſmodi annonæ aut apud ſordidiſſimum Euclionem, aut in priſci illius ſæculi conſuetudine locum omnino vllũ faciundum exiſtimarem. Tibullus quidem pro *Tranſuerſariis*, aut *Perticis* certè, quibus ex more, pectinata villarum pergularúmque culmina inniti, fulciri, & quaſi ſuffundari ſolent, *Tigilla* accepiſſe videtur, quum de primis illis ruſticis, ac Saturniis architectonibus prędicat:

Illi compoſitis primùm docuere tigillis

Exiguam viridi fronde operire domum.

Catullus verò pro Hyperthyro, cui generi, *Liminis ſuperi* nomen inditum à Plauto. verbi cauſſa:

Dixerit hîc aliquis: Quî tu iſtæc, Ianua, noſti?

Cui nunquam domini limine abeſſe licet:

Nec populum auſcultare, ſed hûic ſuffixa tigillo

Tantùm operire ſoles, aut aperire domum.

Quocircà non etiam defuturos arbitror, qui *Tegillum* in Plauto conſcribillandum pronunciabunt, pro *Tecti genere exiguiore*, vti apud Varronem explicat nobis Mar-

cellus; quem ſirempſe hoc verbum in mente habuiſſe, ſuſpicari quid vetat? quum alterum illud, *Ligelium* inquam ſuum, pro *Tuguriolo, ac domicilio breuiore perperam nobis ſuppoſitum ire auſus.*

CAPVT XVII.

Locorum aliquot obſcuriorum illuſtratio. Libare limen. *Attico quoque Ariſtophanis patrocinio defenſum.* Penſio, *pro* Penſatione. *Anſer, Priapi pariter, ac Matronarum delicia. Eius rei aliqua rationum veriſimilitudo quæſita, relatáque ad* Verecundiæ *notam ſcilicet, quam præ ceteris hoc* pennipotentum genus *vulgo inſignitum nobis concinnat Plinius. Additum præterea de Cenſorum cibatu Anſerini locatione, eidem animanti omnium ſacerrimo* OB MERITVM, *ac Capitolij defenſionem antiquitus decreti, præbitique ex publico.*

PAg.101. *Iam reliqui* (ſ. anſeres) *reuolutam, paßímque per totum effuſam pauimentum collégerant fabam, &c.* *Effuſam* Menſæ euerſione ſcilicet: cui, oblitus anilium edictionum, purgandíque leguminis cura ad tempus ſepoſita, (haud quidem prælіandi ſtudio, neque quò pugnaciſſimo animali vllum capitis periculum crearet; ſed vt ſemetipſum potius, tum folliculũ ſuum à rabioſo impetu, ferratíſque Trigæ iſtius Anſerinæ morſibus ſartum tectum præſtaret) pedem, opinor, tertium extorſerat Polyænus. ità vt de *Tripede* iam *Bipes* reddita videretur, ad exemplum illud Martialis mei:

Ibat tripes grabatus, & bipes menſa.

Veterem Menſulam illam dico; quam, Enotheæ Sacerdotis opera maximè, binis etiam carbonibus impletam, poſitámque ſacrificij cauſſa in medio item altari, habuimus ſupra pagina 99. Ex quorum ſingulorum pariter conſideratione planum de confragoſo omnibus iam concinnatum opinor locũ pagellæ ſequentis, vbi Enothea denuò in cellam ſuam reuorſa; *quidnam ſe abſente Faba factum ſit*, ſcitari pergit ex Polyæno, *Faba* inquam, cuius nec volam adeò, nec veſtigium vllum reliquum inibi notabat ſibi. neque mirum; vt quæ è Sacra Menſa illa (quã tertij pedis defectu perculſam ſubuerſámque memorauimus modò) in terram vniuerſa reuoluta exciderat. vnde in procliui adeò Anſeribus fuit, partem

illam leguminis temerè humi diſperſam, paſſimque per totum pauimentum effuſam in profundum ilicet, hoc eſt, in voracem ventrem condere, ſibiq; auferre porrò, & quidem cum ipſis folliculorum quiſquiliis, quos periphraſi multò feſtiuiſſima *Muſcarum imagines* ſuprà indigitauerat Petronius.

Pag. 74. *Necdum libaueram cellulæ limen, &c.*

Ità in vtraque Gallicana Editione probiſſimè cuſum exſtat. Proinde, an Turnebus apud ſe fuerit, dubito: quum pro *Libaueram*, *Superaueram*, obiectare auſus eſt nobis. quaſi verò non ſirempse Metaphora iſta aliquot ante Petronium ſæculis, & quidem Athenis Atticis,

Vſus iteni in Ranis priſcus Ariſtophanes?

Verbi gratia, Οὐ μὴ διατρίψῃς, ἀλλὰ γεῦσαι τῆς θύρας.

Pag. 75. *Et, ne diutius triſtis eſſet, iacturæ penſionem anſerem obtuli, &c.*

Penſionem, pro *Penſatione* poſuiſſe videtur. qua voce idem quoque vſurus poſteà pagi. 108.

Sequetur imperium, ſi promiſeris illi prò vnius horæ faſtidio multorum bonorum penſationem.

Ibidem porrò: *At illa comploſis manibus, Scelerate, inquit: & loqueris? Neſcis quam magnum flagitium admiſeris. Occidiſti Priapi delitias, anſerem omnibus matronis acceptiſſimum.*

Cur verò *Matronis anſerem acceptum* prædicat? an *Verecundiæ* cauſſa fortaſſe, quam animanti huicce antiquitus tributam, vnicus ille Naturalium Rerum Scriptor memorat nobis Plinius lib. x. cap. xx. quo loco Pauonina pariter ingenia deſcribit?

Ab auctoribus non glorioſum tantum animal hoc (pauo) traditur, ſed & malevolum: ſicut Anſer verecundum: quoniam has quoque quidam addiderunt notas, &c.

Credo equidem. neque enim aliud quod dicam, habeo in mundo. an potius, quoniam Iſidi hoc alitum genus peculiariter ſacratum? quam Deam curatiſſimis vtique ceremoniis colebant Stolati ordinis Matronæ: nimis quidem aduerſus animi Propertiani ſententiam. vtpote quem votiuum illud Puellæ

ſuæ in Caſto Iſidis Peruigilium, ac Decemnoctialis ſecubitus in iſtiuſmodi contraria ſanè vota, ne dicam Thyeſtæas preces ſtomachoſum amatorem coëgit erumpere:

Atque vtinam, Nilo, pereat, quæ ſacra tepente
Miſit matronis Inachis Auſoniis.

Sed quum *Priapi* etiam *delitias*, idem pugnaciſſimum iſtud animal appellitet Petronius, haud ſine cauſſa ſuſpicari poſſit aliquis, improbius neſcio quid ſub Matronalis ſchematis integumento occultari. nec alio fortaſſe accommodandum, quàm quod auis eiuſce lingua in cibo, vel potione certè aſſumta, fœminarum libidinem concitare, maximúmque adeò pruriginis muliebris ſuſcitabulum eſſe credatur. Ego tamen priori ſententiæ meæ, à nemine hactenus tentatæ, acquieſcere tantiſper cogito, donec aliquid veriſimilius ſeſe obtulerit mihi. Vtut eſt, Anſeres iſtos ſacros fuiſſe, ac propterea alimenta *ob meritum* ſibi decreta accepiſſe ex publico (ſicuti in Prutanio Athenis bene de Re Populi meritis fieri ſolet) ex priore Arbitri pagina didicimus iam anteà. illud non item, cibaria horundem locare publicitus rem Cenſoriæ inprimis curationis fuiſſe. ídque in fide Flaminum, ac Sacerdotum potiſſimum. quo fiebat, vt hocce *Ganſarum* genus nemini coquo in ius vocare ius eſſet, id quod de Lydis piſcibus prædicat Varro. De Locatione verò alimentorum ità Plinius lib. x. cap. XXII.

Eſt & anſeri vigil cura Capitolio teſtata defenſo, per id tempus canum ſilentio proditis rebus. Quamobrem cibaria Anſerum Cenſores inprimis locant.

Adde ex Arnobij lib. VI.

Cur canes in Capitolio paſcitis? cur anſeribus victum alimoniámque præbetis?

Cæterum hoc ipſum Romæ, quum hæc omnia Crotone geſta: vbi an ritus idem obtinuerit, vel Petronium interrogato, ne quæras foris.

CAPVT XIIX.

Aliquammulti loci apud Petronium luſtrati correctíque Mero ac libidine ſolutus. Regnum Neptuni pauit Vlyſſes, *quo pacto oporteat interpretari.* Effectus, *pro* Patratu *in re nuptiarum.* Cloſtellum. Dei Lampſacij numen *Licæ pariter ac Tryphenæ propitium: Polyæno contra terra marique iratum infeſtúmque,* Eucolpium, & Polyænum *pro vna eâdemque perſona indiſcriminatim ſumi debere.* Carnis Etymologia, *eiuſdémque vocis proprietas, Donato maxime adminiculante, excuſſa.* Pſeudogalli, tum noſtrorum hominum Latinitas non ferenda: *ſimul eorundem in vocabuli iſtius vſurpatione inſolentia atque impuritiæ detecta.*

PAg.75. *Itaque tædio fatigatus: Rogo, inquam, expiare manus pretiò licet.*

Ecqua verò cauſſa eſt, quin, *Liceat*, hunc in locum reſtituere liceat nobis? Item pag.76.

Infrà manus meas camellam vini poſuit, & cum digitos pariter extenſos porris apióque luſtraſſet.

Id eſt, hoc Piamenti genere februatos expiaſſet, ſiue repurgaſſet, quippe impiatos, conſceleratóſque ac pollutos anſerina cæde ſcilicet.

Habes exinde: *Auellanas nuces cum precatione merſit in vinum: & ſiue in ſummum redierant, ſiue ſubſederant, ex hac coniectura dicebat: nec me fallebat, inanes ſcilicet, ac ſine medulla ventoſas nuces in ſummo humore conſiſtere, &c.*

Et ego quoque quamvis nec ſuperſtitioſus, nec hariolus cluens; coniecturam tamen ex his Arbitri ipſius verbis ducere haud dubitanter auſim, locum qui in medio eſt hoc modo repurgandum:

Ex hac coniecturam ducebat, &c.

Cæterum quod hîc de *Nucibus* Petronius, id ipſum de *Ouorum* ingenio refert M. Varro in lib. Rei Ruſt. verbi gratia:

Ouum inane natat, plenum deſidit.

Pagi.ead. *Epuláſque etiam lautas, paullò ante (vt ipſa dicebat) perituro parauit.*

Rectè, atque ex fide argumenti ſuperioris. Etenim *malam Crucem* Polyæno interminata fuerat Enothea.

Pag.eâdem: *Aniculæ, quamuis ſolutæ mero ac libidine eſſent, eandem viam tentant, &c.*

Vſus eâdem phraſi & ſuprà pagi. 17.

Nam cum ſolutus mero amiſiſſem ebrias manus, &c

Item 94 *Premebat illa reſoluta marmoreis clunibus* (ità enim cum Lipſio legendum) *aureum thorum.*

Necnon Ouid. *Turpe iacens mulier multo reſo'uta Lyeo.*

Idem in Arte:

Sentiat ex imis Venerem reſoluta medullis Fœmina.

Neque aliouorſum illa quoque alterius loci improbitas trahenda:

Odi concubitus, qui non vtrinque reſoluunt, &c.

Pergit Petronius: *Ipſe Paris Dearum libidinantium index, &c.*

Quid, *Libidinantium*, faciat hoc loco, ſanè non video. Quocircà fruſtrà eos haudquaquam futuros arbitramur, qui *Litigantium* ſe legere nobiſcum potius ſunt præoptaturi; vel certè *Licitantium*, cum Lipſio.

Subdit porrò Polyænus:

Si hanc in comparatione vidiſſet, tam petulantibus oculis, &c.

Ab eodem habitu ſidera quoque iſta plus quàm Circeia commendaverat & ſuprà pag 87.

Et oculorum quoque mollis petulantia, &c.

Pag. 77. *Gemini ſatiauit numinis iram*

Telephus, & regnum Neptuni cauit Vlyſſes.

Reſtituo, *Pauit*, à *Pauendo*, imò verò hercule à *Paſcendo*, ne quid mentiar. nimirum, quòd (vti Plautus autumat) piſcibus in alto pabulum præbuerit toties cum ſuis, tum ſociorum naufragiis apud Homerum:

Nobilis, ac nuſquam non famig ratus Vlyſſes.

vt non iniuria de ipſo Romanus Philetas prædicaſſe iudicetur:

In mare cui ſoli non valuere doli.

Quæ coniectura eo firmior videtur mihi, quoniam *Satiauit*, video etiam antecesſiſſe, Metaphorám ſequenti huicce tantum non confinem ac geminam.

Pag. eadem: *Ea ergò ad Eumolpum veni, & commendare liberos ſuos eius prudentiæ, bonitatique credere ſe & vota ſua.*

Prouocabulum *Suos*, aberat à Manuſcripto: poteſt-

que etiam à libris noſtris ſalua ſententiæ integritate abeſſe.

Sub eiuſdem pagellæ finem:

Cum ergo res ad effectum ſpectaret, &c.

Hoc eſt, Quum gaudia ſua (Lucretiana ſaltem circuitione vti vt liceat mihi) toto corpore præſagiente, in eo iam Venus eſſet, vt hortum virginalem, & muliebria arua aſpergine ſeminali conſitum iret Eumolpus. Per *Effectum* enim plenam *voluptatis robuſtæ*, reique Venereæ conſummationem honeſtiſſimi vocabuli ambage circumloquitur: *Patratum* dico: ídque ex Diui ipſius Iſidori definitione obſeruatum pol memoriter mihi.

Pagin. 78. *Dum frater ſororis ſuæ automata per cloſtellum miratur, &c.*

Cloſtellum diminutiuum à *Clauſtro*: eâdem formatione cum *Ploſtello*, *Moſtello*, *Caſtello*, *Raſtello*, quorum origo adeò in promtu, atque in confeſſo.

Et mox: *Nec ſe reiiciebat à blanditiis doctiſſimus puer, ſed me numen inimicum ibi quoque inuenit.*

Videlicet *Implacabilis illa* (*Licæ vltrix, anne Triphenæ?*)

Quæ me per terras, per cani Nereos æquor
Helleſpontiaci ſequitur merita ira Priapi.
Præſens heu nimium vindex in partibus illis,
Quas ſinus abſcondit. nam nec puero, nec amicæ,
Nec mea Fratri in Pygiacis bona vendere poſſum.

nedum vt Eumolpo, velut anteà, totum approbare me poſtulem. De Triphena, ac Lica addidi: qua verò coniectura adductus? inquies. hac ſcilicet, quòd in ſuperiore illa Encolpii cum Gytone & Eumolpo nauigatione aurem in ſomnis Licæ à Priapo vulſam commeminerim iam anteà: eúmque ſeriò cum Triphena per quietem admonitum, Encolpium quem quærebant, eiuſdem Dei opera ac conſilio maximè, in nauim ſuam eſſe perductum. quæ quidem res & iram vltoris Numinis aduorſus hunc noſtrum, contrà in Tarentinum negotiatorem illum, eiúſque vectricem omnium fœminarum (vel Eumolpo teſte) formoſiſſimam ſtudium diuinum præſens; ac propitiam voluntatem nobis, ve-

lut in tabella, pleniſſimè ſimul ac planiſſimè oſtentat. Quid enim? Caue Polyænum iſtum diuerſum eſſe ab Eucolpio illo priore exiſtimes: nec mirere, ſi vnum fugitiui caput aliter atque aliter pro tempore & loco duarum perſonarum munus partéſque ſuſtineat pariter. Ità enim rem natam intelligas velim, vt Scenæ ſeruiendum fuerit, vetúſque illud & quaſi quotidianum nomen ſuum Eucolpio commutandum. Cui bono? inquies. Nimio verò, quô integra videlicet ſimulatio ſeruaretur, vtque fallere facilius inter ignotos poſſet: quippe cuius rebus minimè conducebat, anteactæ vitæ ſuæ flagitia Crotoniatibus innoteſcere; latrociniáque ac cædes, & inquietem illam obſcœnæ ad arenam damnationis, tum fugæ, ac tot adulteriorum infamia conſcientiam diſpaleſcere in vulgum: fallaciámque ex præſcriptó conſilij communis calidiſſimè inſtitutam inuidioſa proditione à peregrè aduentantibus denudari: atque ità inchoatam Tragœdiam perſonis capiti detractis indigniſſimè ſubuerti. Cuius adeò rei periculum non erat, quàm diu quidem Eucolpius mutato nomine Coranis illis, Galla credulitate tumidis, pro ſuppoſititio neſcio quo Polyæno, quem perbellè ſeſe eſſe aſſimulabat,

Et Titulo, & ſpecie ignorabilis obiiceretur.

Pag 79. *Apud quaſdam gentes ſcimus adhuc legem ſeruari, vt à propinquis ſuis conſumantur defuncti, adeò quidem vt obiurgentur ægri frequenter, quod carnem ſuam faciant peiorem.*

De Lege iſta, & Gentibus, quarum exemplum Coranis ſuis, hoc eſt, Captatoribus Eumolpus imitandum proponit, plenius conſulendus Solini Polyhiſtor capite LV. Quod reliquum reſtat igitur, in *Carnis* vocabulo ſummam Latinitatis rationem à Petronio habitam, defunctorio ictu reſoluendum non eſt. Etenim probè & ſignatè verbum rei conuenientiſſimum vſurpaſſe, fidem abundè facturus nobis Donatus illa ad Terentianam Heautontimerumenon explanatione:

Caro dicta eſt, eò quod careat anima, & Caro propriè dicitur mortuorum. vnde & Excarnificare deductum, item Carnifex, pro eo qui Carnes ex homine facit.

Hactenus Donatus. Vnde animaduortas licet barbariē ac ſordes neſcio cuius Maximiani, qui vſque adhuc tamen pro principe illo Elegiographo Cornelio Gallo, non dico mihi,

Nec bardo iuueni, neque naris obæſæ,

ſed ſtolidæ imperitorum turbæ obtruſus. in cuius impuriſsimis, Carminibúſne, an criminibus dicam? hic quoque inter cætera Pentameter occurſurus eſt tibi:

Carnis ad officium carnea membra placent.

Vt enim *Carnea membra* iſta, pro carnoſis & ſucciplenis auctoritate Martialis, qui *Carnarius ſum*, eodem ferè ſignificatu princeps viſus procudere, defenſitare facultas ſit nobis: illud tamen qua ratione ferri poſsit, non video, *Carnis officium*, pro Veneria corporis oblectatione, réque Voluptatum poſitum eſſe apud eos vtique, qui Latinè, quàm Barbarè loqui potius, vel ſcriptitare ſe ſtudent:

Quêis hæc (cum Flacco dicam) ſint qualiacunque
Arridere velim: doliturus, ſi placeant ſpe
Deterius noſtra. Beleago, téque Gotalſi
Moroſophorum inter iubeo plorare cathedras.

IANI DOVSÆ NORDOVICIS PRO SATYRICO PETRONII ARBITRI, VIRI CONSVLARIS, PRAECIDANEORVM LIBER TERTIVS.

CAPVT I.

Multum eſſe in re aliqua, *inibique emendatus Macrobius.* Saurea Plautinus *ſexui quodammodo ſuo reſtitutus apud Fulgentium.* *De* Albutia Petroniana, *anne eadem* cum Albucilla Taciti, *quæſitum, ac pronunciatum denique. Narrationum complurium, de incertis Arbitri atque extraordinariis Fragmentis in vnam veluti ſtruem congeſtarum, Douſica deſideratio.*

HActenus quaſi per ſcrupos Petronianos, atque (vt ipſus loqui amat) *glarearum eminentium fragmenta* ſemicalceatos traximus pedes, myrmico & moleſto inceſſu auctoris lineamenta atque ordinem paginarum perſequuti. quæ quanquam interrupta oppidò, nobis tamen ad callem muſteum quodammodò inueſtigandum, præeunte clariſsimo Pithæo, ac veluti faculam ad ſpiſsiſsimas tenebras euincendas non ſine ſuccuſſu, vel potius ſucceſſu cominus prælucente, ſemitam aperire viſa. nam abſque illo manuductore fuiſſet,

Nox cæca ante oculos, nec Numinis vlla vialis
Copia, nec miſero Lucifer vllus erat.

Itaque parum abfuit, quin cum *Depontano illo Catulli Municipe*

Præceps peſſum ierim in lutum per capútque pedéſque.

ídque imprudentia locorum maximè, etiam interdiu obſcura. Reliquum eſt, vt quæ præterea à Veteribus paſsim in exemplum adducta eiuſdem nobis monſtratio, fumoſam magis quàm lucidam facem quaſſantis, extrà Satyræ huius ordinem liberaliſsimè præiuit,

ſuſpenſis per timorem veſtigiis caſabundi porrò attentemus; haud quidem continenti ſerie(vt anteà)ſed verò ſaltuatim potius : ne non reapſe videlicet ſic quaſi per Satyram graſſari iudicemus, ad deſtinatum finem properãtes denique: qui quô eueniat, Dijs etiamnum in manu eſt.

QVOD IGITVR FAVSTVM, FAELIX, AC FORTVNATVM FVAT *cum Editori, tum ſpectatoribus*, vel(ſi mauoltis) *Arbitris*, locum quendam Macrobianum, ab eopte, quem dico, laudatiſſimo Tædigero noſtro in rem præſentem laudatum, pręmittere ſtat ſententia; in quo perexiguam, imò duarum modò literularum Præpoſitionem ſoleo deſiderare, rectè, necnè, viderint doctiores, atque in primis ille, cuius nomen(Sanctum nobis in perpetuũ futurũ) ediſſertauimus modò, inter Arbitri noſtri Arbitros,

Quantum eſt, aut erit, aut fuit priorum,

citrà controuerſiam conſultiſſimus. namque vt nunc legitur,

Auditum mulcent (de Fabularum ratione inſtitutus hic fuerat ſermo) *velut Comœdiæ, quales Menander eiuſue imitatores agendas dederunt : vel argumenta fictis caſibus amatorum referta, quibus vel multum eſſe Arbitrũ, vel Apuleium nonnunquam luſiſſe miramur.*

ferri qui pote? At verò modica tantum Præpoſitionis acceſſiuncula fiat, iam omnia in procliui exiſtent. Sed rem vide.

Vel argumenta fictis caſibus amatorum referta, in quibus vel multum eſſe Arbitrum, &c.

Nam & in Cicerone; *Multus in eo fuit*, ſiue, *in ea re:* & Salluſtio; *Multus in opere*, etiam cum fauentia lectitamus: & Græcos, τὸ πολὺς conſimiliter vſurpantes,

Haud veniam modò, ſed laudem meruiſſe fatemur.

Monendus Lector eadem pagina, in notabili illa Fulgẽtij Cenſura, Plautinum Sauream, ne vir eſſet, præpoſterè à Lutetiano Librario perſuaſum. Sic enim inibi:

Scilicet Petroniana ſubit Albutia: hac enim alludente & Plautinæ Saureæ dominatus obdormit.

Saurea autem *Seruus dotalis* in Aſinaria apud Plautum, quem de communis dominæ ſententia domino ipſi ſuo

dominantem more ſuo concinnat Comicus. Vnde meritò hercule *Dominatus* eius à Fabio Planciade haud obſcurè inceſſitur. Proinde è fœmina in marem, me vindice, denuò tandem tranſire vt poſſit *Dominator* iſte *Atrieſis Demaneti*, iterum dico omnibus, generis rationem ante omnia commutandam : ne, exemplo Petroniani Aſcylti, à ſexu ipſe ſuo fugiſſe videatur ſcilicet. Cæterùm quæ hîc *Albutia* vocitata Petronio, eandem cum Albucilla Taciti eſſe (niſi & illic forte, *Albutillam*, ὑποκειστιχῶς ſcribillandum) facile adducor vt credam, ob has notas maximè, quibus ipſam Hiſtoricus ille inſiguem magis, quàm honeſtam facit, ita ſcribens ſexto Annali ſuo:

Dein multorum amoribus famoſa Albutilla, cui matrimonium cum Satrio Secundo coniurationis indice fuerat, defertur impietatis in Principem. connectebantur vt conſcij & adulteri eius, Gn. Domitius, Vibius Marſus, L. Arruntius, &c.

& quidem hoc ipſo facilius, quòd Salluſtianam Semproniam, eiuſdem pænè farinæ matronam, ſtatim porrò ibidem ſubiungat Mythologicus ille ſcilicet. Mirum verò in vniuerſa hac Fragmentorum Farragine nec veſtigium (quod aiunt) nec volam elegantiæ illius (quam in capſe muliere tantopere ab amatoribus expetitam agnoſcere videtur Planciades) imò ne nomen quidem, quod minimum fuerat, vſpiam locorum comparere. Sed profectò verum erit, id quod iam inde ab initio *Præcidaneorum* meorum conqueſtus ſum prius; vix decimam miſcelli huius operis partem in manus noſtras perueniſſe. nam qui pote? quum neque de *Cerbero illo latratore Trifauci*, quem *Cauſidicum*, ſeu *Rabulam Forenſem fuiſſe*, facilè fidem nobis (expertis inquio) facturus erat Arbiter: neque de *tot Regiis illis manubiarum ſtruicibus penes fugitiuum* (Aſcyltumne an Eucolpium?) *repertis*: de *Allucitis eundem moleſtantibus*: aut *quinam Longuriones illi fuerint, quos niſi inclinatos non ſolere tranſire cryptam Neapolitanam*, ex Veteris Gloſſarij Petri Danielis relatu cognoſcimus, reſiduum nobis quicquam publicæ calamitatis iniuria fecerit. vt de *Petauri* interim *circumactu* nil dicam: de *Tullia*, neſcio quam *Regiam* ſignificante: de *Definitione Doli, & Mali, apud Iudices* (vti apparet) & quidem legitimè inſtituta: de

Armario, in quod ſemetipſum coniecerat Encolpius: de *Myrrhino poculo, quod quidem ad libidinis concitamentum epotum ſibi, profeſſus fuerat Satyricus noſter*: de *Sacerrimo illo Maßilienſium ritu, in Pharmaci vnius verbenis veſtibúſq; ſacris ornati, cóque cultu per totam ciuitatem circumducti deuotum ac ſuccidaneum caput vniuerſam peſtilentiæ publicæ contagionem à ſe deſpuentium atque exſecrantium quàm longißime: poſteaquam ille inopia ac neceßitate (quas venter ærumnas creat) ad extrema compulſus, in ſaginam ſe coniicere non dubitaſſet; alendum anteà, quaſi in ἀσυλάτῳ, publicis & purioribus cibis, & quidem per annum integrum, offerens locanſq; ſeſe: atque inde Piacularis & Victimæ in morē depromendum ad lanienam porrò, aut ſaxo deturbādum in maximam malam crucem*. vt fiat illud: *Vnum prò cunctis dabitur caput*. cui ritui eá quoque conſona, quæ libro XIIX. de Carthaginienſibus narrantur à Iuſtino. quemnam denique *Furentem illum* fuiſſe ſuſpicabimur, *qui ad periculū vſque* (id quod ab Acrone refertur) *pollicem arroſerat ſibi*. de quibus omnibus ſingillatim in extraordinariis Fragmētis iſtis mentio non infeſtiua, & quaſi guſtus quidam præbitus nobis, ſi tamen *Guſtum* appellare poſſis, minuta neſcio quæ Analecta (quorum nec pes, nec caput in tāta vſpiam vaſtitudine comparet) & quaſi ramenta quędam Petroniana de copioſiſſimis Epulis reſidua nobis modò; quæ Paſſerini prandij reliquias vix æquare poſſe videantur.

CAPVT II.

Pithœana coniecturæ de ætate Petroniana confirmatio. Eidem Satyrico noſtro maculę aliquot inſigniores deterſa. Hallucitæ, *quia & unde & quæ verbi* Hallūcinari *originatio deflexa. Vera* Manubiarum *ſignificatio oſtenſa.* Excelſitiſſimus. Ducere contentionis funem.

EX D. Hieronymo in Epiſt. ad Demetriad. de Virginitate ſeruanda.

Cincinnatulos pueros, & calamiſtratos, & peregrini muris olentes pelliculas, de quibus illud Arbitri eſt. Non bene olet, qui bene ſemper olet: quaſi quaſdam peſtes ac venena pudicitiæ virgo deuitet.

Hæc Hieronymi citatio doctiſſimi Pithei coniecturam

de ætate arbitri noſtri validiſſimè confirmat;ipſum nē-pe Martialis tempora anteceſſiſſe, imò planè eundem eſſe, quem inter paucos familiarium Neroniaſſumtum, tamquam *elegantiæ* ARBITRVM, teſtis eſt Tacitus. nam niſi ita eſſet, Martialem, nō Petronium Pentametri iſtius auctorem laudaſſet Hieronymus. quemadmodum & Papinium(vti opinor) Fulgentius lib. 1. Mythol.in ſequentis Hemiſtichij relatione, vtrique Poetæ cōmunis:

Primus in orbe Deos fecit timor.

ſi tamen Papinio, de Placidi Lutatij Statiani Interpretis ſententia(qui Hemiſtichium iſtud ab ipſo Statio mutuatum Arbitrum vaniſſimè hariolatur)ætate poſteriorem iudicaſſet hunc noſtrum qua perſuaſione nihil abſurdius vtique, aut ſtolidius.

Habes ibidem protinus, nempe pag. 7. Fragmētum eiuſdem ab Iſidoro Hiſpalēſi Epiſcopo prolatum, paullò aliter quam in Etymologici illius contextu hodie cuſum legitur, exempli gratia:

Quid eſt iudicis dolus? Nimirum vbi aliquid factum eſt, quod
Legi dolet. Habetis Idolum, accipite nunc malum.

At nobis receptam potius Iſidori Editionem, conſilium eſt ſequi; in qua ad ipſos *Iudices* directus hic ſermo, & *Dolum*, prò *Idolum*, diſertiſſimè publicatum, hoc exēplo,

Quid eſt, Iudices, Dolus? &c. Pag. proxima:

Cui vultur iecur vltimum pererrat,
Et pectus trahit, intimáſq; fibras,
Non eſt, quem lepidi vocant Poetæ;
Sed cordis mala, liuor, atque luxus.

Ità lepidiſſima illa Pariſienſis Editio. contrà Bap. Pio placebat, *Tepidi*, hoc eſt, inſuaues, inſipidi, non inflammantes ardenter, lacertoſè, nec omnibus neruis rei ſcopum attingentes. qua lectione nihil mehercule tepidius, ità vt in ipſum Pium potius, nec cælum, nec terram, nedum ſcopum Petroniani acuminis attingentem, *Inſuauitas iſta eneruis*, quàm in *Poetas Fabulatores* cōuenire videatur. Quid mirum? quum neque ipſe Scaliger (at quantus iaculator!) ſatis εὐστόχως nobis hoc loco vel oculos, vel manum collimaſſe cenſeri poſſit, qui *Timidi* legit. quam ſcripturam Editio quoque Lugdunenſis amplexa

Haud timidè, vt tanto tibicine ſuffundatam.

Ego verò poſt tot tantáſque pugnantium opinionum ſententias, ſi quis correctioni quartæ locus eſt reliquus, nihil equidem addubito, quin ad iſtuncce modum:

Non eſt, quem Tityum vocant Poetæ, &c.

clauſulam hanc ſuam conceperit Petronius. Atque hanc cõiecturam mihi diuini illius Scaligeri hariolatio haud timidè ſuggeſſerat iam olim. quàm quùm poſteà ad horum verſuum marginem iure, & qui iem optimo, prò mea (vti res erat) ſolens adtexuiſſem: ecce ab ipſis vſque Vipſanienſibus vulturem tibi, qui Tityum noſtrum vſu facere auſus eſt ſuum, non quidem iecur illi, ſed mihi cõiecturam inuolans meam. qua in re ſingulari ſum fato, meapte culpa maximè, qui per fidem toties iſtiuſmodi Laconibus libros meos pertractandi fecerim copiam.

Repono ibidem in Furij Comœdiarum ſcriptoris exemplo, ità Gliconem Meretricem (ſi qua Planciadi fides) loqui facientis:

Myrrhinum mihi adfer, quo virilibus armis occurſem fortiuſcula.

Nam in Editione Pariſſonij *Adfers*, legitur, ſed perperàm. In verſibus illis verò:

Concepit nam terra ſonum, calamiq; loquentes
Innenere fidem, qualem narrauerat index.

nodum in ſcirpo mihi videntur quæſiuiſſe, qui lectionẽ hanc ipſam examuſſim probiſſimam in dubium vocare auſi. digniſſimi vtique, quorum calida commenta non niſi apud auritos Midas inueniant fidem.

Pag. 9. *Allucinari, dicitur vana ſomniare tractum ab Allucitis, quos nos Conopas dicimus. Petronius: Nam centum me vernali allucitæ moleſtabant.*

Aut planè hallucinor ipſe, aut aliter reſcribendus hic locus, & fortaſſe interpolandus ad hoc exemplum:

Nam centum me vernæ hallucitæ moleſtabant.

Protinus ibidem legitur:

Manubiæ dicuntur ornamenta Regum, vnde & Petronius Arbiter ait: Tot regum manubiæ penes fugitiuum repertæ.

Credo *Encolpium*, vel certè Aſcylton ſignificari. Etenim

(vt ille ait) *maculæ pares vtriſque.* Quid? quòd de ambo-rum *Manubiis* etiam habuimus ſuprà, pag. 28. vbi de ſe-met, & Fraterrimo illo Fratre ſuo narrat Eucolpius:

Non repugnauit Aſcyltos, ſed poſtquam optima fide partiti ma-nubias ſumus, &c.

Propriè, ac ſignatè oppidò. *Manubiæ* enim à *Manu* ety-mon ſuum ſortitæ, quaſi *Spolia* dicas furtim, aut per vim hoc eſt, per latrocinia, ſeu rapinas quæſita: ſed verò ma-gnifica ea, atque opulenta, &, proinde vti hinc diſcimus, Baſilica prorſùs. neque aliter Cicero:

Qui manubias ſibi tantas ex L. Metelli manubiis fecerit.

Citatur indidem porrò ex Veteri Gloſſario P. Danielis:

Excelſiſſimus, dicitur à Petronio in 1. Satyrarum.

Credo non alium locum Gloſſarij huiuſce Auctorem in animo habuiſſe ſibi, quàm quẽ nos in Petronio habui-mus prius;

Eudoxus quidem in cacumine excelſiſſimi montis conſenuit, &c.

Ità enim malo, quàm quod in Mamertina Editione ſpe-ctatur:

In cacumen excellentiſſimi montis conſenuit;

Pag. 9. ex Ioannis Saliſberienſis Policratico:

Non duco contentionis funem, dum conſtet inter nos, &c.

Ducere contentionis funem, eſt velitari, ſiue altercari, iurgiâ-que cum aliquo exercere ſuper re quapiam controuer-ſia. Quo etiam Horatianum illud perlubenter traxerim:

Tortum digna ſequi potius, quàm ducere funem.

vtitúrque eapſe metaphora alibi Tertullianus.

CAPVT III.

De Feſtrâ *Palmerianæ correctioni ſubſcriptum, enarrationi nõ itẽ.* Caſæ Romuli *à Seneca ac Dionyſio Hiſtoricę ſubſtructionis ſtatumẽ quæſitũ.*

PAg. 11. *Vilis ſeruus habet Regni bona: Cellaq; capti*
Deridet feſtam, Romuleámq; caſam.

Probè, & ſincerè omnia, ſi *Feſtam* excipias tamen: prò quo Ianus Palmerius emẽdandum coniiciebat, *Feſtram* poſitum videlicet prò re quauis antiqua & vili: quoniã

de *Feſtra* Ant. Gnipho integrum librum ediderit olim: vbi(vt cognoſcimus è Macrobio)de plęriſque id genus, quibus vetuſtas cludebat, ſatis pòl curioſè diſputauerat. vt non magis ad ipſam *Feſtram*, quàm ad eum librum Gniphonis (quem cum ipſo auctore, & quicquid caſca illa Antiquitas exoletum habuerat irrideri autumat Palmerius) reſpexerit Arbiter. Et hæc quidem mens, ſicuti apparet, Melleri noſtri. Ego autem ingenioſi adoleſcentis coniecturam, prout debeo, amplector, hactenus quidem, ad vocabuli *Feſtræ* reſtitutionem quod attinet. nam enarratio iſtiuſmodi (dicã liberè) haud placet, qui ſeorſum à càpite amico ſentire audere, nullum piaculum eſſe deputo: arbitrórque Arbitrum noſtrum ſæculi ſui inſolẽtiam ſumtúſque intolerabiles more ſuo ſugillare, imò criminoſè, & quidem palã ac publicitus inceſſere; atque hoc velle ſignificare, eò iam luxuriæ ventum, atque in tantum à maiorum ſuorum moribus degeneraſſe ſuę ætatis ingenia, vt viliſſimum quamvis mancipium, mediaſtinus puta, aut cellarius alioqui & catenatus Ianitor, non quidem *Gniphonis librum de Feſtra* (vti Palmerio placet) *aut rancidas omnino Antiquitates*, ſed verò *Feſtram ipſam potius, hoc eſt, Oſtium illud in Sacrario Romano minuſculum, ac vetuſtiſsimam Romuli Regiam*, tanquam caſam, aut gurguſtium aliquod præ tegete & tegillo ſuo contemnificus ac faſtidij plenus naſo ſuſpendat adunco: nauſeans propemodum ad Saturniam ſimplicémque illam Priſcæ Reipub. continentiam ac frugalitatem paruiſſimo contentam. neque id adeò iniuriâ: quippe quem Cella laxiore, ne auguſtiore dicam temporibus noſtris (ex Arbitri perſonâ diſputo) pandiculari, lumbóſque ac neruos ſuos exporrigere videmus, quàm *Aula* quõdam Vrbis noſtræ Conditoris fuerit ſcilicet. id quod facilè crediturum ſcio, qui modò loci illius apud Iuuenalem, & ipſum corruptiſſimos ſæculi ſui mores perpetuò deteſtantem, meminerit memoriter:

Ipſe(ſ. Curius)*focis breuibus ponebat oluſcula, quæ nunc*
Squalidus in magna faſtidit compede foſſor,
Qui meminit, calidæ ſapiat quid vulua popinæ, &c.

Sed hoc ad malaciam, ſeu faſtidia eduliorum plebeium

ſapientium. nunc verò *Regiam* iſtam *Quirini Caſam* cuiuſmodi fuerit, propius aliquanto conſideremus. Tradit igitur Seneca Pater II. Controuerſiar.

Inter hæc tam effuſa mœnia, nihil eſt humili caſa nobilius: faſtigiatis ſuprà templis auro puro fulgens prælucet Capitolium. Potes obiurgare Romanos, quod quum humilitatem ſuam obſcurare poſſint, oſtendunt.

De eadem inſigne quoque teſtimonium habes Faſtor. III. vbi Romuli patrem, Martem ipſum inquio, ita loquentem inducit Ouidius:

Quæ fuerit noſtri ſi quæris Regia nati,
Aſpice de canna ſtraminibûſque domum,

Item. I. *Dum caſa Martigenam capiebat parua Quirinum,*
Et dabat exiguum fluminis vlua thorum.

Denique efferti argumento iſto, quantum eſt, Poëtarum libri. Quibus tamen ſingulis fœneranda lux ab Hiſtorica illa Dionyſij Halicarnaſſæi narratione, quæ eſt libro Antiquit. I. in Romuli & Remi fratrum mentione ſcilicet, a Scriptore Græco verbis huiuſcemodi veluti penicillo adumbrata:

Βίος δὲ αὐτοῖς ἦν βουκολικὸς, καὶ δίαιτα αὐτουργὸς, ἐν ὄρεσι τὰ πολλὰ πηξαμένοις διὰ ξύλων καὶ καλάμων σκηνὰς αὐτορόφους, ὧ ἔτι καὶ εἰς ἐμὲ ἦν τις ἐκ τοῦ παλαντίου ἐπὶ τῆς πρὸς τὸν ἱππόδρομον στρεφούσης λαγόνος, Ῥωμύλου λεγομένη, ἣν φυλάττουσιν ἱερὰν οἷς τούτων ἐπιμελές, οὐδὲν ἐπὶ τὸ σεμνότερον ἐξάγοντες. εἰ δέ τι πονήσειεν ὑπὸ χειμῶνος ἢ χρόνου, τὸ λεῖπον ἐξακούμενοι, καὶ τῷ πρόσθεν ἐξομοιοῦντες εἰς δύναμιν.

CAPVT IV.

Vni, item alteri Emendationi manus iniecta, cauſâque liberali poſtliminium auctori ſua res vindicata. Inops audacia tuta eſt. *De duorum, qui perperam diremti fuerant, locorum reconciliatione, coniectura. Sententiam quandam Petronianam de Ennio adumbratam videri.*

PAgi. 12. *Nam nihil eſt, quod non mortalibus adferat vſum.*
Rebus in aduerſis, quæ iacuere, iuuant.

Quæ iacuere, Id eſt, quæ deſpicatui, & quaſi derelictui nobis,

nobis, nullóque in honore aut pretio fuerant anteà, tũc quum eorum vſu facilè carere poteramus.

Sic rate demerſa vulſam deponderat aurem;
Remorum leuitas naufraga membra vehit.
Cum ſonuere tubæ iugulo ſtat diuite ferrum:
Barbara contemni prælia pannus habet.

Alterum prioris Hexametri Hemiſtichium hoc modo emaculandum: *Fuluum deponderat aurum*: indicauere ante nos alij, poſteaquàm id ipſum à nobis, & quidem in re præſenti præmoniti fuiſſent prius quemadmodum nouiſſimi item Pentametri clauſulam, quem hoc exemplo corrigendum ad oram Editionis Lugdunenſis papyro interpoſita in Aduerſariis meis notaueram planiſſimè:

Barbara contemtis prælia pannus habet.

Quam tamen reſtitutionem noſtram idem ille quem dixiſſe me ſentio, in ipſiſſimi huius Petroniani Epigrãmatis per cauſſam à ſe laudati contextum nullus referre veritus: auctoris ſui nomine per fraudémne, an contemtum malignè diſſimulato. Cæterum quod dixit Petronius, *Pannum* (quo pannuceam, hoc eſt, pannis centonibúſque obſitam ac ſordidatam Plebeculam deſignat) *barbara prælia habere contemtui*, id eſt, bellicorum tumultuum vnicè ſecurum degere, nec barbariem præliorum curare, quaſi nihil ad ſe attinentium; haud inſcitè (meo quidem animo) applicare poſſis ad Hemiſtichij illius ſententiam, quam habes pag. 78. in Carmine illo Belli Ciuilis longè omnium ingenioſiſſimo:

Inops audacia tuta eſt.

cuius nos hancce inibi ex Salluſtio rationem reddidimus:

Quoniam egeſtas facilè habetur ſine damno.

Cui illud quoque ab Aquinate Satyrico ſuccenturies licebit:

Cantabit vacuus coram latrone viator.

Hoc enim dicto *Viatoris vacui ſecuritas* multo faceriſſimè exprimitur, qui etiam coram immaniſſimo viarum inſeſſore, ac ſicario publico in ipſa mortis vicinia conſtitutus cantillare, & quidem fidenter ac ſine noxa ſuſtineat. *Pannus* igitur in Petronio, prò eo, cui deprehenſo

nihil præter pannum,id eſt,ſciſſam ac ſordidam tunicu-lam auferre poſsis. Quis enim ità immanis obſecro, aut barbarus, detrahere vti nudo veſtimenta ſe poſtulet? In diuite vero, atque opulenter viaticato ornatóque, ratio prorſus diſpar, *in cuius iugulo ferrum ſtare*, hoc eſt, ſicas in vnius caput vndique ac mucrones diſtringi:

Claróq; & caro potius, quàm ſanguine vili,
Noxia Bellonæ tela tepeſieri,

intelligit Petronius noſter.

Sequitur porro Poëtici ſtyli, imo ſtimuli, ab exẽplo Ductoris Ithaci ad lõginquas peregrinationes exhortatio:

Linque tuas ſedes, alienaq; littora quære,
O iuuenis; maior rerum tibi naſcitur ordo.
Ne ſuccumbe malis, te nouerit vltimus Iſter, &c.

ſuſpicórque hanc APERTAE ipſius DICTIONEM fuiſſe, hoc eſt, Reſponſum ex Tripode, & Apollinis perſona ei datum ſcilicet, qui Delphicum Oraculum conſuluerat, tanquam Tireſiam Horatianus Vlyſſes, quibus artibus atque vndénam potiſsimùm opes ac diuitias ſibi parere vel corruere poſſet, huiuſcemodi captioſæ quæſtionis arguciola graſſatus:

Nunc ſi nos audis, atque es diuinus Apollo,
Dic mihi, qui nummos non habet, vnde petat?

Quam lepidiſsimi Epigrammatij clauſulam vnà cum Tetraſticho præcedenti, ac feſtiuo Petronianorum verſuum auctario, imo theſauro boni, de Blattariorum Codicum penu depromtam, ac gypſatiſſimis Veſpillonum manibus opportunè præreptam, alius neminis quã Claudii Bineti doctrinæ, comitati, iudicio, ac diligentiæ debemus. Sed de toto hoc genere proximo Capite ſingillatim videbimus, vnam prius Poematij ſequẽtis ſententiam excuſſuri, quam de Ennianopenu peniſſimè adumbratã quãvis audacter auſim dicere. Ea verò hæc eſt:

Nam citius flammas mortales ore tenebunt,
Quàm commiſſa tegant.

Nunc Ennianam, ſi videtur, audiamus, lib. II. de Oratore relatam à M. Tullio:

Dicere aiunt Ennium flammam à ſapiente facilius ore in ardente opprimi, quàm bona dicta teneat.

CAPVT V.

In Petronianam Cl. Bineti Symbolam ſeria ac ſeuera habita quæſtione: nouuſque ac Cenſorius quidam velut delectus adhibitus. Eius exempli primum Epigramma (quod & ἀκέφαλον eſſe demonſtrauimus) de Priſciani ac Fulgentij Auctoritatibus priſtino tandem nitori reſtitutum: auctumque vnius inſuper Hexaſtichi ſupplemento, quod à reliquo corpore ſuo diuulſum facile ex rei ipſius cõiectas argumẽto. Alia quędã.

Receperam ſuperiori Capite, proximè me aliquid de Cl. Bineti Collecta dicturum. Id reapſe aliquando vt præſtem & res & locus pænè dixeram efflagitare, non tantum poſtulare videntur: ipſe inquam Arbiter Petronius noſter, cuius liberaliſſimo Genio quin maior meliórque Epigrammatum iſtorũ pars debeatur,

Relligio ſanè eſt addubitare mihi.

In eo proinde aſſenſum Editori noſtro haud grauatim videor cõmodaturus, vnum è primoribus excipio, quod ne Petronio aſſignem, ipſa conſtructionis totius inuenuſtas in cauſſa, nihil minus quàm Petronium reſipientis. a quo vitio ſtructorem hunc noſtrum abeſſe quàm longiſſimè, cognitum habent omnes, quibus aut palatũ, aut péctus ſapit, ad Genium inquio, ſed Petronianum. Scin', quod dicam? Epigrammatium illud Martiæ nomini inſcriptum, ſuper pomis & caſtaneis à delicata illa muneri miſſis neſcio cui, Verſificatori huic ſcilicet

Pleno ruris, & inficetiarum.

Eius hoc eſt initium:

Aurea mala mihi, dulcis mea Martia, mittis,
Mittis & hirſutæ munera caſtaneæ.

Quod ipſum tamen cum Tetraſticho ſequenti aliquâ ratione tolerabile videri poterat, niſi concluſio Gallicâ hieme illa Petroniana frigidior,

Hei cor penè mihi finderet, ac cerebrum.

Quid enim iſtis languidius obſecro, vel inconcinnius?

At ſi diſſimulas multum mihi cara venire,
Oſcula cum pomis mitte: vorabo libens.

Verum de hoc ſatis: ad primum Epigramma conuortamur, cui ædepol principium deeſſe, videre qui nequeat, næ verè cæcum illum, haud luſcitioſum eſſe oportebit:

commonefaciundum inſuper prioris Hexametri contextum, virtute Lectionis margini aſſcriptæ, ex Priſciani ipſius ſententia, ac Fulgentij laudatoris fide celeriter repurgandum, ità nobis Petronium enucleantis:

Solus Coruus contrà rerum naturam in mediis æſtiuis feruoribus ouiparos pullulat fœtus. vnde & Petronius:

Sic contrà rerum Naturæ munera nota
Coruus maturis frugibus oua refert.

Iam quod ad finem eiuſdem attinet, is verò (me iudice) haud abſurdè adeò agglutinari poſſe videtur ad alterũ Poetæ noſtri Hexaſtichon quoddam de Catalectis magni illius Scaligeri depromtum, atque indidem porrò inter Petronianæ cænulæ reliquias, extrà Satyræ ipſius ordinem tamen, ab obſonatore Lugdunenſi relatum primitus, cum Lemmate iſtiuſmodi:

De vitando fastidio.

Id enim omni ſanè ex parte huius, quode agitur, Carminis argumẽto reſpondet peniſſimè: quod ipſum clarius adeò vt liqueat, Epigrãmatis prioris exodiũ cũ exordio ſequẽtis auſim ſub vnoquaſi aſpectu lectoris proponere:

Non vno contenta valet Natura tenore,
Sed permutatas gaudet habere vices.
Nolo ego ſemper idem capiti ſupponere coſtum,
Nec noto (id Mellero placebat) *ſtomachũ conciliare mero.*
Taurus amat gramen mutata carpere valle, &c.

Sequitur deinceps in Editione Bineti Epigrammatium multò argutiſſimum, *Pſittaci* (vti apparet) *honori conſecratum.* quod quia obſcuritatis nil habet, elegantiæ plurimum, gloſſematis meis corrumpere ſuperſedebo: tantum ab ipſo contextu manum abſtinere Lectorem velim, vbicunque alterius ad marginem adſcriptæ Lectionis ſuppetierit copia. Ea enim optima ac Petroniſsima eſſe perſuaſum tibi habeas, mi Lector, (generatim, hoc eſt, de toto opere in vniuerſum prædico) quæ ſingulis paginarum oris prætexta aliquem ſcripturæ variantis præferunt Titulum.

Et hoc pvta vatem dixisse.

Nec minor tertij Carminis luculentitas, quam in prioris tamen Hexametri particula cogimur deſiderare. Nã quanti obſecro pretij eſt illud?

Naufragus eiecta nudus rate, &c.

Ego certè, ſi & fidei & notæ priſcæ Codices auctores in mundo haberem mihi) lubenter adeò emendarem:

Naufragus euerſa nudus rate.

Neque enim, *Eiecta* quid fiet, hoc vtique tempore diuinare poſſum.

CAPVT VI.

De controuerſa Lectionis veritate in verſu Petroniano παραδόξως, *variè, atque in omnes partes diſceptando certatum. Quid Roman.* Orea. Aras, prò Cancellis, *quos, Priſcorum Quiritum exemplo, patrio ſermone* kaios *vulgò nominitamus*, Auricolas, prò Nubiculis *poſitos videri. Locis aliquot laborantibus ſuppetiæ latæ.*

AD octauum Epigramma ſaltuatim porrò tranſeamus. etenim reliquis, in medio quę ſunt, abundè Binetus ipſe medicinam fecit. Id adeò in *Curtos Iudæos*, (genus apud Romanos quod contemtiſſimum erat, vnde & *Recutitorum*, *Verporum*, *Apellarum*, *Sabbatariorum* inditis ex re cognominibus per ſummam contumeliam appellitati) detortum apparet Quid enim?

Iudæus licet, & porcinum Numen adoret,
Et cæli ſummas aduocet auriculas;
Nî tamen & ferro ſucciderit inguinis aram,
Et niſi nodatum ſoluerit arte caput, &c.

Ità enim eſt in contextu. vnde Binetus, *Arram*, nobis extricauit ſcilicet, quòd *Circumciſio* (vel Scriptura teſte) ſit velut *Arrabo* quidam nationi Iudaicæ. ſed, &, *Oram*, in eadem ora adcuſum legimus. *Ego verò quid ſequar, aut quem?* Ipſum me potius, atque hocce porro quod apponam denique:

Nî tamen & ferro ſucciderit inguinis oream,

pudentiſsima tranſlatione, pro pellicula glãdis ſphęram cooperiunte, quod ea ſit veluti frænum, ſiue lupatum potius (hoc enim *Orea* eſt) iis dico, qui recutiti vel circũciſi nõ ſunt, ídque ipſum eo ſit veriſimilius nobis, quod Metaphoram inchoatam porro continuare voluiſſe videatur Petronius, nec, quod ſemel proſperè ſub manum atque ex ſententia ceſsit, relinquere, præſertim quum

de *Nodato capite* continenter atque eueſtigiò ſubiungat. Quid vetat & prò *Labio*, *Oream* interpretari hoc loco, figura non abſimili? quòd *Præputium* glandi nihil aliud, quàm *Labrum*, quippe quod duplici ſeu bipartito Bifrōtis Dei cognomine nunc *Cluſium*, nunc *Patulcium* prò re nata poſſis indigitare. *Oreas* verò ab *Ore* ſic dictas, ac vtramque quam propoſui ſignificationem habere tàm Latinis, quàm Græcis (qui *Labra* etiam χαλινοὺς vocant) gnarum nobis ex Feſto, principis illius Ioſ. Scaligeri Commentariis, vti ipſus Illuſtris eſt, illuſtridre reddito,

Quàm ſolis radij eſſe, olim cum ſudum eſt, ſolent.

Nec tamen vel *Oram*, vel (ſi malis) etiam *Aram* in Petronio defenſari poſſe abnuerim, ſed prò *Ara inguinis Iudaici*, ſic tanquam prò Aris & focis patriis, verſis gladiis depugnare velle, id verò æquum ſanè haud arbitror:

Neque illi, qui faciunt, mihi placent, planè loquor.

animo tamen æquiore hoc ipſum paſſurus, ſi præliatores iſtos modò, vel Pugiles potius, quanam ratione *Ara* hoc loco locum habere poſſit, ſatis pòl cognitum atque exploratum habere cognouero prius. quod quidē perſuaderi mihi ipſe vix poſſe opinor. Ego igitur huic generi tanquam in tempore auxiliaris venturus, aio aſſeróque *Aram*, ſiue *Oram Iudæo inguini* nō minus aptè mehercule, quàm *Oream* illam noſtram congruere, vt videlicet primū illud (*Aram* inquio) *prò Cothone Seruiano*, hoc eſt, prò margine, labro, ſeu crepidine aggeſtu terræ in altum editius aliquanto exſtructa, *qua flumina* (vti Carus loquitur) *oppilantur* ad vndarum exæſtuantium impetus potiſſimum coërcendos, dictum interpretemur. Quod quidem genus nos populari ſermone *Kaios*, indigitare conſueuimus iam inde ab antiquo. quam Romanę item notæ vocem eſſe, ab eodem Semone illo quem dixi, edocti fuimus iam olim. *Caiare* enim apud Quirites Priſcos illos, *Comprimere*, *coartare*, *compeſcere*. vnde & *Caieta prò ætatis coartrice*, & *Caiatio*, *coercitio*. Ita ſiquidem me malo, quàm *Puerilem cædem* cum Fulgentio interpretari,

Qui capite ipſe ſuo inſtituit veſtigia retrò.

Vtut eſt, elegáter mehercules *Aram* appellat pelliculam illam, cuius Apellæ, id eſt, Iudæi ex diſciplina maiorum, ac patriæ Legis neceſſitate inopiam quodammodò patiuntur: quaſi ſi *Labrum*, ſeu *Crepidinem* dicas, ſupremam ſtruthei partem integumento ſuo probiſſimè adeò ac pudiciſſimè velantem. Idem ferè de lectione illa altera, *τῶ Oram* ſcilicet, dictum cupio; quòd proinde vt veſtimentorum extremitas *Limbus*, vel *Inſtita*; ſic & folliculus, ſeu membranula illa peniculamenti inſtar fimbriata ac lacinioſa faſcinum circumquaque ambire: imò verò coronæ, ſiue cauſiæ in morem, vel cuculli potius capitellum ipſum prętexere videatur. Cæterùm ecquidnam Pentametro illo ſibi voluerit Petronius:

Et cœli ſummas aduocet auriculas.

non mediuſfidius intelligo: niſi reſcribendum forſitan:

Et cœli ſummos aduocet auricolas:

prò *Aurarum*, hoc eſt, ætheris ac nubium cultoribus: idque ex ſententia illius, quod in Iudæos detortum prædicat Iuuenalis:

Nil præter nubes, & cœli numen adorant.

Pergit eo ipſo in Carmine de eadem gente porrò commemorare Petronius noſter:

Exemtus populo Graia migrabit ab vrbe, &c.

Neapolim ſignificari opinor periphraſticè. Huic ſiquidem *Græcæ Vrbis* cognomentum peculiariter & quaſi ſpeciatim antiquitus tributum de Varrone noſtro, Lipſio inquam, didicimus nuper. Vide quæ ad locum illũ ſuperiorem paginæ 31. notata à nobis anteà: *vbi mendicum exſulem in diuerſorio Græcæ Vrbis deſertum ſeſe ac deſolatum iacere ſecum lamentatus Eucolpius.*

Habes Editionis eiuſdem pagina quinta:

Vidi ego me tecum falſa ſub imagine ſomni:
Somnia tu vincis, ſi mihi vera venis.

quo loco, *Vinces*, reſcribi malim. Et mox altero ab hoc Epigrammate,

Iam veteres iras Venus, & Tritonia pon t.

prò quod, *Ponit* inibi iam lectitatur. Denique tertij, hoc eſt, ſequẽtis Tetraſtichi initio, *Intertexta*, cõiunctim ſcribẽdũ Sed hoc vilius, quàm prò monẽtis, aut legẽtiũ

etiam dignitate: quemadmodum & alterum illud in venuſtiſsimis illis oppidò, ac verè Eroticis Hexametris neſcio cuius amatoris Poëtæ, quos inuenias pagina 13.

Guttura nunc aliæ magniſue monilibus ornent,
Aut gemmas aptent capiti, &c.

Illic ſiquidem, *Magnis monilibus*, palàm hodie procuſum exſtat, repugnante initialis ſyllabæ menſura, & quidem contumaciſsimè, in dictione *Monilibus*. Nec minus leuiculum illud Diſticho, cui *Cæſaris* præmiſſus Titulus, pag. 7. in honorem (vti apparet) Lucani Cordubenſis:

Mantua da veniam fama ſacrata perenni, &c.

vbi, *Famæ*, potius placet. tametſi non ignorem receptam lectionem vel Tullij ipſius præſidio atque auctoritate defendi poſſe, ſcribentis:

Conſecrare aliquem omni genere monimentorum.

Illud verò magis nugas etiam, quod pro *Arte*, *Ante* repoſuimus hocce Pentametro paginæ 14.

Fit moriens ludus, qui fuit arte pauor.

CAPVT VII.

Poema quoddam Madaurenſis Philoſophi, de Menandro conuerſum, lõgè illud quidẽ omniũ venuſtiſsimum, ceterũ pleriſque ignotũ inuiſumque hactenus: ideóque poſt nuperã Bineti Editionẽ formis recuditur iuſsũ denuo. Loca in eo non pauca explicata, correcta, vel illuſtrata.

EXemplum hocce Capite Phœnicis illius Iuſti Lipſij imitari decretum eſt mihi: atque vt ille PERVIGILIVM VENERIS ab eruditiſsimo Ic.to Pithœo ſubminiſtratum ſibi ablectiſsimis ELECTIS ſuis inſeruit nuper: item & ego alterum quoddam haud minoris elegantiæ Poëmatium non lectum anteà, non viſum, doctis (vti ſpero) ac bonis omnibus cupientiſsimis, imò cũ ſumma adeò ipſius Bineti (ab eo enim hic argenti riuus) voluntate, gratia, fauentia in publicum adoptabo mihi. Dabo hocce primùm Romanæ Poëſeos ac cõmunium ſtudiorum cultoribus: dabo etiam Genio ipſius meo: dabo denique, imò meritò lubens redonabo Auctori ſuo ſcilicet, quem quum antehac dilexerim ſemper, nunc etiam

Ob vnici huius Carminis facetiam,
Dignum Latinis, haud Batauis auribus,
Et amare capior pariter, & admirarier.

Is autem L. Apuleius cluit, Philoſophus ille Madaurenſis nobiliſſimus : atq; ab illo architectone Poëma iſtud, quod dico, exſtructum. in cuius partibus aliquot ſingillatim caſtigandis, ne opera noſtra largiores eſſe, neue induſtriam apud Lectorem oſtentare velle videamur, Carmen integrum, præmiſſa anteà inſcriptione, antelogio huic noſtro protinus ſubiiciemus: non quidem vti hoc ipſum in Editionis ſuæ contextum retulit Binetus, ſed quomodò nos partim ex variis eiuſdem Lectionibus ad oram libri attextis, partim ex priui ingenioli coniectura vniuerſum porrò illud reſcribendum exiſtimamus. Exemplum vide.

L. APVLEI Ἀνεχόμενος EX MENANDRO.

Amare liceat, ſi potiri non licet:
Fruantur alij: non moror: non ſum inuidus.
Nam ſeſe excruciat, qui beatis inuidet.
Quos Venus amauit, facit amoris compotes.
Nobis Cupido velle dat, poſſe abnegat.
Olli purpurea delibantes oſcula
Clemente morſu roſea labella vellicent;
Malas odorent ore & ingenuas genas,
Et pupularum nitidas geminas gemmulas.
Quin & cum tenera membra molli lectulo,
*Cum pectora * adhærent Veneris glutino;*
Libido quum laſciuo inſtinctu ſuſcitet
Sinuare ad Veneris curſum femina, fœmina
Inter gannitus & ſubantis voculas,
Carpant papillas atque amplexus intiment:
Arentque ſulcos molles aruo Venerio:
Thyrſumque pangant hortulo in Cupidinis;
Dum crebros ictus combibente lumine,
Trepida in decurſu Venere, & anima feſſula,
Eiaculent tepidum rorem niueis laticibus.
Hæc illi faciant, queis Venus non inuidet.
At nobis caſſo ſaltem delectamine
Amare liceat, ſi potiri non licet.

Nunc quid in his ipſis potiſſimum variatum ſit, videamus, correctionum noſtrarum rationes in loco atque in tempore redditurі.

*Cum pectora * adhærent, &c.*

Lacunam in medio vides; ſed verò modicam eam, & cui explendæ ſeſquipedali verbo neutiquam ſit opus. Itaque ſtatim auxilium à Bineto inuenit: *vnà*, interponere auſo, huc ipſa illum manu quaſi ducente ſententia. Mihi verò idē iuris iſtuc ab Hypercriticis noſtris ſi tribuatur, quid vetat, quò minus *Artè*, ſiue *Arctè*, ἀντὶ τοῦ *Vnà*, in vacuum porrò venire Veneris glutino agglutinatum iubeam?

Libido quùm laſciuo inſtinctu ſuſcitet
Sinuare ad Veneris curſum femina, &c.

Ità reſtitui, ac diſtinxi, niſi me animi mēs fallit, εὐστόχως. Neque verò eſt, quod quenquam nouitas eius loquutionis offendat:

Suſcitet ſinuare femina ad Veneris curſum:

qui modò in tractatione Poëtarum ingenij aciem ac neruos ſubactos habeat probè: prò *Incitet, ſeu ſolicitet ſinuare*, hoc eſt, ad lunanda implexu ſinuoſo, & quaſi pectinatim conſerenda, atque *flexipedum hederarum in morem* contortiplicanda inter ſe femora, ſiue adeò *femina*, amātes vt ſolent. quod *Congenuare*, vel etiam *Congenulare* caſca dictitabat Latinitas. Quòd ſi quis Bineto ſubſcibere ſeſe maluerit potius, emendanti præmiſſo commate:

Sinuent ad Veneris curſum, &c.

ecce hîc etiam ſecundas agere paratum Doûſam. hoc enim ſatius conſultiúſque eſſe deputo, quàm in ambiguam litem deſcendere, aut in dimidiam porrò venire cum homine ignoto:

Atque amplexus intiment.

Nouiter dictum; at rationabiliter tamen. eſtque, *oſcula* (vti apud Ouidium meum eſt) *linguis luctantia*

Vulgiter obtortis altè inſinuare labellis:

& (quod Plautus perhibet) *proſerpentem beſtiam facere, duplicem vt habeas linguam.*

Thyrſúmque pangant hortulo in Cupidinis.

Latinè, ac ſignatè oppidò, ſi modò eorum hominū acu-

mini credendum, qui à *Thyrſo* iſto non Bacchico, ſed Thyphallico vernaculum illud noſtrum, quod hodie fœminis præcipuè ad quemvis ſubitum caſum, putà ſi pedē offenderint, aut teſtum forte manibus prolapſum confregerint, temerè ac muliebriter proclamantibus vulgò in ore eſſe conſueuit. haud quidem iis Togatis dico, aut vili de plebe modò; ſed verò his Stolatis etiā,

Quêiſq; tegit medios inſtita longa pedes:

hoc eſt, de ſummo Matronis loco ac ordinis primarij, multò in ſpeciem honeſtiſſimis. Neque id adeò mirandum, quùm *Thyrſus* nihil aliud, quàm *Scapum*, ſiue *Caulem* in morem columnæ ſupinatum ac ſubrectum Latinis hominibus deſignet. Sed neque minor proprietas in verbo *Pangant*, prò *Figant* poſito. qua ratione & *Plātæ*, & *Taleolæ pangi*, *vel depangi* dicuntur, quùm inhumātur, hoc eſt, deſeruntur aut defiguntur in terram. Vnde & Strategus ille Poëtarum Mantuanus noſter:

Pange ordine vites.

Vide Feſtum. De *Hortulo* verò *Cupidinis*, metaphoricè ad rem voluptatum tranſlato, quod eôdem addit Apuleius, poſteaquam Venereì arui arationi *Vim illam Lucillianam*, id eſt, ſatum genitalem rite atque ordine ſubiecisſet, conſulendus flos ille Belgarum vnicus Lipſius noſter Antiq. Lectionum libro III.

Sequitur deinceps:

Dum crebros ictus combibente lumine,
Trepida in decurſu Venere, & anima feſſula, &c.

Ità enim emendare potius viſum nobis, quàm retinere id quod in contextu eſt modo: *Conbibente lumine*, aut quod ad oram à Bineto adtextum legitur: *Conniuente.*

Combibere porrò ictus lumine.

tralatio omnium elegantiſſima: a quo etiam Lucretianum illud alienum videri non debet:

Sic igitur Veneris qui telis accipit ictum,
Siue puer membris muliebribus hunc iaculatur,
Seu mulier toto iaciens è corpore amorem
Vnde feritur, eò tendit, & c.

Sic, *Amorem bibere*, Virgilius: *Ignem totis oſſibus, imò medullis bibere, aut vorare.* Ouidius, Papinius, & cæteri omnes

quicquid eſt Poëtarum. Apuleius hîc igitur, *Putres in Venerem, fractóſque ac verè putrantes* oculos denotare volês, eorum exprimit habitum, *qui validis Veneris compagibus hærentes* (vti apud eumpſe Carum noſtrum legimus) *ſollicitant ſpatium decurrere amoris.* hoc eſt, quum res ad effectum iam ſpectat, Poëtæ Sulmonenſi haud ignarum. Sic enim ille II. de Arte:

Aſpicies oculos tremulo fulgore micantes,
Vt ſol in liquida ſæpe refulget aqua.

Sed & Iuuenalis:

Oculóſque in fine trementes.

Ad ſuperiorem Lucretij *Decurſum*, illa etiam ſequentia opportunè poſſis accommodare:

Trepida in decurſu Venere, & anima feſſula, &c.

Quæ quidem reſtitutio fœliciter (vti ſpero) nata nobis ſub manu; quum in Bineti Editione:

Trepidante curſu, Venere & anima feſſula, &c.

illepida hercule, ac coacta nimium conſtructione legatur. Etiam, *Laticibus*, ſcripſimus, contextum potius, quàm ſuccidaneam, quæ margini adhæret, Lectionem ſequuti. ea verò, *Lactibus*, refert. quod vti barbarum ac inuenuſtum, hoc vtique ſignificatu, nec ipſa quidem Amorum mater aut nobis, aut Apuleio vnquàm opinor perſuaſerit.

CAPVT IIX.

Alterius itē lepidiſſimi Poëmatij Exemplū, Carminū Horatianorū genera omnia ac modos ſingulis verſibus complexi: nuper a Cruquio primùm, mox à Bineto, tertiò nunc denique à nobis editum, & plenius & emendatius: non ſine curioſa difficillimorum locorum explanatione.

PErgam officium meum exſequi porrò, & quando ſemel iam exorbitare inſtiti, alterum quoddam Poëtæ quidem incerti, cæterum venuſtate & vetuſtate nihil (vti ſpero) priori illi Apuleij Poëmatio cōceſſurum, in commune proponam. Promulgatum id non ità pridem, & quidem bis eodem anno iterata Editione primùm dum comitate atque induſtria liberaliſſimi Cruquij noſtri; iterum ab vnico ſuperiorum Carminum

Editore Cl Bineto: non ſine lituris, mendis, ac lacunis aliquot, quas tamen facta vtriuſque exemplaris conlatione nos & exſarcire & integrare poſſe confidentia eſt. ità alterum alterius auxilio eget. Argumentum ex Titulo haud ignotum. Ipſe, candidiſſime mi Lector, conſideres licet.

PASIPHAAE FABVLA EX OMNIBVS METRIS HORATIANIS.

Filia Solis
Æſtuat igne nouo,
Et per prata iuuencum,
Mentem perdita, quæritat.
Non illam thalami pudor arcet,
Non Regalis honos, non magni cura mariti.
Optat in formam bouis
Conuertier vultus ſuos:
Et Prœtides dicit beatas;
Iöq; laudat, non quod Iſis alta eſt,
Sed quod iuuenca cornua in frontem leuat.
Si quando miſeræ copia ſuppetit,
Brachiis ambit fera colla tauri,
Floréſque vernos cornibus illigat,
Oráque iungere quærit ori.
Audaces animos efficiunt tela Cupidinis:
Illicitíſque gaudet
Corpus includi ſtabulis, ſe faciens iuuencam.
Et amoris pudibundi maleſuadis
Obſequitur votis, & procreat (heu nefas) bimembrem
Cecropidæ iuuenis quem perculit fractum manus,
Filo reſoluens Gnoſſiæ triſtia tecta domus.

Reſtituimus (vt vides) *Et per prata iuuencum*, legitimam Bineti lectionem præ Cruquiana illa ſubditicia:

Et Perpetrata iuuencum, meritò hercule ac perlubenter amplexi. Atque vt hîc Pictauienſis illa Antuerpianę, ita contrà Antuerpiana Pictauienſi ſeptimo abhinc verſu multis millibus mea quidem ſententia antiſtat, in hocce exemplo:

Ioque laudat, non quod Iſis alta eſt, &c.

Etenim in Editione Bineti defectus hoc loco, quem

ex Cruquiana ſuppleuimus, antiquo Memphiticæ Deę nomine retracto è fuga. Etiam *Iuuenca* ibidem, ἀντὶ τοῦ *Iuuencæ*, reſtituere auſi, huiuſcemodi interpretationis fiducia maximè: *Paſiphaë Iûs felicitatem* non ceſſat prædicare ac magnificare præ ſua, laudibúſque in cœlum vehere aſſiduè; non eo quidem nomine, quod primaria Ægypti Dea, ac quaſi Præſeſtrix, nouo prætereà Iſidis cognomento inſignis cluens; verùm potius, quod vaccina forma, lacteóque candore notabilis cornua ſuperbè ac glorioſè elata atque in frontem ſubrecta gerere conſpiciatur. Quid vero? annón cornuta vtrobique Inachis,

Siue iuuencam illam, ſiue Deam facias?

Iuuencam, quòd de puella omnium formoſiſſima in candidæ iuuencæ faciem ob furioſam Iunonis æmulationem cõuerſa primitus: *Deam* autem, quòd, quum ipſius Iſidis perſonam omnémque imaginem gerit, non alius cœleſtis Numinis, quàm Lunæ nobis habitúmque ac perſonam repræſentet: quæ candida eſt, & cœrula, hoc eſt, humida, maximéque diebus primis corniculata. At Paſiphaë hanc ipſam non vt Iſidem lunatis atque in frontem eleuatis cornibus conſpicuam, ſed verò vt patalem bouem laudibus in cœlum tollit; ac Iuuencæ potius, quàm Deæ ſimilem fieri exoptat ſeſe: quô non homini, ſed tauro adultero ſuo, vaccina ſcilicet ſpecie totam approbare ſe poſſit. Reliqua in libris Formulariis bene ſe habent vſque ad Diſtichon illud:

Illicitíſque gaudet

Corpus includit ſtabulis efficiens iuuencam.

Ità enim eſt in vtriſque. ídque ex diuini illius Scaligeri caſtigatione maximè, quam nos pænè integram ſequuti ſumus; excepto, quòd pro *Includit*, poſtrema excluſa litera, *Includi*; pro *Efficiens*, tranſpoſitis ſic quaſi per μετάθεσιν prioris ſyllabæ elementis, diuiſim, *Se faciens iuuencam*, Fatali huic monſtro probabiliter condonauimus: hoc eſt, aſſimulans ſeſe, quaſi reuera iuuenca fiet. Nota enim prodigioſæ quidem, ſed antiquæ fidei Hiſtoria, qua abiegnę bouis Dædali artificis ſimulacro fallaciter incluſa, ac bouillo integumento velata indomita

hæc Minois vxor ductori Regij armenti inforandam ſe præbuit, ex cuius compreſſu grauida facta non hominem, ſed Minotaurum in gremium curruca mariti profuderit denique. Poſſit & lectio conſtitui ac reconcinnari hoc modo:

Illicitiſque gaudens

Corpus includit ſtabulis, &c.

vt Participium τὸ *Gaudens*, accuſandi, haud nominandi Caſu acceptum, ad vocem *Corpus*, non verò ad ipſam *Paſiphaën* referamus, eadem permanente ſententia ſcilicet. τῷ *Stabulis*, verò etiam ambiguitas nonnulla ſubeſſe videri poſſit. & fortaſſe ad penitiorem *Stabulorum* ſignificationem alluſum, vnde & *Proſtibu'a*, & *Proſtibulæ* deriuatæ, quaſi *pro ſtabulis proſtantes* ad capturas emerendas exigundáſque à prætereuntibus. de proſtitutis loquor, ac Togatis hiſce, quæ meretricium quæſti ſui gratia in propatulo facere condidicerunt ſcilicet: quod genus vniuerſum ita graphicè veríſque ac genuinis coloribus expreſſum ab vnico illo Comicorum principe habes in Pœnulo:

Proſedas, piſtorum amicas, reliquias halicarias,

Miſeras, ſchœno delibutas, ſeruilicolas ſordidas.

Quæ tibi olant ſtabulum ſtatúmque, ſellam & ſeſſibulum merum,

Quas adeò haud quiſquam vnquam liber tetigit, neque duxit domum.

Seruolorum ſordidulorum ſcorta diabolaria.

Sed & *Præſepim*, ſiue adeò *Præſepium* apud eundem pro manſiuncula meretricia, hoc eſt, pro fornice, luſtróque ac loco libero vſurpatum reperias non ſemel, nec apud Plautum modò, ſed verò apud Varronem quoque, & ipſum M. Tullium. *Omnia enim loca clauſa & tuta Præſepia vocitata antiquitus*, teſte Nonio. Neque aliouorſùm Iuuenalis illud mea quidem ſententia, interpretandum:

Qui bona donauit præſepibus, &c.

Porrò ne quis poſtremum Hemiſtichium iſtud ità vt poſuimus modò, legere addubitet nobiſcum loquutionis fortaſſe inſolentia offenſus; eum verò ego à Latinorum Comicorũ Principe melius Latinè addiſcere, indi-

démque has phraſes in animum ſuum immittere, ac fideli memoriæ commendare iubebo: *Bardum*, *Vilem*, *Glorioſum*, *Facetum atque magnificum virum facere ſeſe*: interdum omiſſo etiam Pronomine, quomodò *Ferocem facere*, in Moſtellaria. id quod noſtris quoque Idiotiſmis conſentit planiſsimè, quêis vulgò dictitare ſoliti. *Faire la pretieuſe*, *le braue*, Den praechert / ofte den haen maken. Nam quod in Pictauienſis Editionis contextu, *Effigies iuuencæ*, quaſi per appoſitionem, ſuperiori ſententiæ connexum appenſúmque legitur, quid verò ad emendationem hanc noſtram? quæ tamen ſi cui obæſioris naris Lucumoni arriſerit minus, poterit, me quoque hoc ipſum præeunte ſibi, *Effigie iuuencæ*, hoc eſt, ſub mendaci iuuencæ ligneæ velamēto, falſóque adumbrata vaccinæ perſonæ ſpecie ac ſimulacro extrinſecus, cōtentus, ſibi potius approbare, quàm mihi. nam ipſus ſanè ad me quod attinet, à prioris ſententiæ ſtatu haud facilè dimouebor.

Habes ſubinde:

Et amoris pudibundi maleſuadis, &c.

Pudibundi, non in laude, ſed in vitio poſitum videtur, pro pudendi ac meritò erubeſcendi amoris morbo ſcilicet. quod ſilentio prætereundum haud quaquam putauimus.

Verſu verò antepenultimo, qui ſequitur, geminam in Pictauienſi exemplari lacunam Cruquij noſtri comitate expleuimus: cui hoſtimentum par pari de alieno aliquando vt redderemus, manuductore Bineto in proximo Sapphico ſynartero viciſsim auxilio fuimus, primùm pro recto patrium, deinde pro auferendi caſu rectum in extremo ſubſtituentes: hoc amplius, deleto commate, quod verſus ſententiam in medio conturbare vtrobique ac deſtruere viſum hactenus. Eleganter verò *Bimembrem*, hoc eſt, biformem, ſeu bicorporum vocat portentoſum Paſiphaes partum: quem cum ingenioſiſsimo Poëtarum Ouidio,

Semibouémque virum, ſemiuirúmque bouem,

rite poſſumus interpretari.

CAPVT

CAPVT IX.

De Vitri flexilis temperamento Tiberij Principis temporibus reperto. Eius adeò rei cauſſa quatuor Scriptorum Auctoritates producta atque inter ſe conciliatæ mutuò. Dictorum aliquot Io. Salisberienſis Arbitro auctori ſuo (illuc vnde bonum pedem attulerant) liberali ac literali cauſſa *aſſertorum enumeratio.*

PEtrus Crinitus, magni illius Politiani auditor ac diſcipulus, inter cætera induſtriæ atque ingenij ſui facinora libros nobis cõplures HONESTAE DISCIPLINAE Titulo honeſtos reliquit. In iis, præter Grammaticæ rei ac verborum veterum tractationem, multa item ad Hiſtorias reconditiores pertinentia paſſim lectitantibus occurrunt, quibus Salluſtianum illud iure optimo occentari poſſit: *Fides ſit penes auctorem.* Ea excipio modò, vbi non abs ſemet, ſed verò ex certorũ monumentorum relatu caſci æui ritus, vel res etiam interdum geſtas, curioſa fælicitate conquiſitas, recenſet. quo in numero illud quoque (vti ſpero) memoria haud ſanè indignum videri poterit, quod idem de *Vitri ductilis,* ſeu *flexilis* inuentione, ea qua à Scriptoribus priſcis acceperat fide, nobis porro examinandum proponit. quæ res quoniam miraculo affinis, eadémque noſtro quoque Arbitro digna æſtimata, quam conuiualibus Trimalcionis ſui feſtiuitatibus interponeret, ne nobis quidem aliena videri debet, quam paullo altius fuſiúſque repetitam adductis vndique in vnum teſtimoniis aſſeramus atque corroboremus in poſterum. & quidem eò hercle curioſius, quod de geſtæ rei veritate ipſe Plinius nonnihil vtique viſus ſubdubitare. Sic enim vnicus ille ac fideliſſimus Naturæ arcanorum ſcrutator lib. XXXVI. cap. XXVI.

> *Ferunt Tiberio Principe excogitatum vitri temperamentum, vt flexibile eſſet: & totam officinam artificis eius abolitam, ne æris, argenti, auri metallis pretia detraherentur. eáque fama crebrior,* (reſtituo, *celebrior*) *diu, quàm certior fuit.*

Vbi clarè Imperatoris nomen, ſub quo hoc ipſum acciderit, habes expreſſum, id quod vnum modò, culpa Exſcriptoris puto, in Petroniano exemplo deſideratur,

Sed & Græcis verbis eiuſdem Hiſtoriæ narrationem aliquanto adſtrictius à Dione pertractatam operæpretium fuerit cognoſcere. eò magis, quòd nulla Hiſtorici eius mentio apud Crinitum. Tradit igitur Caſſius iſte, ſed quaſi pro comperto;

Κατὰ δὲ τὸν χρόνον τοῦτον καὶ στοὰ μεγίστη ἐν τῇ ῥώμῃ, ἐπειδὰν ἐπεκλινὴς ἐγένετο θαυμαστὸν δέ τινα τρόπον ὠρθώθη· ἀρχιτέκτων γάρ τις, οὗ τὸ ὄνομα οὐδεὶς οἶδε· τῇ γὰρ θαυματοποιΐᾳ αὐτοῦ φθονήσας ὁ Τιβέριος οὐκ ἐπέτρεψεν αὐτὸ ἐς τὰ ὑπομνήματα ἐσγραφῆναι. οὗτος οὖν ὅστις ποτὲ ὠνομάζετο, τούς τε θεμελίους αὐτῆς πέριξ κρατύνας, ὥστε μὴ συγκινηθῆναι, καὶ τὸ λοιπὸν πᾶν πόκοις τε καὶ ἱματίοις παχέσι περιλαβὼν, σχοίνοις τε πανταχόθεν αὐτὴν διέδησε, καὶ ἐς τὴν ἀρχαίαν ἕδραν ἀνθρώποις τε πολλοῖς καὶ μηχανήμασιν ὠσάμενος ἐπανήγαγε. τότε μὲν ὁ Τιβέριος καὶ ἐθαύμασεν αὐτὸν καὶ ἐζηλοτύπησε, καὶ διὰ μὲν ἐκεῖνο, χρήμασιν ἐτίμησε, διὰ δὲ τοῦτο, ἐκ τῆς πόλεως ἐξήλασε. μετὰ δὲ ταῦτα προσελθόντος οἱ αὐτοῦ, καὶ ἱκετείαν ποιουμένου, κἀν τούτῳ ποτήριον τι ὑαλοῦν καταβαλόντος τε ἐξεπίτηδες, καὶ θλασθὲν πως, ἢ συντριβὲν ταῖς τε χερσὶ διατρίψαντος, καὶ ἄθραυστον παραχρῆμα ἀποφήναντος, ὡς καὶ συγγνώμης διὰ τοῦτο τευξομένου, καὶ ἀπέκτεινεν αὐτόν.

Meminit & Iſidorus lib. xvi. cap. xv. his verbis:

Fertur autem ſub Tiberio Cæſare quendam artificem excogitaſſe vitri temperamentum, vt flexibile eſſet & ductile. Qui, dum (f. cum) admiſſus eſſet ad Cæſarem, porrexit phialam

Cæſari. Quam ille indignatus in pauimentum proiecit. Artifex autem ſuſtulit phialam de pauimento, quæ complicauerat ſe, tanquam vas æneum: deinde malleum de ſinu protulit, & phialam correxit. Hoc facto Cæſar dixit artifici: Nunquid (*lego Numquis*) *alius ſcit hanc condituram vitrorum? poſtquam ille iurans negauit alterum hoc ſcire, iuſsit eum Cæſar decollari, ne, dum hoc cognitum fieret, aurum pro luto haberetur, & omnium metallorum pretia abſtraherentur.*

prò quo, *Detraherentur*, anteà dixerat Plinius. & mirum, nî ità corrigendum in hoc Iſidori loco. Omnium verò diſertiſſimè Ioannes Saliſberienſis, quamvis ab exemplis ſupra dictis in partem nonnihil diſſentiens, libro *de Nugis Curialium* IV. cap. V. qui *Policraticus* inſcribitur, non quidem de ſuo, ne quid erres, ſed verò de alieno (id quod Corniculæ iſti cum fartoribus illis ſemipriſcis, Solino puta, Macrobio, Iſidoro, atque aliis eiuſdem farinæ mangonibus commune) ſolens vtique, præſertim de Satura Arbitri noſtri, quam ex hac ipſa eiuſdem ediſſertatione auctiorem porrò inſtructiorémque ſuo loco, hoc eſt, Trimalcionis cœnæ reddas licebit:

Apud Petronium Trimalcio refert fabrum fuiſſe, qui vitrea vaſa faceret tenacitatis tantæ, vt non magis, quàm aurea vel argentea frangerētur. Cum ergo phialam huiuſmodi de vitro puriſsimo, & ſolo, vt putabat, dignam Cæſare fabricaſſet, cum munere ſuo Cæſarem adiens admiſſus eſt. Laudata eſt ſpecies muneris, cõmendata manus artificis, acceptata eſt deuotio donãtis. Faber verò vt admirationẽ intuentium verteret in ſtuporem, & ſibi plenius gratiam conciliaret Imperatoris, petitam de manu Cæſaris phialam recepit, eámque validius proiecit in pauimentum tanto impetu, vt nec ſolidiſsima & conſtantiſſima æris materia maneret illæſa. Cæſar autẽ ad hæc nõ magis ſtupuit, quàm expauit. At ille de terra ſuſtulit phialam; quæ quidẽ nõ fracta erat, ſed colliſa, ac ſi æris ſubſtantia vitri ſpeciẽ induiſſet. Deinde martiolũ (lege, *marculum*) *de ſinu proferẽs, vitrum correxit aptiſsimè, & tanquam colliſum vas æneũ crebris ictibus reparauit. Quo facto ſe cœlum Iouis tenere arbitratus eſt, eò quòd familiaritatem Cæſaris & admirationem omnium ſe promeruiſſe credebat. Sed ſecus accidit. Quæſiuit enim Cæſar, an alius ſciret hanc condituram vitrorũ. Quod*

cum negaret, eum decollari præcepit Imperator, dicens, quia ſi hoc artificium innoteſceret, aurum & argentum vileſcerent, quaſi lutum.

Et vt palam demonſtret, ſe quoque ſupradictæ Hiſtoriæ fidem, non minus quàm Plinium, ſuſpectam meritò ac cõtrouerſam habere, ſubiungit ſuis verbis protenus:

An vera ſit relatio & fidelis, incertum: & de facto Cæſaris diuerſi diuerſa ſentiunt.

Quaternas (vt vides) Auctoritates produximus, Crinito duorum teſtimoniorum ſuffragiis ſuperato. ídque Petroniani honoris cauſa maximè. cuius an Saliſberiẽſis iſte pro rei merito, aut ſcriptoris etiam dignitate rationem habuerit ſatis, prudentioribus porrò ingeniis conſiderandum relinquo: hoc vnum præſtare contentus modò, potiorem huiuſce narrationis partem auctori ſuo Arbitro acceptam referendam videri, non quà ad ſententiam tantum, ſed verò quà etiam ad dictionis ſimplicitatem, ipſúmque verborum ambitum, tametſi ſtellis multò candidiſſimis nebulam à Britanni illius fullonia aſperſam non negauerim: ſed ita tamen, vt pannum in purpura poſitum haud obſcuris vtique indiciis deprehendas. quemadmodum & libro *Policratici* VII.cap.XV. ſub finem, vbi aliam quandam ſententiam tacitè ac diſſimulato auctoris nomine in vſus accommodat ſuos. verbi gratia:

Nam, vt dici ſolet, amor ingenij nunquam hominem diuitem fecit.

prò quo in Satyrico noſtro inuenias:

Amor ingenij neminem vnquam diuitem fecit.

Denique initio Capitis ſequentis quis obſecro non videt latibulum furti quæſitum verbis illis:

Qui ſolas diuitias congerere curant, nihil in vita potius credi volunt via, quam cæteris prætulerunt:

qui quidem Petronianum iſtud memoriter commeminerit modò?

Deinde, qui ſolas extruere diuitias curant, nihil volunt inter homines melius credi, quàm quod ipſi tenent.

Pænè præterieram immemor, quod prius monitum oportuit, ad *cœnam quoque Trimalcionis* alterum eiuſdem

Centonum ſarcinatoris exemplum pertinere, à Fragmentorum Arbitri Editore, per incogitantiam credo, ſilentio prætermiſſum. Id verò libro III. cap. IIX. *Policratici*, quem dico, reperitabis huiuſmodi:

Cœnam Trimalcionis apud Petronium, ſi potes, ingredere, & porcum ſic grauidari poſſe miraberis, niſi forte admirationem multiplex, ignota, & inaudita luxuria tollat.

Ad quam *Cœnam* etiam retrahendum autumo Fragmentum minutulum, quod à Fulgentio Grammatico ſub Petronij nomine citatur his verbis:

Poſtquam ferculum allatum eſt.

FINIS.

ODA,

IN EDITORIS OPERISQVE COMMENDATIONEM.

Ergoné Douſæ ſic totiens reus
Inertis otî murcidus arguar?
Surdáque ſuſpenſam Vacunæ
Æde chelyn paries habebit?
Vox nulla vocem, non ſonus hinc ſonum
Ciebit? ecquid languidulis ſitu
Grauis veterni oppreſſus vſque
Spiritus in numeris fatiſcet?
Non hoc Apollo, non cupient nouem
Camœnæ; amœna olim mihi numina:

Non Horæ, & vda tranſmarino
Rore Venus, Charitúmque Triga.
Hoc illa nolit, quæ miſerum in rota
Me verſat Æglis vſque Cupidinis,
Lepore quæ ceſſura nulli,
Nulli adeò Charitum ſecunda,
Ipſam pol ipſam prouocat æmula
(PRAEFISCINE *hoc, lux ô mea, dixerim)*
Forma Dionem; apta vna nobis
Exanimes animare verſus.
Age ergò toto, Calliope mea,
Te litterarum flumine prolue:
Quâ leniter crepante lympha
Aonidas beat Hippocrene;
Quâ ſucculenta Apollineûm ebriè
Vatum tumeſcunt pectora; quos ſtupes
Ferire nubes, intumóſque
Iam penetrare poli receſſus.
Quos vnus inter Doûſa, velut iubar
Thaumantiæ almum, ſuprà Amathuſidos
Elatus orbem, dio atrocem
Præripit ingenio ruinam:
Lucéſque Phœbi flammeus obruit:
Victum vnde iam ſe Tyndareus ſtupet
Nitor, decore inuſitato
Aſtra noui feriuntis ignis.
O ille fœlix bis ter & amplius,
Cui, Doûſa, lucem fax præeat tua,
Cœlóque donet, imminentis
Fati abolens timidam querelam.
Plaude ô Saluſti, ſi quis adhuc ſuper
Senſus relictus morte obita eſt tibi:
Catulle, & Albi plaude, fœlix
Túque tuis numeris Horati:
Eruderatis quêis iterum licet
Clarum ſereno ferre caput polo;
Nunc & per ora obambulare
Omnium, & omne, duce hoc, per æuum.
Plaude elegantis nequitiæ pater,

Atque eruditæ luxuriæ Arbiter,
Qui vix tibi notus tuiſue
Quàm miſer, hei, miſerè peribas!
En redditus penè ipſe tibi; & ſimul
Deterſa toto corpore, quæ lues
Diducta corruptos per artus
Vitam adeò fugientem alebat.
Laus hæcce Doûſæ debita, qui tibi
Vnus ſalutarem applicuit manum:
Iam iámque ſub duro iacentem
Limine te reuocauit Orci.
Qui te putri dum vindicat à ſitu,
Ipſe horridis met ſe eripuit rogis.
Fallorne? an hæc Apollo Deli
Creditur intonuiſſe ab arce:
Tu Doûſa viues (macte) tuo ARBITRO.
Viueſque Doûſâ (macte) tuo ARBITER.
Nec iuris in vos quidquam habebunt
Funeris imperioſa fata.

Hadr. Blvenb. Scobb.

ERRATA.

pag. 5 lin. 18. patiamur, lege partiamur. pag. 13. lin. 16. thalamum quæ. lege thalamum q;.pag. 16. lin. 21. fruẽtia leg feruẽtia. pag. 18. lin. 32. Intculis leg. interulis. pag. 25 lin. 28 nos lege nox. pag. 31 lin. 21. Eucolpum, leg. Eucolpium. pag. 39. lin. 8. noctiſque leg. noctuque pag. 50. lin. 7. mei, lege. meis. lin. 19. reſtitens. lege. reſiſtens. pag. 66 lin. 27. nolli leg. noli. pag. 98. lin. 10. Rhoido leg Rhodio. pag. 113. lin. 3. tenerim. leg. teneram. pag. 117. lin. 28. modiculo patrater leg. modiclo patrare. pag. 121. lin 1. Panuncia leg. Pannucia Pag. 81. lin. 13. deglubere leg. deglutire. pa. 92, lin. 15. tibi. leg. Tuæ. Plura antiquæ notæ Poëmatia pollicetur vnà cũ notis ſuis C. Binetus. Interim his fruere.

INDEX LOCVPLETISSIMVS IN Præcidanea Douſæ.

A.

ACus laſciua. 49
Æthiopum crura curua. 109
Albutilla. 154
Aliquando, tandem 108
Allucinari 157
Amantes male repugnantes 85
Amantes de aliis abſentibus cultoribus male loqui ſolent. 78. eorum amplexus 170
Anhelitus amantium 106
Anſeres verecundum animal. 145
Anſeres in Capitolio 146
Anſeres Priapo ſacri 145
Ara 167
Araneæ vulneribus applicatæ 106
Arceſſere 67.68
Armillæ, mollium hominum 58
Arundo ianitorum 104
Arundo in aucupio 116
Aſiana eloquentia 19
Aſpectus obliquus 119
Aſtricta frons 138.139
Atteri libidine 76
Attritæ res 140
Audere 83
Aues pelagiæ, marinæ. 116

B.

BEnedicere, cum accuſandi caſu. 103
Bibere ignem, Amorem; 171
Bimembris 176
Bona mens 121

C.

CAij, Caiare. Caieta 166
Caput operire 29
Capur demittere 35
Caput includere pallio. 57 58
Carbunculus 72
Caro carnifex 150
Carpere carptores 65
Carpus ibid.
Caſa Romuli 160
Cellæ meretricum locatæ 30
Chiramaxium 54.55
Cibus, & pro libo habere 103
Cicer frictum 18
Ciconiæ quando primum edules 70
Circus, circulus 67
Claui annales 141
Cloſtellum 149
Clunes in opere Vener. 43
Cœna recta 61

Cœni petarum mores. 34
Cochlearia 59
Coctores, i. coci 102
Codicariæ mulieres 137
Collidere 37
Colludere 37
Comæ captiuæ 118
Conciliare 132. 133
Concitare, Accendere 132
Concrepare digitos 51. 52
Concrepare æra 46
Congenulare 170
Congenuare ibid.
Conſtratum nauis 108
Conſtricta frons 138. 139
Conuiuæ coenæ partem ſecum domum ferre poterant. 61. imo domum mittere per ſeruum. 62
Conuiuæ poſtulare ſuper cænam quæ vellét quãdo poſſent 61
Cornu 141
Crepitus articulorum. 41. digitorum 132
Coruus 164
Creta in facie 47
Crines lixi, laxi. 128. captiui 118
Crypta Neapolit. 40
Culina 140
Culinariæ artis magiſtri 67
Cultores 134
Cum libet 135
Curioſi 135

D

Damnati prius torti quàm necati 42. 43
Daphnon. 132
Deſtringere 91
Dicta 121
Digiti loquaces 132
Diuidere 38
Diues vehiculis 74
Domini conuiuij poteſtas 61.

E.

Evcolpij facinora. 75. qua arte euaſerit ex arena 76
Expaueſcere 102
Experimentum capere 91. 92
Exſtruere diuitias 83

F.

Facere 32
Facere auſpicium 111
Facilis 101
Familia & familiaris 125
Familiaris oculis, auribus. 38
Ferus 87
Feſtra 159
Flammam ore tenere 162
Fortuito 142
Frater 33. 39
Frictum cicer, nuces 18
Fugere iudicium 76
Fulmen verborum 108
Funem contentionis ducere 158
Furem tenete 39
Fuſcina piſcatoria 116

G

Geſtator 55
Gladiatores periti nō iugulant 42
Gyro qualis 31

H

Herculis porticus 113
Hiſtrioniā facere 27
Horribile, Horrendum 44
Humane loqui 82.89

I

Iacere 160
Imagines animorum 82
Imponere plagas. 111
Impotens 27
Indelectari 82
Indomita mulier 72
Inhumana Camœna 89
Inopia ſecura 161.162
Intentare in oculos 13
Interuertere pecuniam 114
Intimare amplexus 170
Inuenire amorem 128
Inundare 125
Iſis Cornuta 124
Iudęi 165
Iudæorum numen 165.167
Iudæum pondus 96
Iuratores 100

L

Lacedęmoniorum patientia 112
Lacernæ donatæ cœnipetis ab recitatoribus 35
Lagenam ferebant cœnipetæ 53
Lapidatio 120
Latrones tenere 32
Lecticæ à ſella diſcrimen 53
Lecticarij ſerui 64
λεσβιάζειν 32
Libare limen 145
Licinius Caluus 26
Lintea balnearia 52
Lintea & ſtrigiles in balneis 90
Litterarum ſtudium neglectum Romæ 81
Litteralis 111
Lucanus 126.127
Ludere 37
Luxuria fœdiſſ. 50
Lycurgus 81

M

Madidum, i. coctum 18.19
Magiſtratus prouinciarum non poterant accipere munera ſuis natalib. à prouincialib. 57
Maledicere cum accuſandi caſu 103
Manubiæ 158
Mappa laticlauia 58
Mappam ferebant cœnipetæ 53
Margarita 71
Maſſilienſis mos auertendæ peſtis 155
Mathematici 131
Meretrices de ſuis cultoribus inquirere ſolebant 133 & ſeq.
Meretrices ſæuientes in familiares ſuos 138

Methodium 95
Metus, i. religio 44
Mi. Vocat. neutrius generis 123
Mille plagarum 112
Mitigari 23.24
Mittere habenas 28
Modio metiri nummos 68
Mulcare 102
Multus in aliqua re 153
Myrrhinum 157

N

Naufragorũ ſepultura 120
Nauigandum caute 114
Natalibus miſſa & accepta munera 57
Neapolis Græca vrbs 29. 40 167
Notare ſibi 28
ex hac Nota eſſe 81
Notores 99
Nuces frictæ 18
Nutus loquaces dominorum 52

O

Obiurgare ſolea, ferula, colaphis 64
Oculi amantium 172
Oculorum petulantia. 148
Officium & officioſi 97.98
Orea 165 166
Os ſubluere, pingere, quis ludus 45
Oſculandi geſtus 50
Oſculo finitæ diſſenſiones 106

P

Pangere 171
Pannus 161
Papauer 18
Paralyſis amantium 136
Pauor 102
Pedes tollere 72
Pelagiæ aues 116
Perdere diem 36
Perſæ caſtrati 127.128
Petronius Arbiter 8.6.10. 11.121.55. imitator Augusti in loquendo 20
Petulantia oculorum 148
Pharmacus 115
Phœcaſia 79
Picæ variæ 56
Pinacothecæ in porticibus 82
Pingere os quis ludus 45
Piſces exultantes 116
Platanon 132
Poetæ importuni mos 92
Poetice loqui 82
Pollice exprimere lachrymas 31
Pondus Iudæum 96
Porticus Herculis 22
Prænomina ſeruis negata 56
Præſepe 175
Probitas 73
Promittere 83
Promulſis 60.61
Proſtibula & proſtibulę 175
Pub. Mimus 69.70
Pudibundus 176
Pura mulier 32

Q

Qvo, pro quo loco 29

R

Recitatores ignari donis mēdicabant ſuffragia auditorum 35
Religio, i. metus 44
Reſpiratio amantium 106. 107
Romanorum libido 95. 96
Rhytium Vas 110

S

Salamandra depilat corpora 115
Salutare per nomen 105
Satyricon quid 13
Sàtyricon Petronij non vnus liber 17. 18. mutilū 21
Scena 124
Sella quo diſtet à lectica 53
Sepultura naufragorum 110
Seſamum 18
Sibi notare 28
Sicyonij calcei 79
Signa in conuiuiis 64
Siparium 69
Solutus mero 147. 148
Spartana nobilitas & patientia 112
Stabula 175
Sternutantes ſalutati 104
Strigiles & lintea in lotionibus 90
Structor 66
Stylus 24
Suauia, i. labra 51
Subluere os, quis ludus 45
Supellecticarius ſeruus 64
Supercilia mentita 117

T

Tepidus 156
Teri inter famulos 78
Thyrſus 170. 171
Tigillum 145
Titulus meretricum 30
Tollere pedes 72
Tonſores in deliciis 101
ex Tranſuerſo 80. 81
Truditur vita, dies 80
Tullia 154

V

Valga ſuauia 50. 51
Velari ſomno 108
Venus docet diuinare 131
Vernarum procacitas & vrbanitas 47. 48
Veſtimenta in balneis à quibus ſeruari ſolita 98
Veſtiri male 82
Vexatæ veſtes 136
Virga ianitorum 104
Viribus ſuis vti 115
Viri quæſiti in balneo 95
Vitrum flexile 177. 178
Vitrum firmum 179
Viua, male 60
Vlyſſes naufragus 148
Vrbanitas vernarum 47

FINIS.

GVLIELMVS LINOCERIVS
IANO DOVSAE V. C. S.

QVIS & *quantus auctor ſit Petronius, ignoras omnium minimè, Iane Douſa vir erudite. Eum à me perquam diu multi multæ & exercitatæ lectionis viri requiſiuerũt. Et in eo petendo mihi fuerunt illi certè ſæpe moleſti. Quare tandem, non tam ſponte, quàm rogatus eius auctoris Satyricon excudere cœpi. Quò liber vt opera mea prodiret accommodatior ad publicam vtilitatem, meum excudendi conſilium* IOANNI RICHARDO *communicaui. Qui tum ſe diligentem, induſtrium, magníque animi hominem præſtitit. Notas pauciſsimis diebus elaborauit eruditas certè & elegantes. Has tum quidem ſolitarias Petronio accuderam, cum ad nos ecce è Germania cum Petronio tua Præcidanea peruenerũt. Sed tam exiguo numero, vt noſtrorum deſiderium nequaquã expleuerint, magis ac magis incenderint. Mihi tunc multorum precibus, & publicis commodis, fama etiam tuæ doctrinæ impellente & hortante faciendum putaui, vt illa tua typis meis committerem, his etiam Indicem affigerem. Quo quantum ſit à me conſultum vtilitati publicæ, planum eſſe cuique poteſt. In eo verò iuuandæ rei publicæ ſtudio cum mihi ſis ſocius, communiſque ſit opera noſtra, Præcidanea tua ſic ſpero noſtris per me communicata non inuidebis. Tuus iſte labor per me tanto fiet illuſtrior, quanto quæ pertinent ad omnes, quàm quæ ad paucos, honeſtiora ſunt & ampliora. Tu verò ſi quid in eum auctorem noui commentus ſis, ſi Præcidanea tua recognoueris, & ad nos tranſmittenda cenſueris, iis edendis quàm emendatiſsimè diligentem me tibi beneuolúmque probabo. Vale.*

XLII
B
23

no1
-808